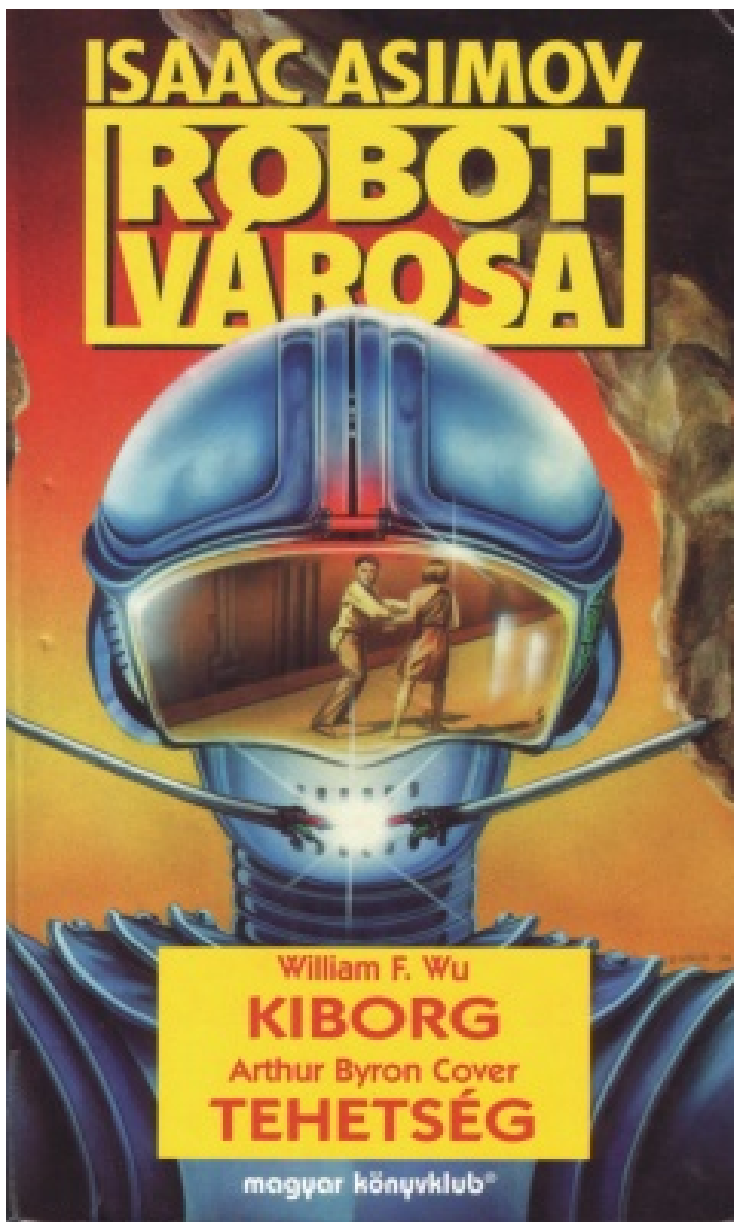

**ISAAC ASIMOV
ROBOTVÁROSA**

**William F. Wu
KIBORG**

**Arthur Byron Cover
TEHETSÉG**

Fordította
Greguss Ferenc

A fordítás az alábbi kiadások alapján készült:
Isaac Asimov's Robot City Book 3:
Cyborg by William F. Wu
Copyright © 1987 by Byron Preiss Visual Publications, Inc.
Introduction copyright © 1987 by Nightfall, Inc.
Isaac Asimov's Robot City Book 4:
Prodigy by Arthur Byron Cover
Copyright © 1988 by Byron Preiss Visual Publications, Inc.
Introduction copyright © 1988 by Nightfall, Inc.
Minden jog fenntartva.
Hungarian translation © Greguss Ferenc, 1996

Regényem megírásában nyújtott segítségéért hálás köszönettel tartozom David M. Harrisnek, Michael P. Kube-McDowellnak, Rob Chilsonnak, Alison Tellure-nak, szüleimnek, Dr. William Q. Wunak és Cecile F. Wunak, valamint a Plus Five Computer Services, Inc.-nek.

Regényemet Laura J. LeHew-nak ajánlom, aki mindig rendkívüli ember marad számomra.

William F. Wu

KIBORG

Tartalom

Kibernetikus szervezet

1. A Perihélium kulcsa
2. Csóposta
3. A Kulcsközpont
4. Ariel
5. Kulcs a kézben
6. Idegenek a városban
7. A kiborg
8. Csatangolás az utcákon
9. Magányosan a tömegben
10. Sült szalonna
11. Törvényen kívüli robot
12. Csapatmunka
13. Menekülés közben
14. Ajánlat agyátültetésre
15. Szorul a hurok
16. Móricka mondja
17. Wolruf
18. Felszállás

Kibernetikus szervezet ISAAC ASIMOV

A robot az robot, az élőlény az élőlény.

Közismert, hogy egy élő szervezet sejtekből épül fel. Molekuláris szempontból legfontosabb alkotórészei a nukleinsavak és a fehérjék, amelyek vizes oldatban úszkálnak. Az egész rendszert csontváz támasztja alá. Főleges folytatni a leírást, mert mindannyiunknak ismerős ez az élőlény: mi magunk vagyunk.

A robot ellenben (a tudományos-fantasztikus irodalom szokásos ábrázolása szerint) tárgy, amelyet erős, rozsdálló fémből szerkesztettek, és többé-kevésbé emberi lényre hasonlít. A sci-fi-írók rendszerint nem merülnek bele túlságosan a robottest részletezésébe, mert általában lényegtelen a történet szempontjából, és a szerzők többsége eléggé tanácstalan, miként is fogjon hozzá.

A történetek alapján azonban összegezhető egy általános benyomás: a robot testét villamos huzalok hálózják be, nem pedig olyan csövek, amelyekben vér kering. Az energiaforrásról vagy nem esik szó, vagy feltételezik róla, hogy az atomenergia valamelyik formája.

És milyen a robot agya?

Amikor első néhány robottörténetemet írtam, 1939-40-ben, platina-irídium ötvözetű, szivacsos szerkezetű „pozitronikus agyat” képzeltem el. Azért választottam a platínát és az irídiumot, mert vegyi szempontból mindkettő rendkívül közömbös fém, és a legkevésbé hajlamos kémiai változásra. A szivacsos szerkezet pedig hallatlanul nagy felületet nyújt a gondolkodással együtt járó folyamatokhoz, a kialakuló és szertefoszló elektromos alakzatokhoz. Azért kapta a „pozitronikus” jelzést, mert első robotnovellám megjelenése előtt négy évvel fedezték fel az elektron pozitív töltésű ikerpárját, a pozitront, így az „elektronikus” helyett a „pozitronikus” megnevezés sokkal izgalmasabban, sci-fiszerűbben hangzott.

Napjainkra persze pozitronikus platina-irídium agyam menthetetlenül elavult. „Találmányom” már tíz év múlva kiment a divatból, mert az 1940-es évek vége felé rájöttünk, hogy egy robot agya csak valamiféle elektronikus számítógép lehet. És valóban, ha a legfrissebb regényeimben felbukkanó robotokra gondolok, bonyolultságuk megköveteli, hogy agykomputerük a legapróbb részletekig utánozza az emberi agy összetettségét. Ehhez olyan parányi és bonyolult mikroáramkörökre van szükség, mint egy agysejt.

De most próbáljunk meg elképzelni valamit, ami se nem élőlény, se nem robot, hanem a kettő kombinációja. Ezt az organikus robotot talán „orbot”-nak nevezhetnénk. Túlságosan egyszerű megjelölés, mert csak első két betűjének sorrendjében különbözik a „robot”-tól. Lehetne „orgabot” is, de ez eléggé esetlenül hangzik.

Hívhatnánk robotorganizmusnak vagy „robizmus”-nak is, de ez sem túl lelkesítő. Sokkal kellemesebben cseng számomra a „roborg” elnevezés. Mégsem ez terjedt el, mert valami más bukkant fel a láthatáron.

Egy emberöltővel ezelőtt Norbert Wiener, az információelmélet egyik megalapozója a számítógépek tudományának a „kibernetika” nevet adta. Ha tehát olyasféle dologgal állunk szemben, amely részben robot, részben élő organizmus, és eszünkbe jut, hogy egy robot mindenképpen kibernetikus felépítésű, akkor ezt a lényt „kibernetikus organizmus”-nak vagy „kiborg”-nak tekinthetjük. Végül ez a név vált elfogadottá a tudományos-fantasztikus irodalomban.

Milyen lehet egy kiborg? Induljunk el az emberi szervezettől és haladjunk a robot felé, aztán amikor ezzel végeztünk, a robotot válasszuk kiindulópontnak, és haladjunk az emberi lény felé.

Azzal kezdhetjük egy emberi szervezet robottá alakítását, hogy a test egyes részeit és szerveit robotikus alkatrészekkel cseréljük fel. Voltaképpen elindultunk már ezen az úton. Például az én eredeti fogazatom anyagának jelentős százalékát már fémötvözetek helyettesítik, és természetesen a fém robotikus anyag.

Persze nemcsak fémes pótlásról lehet szó. Vannak már porcelánfogaim is, amelyek első pillantásra megkülönböztethetetlenek a természetes fogállománytól. Noha a fogaim külsőre és bizonyos szempontból kémiai szerkezetüket tekintve is porcelánra hasonlítanak, mégis élő anyag termékei és magukon hordozzák származásuk jegyeit. A fogállományt pótló kerámia viszont semmi jelét nem mutatja az életnek, és nem is mutatta soha.

Tovább is mehetünk. Néhány évvel ezelőtt egy műtét során mellcsontomat hosszában kettéfűrészelték, majd olyan fémkapcsokkal erősítették össze, amelyek ma is bennem vannak. A sógornőmbe mesterséges csípőízületet ültettek. Balesetet szenvedett emberek műkarokat vagy műlábakat kapnak, s ezek az élettelen végtagok a technika fejlődésével egyre bonyolultabb és pontosabb utánpótlókká válnak. Egyes emberek napokig, sőt hónapokig élnek mesterséges szívvel, és számos beteg kap operáció révén csöppnyi szívritmusszabályozó készüléket.

Könnyen elképzelhetjük, hogy apránként hol ezt, hol azt a részt cserélik fel szervetlen anyagokkal és műszaki alkatrészekkel egy emberi lényben. Akad-e olyan szerv, amelynek helyettesítését elképzelni sem igen tudjuk?

Nem hiszem, hogy sokat kellene töprengenünk ezen. Egy kivételével kicserélhetjük az emberi szervezet összes részét – a végtagokat, a szívet, a májat, a csontvázat és így tovább –, az illető attól még ember marad: mesterséges alkatrészekből álló emberi lény.

De mit kezdjük az aggyal?

Ha van valami, ami emberré tesz bennünket, kétségtelenül az agyunk. Egyéniségünket saját agyunk elképesztően bonyolult felépítésének, érzelmeinek, tanulási készségének és emlékezetének köszönhetjük. Az agy nem pótolható egyszerűen egy gyári futószalagról lekerült gondolkodó géppel. Tartalmaznia kell még valamit, amit a természetes agy már megtanult, magában kell foglalnia az összes emléket, és pontosan utánoznia kell az emberi agy munkáját.

A mesterséges végtag nem feltétlenül úgy működik, mint természetes eredetije, ám attól még megfelelhet a célnak.

Ugyanez elmondható a mesterséges tudőről, veséről vagy májról. Egy mesterséges agyról azonban elképzelhetetlen, hogy ne pontos másolata legyen a helyettesítésre váró agynak, máskülönben a szóban forgó emberi lény nem tekinthető többé ugyanannak az embernek.

Az agy tehát az a sorompó, amely elválasztja az emberi szervezetet a robottól.

És fordítva?

„A két évszázados ember” című elbeszélésemben azt írtam le, hogyan alakul át robothősöm, Andrew Martin robotból emberré. Fokról fokra változtatta meg önmagát, míg nem hasonlított külsőre a legapróbb porcikájáig emberre. Olyan értelmi képességeket fejlesztett ki, amelyek idővel elérték (sőt néha túlszárnyalták) az ember szellemi adottságait. Művész, történész, tudós és hivatalnok volt egy személyben. Sikeresen küzdött a robotok jogait szavatoló törvényekért, így végül mély tiszteletet és csodálatot vívott ki.

Mégis akadt egy pont, ahonnan kezdve már nem tudta elfogadtatni magát emberként. Ez a pont – vagy inkább sorompó – robotikus agya volt. Rájött, hogy ezzel is kell kezdenie valamit, ha le akarja győzni a végső akadályt.

Így mindkét irányból eljutottunk egy olyan határvonalhoz, ahol különválnak test és agy. A kiborgok tehát olyan lények, amelyekben a test és az agy nem illeszkedik egymáshoz. Ez azt jelenti, hogy két csoportba sorolhatjuk őket:

1. robotikus agy emberi testben,
2. emberi agy robotikus testben.

Magától értetődőnek vehetjük, hogy első pillantásra a külső megjelenés alapján becsüljük meg egy emberi lény (vagy akár egy robot) értékét.

Könnyen el tudom képzelni, hogy amint egy férfi meglát egy ragyogó nőt, tisztelettel vegyes borzongással néz rá, és csodálattal tölti el a látvány. „Micsoda gyönyörű nő!” – sóhajt fel magában, és máris beleszeret. A romantikus regényekben, azt hiszem, tucatjával fordulnak elő ilyesmit. És természetesen ha egy nő meglát egy rendkívül szép férfit, valószínűleg ugyanígy érez.

Ha valaki fülig szerelmes egy lenyűgöző szépségbe, nem sok időt fog vesztegetni (akár nő, akár férfi az illető) annak felderítésére, milyenek imádottja szellemi képességei, milyen a jelleme, vagy mennyire kedves és melegszívű. Ha az illető végül úgy találja, hogy a kellemes külső a másik személy egyetlen értékes tulajdonsága, akkor is hajlamos rá, hogy ezt megbocsássa neki, és alávesse magát még egy ideig az erotikus vonzódás feltételes reflexének. Előbb-utóbb persze mindenki ráun a tartalom nélküli szépségre, csupán az a kérdés, kinél mikor következik be ez.

Másfelől nemigen valószínű, hogy egy jelentéktelen külsejű személy, akiben számtalan jó tulajdonság rejlik, már első találkozáskor fölkelti érdeklődésünket, hacsak nem vagyunk elég értelmesek ahhoz, hogy fölfedezzük benne az értékeket, és így életre szóló boldogságban részeltessük magunkat.

Mindezzel arra akarok utalni, hogy azt a kiborgot, amelyiknek robotikus agya emberi testben rejtőzik, az emberek többsége (vagy talán mindenki) emberi lénynek fogadja el, viszont azt, amelyiknek emberi agya robotikus testben rejtőzik, a legtöbb ember (ha nem éppen mindenki) robotnak tekinti. Az vagy, aminek látszol – legalábbis a legtöbb ember szemében.

Ez a két homlokegyenest ellenkező típusú kiborg nem egyforma gondokat vet fel az emberi lények szempontjából.

Vegyük először az emberi testben elhelyezkedő robotikus agyat, és kérdezzük meg, miért került sor erre a cserére. Egy robotikus agy tökéletesebben látja el feladatát robottestben, mivel hozzá képest az emberi test sokkal sérülékenyebb és védtelenebb. Ha megpillantunk egy fiatal és szép emberi testet, amelyben az agy valamilyen baleset vagy betegség következtében elpusztult, könnyen fölvetődhet a kérdés: „Miért vesszen kárba ez a csodálatos emberi test? Helyezzünk bele egy robotikus agyat, így zavartalanul élhet tovább!”

Ha valakinek szándékában állna ilyet tenni, ez az emberi lény már nem lenne ugyanolyan, mint az eredeti. Nem maradna meg az emberi lény egyénisége: örökre elveszne, csupán egy értelem nélküli különleges testet sikerülne megőrizni. És egy emberi test, bármennyire kifinomult élő szervezet, a hozzá tartozó agy nélkül valójában olcsó dolog. Naponta félmillió új test lát napvilágot. Nincs rá szükség, hogy bármelyiket is megmentsék, ha hiányzik a hozzá tartozó agy.

Mi történik azonban, ha emberi agy kerül egy robotikus testbe? Az emberi agy nem örök életű, de legalább kilencven évet kibír károsodás nélkül. Számos példa van rá, hogy valaki kilencvenéves korában is őrzi szellemi frissességét. Persze arra is akad bőven példa, hogy kiváló elmék tűntek el hűsz- vagy harmincévesen a nemlét süllyesztőjében, mert agyuknak befogadására szolgáló (a tudat hiányában értéktelen) testük elroncsolódott valamilyen baleset vagy betegség következtében. Tagadhatatlanul erős a késztetés, hogy egy ilyen kifogástalanul működő (sőt talán kiváló) agyat robotikus testbe ültessenek, s így további gyümölcsöző évtizedeket kapjon még az élettől.

Amikor tehát azt mondjuk, hogy „kiborg”, szinte mindnyájan hajlamosak vagyunk rá, hogy arra gondoljunk: emberi agy működik egy robotikus testben – és önkéntelenül úgy gondoljuk, hogy ez a lény robot.

Érvelhetünk persze azzal, hogy az emberi tudat mindenképpen emberi, és a tudat számít, nem pedig az azt körülvevő és segítő mechanizmus. Igazunk lenne. Meggyőződésem, bármilyen józan bíróság úgy döntene, hogy egy emberi agyú kiborgot valamennyi emberi jog megillet. Szavazhat, rabszolgaként tartható és így tovább.

Am tegyük fel, hogy felszólítanak egy kiborgot: „Mielőtt biztosítanánk számodra az emberi jogokat, bizonyítsd be, hogy emberi és nem robotikus agyad van.”

Egy kiborg számára az a legkönnyebb bizonyítási mód, ha érzékelteti, hogy nem köti meg a kezét a robotika három törvénye. Mivel a három törvény társadalmilag előírt magatartásra készítené, azt kell szemléltetnie, hogy ő emberi (például durva) viselkedésre képes. A legegyszerűbb és vitathatatlanul a leghatásosabb érv, ha egy jól irányzott horogütéssel szó nélkül leteríti kérdezőjét, mert egy robot képtelen ilyet tenni. („Bizonyíték” című novellámban, amely 1947-ben jelent meg, ezt a módszert használtam annak igazolására, hogy valaki nem robot – de ott volt még valami csalfintaság a dologban.)

Ha azonban egy kiborgnak szakadatlanul erőszakos cselekedetekkel kell bizonyítania, hogy valóban emberi agya van, ezzel nem tesz szert barátokra.

Ebből a szempontból tehát, még ha elfogadják is embernek, és megengedik neki, hogy szavazzon, szállodai szobát béreljen, vagy bármi mást csináljon, amit szabad az emberi lényeknek, kell léteznie néhány olyan korlátozásnak, amely mégiscsak megkülönbözteti őt egy valódi emberi lénytől. A kiborg például mindig erősebb, mint egy ember, fémökle halálos fegyver lehet. Így megtilthatják neki, hogy akár önvédelemből is megüssön egy emberi lényt, bizonyos sportágakban nem versenyezhet azonos feltételek mellett emberekkel, és sorolhatnánk tovább.

Ám ki állítja, hogy az emberi agynak robotikus fémtestben kell helyet kapnia? Mi lenne, ha ez a test kerámiából, műanyagokból, rostos szálakból épülne fel, és így nemcsak külsőre, hanem tapintásra is hasonlítana az emberi testre – ráadásul emberi aggyal a belsejében?

Az a gyanúm, hogy a kiborgnak akkor is meggyűlne a baja környezetével. Pusztán azért, mert különbözik. Mindegy, mennyire picike ez az eltérés, az emberek azonnal belekapaszkodnának.

Tudjuk, néha „emberi” agyú és tökéletes „emberi” testű emberek is gyűlölik egymást, pusztán azért, mert a másikkal különbözik a bőrszíne, vagy enyhe eltérés fedezhető el orrának, szemének vagy ajkának alakjában.

Nem kell keresgélni a példákat arra sem, hogy léteznek olyan emberek, akik semmilyen testi különbséggel nem szolgálnak rá a gyűlöletre, mégis zaklatásnak vannak kitéve. Ilyenkor egyáltalán nem fizikai, hanem pusztán kulturális okok játszanak szerepet: eltérőek vallási vagy politikai nézeteik, születési helyük, nyelvük, esetleg a kiejtésük.

Nézzünk szembe a tényekkel. Egy kiborgnak sohasem lesz könnyű élete.

1. fejezet A PERIHÉLIUM KULCSA

Derec sóhajtott, és beletúrt kefefrizurás, fakószőke hajába. – Katherine, ennek az ostoba számítógépnek fogalma sincs róla, kinél van a Perihélium kulcsa. Ha mégis tudja, nekem nem árulja el. Hiába próbáltam belőle a legrafináltabb módokon kifacsarni a választ. – Megperdítette karosszékét, így a számítógép vezérlőasztalának hátat fordítva szembekerült a lánnyal.

Katherine kissé távolabb állt tőle, lenézett rá, és megvetően csóválta meg a fejét. – Nem sejtettem, hogy a komputerek ostobák is lehetnek.

– Hát ez pedig ilyen! – mormogta Derec, és érezte, hogy lassan elvörösödik. – Nézd, ha valaki magasabb szintű titokvédelemre programozta, ezzel kapcsolatban semmilyen kérdésre nem fog válaszolni. Nem tehetek semmit. – Örült, hogy ül, mert a lány egy kissé magasabb volt nála. Abban reménykedett, hogy növekedése során majd beéri, mert úgy sejtette, Katherine egy vagy két évvel idősebb nála. Ezt azonban nem állíthatta bizonyosan, hiszen szinte semmit sem tudott a lányról... akárcsak saját magáról.

Felpattant székéből, hogy távolabb kerüljenek egymástól, és öles léptekkel, töprengve róni kezdte a szobát. A számítógép segítségével már sikerült utasítania Robotváros építőit, hogy tegyék még kényelmesebbé kettőjük lakását. A robotok külön hálószobát készítettek mindegyiküknek, kialakítottak egy konyhateret, valamint egy vezérlőasztalt annak a központi komputerhez csatlakozó terminálnak, amelyet saját kezűleg bütykölt össze. Most a nappaliban járkált körbe, mint egy ketreche zárt oroszlán.

A hatszögletű lakás bútorait a belső felületek megszilárdult nyúlványai alkották. A kellemes, szórt fényt maga a mennyezet bocsátotta ki. Noha a szobák falai most elfedték a lakás elegáns alakját, amely leginkább egy kristály belsejére emlékeztetett, Derec és Katherine sokkal kényelmesebben és függetlenebbül élhetett itt a korábbi időkhöz képest.

Amióta Derec megállította Robotváros önpusztító, eszeveszett növekedését, életük csaknem úgy zajlott, mintha egy hagyományos településen laknának. Az építkezés nyugodt ütemben folyt, és a város fokozatosan alkalmazkodott saját terjeszkedéséhez. A robotika törvényeinek védelmében a két ember kényelmet és biztonságot talált itt.

A robotika Első Törvénye ugyanis kimondja: „A robotnak nem szabad kárt tennie emberi lényben, sem tétlenül túrnie, hogy emberi lény sérülést szenvedjen.”

– Nézd, Derec! – szólalt meg Katherine. – Mindketten szeretnénk itt hagyni ezt a bolygót, igaz? Pillanatnyilag nem szenvedünk hiányt semmiben. Persze, ha lenne egy úrhajónk, rögtön elhúznánk vele. De amíg a Kulcs az egyetlen esélyünk a menekülésre, mindenképpen fel kell kutatnunk.

Derec észrevette, hogy a lány hangja kissé megenyhült, mégis hátat fordított Katherine-nek, és folytatta a járkálást. Amióta rájött, hogy a lány valójában nem Katherine Burgess, ahogy állította magáról, azóta szüntelenül mardosta a kétely, hogy nem bízhat benne. Vagy legalábbis csak akkor, amikor gúnyos és leereszkedő hangot üt meg, mert ha kedvesnek tűnik, észnél kell lennie, hogy rájöjjön, mire megy ki a játék.

Ezenkívül emlékeztethiányban is szenvedett. Kínosan érezte magát, hogy a lány személyazonosságát kutatja, amikor még a sajátját sem ismeri. Voltaképpen már az is kellemetlenül érintette, ha egyáltalán szóba került ez a téma. Állandó nyomott hangulata ebből a helyzetből eredt, ezért a legegyszerűbb menekülési lehetőséget választotta: a számítógépet.

Elsétált a lány mellett, és ismét belevetette magát az irodai székbe. Ujjai táncolni kezdtek a billentyűkön, mielőtt eszébe jutott volna, mit is kellene keresnie. Csak a lázas munka látszatát igyekezett kelteni.

Korábban már lemondott arról, hogy hangvezérlő egységet építsen készülékéhez, mert úgy érezte, ezzel újabb akadályt iktatna személye és a központi számítógép labirintusa közé. E komputer működését a hét legfőbb várostervező, vagyis felügyelő egészítette ki: ezek a robotok kommunikációs kapcsolóegységük, a komkap révén csatlakoztak a berendezéshez.

A központi agyat csak az Iránytorony rejtett irodájából lehetett közvetlenül elérni, ám azt a szobát nem használta Derec azóta, hogy utasította a számítógépet: hagyja abba az örült ütemű építkezést és a város szakadatlan átfarmálását. A mostani billentyűzettel úgy hatolt be a komputerbe, hogy rengeteg feldolgozatlan adat birtokába juthatott, és amikor ideje engedte, az egész rendszer egyszerűsítésén fáradozott. Most is ebben a pepecselő munkában merült el némán.

Mivel elterelte a figyelmét, eltűnt belőle a kényelmetlen érzés. Kiszáratva fölényes könnyedséggel szólalt meg: – Ez a számítógép tényleg kissé ütődött. Természetesen nem az önálló felügyelőket hibáztatom, hanem azt a módot, ahogyan a tőlük kapott ismeretanyagot csoportosítja. A város sebes átalakulása olyan adatárdatot zúdított a robotokra, hogy örültek, ha közösen rögzíthették az információkat, de már nem szerveztek ezeket rendszerbe. A számítógép működése túlságosan bonyolulttá vált ahhoz, hogy jó hatásfokkal szolgáltasson adatokat. Igazán ráférne egy kis egyszerűsítés.

– Azt hittem, ezen dolgozol...

– Ha hagynak! – vágott vissza Derec, mert ismét zavarba jött. Érezte, hogy idővel tényleg elérhet valamit a számítógéppel, de már beleunt, hogy Katherine örökösen megkérdőjelezi szakértelmét. Pedig ezt az egy témakört tényleg ismerte, és számtalan alkalommal be is bizonyította. Emlékezetkiesése miatt szinte semmit sem tudott önmagáról, így az ismeretek minden apró morzsáját boldogan szedegette össze. Még azt is megtanulta, hogy állapotának szakorvosi megnevezése „részleges retrográd hipnózisrezisztens pszichogén amnézia”, bár ettől nemigen lett okosabb.

Katherine semmit sem válaszolt, Derec azonban érezte, hogy a lány figyel.

– Hát, elég különös komputer szakadt a nyakunkba – mondta neki békülékenyebben. A lány nyugalma csak fokozta saját kellemetlen érzését. Megpróbált egy kicsit lehiggadni. – Szóval itt vagyunk Robotvárosban, amelyet kizárólag robotok építettek, ők lakják és működtetik, ám fogalmunk sincs róla, ki alkotta a terveket, és miért. Úgy értem, ki a fene hallott még

egy ilyen bolygóról?

– Tudom, Derec – mondta a lány kedvesen. – Együtt kerültünk ebbe a csávába.

– Hadd magyarázzam el még egyszer, miért gyöttröm ezt a számítógépet. Nyilvánvalóan a robotok szerezték meg a Kulcsot, mert rajtunk kívül nem tartózkodik más ember a bolygón...

– Derec, ezt mind tudom én is – sóhajtott türelmetlenül a lány.

– Szeretném folytatni. Megpróbálom ismertetni az álláspontomat. Szóval még sohasem botlottam bele ilyen csökönyös számítógépbe, ezért konokul azzal kísérletezem, hogy rájőjtek, miként kell kezelni ezt az átkozott masinát.

– És mi az akadály?

– Véleményem szerint a számítógépbe is beépítették a robotika három törvényét, ezért a Második Törvény értelmében megtiszteltetésnek kellene vennie, hogy adatokat kérek tőle. Mégsem árult el semmit, valószínűleg két okból. Talán létezik egy elsődleges program, amely éppen a Második Törvényre hivatkozva titoktartásra kötelezi a robotokat; ezt az utasítást egy másik embertől kaphatták, föltehetően Robotváros alkotójától, akárki legyen is az.

A robotika Második Törvénye így szól: „A robot engedelmeskedni köteles az emberi lények utasításainak, kivéve, ha ezek az utasítások ellentétesek az Első Törvénnyel.”

Katherine nyugodtan bólintott, és közben a padlóra szögezte tekintetét. – Mi a második ok?

– A számítógép-hálózat olyan bonyolultsági fokot ért el, hogy alapvető átszervezésre szorul a hatásosabb működés érdekében. A rendszer most már úgy kapkod, mint amikor nem tudja a bal kéz, mit csinál a jobb. Az információk elvesznek az adatdsungelben. Még ha a gép ismeri is a választ egy kérdésre, túlságosan sokáig keresgél. Ki kell tehát találnom néhány különleges módszert, miként adjak a gépnek olyan utasításokat, amelyekkel használható válaszokat csikarhatok ki belőle.

Katherine felemelte a fejét, és elmosolyodott. – Ebben egyre jobbak leszünk, igaz? Szerettünk már bizonyos gyakorlatra, különösen az önálló robotokkal kapcsolatban.

Derec felderült. – Azt hiszem, ez vitán felül áll. Ha együttműködésre akarjuk készíteni a robotokat, kétségtelenül az a módszer a legjobb, amikor elhitetjük velük, hogy veszélyben forog az életünk, és ezzel működésbe hozzuk az Első Törvénnyel kapcsolatos programjukat.

– Hát persze, persze... emlékszel a kis színjátékunkra, amit a Rockliffe úrállomáson rögtönöztünk idegen barátoddal, Wolruffal? Csupán az a baj, hogy vitában sokkal nehezebb őket meggyőzni. Ó, hány sikertelen próbát tettünk már ilyen módon különféle robotokkal.

– Ez is igaz – bólintott Derec. A humanoid robotok pozitronikus agya annyira kifinomult, hogy meglehetősen idegesítő érzés vitába szállni hüvös logikájukkal. – A felügyelők azonban készségesen együttműködtek... természetesen saját programozásuk határain belül... Igazán sajnálom, hogy meg sem próbálhatjuk a segítségüket kérni a Kulcs visszaszerzésében.

– Még azt sem ismerték be, hogy ők emelték el a rejtkehelyéről, ahová az Iránytorony oldalán dugtuk – jegyezte meg bosszúsán Katherine. – Miért is törnék magukat az érdekünkben?

– Szerintem sem hajlandók erre. Ezért úgy kell a Kulcsot megtalálnunk, hogy nem kerülünk összeütközésbe velük. Minél később jönnek rá, hogy ezt a vacakot hajszoljuk, annál szabadabban mozoghatunk.

A jelenlegi légkör ellenére Derec attól tartott, ha nem győtri tovább a számítógépet, Katherine újabb megjegyzéseket tesz tehetetlenségére. Képes rá, hogy akár nyuszifülűnek nevezze, aki feladja a küzdelmet. Nem akart ilyen ürügyet szolgáltatni neki, ezért szórakozottan tovább matatott a billentyűkön.

Katherine melléhúzta a másik széket, és leült. – Derec! Próbáljunk megfogalmazni néhány olyan kérdést, amellyel a felügyelőket kivéve sarokba szoríthatjuk a robotokat. Tudom, hogy nem adnak választ, ha közvetlenül rákérdezek a Kulcsra, de egy kis ravaszságnak könnyen bedőlnek. Ahogy mondtad, csak a helyes kérdéseket kell kitalálnunk. A fene egye meg őket! Végül is válaszolniuk kell a törvények értelmében!

Derec bólintott. – Vagy olyan kérdéseket kell kifundálnunk, amelyekből nem jönnek rá, hová akarunk kilyukadni. Éppen ezt a trükköt próbálom alkalmazni a számítógéppel szemben is. Csak azt nem tudom, mi legyen ez a csavaros kérdés.

Mindössze annyit tudtak a Perihélium kulcsáról, hogy olyan különleges szállítóeszköz, amely egyetlen pillanat alatt átröpíti őket a világűr egyik pontjáról a másikra, és abban is biztosak voltak, hogy eltűnt arról a helyről, ahová Robotvárosba érkezésük után elrejtették. Kétségtelenül a robotok csenték el, de eddig még nem nyilatkoztak erről. Mivel a Kulcs feltehetően hozzájuk tartozott, vagy legalábbis sajátos kapcsolat fűzte Robotvároshoz, a gépemberek nem tartották lopásnak ezt a cselekedetüket. Képtelenek lettek volna ilyen becstelenségre.

– Tudjuk, milyen sokáig kutattak a robotok a Kulcs után – töprengett hangosan Derec. – Így tehát bármit tettek is vele, saját hosszú távú programozásuk szerint viselkedtek.

Szüksége volt a lány segítségére, de nem tudta eldönteni, megbízhat-e benne annyira, hogy felszabadultan beszéljen előtte. Egyszer már följajánlotta Katherine-nek, hogy használja a Kulcsot, hagyja el vele a bolygót, ő pedig itt marad. A lány akkor úgy döntött, nem szakad el tőle. Ám ez elég régen történt. Derec néha úgy érezte, meghitt barátság fűzi össze őket, arról azonban már nem volt meggyőződve, megosztaná-e vele a titkot a lány, ha elsőként találná meg a Kulcsot. Tudta, hogy Katherine valamilyen időlt betegségben szenved – noha állapotának jellegét nem árulta el. Így talán sürgetőbb vágy él a lányban a bolygó elhagyására, mint látni engedi.

Ezért aggódott mélyesen érte. Szerette volna emberek közé vinni, hogy meggyógyítsák. Mindenképpen el kell hagyniuk Robotvárost! Azt azonban nehezen viselte volna el, ha Katherine egyedül távozik.

– Hogy mit csinálnak a Kulccsal a robotok? Kézenfekvő – folytatta a beszélgetést a lány. – Azt tervezik, hogy elröpíttetik magukat valahová. Tudomásom szerint erre az egyetlen célra alkalmas a Kulcs.

– De hová akarnak eljutni? Hiszen az egész bolygót birtokolják.

– Jaj, Derec – nézett rá Katherine szánakozva. – A bolygóról fognak elrepülni egy adott pillanatban, ahogyan mi is szeretnénk.

– De miért...? – Derec szava elakadt. Semmilyen lehetséges okot nem találtak. Hiszen azt sem sejtették, milyen célból tartózkodnak a robotok ezen a bolygón. – Na, gondolkozzunk csak hangosan! – szedte össze magát. – Amikor az aszteroidán keresték a Kulcsot, a támadásra működésbe lépett önpusztító programjuk. Annak a személynek tehát, aki beprogramozta őket, fontosabb volt a Kulcs és a titok megőrzése, mint az összes értékes robot meg műszaki eszköz. A költségek fikarcnyit sem számítottak. És az a program rendkívül erős lehetett, hiszen megsértette a Harmadik Törvényt.

A robotika Harmadik Törvénye kimondja: „A robotnak gondoskodnia kell saját védelméről, amíg ez nem kerül ellentétbe az Első vagy a Második Törvénnyel.”

– Akkor tehát a robotok alkotójának az Első és a Második Törvény alapján kellett beprogramoznia az önmegsemmisítést... valószínűleg a titok megóvása céljából. – A lány elgondolkodott. – Ez megint az a takarékos mérnöki megoldás, amelyről meséltél.

– Hohó, várjunk csak! – Derec szembefordította forgószekét Katherine-nel. – Nem magyaráztam még el? Amikor a „takarékos” jelzőt használtam a mérnöki megoldásokra, csupán arra a jellegre utaltam, amely kétségtelenül megkönnyíti bizonyos eszközök használatát, noha ehhez a szükségesnél sokkal bonyolultabb műszaki eljárásokat kellett alkalmazni. – Elnevette magát, mert úgy érezte, végre felülkerekedett a lányon. – Mi köze ennek ahhoz, hogy a robotok forró fémtócsává olvasztották magukat?

– Miért, a gondolkodás ugyanaz. Nem a mérnöki megoldásokra gondolok, hanem a fontossági sorrendre. Robotváros alkotója füttyül az anyagtakarékosságra.

– Hát igen... azt hiszem, rátapintottál a lényegre. Természetesen minden anyag tetszés szerint a rendelkezésükre áll, mert itt semmiféle versengés nem folyik ezekért. Ez az... figyelj! – Derec hirtelen a vezérlőasztal felé fordult, a billentyűket kezdte nyomkodni.

A leghalványabb utalást sem tette a Kulcsra, csupán az anyagigénylések jegyzékeit hívta a képernyőre. Ilyen módon kiderítette, hol megy végbe minden mással szemben elsőbbséget élvező, szokatlan anyagmozgatás. A számítógép megjelölt néhány helyet. – Megvan! Mibe fogadjunk, hogy a Kulcs megőrzésére éppen most emeltek valamilyen épületet?

– Hát persze! – Katherine átölelte a nyakát, és gyengéden megszorította. – Így kellett tenniük. A Kulcs fontosságára való tekintettel olyan egyedülálló biztonsági rendszert kellett kialakítaniuk, amelyet még nem látott ez a bolygó. – Nevetve folytatta: – És ha túl közel merészkedünk hozzá, ezek az öngyilkos robotok képesek lesznek forró fémtócsává olvasztani magukat.

Derec egy pillanatra meglepetésében kővé meredt a lány ölelésétől, és zavartan érezte, hogy megint elpirul. Korábban is voltak már gyengéd pillanataik, a további közeledést azonban mindig valamilyen heves vita akadályozta meg. Most sem igen tudott hát elgázodni a lány valódi érzésein.

Katherine izgatottan folytatta: – Feltételezhető, hogy egy bizonyos robot látja el a szervezési teendőket? Ha így lenne, legalább azt tudnánk, kit kell keresnünk.

Derec kapott az alkalmon, hogy viharos érzelmeit félresöpörheti, gyorsan a képernyőre hívta az új szolgálati beosztással megbízott robotok jegyzékét. Ezen a listán az áthelyezések földrajzi megjelölései is szerepeltek. A legfőbb változásokra azt követően került sor, hogy Derec nemrég leállította a szédítő építkezési ütemet. Ezeket az adatokat egyeztetette azoknak a helyszíneknek a jegyzékével, ahová feltűnő mennyiségben szállítottak anyagokat. Ilyen módon egyetlen robot száma ugrott ki hirtelen. – Itt van!

Katherine Derec válla fölött a képernyőre nézett.

– Nézd... óriási csapatot is rendeltek a felügyelete alá. Úristen! Micsoda hosszú gyártási száma van! – Az emberekkel érintkező robotok általában feladatjelölés és számozás helyett valamilyen személynevet kaptak. Robotváros lakóiról azonban senki sem feltételezte, hogy valaha is kapcsolatba kerülnek emberekkel, ezért csupán a felügyelőrobotok kaptak önálló nevet.

– Ezt figyelj! – nézte Derec a képernyőt. – Lássuk csak! Kulcs... legyen, mondjuk... Kulcsár! – Lenyomta a megfelelő billentyűket.

– Mit csináltál most?

– Nevet adtam a robotgondnoknak. Könnyebben fogunk így emlékezni rá. És most, hogy bekerült a számítógépbe; ezentúl ugyanúgy hallgat a nevére, mint a számára. A többi robot is ezt fogja megismerni, amikor a géptől tudakozódik felőle.

– Nem hittem, hogy képes vagy ilyen mesterkedésre.

A fiatalember rákacsintott a lányra. – Éppen ma ókumuláltam ki.

– Gratulálok. Figyelj, Derec... – Na?

– Nézd az összeszedett csoport méretét! Mi lehet a dolguk? Derec vállat vont. – Talán a védelem. Igazad lehet abban, hogy a Kulcsot szigorúan őrizniük kell.

– De mitől félnek Robotvárosban? – csodálkozott Katherine. – Ezenkívül másféle biztonsági rendszereket is alkalmazhatnának. Nincs szükségük rá, hogy egy rakás robot ácsorogjon ott.

– Most megfógtál.

– Milyen feladatokat láttak el utoljára? Milyen különleges munkák elvégzésére képesek?

Derec sorban a képernyőre hívta a korábbi szolgálati beosztások jegyzékét, miközben a lánynak magyarázott. – Néhány robottípusnál valóban számít az ügyesség, azt azonban nem tudom, mennyire befolyásolja ez a tevékenységüket. Információért valamennyien a központi számítógépbe kapcsolódnak be. Ha abból a kusza adathalmazból ki tudják szűrni a megfelelő adatokat, gyakorlatilag bármelyikük megismerheti, amit a többi robot is tud. – Felpillantott a megjelenő listára. – Eddig hát eljutottunk. Hmm... Próbáljuk meg ezt! – Néhány utasítás hatására a számítógép újabb csoportokra bontotta a jegyzéket a különféle robotok korábbi szolgálati beosztása szerint.

– Nem látok semmi törvényszerűséget – vallotta be Katherine csalódottan.

– Én sem – csóválta a fejét Derec. – A legkülönbözőbb feladatokat végezték.

– Talán mégis akad valami azonos vonás. Megkérdezheted a számítógépet, milyen közös tulajdonság fűzi őket össze?

– Bármit megkérdezhetek tőle, ami csak az eszünkbe jut – mosolyodan el Derec gyászosan. – Más kérdés, hogy kulturált választ kapunk-e, vagy valami mást... – Egy pillanattal később új lista sorakozott előtte. Átfutott rajta, és meglepetten sóhajtott. – Pompás!

– Csak a Kulcsról lehet szó – tette hozzá suttogva Katherine. A számítógép szerint azok a robotok kerültek az új szolgálati beosztásba, amelyek mindenben kiváló tulajdonságokkal büszkélkedhettek. A legkritikábban romlottak el, a legrövidebb javítási időre volt szükségük, és mindig kitűnő munkát végeztek. Szerepeltek közöttük azok a robotok is, amelyek már kapcsolatba kerültek emberekkel, így a legrövidebb idő alatt és a legkisebb erőfeszítéssel tudták, meghozni a szükséges döntéseket a törvényeknek megfelelően, bár persze valamennyi robot rendelkezett azzal a képességgel, hogy előbb-utóbb helyesen döntsön. Ebben a csapatban Robotváros legkiválóbb gépemberei kaptak helyet.

– Kulcsár nyilván a kiválók közt is a legkiválóbb, ha őt bízták meg az irányítással – jegyezte meg Derec. – Nem lesz könnyű tengelyt akasztani egy ilyen társasággal.

– Ne légy olyan borúlátó! – figyelmeztette a lány. – Gondolj inkább arra, ha a főrobottól meg tudjuk szerezni a Perihélium kulcsát, a többi robotot már akár mire rávehetjük.

Derec halvány mosollyal nézett fel a lányra. Amikor elkapta Katherine tekintetét, mindketten elnevettek magukat.

– Jól van, na... – visszakozott a lány. Ma rá tudjuk beszélni őket, hogy adják át a Perihélium kulcsát, semmi többet nem szükséges kívánnunk tőlük.

– Kulcsár mesterhez pedig kidolgozott stratégiával kell mennünk. – Derec felkelt, átballagott a konyhába. – És mivel nem számíthatunk rá, hogy a lakásunkon kívül bárhol is találunk élelmet, először ennünk kellene valamit. Tekintete végigfutott a szegényes választékon, amelyet a vegyi feldolgozó kínált – étel gyanánt. – Attól tartok, kifogyott a friss étel. Pótelálmányt kell kérnünk, de most nincs időnk ezzel foglalkozni.

Katherine csatlakozott hozzá, és a válla fölött enyhe utálattal pillantott végig a választékon. – Újabb ok, amiért sürgősen el kell hagynunk ezt a bolygót. Pocsék íze van ezeknek.

– Pedig szerintem a robotok rettenetesen igyekeztek. Mielőtt idekerültünk, semmi sem ösztönözte őket a szakácsművészet elsajátítására. Akár szerencsésnek is mondhatjuk magunkat, hogy viszonylag elviselhető ételeket szolgáltató vegyi feldolgozót tudtak barkácsolni a számunkra.

– Ami engem illet, ebből nekem az ízlik a legjobban, amelyiket a leggyorsabban tudom megenni, mert így a legrövidebb ideig érzem a számban – mondta fanyarul a lány.

– Rendben van. Akkor ne vesztegessük az időt! – Derec beütötte a kódot, és bekapcsolta a készüléket. – Tápláló rudacsák... megint.

– Akkor gyümölcs puncsot kérek hozzá innivalónak.

– Jó ötlet... nekem is az lesz.

Néhány másodperccel később már egy-egy sötétbarna, meleg rudacskával a kezükben foglaltak helyet. Mindegyik ételrúd megfelelő fehérjéket és szénhidrátokat tartalmazott, valamint rostos cellulózt a jóllakottság érzésének kiváltására. Nem lehetett egyikre sem ráfogni, hogy rossz az íze, inkább ízetlennek tűnt. A vegyi feldolgozó bonyolultabb összetételű ételeket is elő tudott állítani hasonlóan semleges ízzel és több tápértékkel, de nem vehette fel a versenyt még az űrhajók önműködő főzőfülkéivel sem.

Derec minden egyes falatot egy korty gyümölcs puncs-utánzattal öblített le. A citromsav csípős íze legalább megbizsergette a nyelvét. – Ha marad egy kis szabad időm, megpróbálom utasítani a számítógépet, hogy tökéletesítse valahogy az ételfeldolgozó működését. Az a baj, hogy fogalmam sincs róla, milyen vegyi anyagokkal javítható a különféle fogások íze... és az a gyanúm, erről még a központi komputer sem tájékozott. A robotok érzékszervei elemzési célokat szolgálnak, ezért nem sok hasznukat lehet venni emberi inyencfalatok kóstolósos előállításában.

– Ha megszerezük ma a Kulcsot, mindenképpen megszökünk vele – szögezte le Katherine. – Induljunk ki ebből a feltevésből. Csak az a kérdés, hogyan beszéljük rá Kulcsár felügyelőt, hogy átadja a Kulcsot.

– Ha így közelíted meg a dolgot, bizony egy kissé nevetségesnek hangzik az egész. Hát... van valami ötleted?

– Egyetlen esélyünk van, hogy rákényszerítsük a főrobotot a Kulcs átadására: ha sarokba szorítjuk a törvényekkel. Olyan érvt kell felhozni, mint például... – Katherine tanácstalanul megvonta a vállát.

– Ha rosszabb lenne az élelmezésünk, azt mondhatnánk neki, emiatt kell elhagynunk a bolygót, máskülönben súlyos károsodás éri a szervezetünket – nevetett Derec.

– Kár, hogy annyira nem vacak egyik étel sem.

– Valószínűleg kiderül, hogy a Második Törvénynek önmagában nem sok hasznát vesszük. Ahogy már meséltem, a központi számítógépből azért nem tudok adatokat szerezni, mert bármilyen kérésünket elnyomja az az elsődleges programutasítás, amely éppen a Második Törvényre támaszkodik. Akárki hozta is létre Robotvárost, elsőbbséget biztosított az utasításainak.

Katherine lepillantott üres poharára, és kézbe vette. Hirtelen felkelt, odament az ételfeldolgozóhoz, hogy újratöltse. Aztán csak állt, és nézte a poharat.

Derec el sem tudta képzelni, miért változott meg ilyen váratlanul a lány. De valahogy számított rá. Mindig ez történt.

Amikor ő eléggé feloldódott ahhoz, hogy megerresszen egy kis tréfát, a lány lélekben ismét eltávolodott tőle. Szótlanul figyelte Katherine-t. Az meg sarkon fordult, és bement a szobájába.

Derec úgy érezte, a lány ügyet sem vet rá, ezért nem próbált utánasietni. Felállt, és a tányérjaikat meg a poharaikat a mosogatóhoz vitte. Miután bekapcsolta a gépet, nyújtózott egyet, aztán kitörölte az ételfeldolgozó adagolótartályát. Egyszerűen nem értette, miért viselkedik így Katherine.

Úgy érezte, ismét a kényszerítő körülmények csapdájába került. Nem is olyan régen egy hatalmas teherűrhajóról származó életmentő kapszulában ébredt fel, de nem emlékezett sem a saját nevére, sem korábbi életére. Még a „Derec” nevet is azért

vette fel, hogy legalább szólíthassák valahogyan. Azóta számtalan hajmeresztő kalandon esett át, ám ezek sem elevenítették föl emlékezetét.

Bolyongása során találkozott Katherine-nel, és érdekszővetséget kötöttek. Ezen a bolygón ők ketten képviselték az emberi nemet, és mindketten Robotváros elhagyására vágytak. Ennek ellenére nehezen boldogult a lánnyal. Ha szabadulni akarnak a városból, meg kell szerezniük a Perihélium kulcsát. Mély lélegzetet vett.

– Katherine?

– Igen – hangzott a közömbös válasz. – Jól... jól vagy?

– Igen! – A lány hangja szinte túl határozottan csengett. – Azt hiszem, akárhol tartózkodik is ez a Kulcsár, meg kellene látogatnunk. Jössz?

– Hát persze! – kiáltott fel Katherine, és megjelent az ajtónyílásban. – Miért ne mennék?

– Én aztán honnan tudjam? – emelte égnek a karját Derec. – Néha legalább akkora rejtély vagy a számomra, mint maga Robotváros.

Katherine elviharzott mellette, és visszafordult. – Szóval?

– Szóval mi?

– Megyünk vagy maradunk? Az előbb még te siettél.

– Persze hogy megyünk! Alig várom, hogy meglépünk erről a bolygóról, és gondolom, te sem érzel másképp. Induljunk szaporán!

– Helyes!

Derecben forrt a méreg, ahogy kivonult a lakásból, nyomában a lánnyal.

2. fejezet CSŐPOSTA

Odakinn az Iránytorony hatalmas piramisa csillogott a napsütésben. A város legnagyobb épületeinél is másfélszer magasabbra nyúlt, és ezzel a legfeltűnőbb tájékoztató pontot szolgáltatva. Alatta tornyok, kupolák, kockák és hengerek csipkézték a látóhatárt.

Derec és Katherine szótlanul haladt a mozgójárdán. A fiatalember sejtette, hol találják meg Kulcsár robotot, mivel a város szüntelen alakváltozása megállt – bár a gépemberek nem hagyták abba az épületek felújítását és növesztését. A város tébolyult terjeszkedésének megszakadása egyebek között azzal az előnnyel járt, hogy a robotoknak sikerült egységes mozgójárdarendszert kialakítaniuk a gyalogosforgalom számára. Am így is kalandos vállalkozásnak tetszett, ha meg akartak találni valakit Robotvárosban.

Derec mérge hamar elszállt. A távolban hatalmas, napfénytől csillogó bronzkupola hívta fel magára a figyelmet. Kulcsár tevékenységi körzetében magasodott, Derec tehát önkéntelenül arra gondolt, ez maga a Kulcsközpont.

– Egyszer már láttam itt egy hasonló kupolát – szólalt meg a lány, miután ő is szemügyre vette a feltűnő építményt. – Mi lehet ez? Van valami elképzelésed?

– Nem egészen.

– Ez meg mit jelent?

Óvatosan a lányra pillantott, mert enyhe gúnyt vélt felfedezni a hangjában, Katherine azonban az épületet vizsgálta. Derec ismét felnézett. – Hát, szóval... úgy értem, néha a robotoknak olyan típusú berendezések fölé is tetőt kell emelniük, amelyek nem férnek be a szokásos kapukon vagy támgerendaközökön. Egyetlen ilyen kupolát sem néztem még meg közelebről, véleményem szerint azonban ilyen holmikak zsúfolnak össze bennük.

– Most, hogy említetted, tényleg nem látok rajta kapukat. Feltehetően a túldalolon helyezkednek el. Pedig a Kulcs elég kicsi ahhoz, hogy bármilyen ajtón átférjen. Nem is értem, miért kellene egy ilyen gigantikus kupolát emelni fölé.

– Talán nem is ez a hely, amit keresünk – vont vállat Derec. – Lehet, hogy a Kulcsközpont egy szerény vályogkunyhóban rejtőzik valahol a közelben.

– Nagyon vicces! Ha tényleg új ez a különleges kupola, fogadni mernék, hogy a Kulcs számára emeltek.

– Nem vitatkozom – legyintett bosszúsan Derec. – De el kell hagynunk a mozgójárdát. Úgy látom, javítták amott. Egyetlen működő futószalag sem visz minket a kupoláig.

– Remélem, nem várod el tőlem, hogy odáig gyalogoljak? – lépett le vonakodva a lány a mozgójárdáról.

Egy tömzsi szerszámrobot tért ki Katherine útjából. Ennek a robotosztálynak nincs pozitronikus agya, de rendkívül hasznos munkát végez. Ez a kis takarító például fürge, légpárnás lábakon sürgölődve söpörte az utcát, és most egy szemétdobó felé indult, hogy megszabaduljon terhétől.

Egy ember formájú robot közeledett feléjük a művezetők osztályából. Sisakos feje és kék bőre feltűnően csillogott a napfényben.

– Azonosítsd magad! – szólította meg Katherine.

– Szerelési Művezető 391. – Vízszintes szemnyílásainak árnyékos fotocelláit a lányra szegezte.

– Hogyan juthatunk el a legegyszerűbben... Derec, mondd meg neki, hová!

A fiatalember figyelmét nem korltoelte el, hogy a lány ugyanolyan gögösen beszél vele, mint a robotokkal. – Azt a kupolát akarjuk elérni, vagy legalábbis a közelébe szeretnénk jutni. A távolság nagyjából 6,4 kilométer – adta meg a felvilágosítást udvariasan.

– A fenébe! – csattant fel Katherine. Csak nem akartál ilyen messzire gyalogolni?

– Természetesen nem.

– Talán a csőpostavezeték emberek számára is biztonságos – szólalt meg Művezető 391. – Meg kell kérdeznünk egy művezetőt a csőpostánál. Folytathatja munkáját a takarítórobot?

– Ja... persze! – Katherine lenézett a szemétszóró masinára, amelynek véletlenül elállta a hulladékgyűjtőhöz vezető útját. A kis robot türelmesen surrogott egy helyben, amíg a lány arrébb nem lépett, aztán visszaindult a közeli építkezéshez.

– Csőposta? – csodálkozott Derec. – Nem emlékszem rá, hogy működött volna itt korábban vákuumos csővezeték. Meglehetősen őskori műszaki megoldás.

– Valóban. Azért került sor az alkalmazására, mert Robotvárosban egy új létesítmény működése során melléktermékként légritka tér keletkezik. Ennek a hasznosítása lényegesen hozzájárul az ésszerű energiatakarékossághoz.

– Úgy látom, büszke vagy erre – mosolyodott el Derec. – Te is dolgoztál ezen a vákuumos csővezetéken., igaz?

– Ez nem büszkeség – jegyezte meg szerényen a robot. – Csupán annak a felismerése, hogy sikerült a gyakorlatban megvalósítani a hatásfoknövelés bizonyos elveit. Igen, valamennyi szerelő művezető megvitatta a lehetőségeket, amikor a csővezeték-hálózat megalkotására került sor a városban.

– Ne fecsegi már annyit azokról a vacak csővekről! – szólt Katherine idegesen a robotra. – Inkább arról mesélj, mi van azzal a nagy bronzkupolával!

– Mi van vele?

– Hát, te szerelési művezető vagy. Tudnod kell, mire való.

– Tudom.

– Szíveskednél akkor elmondani nekünk?

Derec alig tudta elfojtani mosolyát a lány türelmetlensége láttán. Általában ügyesen bánt a robotokkal, ám úgy látszott, ez a mai nem az ő napja. Voltaképpen mindkettejük számára őrtítően hatott a robotok körülményes modora.

– Ezek az épülettípusok különböző fajta, rendkívül terjedelmes, vagy különleges alakú létesítményeknek adnak otthont. A...

– Bocsáss meg – vágott közbe Derec –, de az egyik ilyen kupola alatt helyet kaphatott-e egy rendkívül fontos létesítmény, amely kiemelt elsőbbséget élvez?

– Ilyen jellegű döntéshozatalban nem veszek részt.

– Ám Robotvárosban szerzett tapasztalataid alapján nem gondolod, hogy ez valószínű?

– A kupola építéséhez felhasznált anyagok nem kínálnak olyan sajátos előnyöket, melyek alátámasztanák az ön feltevését. Derec sóhajtott. – Értem. De mégis, miből hordták össze?

– A szerkezeti anyagra utal?

– Arra – felelte fogcsikorgatva, és észrevette, hogy ezúttal Katherine szája körül bujkál mosoly.

– Csak a külső héját alkotja különleges anyag, a dianit. Ez annak a modulrendszerű anyagnak a sajátos formája, amelyből az egész Robotváros épül. Számos meglepő tulajdonsága közül figyelemre méltó, hogy szilárd halmazállapotban hihetetlenül kemény, mégis rendkívül kicsi a fajsúlya és óriási a szakítószilárdsága. Legmelegpőbb tulajdonsága azonban...

– Jól van, jól van, köszönjük! – vágta el a szóáradatot Derec. – Létezik valami hagyományos szállítóeszköz, amellyel eljuthatunk oda?

– Zavartalan körülmények között ez a mozgójárda vinné el önöket a kupoláig. Amíg azonban ennek korszerűsítése folyik, semmilyen hagyományos közlekedési eszközt nem tudnak igénybe venni.

– És mi a véleményed a csőpostáról? – csillant fel Katherine szeme.

– Engedjék meg, hogy tanácskozzam a központi számítógéppel. Igen, az egyik vonal innen vezet egyenesen az úti céljukhoz legközelebbi megállóig. De, kérem, a biztonság kérdésében kérjék ki egy csőposta-művezető tanácsát.

– Megígérjük – bólintott Derec. – Hol találunk ilyen robotot?

– A legközelebbi csőpostaállomást úgy érik el, ha két háztömböt mennek előre és egyet balra. Most pedig elnézést, de szólít a kötelesség.

– Gyerünk! – kiáltott fel a lány, és futásnak eredt.

A mozdulatlan mozgójárdán kocogtak végig az első akadályig, aztán leugrottak róla, és mellette haladtak tovább. Ütjük során szorgoskodó szerszámrobotok tűntek fel, és néhány művezetővel is találkoztak. Nemsokára balra fordultak, és egy kis rakodótér előtt találták magukat. Itt egy művezető robot éppen azt figyelte, hogy egy szerszámrobot miként emel fel daruszerű karjával egy hengeres tartályt.

A művezető robot fröccsöntött tartályokat húzott ki sorban egy hosszú, átlátszó csőből, amely vízszintesen feküdt a rakodótér oldalán.

– Éppen erre van szükségünk – csapott le Katherine fűrgén az egyik hengerre. – Hogyan működik?

– Erős vákuum szívja végig a csővezetéken – felelte a művezető. Miért van szükségük rá?

– Azonosítsd magad!

– Csőpostai Művezető 34. – A robot tekintete ide-oda járt kettőjük között. – Eddig még sohasem kerültem közvetlen kapcsolatba emberi lényekkel.

Katherine égnem emelte két karját, amiből Derec rögtön tudta, hogy a lány kissé ideges. De elégedettséggel töltötte el, hogy ezúttal nem neki szól ez a jelbeszéd.

– Igen, emberek vagyunk! Te pedig zseni, gratulálok! És most... Derec elállta a lány útját, mert meglepte, mennyire erőszakossá vált hirtelen. – El akarunk jutni ahhoz a kupolához – kezdte magyarázni a robotnak. – Egy szerelési művezető azt javasolta, érdeklődjünk előbb, eléggé biztonságos-e számunkra a vákuumvezetékben való utazás.

Csőpostai Művezető 34 lenézett a henger alakú tokra. Derec láthatta, hogy a szerkezet a csőposta egyik kitérő vezetékében pihen.

– Igen, ebben a hengerben embernél törékenyebb tárgyak is biztonságosan szállíthatók. Ki van párnázva, és a szellőzése önműködő. Ennek ellenére az utazás nem lesz igazán kényelmes.

– Mennyire kényelmetlen... – kezdte Derec.

A fenébe is, ezzel utazunk és kész! – lökte félre Katherine, és bemászott a nyitott hengerbe.

Derec követte, és meghökkenve állapította meg: jóllehet puha párnázat borítja a sík rakodólapot, az átlátszó hengerben mindkettőjüknek teljes hosszában el kell nyúlnia ahhoz, hogy a bezáruló ajtó a helyére csúszhasson. Azon kapta magát, hogy a lánnyal szemben fekszik, és önkéntelenül hátrább húzódott.

– A kupolához legközelebbi állomásra küldöm önöket – közölte a robot, mielőtt rögzítette volna az ajtót.

– Remélem, könnyebben bánik ezekkel a csővezetékekkel, mint az emberekkel – jegyezte meg Katherine.

Derec kizárólag az égre szegezte pillantását, miközben fészkelődön: egy kicsit, hogy kényelmesebben feküdjön. Éppen mondani akart valamit, amikor a henger lökésszerű indulása befojtotta a szót. Az erős légnomás pillanatok alatt felgyorsította a csőtöket, és betaszította egy fekete alagútba.

Friss levegő kavargott a kapszulában. Hátlapján nyilván a szellőzést szolgálták azok a gondosan kialakított nyílások, amelyeken átmenet közben is egy kevés levegő áramlott a hengertérbe. Derec éppen azt próbálta kitalálni, hogyan működik ez a rendszer, amikor a csővezeték egyszer csak fölfelé kanyarodott. Nyomban érezte, hogy fejfelé menthetetlenül csúszik a henger hátsó falának irányába. Nevetve kapaszkodtak egymásba Katherine-nel, és hiábavaló igyekezettel próbálták megtartani helyzetüket a sima belső csőfalon.

Hirtelen vakító fény árasztotta el a hengert. Amikor Derec hozzászólt a világossághoz, szinte egyszerre kiáltottak fel, és újból átölelték egymást. A csővezeték most ugyanolyan átlátszóvá vált, mint a henger. Magasan a föld felett siklottak. Előttük a csővezeték éppen két óriási épület között kanyargott. Derec egész teste ösztönszerűen megmerevedett a félelemtől, hogy

mindjárt nekicsapódnak valamelyik falnak, noha tudata az ellenkezőjéről tájékoztatta.

Katherine is valami hasonlót érezhetett, mert még a lélegzetét is visszafojtotta, mialatt bevágódtak a két épület közötti részbe. A falak látványa egyetlen elmosódott szürke felületté olvadt körülöttük. Ezután a vezeték ismét fölfelé kanyarodott, ők pedig valósággal hozzászegződtek a henger hátsó falához. Kétségbeesve takarták be karjukkal a fejüket, hogy csökkentsék a nyomást.

Az épületek először a lány oldalán maradoztak el, aztán Derec mellől is. A fiatalember úgy érezte, hogy a gyomra menten kiugrik, míg fejen állva figyelte a mélyben összezsugorodó háztetőket. Hiába, más az, amikor egy zárt űrhajóban utazik az ember, és ismét más, amikor saját szemével látja, hogyan csúszik ki alóla a talaj. Ösztönösen támadt fel benne a fáról lezuhanó ősember félelme. Katherine viszont idegesen kuncogott mellette.

A vezeték végre vízszintesbe hajlott, és Derec megkönnyebbülten lélegzett fel.

A lány váratlanul feléje fordította arcát, csak néhány centiméter választotta el őket egymástól. – Isteni kaland, igaz?

Derec kínosan elmosolyodott, de nem kockáztatta meg a beszédet. Most, hogy vízszintesen száguldottak, kissé megpihenhetett. Amikor megpróbált oldalra nézni a hengerből, megállapította, hogy a város jórészt alattuk fekszik, csupán a legmagasabb tornyok és egypár obeliszk vet majd árnyékot a csővezetékre a megfelelő órában. Sejtése szerint az átlátszó alagút útvonala azért alakult ilyen zezugosan, mert a város önműködő alakváltozása megszakadt.

Ebből a magasságból meghökkentően szépnek látszott a város, és amennyire kényelmetlen helyzetéből meg tudta ítélni, minden irányban a látóhatárig terjedt. A henger hirtelen irányt változtatott, merőlegesen elindult a föld felé. Derec azon kapta magát, hogy több száz méter mélység tátong alatta. Megállíthatatlanul csúszni kezdett a henger orra felé, hiába kapkodott valami fogódzó után.

Katherine szintén kétségbeesve hadonászott, így végül karjuk és lábuk menthetetlenül egymásba gabalyodott. A csótok azonban olyan sebesen zuhant a mélybe, hogy a gyorsulás miatt nem is csúsztak le a henger homlokfaláig. A hirtelen légnyomásváltozástól pattogni kezdett Derec füle, holott ezt észre sem vette, amikor az utazás kezdetén váratlanul a magasba lendültek.

A henger ismét simán futott, majd pályája egy picit még megemelkedett, épp annyira, hogy a tok lelassuljon és könnyedén megálljon. Derec egy pillanatig mozdulatlanul fekvé Katherine-t figyelte. A lány elmosolyodott, majd zavartan félrenézett, amíg kibontakoztak egymás kusza öleléséből.

Felnyílt a henger ajtaja, és egy robot pillantott le rájuk. – Szokatlan szállítmány – jegyezte meg tárgyilagosan. – Nem esett bajuk?

Míg Derec és Katherine nevetve mászott ki a kapszulából, mindketten tagadóan rázták a fejüket. A fiatalember észrevette, hogy a lány gögös magatartása elveszett valahol a lélegzetelállító utazás közben.

– Hát itt van! – mutatott előre Katherine.

A hatalmas bronzkupola méltóságteljesen magasodott előttük, felszíne vakítóan csillogott a ragyogó napsütésben. Csupán a dianit rendkívül finom, szemcsés felületének köszönhetően, hogy nem tükröződött még több fény a szemükbe. Magasan fölöttük a kupola görbülete takarta el előlük a tetőszerkezetet.

– Sehol sem látok ajtót – mondta hitetlenkedve Derec. Sétára indultak az építmény körül, és árgus szemmel figyelték a gyakorlatilag sima, egybefüggő felületet. Derec számára úgy tűnt, hogy a kupola sokkal magasabb, mint amilyennek a távolból látszott. De egyetlen hézagot, eresztéket vagy nyílást sem fedeztek fel rajta.

Amikor ismét megpillantották a csőposta állomását, tudták, hogy körbejárták a kupolát. Derec fürkészve nézett a magasba, hátha észrevesz valami bejáratot. Elképzelhetőnek tartott egy nyílást a tetőn is, bár ez a megoldás nemigen illett volna Robotváros építészeti stílusához.

Katherine óvatosan megtapogatta a dianitfelületet. – Szép munka.

– Az hát – sújtott rá próbaképpen Derec az öklével. – Azt hiszem, torkunk szakadtából ordítozhatnánk, mégsem hallana meg minket senki odabent.

Katherine a kupola felé fordult, majd lassan hátrálva követni kezdte tekintetével az egyenletesen fölfelé görbülő ívet.

Derec alig néhány lépést tett a lány felé, amikor valami tompa, sercegő zajt hallott. Odanézett: ahol az előbb álltak, a dianit egy cikcakkos vonal mentén úgy hasadt ketté, mintha láthatatlan kezek tépték volna szét. Mindketten megbabonázva figyelték a nyílást. Váratlanul egy ember formájú, kék bőrű robot lépett ki rajta.

Katherine tért magához elsőként. – Vezess bennünket Kulcsárhoz! – szólta rá határozottan.

– Ez biztonsági terület. Miért keresik Kulcsárt? – érdeklődött a robot.

– Azonosítsd magad! – utasította a lány.

– Biztonsági Őr 1K. Miért keresik Kulcsárt?

– Át kell adnia nekünk a Perihélium kulcsát.

Derec odalépett a lány mellé, mert attól tartott, hogy Katherine célratörő, sőt eléggé erőszakos közeledése ellenkező hatást válthat ki, ha követelésükhöz nem fűznek valamilyen magyarázatot. – A Második Törvény értelmében engedelmességed kell parancsainak. Miután odavezettél bennünket Kulcsárhoz, arra fogjuk utasítani, hogy adja át nekünk a Kulcsot. Menjünk! – A látszat kedvéért magabiztosan elindult a nyílás felé.

Biztonsági Őr 1K nem hagyta magát átejni. Egy tapodtat sem mozdult. – Nem! – jelentette ki határozottan.

Derec hátralépett, nem akarta próbára tenni a robot testi erejét. Tisztában volt azzal, hogy a gépemberek pozitronikus agya kifogástalanul működik, tehát igazolódott korábbi feltevése: a robotok a Második Törvénynek megfelelő utasítások alapján végzik tevékenységüket, és ezeket a parancsokat az Iránytorony irodájának titokzatos bérlőjétől kapták. Ez viszont új érvet kínált a számára.

– Figyelj! – szólta a robothoz. – A Második Törvény értelmében nyilván egy korábbi, nagyon szigorú parancs alapján dolgoztok. Jól van. Ám fogadni mernék, az csak egy általános utasítás volt, igaz?

– Valóban. A biztonsági előírások a létesítmény egész működésének részét képezik.
– Én viszont különleges és fontos utasítást adok most. Meggyőződésem szerint ez erősebb a ti általános utasításotoknál, amely sokkal átfogóbb programozáshoz fűződik. – Valójában Derec nem volt ennyire biztos a dolgában, de úgy látta, érdemes próbálkoznia.

Biztonsági Őr 1K tétovázott. Amikor egy pozitronikus agyú robot olyan hosszú szünetet tart, amelyet egy ember is észrevesz, akkor biztosan nyomós érvet szegeztek szembe vele.

– Nem – jelentette ki végül a robot. – A korábbi utasítás érvényes. Derec sóhajtott, bár nem érte meglepetésként a választ.

– Testi épségünk forog kockán – sietett a segítségére Katherine. – Beszélünk kell Kulcsárral! Ha ebben megakadályozol bennünket, megsérted az Első Törvényt.

– Milyen módon? – tudakolta Biztonsági Őr 1K. – Nem érezzük jól magunkat egy robotokkal zsúfolt városban. Szükségünk van más emberek társaságára.

Mialatt Katherine tovább vitatkozott a robottal, Derec szemügyre vette a dianit hasadékanak szaggatott szélét. Ismerősnek tűnt a számára, különösen az anyag szerkezeti felépítése, de nem tudott rájönni, mi kelti benne ezt az érzést. Mintha nem volna a falban semmiféle merevítőszerkezet. Egészen vékonynak, mégis egybefüggőnek látszott.

– Önök nincsenek veszélyben – jelentette ki Biztonsági Őr 1K. – Ez nem tartozik az Első Törvény hatálya alá.

A lány Derecre pillantott, az meg vállat vont. A robot behátrált a kupolába. Egy pillanattal később a nyílás két oldalán a dianit hasítéka kiegyenesedett és összeforrt.

Derec óvatosan nyúlt a varrathoz, mert attól tartott, még forró. De meglepő módon hidegnek találta, így végigsimította az egész falfelületet. Úgy látszott, az új darab teljesen beleolvadt a felület többi részébe. A lányra pillantott, és összeráncolta homlokát.

– Katherine, bárki alkotta is ezt a várost, zseninek kell lennie. Akár a robotok találták fel a dianitot, akár nem, ezeket a gépembereket meg kellett alkotnia valakinek. Más bolygón bárki megcsinálhatná a szerencséjét ezzel a különös anyaggal, a többi elmés holmíró nem is beszélve.

A lány sarkon fordult, és sietős léptekkel elindult körbe a kupola peremén.

Derec egy pillanattig csodálkozva nézett utána, aztán elöntötte a méreg. – Mi bajod? Egész nap úgy viselkedsz, mint aki bolondgombát evett... Gyere vissza! – A lány után iramodott.

Katherine a kiáltozásra megtorpant, majd meggyorsította lépteit. Amikor meghallotta a fiatalember lábdobogását, szintén rohanni kezdett. Derec ekkor lelassított, mert tudatára ébredt, hogy ha a lány tényleg nem hajlandó szóba állni vele, az sem segít, ha utoléri.

Dühösen megfordult, és öklével rácsapott a falra. – Hé! Nyílj ki, te átkozott! – Még lesújtott néhányszor a dianitra, aztán lihegve hátralépett.

Nyílás hasadt a falon, Biztonsági Őr 1K ismét megjelent, ám ezúttal nem lépett ki rajta. – Van még valamilyen elintézetlen ügye?

– Igen! Hozd ide Kulcsárt! – Jólesett ráordítania valakire, és a robot nem hagyhatta egyszerűen faképnél.

– Ha nem tudja újabb indokkal alátámasztani, miért kívánja látni a nevezett személyt, az a kérésem, ne utasítson, hogy hallgassam meg önt. Felmerültek újabb indokok?

– Hát... – Derec a lány felé nézett, aki várakozva figyelt. – Szóval...

– Kérem, hogy ne lépjen kapcsolatba fölöslegesen ezzel a létesítménnyel – jelentette ki udvariasan Biztonsági Őr 1K. Eltűnt a nyílásból, a hasadék pedig kezdett ismét összeforrni.

Derec idegesen figyelte a sebesen hegedő anyagot. Aztán hirtelen ötlettel a fal szilárd részének támasztotta hátát, lehúzta egyik cipőjét, és gyorsan begyömöszölte az egyre szűkülő nyílásba. Feszülten nézte, hogyan növi körül a dianit. Most jutott eszébe, miért ismerős számára ez a fal – ugyanilyen anyagból készültek a robotok is! Egyszer már kísérletezett ilyen robotalkatrészekkel, amikor összerakta hűséges gépemberét, Alfát. Akkor jött rá, hogy ez valamilyen sejtszerkezetű anyag. Mindez jóval korábban, a Robotvárosba érkezése előtt, de emlékeztettségének jelentkezése után történt. A dianit valójában nem látszott élő anyagnak, ám kétségtelenül rendelkezett néhány meglepő tulajdonsággal.

A fal körülötte a cipőt, és Derec legnagyobb megkönnyebbülésére a varratképződés leállt. Nem lepődött volna meg, ha a dianit úgy zárul össze, hogy egyszerűen kettészeli a cipőt. Ehelyett a lábbelije zavartalanul beépült a falba.

Egészen közel hajolt a hegesedéshez, és ujjjaival bökdödni kezdte cipője körül a dianitot. Igaza volt – a töredező anyag elárulta titkát. Ez a massa nagyon szilárd, ha egységes felületet alkot, de amint valamilyen repedés mutatkozik rajta, nyomban törékennyé válik, sőt a szakadás szűk körzetében meglágyul. Ujjjaival sikerült kifeszegenie néhány sejtegyeséget, és most már kitágíthatta a repedést.

Abban reménykedett, hogy a fal túloldalán senki sem figyel fel, tevékenységére.

– Katherine! Gyere gyorsan! – Óvatosan kezdte feltépni a falat, mintha egy szövetnadrágot fejtene szét. A dianit így is szilárdnak bizonyult, ám lassan engedett. Derec felnézett, a lány azonban nem mozdult. – Gyere!... – Azért halkította le a hangját, mert hirtelen ráébredt, hogy már akkora nyílás keletkezett, amelyen keresztül bekúszhat, vagy meg is hallhatják. A lány megfordult, és épp az ellenkező irányba indult.

Derec utána akart kiáltani, a veszélyes helyzetre való tekintettel azonban türtőztette magát. Aztán összeszorított fogakkal átkúszott a nyíláson, és a biztonság kedvéért hátrahagyta cipőjét, mert a fal ismét fokozatosan befoltozta önmagát.

Amikor körülnézett, egy gépmonstrum mögött találta magát. Különböző robotok lármája ütötte meg a fülét, ám ezek a szorgoskodó gépek csak szerszámrobotok lehettek. Nem hallott beszédhangokat, Persze a művezetők saját komkap hálózatukon tartották egymással a kapcsolatot.

Észrevette Biztonsági Őr 1K-t. A kupola távolabbi oldalánál ült egy magas széken, és egy vezérlőasztal műszereit figyelte, így nyilván számtalan jelzés között azt is észrevette, hogyan kezdett rezegni a fal Katherine simogatása és Derec ütései

nyomán. Mivel 1K nem mozdult a vezérlőasztal mellől, Derec arra a következtetésre jutott, hogy a jelzőrendszer a fal részeként fogadta el a cipőt, mert a dianit szinte körülötte.

A biztonsági rendszer vezérlőasztala feletti mennyezet arról árulkodott, hogy még legalább egy, de esetleg több emelet is húzódik az épületben. A kupola belső ívének folytatását eltakarta a födém. Mintha itt a földszinten nyüzsgött volna a Kulcsár mellé rendelt robotok teljes csapata. A legkülönbözőbb méretű alkatrészeket gyártották. Az egyik művezető éppen Biztonsági Őr 1K magasított széke mellett ült egy számítógép vezérlőpultja mögött. Nem volt nehéz Derecnek rájönnie, hogy ez lehet Kulcsár. Lopakodva elindult a gépek között, hogy észrevétlenül elérje a robotot.

3. fejezet A KULCSKÖZPONT

Derec egy pillanatra sem feledte, hogy nem sok idő áll rendelkezésére. Amíg átkúszott a padlón heverő kábelek és a különféle berendezések között, azon töprengett, mi lenne, ha egyszerűen felállna, odarohanna Kulcsárhoz, és rögtön beszédbe elegyedne vele. Aztán eszébe jutott, hogy a biztonsági őr egyeden szempillantás alatt észrevenné, és könyörtelenül kihajítaná, mielőtt egyet is lépett volna a vezérlőpult felé.

Röpke ideig megpihent, hogy tájékozódjék. Kulcsárt már közelebről látta: a robot belemerült a számítógép képernyőjének tanulmányozásába. Elérkezettnek látta az időt, hogy megközelítse.

Biztonsági Őr 1K nem mozdult.

Persze, ha Katherine is bejött volna, egyikük most könnyen elterelhetné a robot figyelmét, míg a másik Kulcsárral beszélne. De ezen már nem érdemes rágódni. Mély lélegzetet vett, és felegyenesedett.

Teljesen védtelennek és kiszolgáltatottnak érezte magát, miközben átvágott a földszinten, megjelenése azonban különös módon nem keltett zavart a robotok között. Amikor elérte Kulcsár asztalát, a létesítmény robotfőnöke felpillantott.

– Szükségem van a Perihélium kulcsára – közölte Derec hivatalos hangon. Közelebb nyomult a vezérlőasztal oldalához, és fél szemmel a képernyőt figyelte.

– Ön nyilván a Derec nevű ember – szólalt meg Kulcsár. – A Kulcs átadására nincs lehetőségem.

– El kell hagynunk a bolygót, hogy életben maradjunk. Számunkra a Kulcs az egyetlen közlekedési eszköz.

– Milyen veszély fenyegeti önt és társát itt?

– Nos, elképzelhetetlen számunkra az élet egy robotokkal zsúfolt bolygón. Más emberek társaságára vágyunk. Szóval... – Sejtette, nem sokra megy ezzel az érveléssel, de csak ez volt kéznél. Nem ismerte pontosan Katherine idült bajának jellegét, ennél fogva nem utalhatott rá a vitában.

– Önmagában ez még nem veszély.

– Éppen ezt mondtam neki én is – hangzott fel Derec háta mögött.

Meg akart fordulni, de érezte, hogy két kéz siklik a hóna alá, és a következő pillanatban már a levegőben kalimpál a lába. Persze 1K jelent meg mögötte, ő pedig megadóan tűrte, amint a gépmember úgy cipeli a homorú falhoz, mint egy rakás szemetet. Nem tudta megfigyelni, hogyan hasít nyílást a robot, azt azonban megjegyezte, hogy nincs ott a cipő, tehát valahol másutt pihen észrevétlenül. Ennek még jó hasznát veheti egy újabb behatolási kísérletnél.

A robot gyengéden, de minden teketória nélkül nyomta át a falon. Derec ott állt kinn, fél pár cipőben fesszengve. Mögötte a fal lassan összenőtt. Katherine éppen felé sétált, majd megállt.

– Szükségem lett volna rád odabenn – mordult rá Derec.

– Először nem vettem észre, hogy bemásztál. Aztán nem tudtam, mitévő legyek. – A lány a földre szegezte tekintetét.

– Akkor húzzuk el innen a csíkot!

Nem fülött a foga egy újabb tébolyult utazáshoz a csőpostán, és a lányt sem akarta kifaggatni, amíg nem maradnak négy szem között, így aztán előbb egy szállítóeszköz burkolatának tetején utaztak, majd egy olyan jármű külső létráján, amelynek rendeltetését Derec még csak nem is sejtette. Ameddig a robotsofőrök úgy ítélték meg, hogy emberi utasaikat nem érheti bántódás, nem is tiltakoztak jelenlétük ellen. Egész úton hazafelé Katherine szótlanul ült, Derec pedig nem háborgatta.

Amikor beléptek a lakásba, a fiatal ember egyenesen a számítógép vezérlőasztalához sietett. A lány összefont karokkal hangtalanul állt mögé. Derec nem kis erőfeszítés árán összpontosította figyelmét a munkára.

– Sikerült földérintened valamit odabenn? – kérdezte a lány csendesen.

– Egy keveset – felelte a másik fagyosan. – Talán hasznát vehetjük, talán nem. Leolvastam egy belépési kódot Kulcsár számítógépének képernyőjéről, ezt próbálom most átfuttatni a központi komputeren.

– Biztos, hogy az a Kulcsközpont?

– Nem emlékszel? Követeltük, hogy találkozhassunk Kulcsárral, és a biztonsági robot nem tagadta, hogy odabent található. Követeltem a Kulcsot a robotfőnöktől, és nem tagadta, hogy nála van.

– Jó, jó, értem.

Derec szótlanul vizsgálta a képernyőn megjelenő adatokat. Katherine közelebb húzódott hozzá, hogy a vállá fölé ő is lássa, mit írt ki a számítógép.

– Ez a jegyzék főként fémeket és műanyagokat tartalmaz. Százalékos arányban szerepelnek... ez pedig a kupolában folyó műveletek energiafogyasztása.

– Nézd ott, jobbra! – szólalt meg Katherine. – Az a hipertér jelölése. Valami olyan kísérlet folyik, amely levegőt emészt fel.

– Levegő... a csővezetékek! A csőpostarendszer! Hát ezért alkalmazzák ezt az elavult megoldást. Mit is mondott a szerelőrobot? A vákuum valami másnak a mellékhatásaként jelentkezik. Hát ez az!

– Miről van szó? – kérdezte óvatosan a lány.

Derec rá akart ripakodni, aztán úgy döntött, későbbre hagyja a vitát, és előbb tisztázza az információkat. A jövőjük szempontjából sokkal fontosabbnak tűnt most ez. Újból végignézem az anyagigénylési listát, amelyet már láttunk egyszer korábban. Nézzük csak! Ugyanazok az anyagok ugyanabban a százalékos arányban. Kíváncsi lennék...

– Másolatot készítenek a Kulcsról! – ütött a homlokára Katherine.

– Miből gondolod?

– Biztos vagyok benne, Derec. És nézd csak azt a megjegyzést ott az anyagigénylés alján! A kupola valamennyi anyagához

egy-egy apró mennyiséget adtak hozzá.

– Ez lehetett az eredeti Kulcs – mondta Derec elgondolkodva. – Izekre kellett szedniük... hogy elemezzék. Aztán a darabokat belökték a tartalék anyagok közé. A Kulcs tehát eltűnt.

– De többet csinálnak belőle, Derec! Ezzel megkönnyítik a mi távozásunkat is. Nem egyetlen gondosan őrzött Kulcsot kell megszereznünk, hanem egy csomó egyforma készülék közül kell megpróbálnunk elcsenni valamelyiket.

– Remélem, Kulcsár pontos másolatokat készít. Talán várunk kellene, amíg nem gyártanak néhány darabot. Nem szerezhetünk meg valamit, ami még el sem készült.

– Derec! Megfordulnál egy pillanatra?

A fiatalember megperdítette forgószekét, és felnézett a lányra.

– Azt hiszem, magyarázattal tartozom – kezdte tétovázva Katherine. – Tudom, rémesen viselkedtem. És bocsáss meg, amiért nem másztam utánad a kupolába. Valami más járt az eszemben, bár nem éppen az alkalmas időben.

– Alkalmas időben? – pattant fel székéből Derec, és titokban örült, hogy ürügyet talált erre. – A legalkalmatlanabb időben! Megszerezhettük volna a Kulcsot... vagy az egyik kulcsot, mindegy!

– Kérlek, nyugodj meg! Mindent megmagyarázok. Talán még nem is volt ott semmi, amit el lehetett volna hozni.

– Rendben van! Nem szólok közbe. Zavartalanul magyarázkodhatsz! – Elment a lány mellett, és a fal felé fordult. – Halljuk!

– Derec, tudom, ki tervezte Robotvárost, és miért.

– Micsoda?

– Hát...

– És ezt miért nem mondtad el eddig? – tört ki a fiatalemberből. – Na jó, hagyjuk. Szóval, ki építette ezt a várost? – Megdöbbenése és kíváncsisága felülkerekedett haragján.

Mielőtt rátérnék, kezdjük azzal, hogy a valódi nevem Ariel Welsh.

– Ó... örvendek, hogy megismertük egymást! Végre...

– Juliana Welsh egyetlen leánya vagyok az Auróra bolygóról. – Feszülten figyelte a fiatalember arcát.

– Kellene valamit jelentenie ennek a számomra? – csodálkozott Derec.

– Azt hittem, hallottál már az anyámról... Elképesztően gazdag. Rengetegen tudják róla.

Derec vállat vont.

– Anyám volt a legfőbb támogatója egy bizonyos dr. Avery nevű embernek. Nem hallottál még róla?

– Avery doktor... talán igen... ismerősen cseng a neve. Miért hoztad szóba?

– Avery agyában született meg minden egyes itteni mérnöki alkotás gondolata. – A lány körbemutatva jelezte, hogy az egész bolygóra gondol. – Robotváros az övé. És az anyám pénze adta meg a kezdő lökést a megvalósításához.

Derec szíve hevesebben kezdett dobogni. Szóval Avery! Ott ült ennek az embernek az irodájában, használta számítógép-terminálját, és most már a nevét is hozzáfűzhette az adatok törékeny láncolatához. Valaki tényleg járt abban az irodában nem sokkal előtte, hiszen még egy kevés ételmaradékot is talált az egyik konzervdobozban.

– Ejha! Te aztán tudsz titkot tartani! – nézett a lányra némi együttérzéssel. – Voltaképpen mit csinált ez a fickó? Miért építette ezt a várost?

– A mamám elbeszélése alapján úgy gondolom, híres építész volt. Anya géniusznak tartotta. Emellett Avery doktor különös módjára viselkedett, és mindenkivel vitába keveredett. Robotváros nyújtotta számára azt a lehetőséget, hogy a gyakorlatban is kipróbálja elméleteit.

– Kezdem érteni. Itt van ez a... zseni, föltehetően egy sereg hajmeresztő ötlettel, amivel senki sem tud mit kezdeni. Így hát megpróbálja zavartalan körülmények között elvégezni kísérleteit, és anyád nyújt ehhez pénzügyi támogatást.

Katherine – most már Ariel – bólintott. – Annyit adott, amennyire a doktornak szüksége volt az induláshoz, azzal a feltétellel, hogy a megvalósuló programterv egy bizonyos ponton túl önfenntartóvá válik. Mivel ez is hozzátartozott a kísérlethez, Avery nem emelt kifogást. Hiszen a robotok természetesen mindig a legjobb hatásfokkal végzik el feladatukat.

– Avery egy szakadatlanul működő, önfenntartó várost akart alkotni?

– Egy tökéletesen megszervezett társadalommal.

– És hol tartózkodik most az öregfű?

– Hosszú idő óta senki sem látta. Egyszerűen elvonult valahová. Szerintem meghalt, de mama azt mondja, olyan furcsa ez az ember, hogy minden kitelik tőle.

– És maga után hagyott egy egész várost, amelynek robotjai ma is az eredeti programozás szerint viselkednek. – Derec megcsóválta a fejét. – Hát ez sokkal több dologra derít lényt, mint sejtened.

– Például mire?

– Amikor a mikrobák annak a halott embernek a véréből felgyorsították a város építését, az egész közösség azért fogott bele a tébolyult ütemű munkába, mert a programozás úgy értelmezte a baktériumok jelenlétét, ahogyan egy ember sohasem tette volna.

– Más szavakkal – folytatta Ariel –, valami hiba csúszott a programozásba, és Avery doktor nem volt kéznél, hogy kiigazítsa. Ezzel a kísérleti környezetet akart teremteni, de ez nem egészen sikerült neki.

– Ha így fogjuk fel a dolgot, megállapíthatjuk, hogy mégis sikerült szinte teljes mértékben megvalósítania terveit. És ha annak idején maradt volna még egy darabig, bizonyára saját elképzelése szerint irányíthatta volna az eseményeket.

– Van még valami – szólalt meg a lány, és zavartan kezdte nézegetni karcsú kezének körmeit. – Engem száműztek az Auróráról. Nem mehetek vissza többé.

– Száműztek? Hogyan? Úgy értem, miért? Megszegtél valamilyen törvényt, vagy ilyesmi? Csak nem vagy bűnöző?

A lány keserűen elmosolyodott. – Bárcsak az lennék. Sokkal jobban jártam volna. Derec, én... beteg vagyok.

– Valami krónikus bajod van, ezt már említetted. – Gyengéden beszélt hozzá, hogy a lány nyugodtan kiönthesse a lelkét.
– Jaj, ne aggódj! Téged nem fenyeget veszély. Nem kaphatod el tőlem azzal, hogy a közeledben tartózkodom. – Szomorúan felnevetett. – Viszonyom volt valakivel. Tudod, valahogy így lázadtam fel anyám és a drágalátos barátai ellen. Mindnyájan elvárták tőlem, hogy jó kislány legyek, és hozzájuk hasonló felnőtt váljak belőlem.

Most ő kezdett szaporán sétálni a szobában.

Derec türelmesen várt.

– Az illető az űrlakók világából érkezett, nem is tudom, melyik bolygóról. Azt is mondhatnám, futó kaland volt, mert már rég továbbutazott, amikor kiderült, hogy megfertőzött.

– Nem tudott segíteni rajtad az anyád? Akkora vagyonnal?

– Ugyan! Ezt nem gyógyítják az Aurórán... és talán sehol sem. Ezenkívül nem arról van szó, hogy megbetegszel, és aztán jobban leszel. Az Aurórán a betegség halálos vétek. Anyám vásárolt egy űrhajót, berendezte nekem, és egypár robotot adott mellém segítőül. Mit tehettem? Az látszott a legjobb megoldásnak, ha feltűnés nélkül távozom.

– Ebben nagyon segítőkésznek mutatkozott a mamád. Legalább előkelően léptél le az Auróráról.

– Nem tagadom.

– És miután elhagyta a bolygót?

– Azt mondtam magamnak, gyógyulást keresek. De már nem tudom, tényleg hihetek-e ebben. Azt azonban tudom, hogy nincs több vesztegetni való időm!

Derec megborzongott a szorongástól. – Mit értesz azon, hogy nincs vesztegetni való idő?

– Derec, én... én meg fogok halni! – És egyszer csak kitört a lányból a sírás. Derec olyan riadtan és sebezhetőnek látta, mint még soha.

Csak egy pillanatra tévovázott, aztán odament Arielhez, átkarolta – először félszegen, aztán gyengéden, a lány pedig ráborult a mellére és patakzottak a könnyei.

Derec bénultan állt. Ez a rengeteg újdonság mintha rövidre zárta volna az agyát, egyetlen ép gondolat sem jutott az eszébe, csak a padlóra meredt, mialatt a lány a karjaiban zokogott. Legalább annyit fel kell fognia, amennyit lehet – ez a lány Ariel, nem Katherine, és nem olyan magabiztos, csipős nyelvű nőszemély, mint amilyenek megismerte.

Íme Ariel Welsh, akit száműztek szülőbolygójáról, csapdába került Robotvárosban, és megfertőzték valami halálos kórral.

Vállánál fogva finoman megfordította a lányt, és a hálószobába vezette. Egy darabig tanácstalanul üldögéltek Ariel ágyának szélén. Amikor zokogása kissé alábbhagyott, a lány kedvesen megszorította Derec karját, és elhúzódott tőle, hogy kinyújtóztassa fáradt tagjait.

Derec fölkel, félénken megveregette a vállát, kiment, és halkán becsukta maga mögött az ajtót.

Magába roskadva üldögélt a számítógép képernyője előtt anélkül, hogy bekapcsolta volna a készüléket. Emlékezhethiánya egy csapásra könnyen kezelhető bajjá zsugorodott. Minden másnál sürgetőbbé vált, hogy elvigye a lányt Robotvárosból, és olyan helyet keressen neki, ahol talán orvosi kezelésben részesíthetik.

Nem bízott abban, hogy a robotok meg tudják gyógyítani ezt a betegséget, legalábbis nem ilyen rövid idő alatt. Ennek ellenére sorra kezdte lehívni a különféle orvosi témaköröket a központi számítógépből, hátha Avery doktor tárol benne néhány hasznosítható információt.

Tényleg talált egy kevés egészségügyi adatot az emberekkel kapcsolatban, de egyik sem utalt arra, hogyan gyógyíthatók új betegségek. Vírusos oltóanyagok, kezelések és gyógymódok jegyzékét kínálta a számítógép olyan bajokra, amelyek Derec véleménye szerint – az Aurórán fordultak elő. Rengeteg különleges anyagot talált műtétekhez, szervpótláshoz és sebesülések ellátásához. Mindent összevetve azonban a könyvtár igencsak hézagosan mutatkozott, mintha Avery doktor, vagy talán valaki más – összekapkodott volna egy csomó adatot, és az egészet ellenőrzés nélkül betáplálta volna a számítógépbe. Például semmilyen címszó nem utalt a bonctanra vagy a lélektanra. Derec gyanúja szerint annyira lekötötték a különc Avery figyelmét a tudomány legújabb eredményei, hogy nem pazarolta az alapismereteket a komputer memóriájára. Elvégre a gépembereket nem érintették ezek a tudományágak. Arra is emlékezett, hogy a kisbolygón, ahol először botlott bele ezekbe az Avery-féle robotokba, a számítógép adatkönyvtára ugyancsak szeszélyes válogatásra utalt.

Délben megszakította munkáját, és halkán kopogott Ariel ajtaján. Nem kapott választ, ezért bekukkantott, és látta, hogy a lány mély álomba merült. Így hát magányosan megebédelt, majd visszatért a számítógéphez.

Az emberi anatómiára vonatkozó információk között csak a külső megjelenéssel összefüggő adatokra talált. Ezekre is inkább a robotok pozitronikus agyának, mintsem a számítógépnek volt szüksége. Mivel a gépemberek csupán akkor tarthatják be a robotika három törvényét, ha felismerik a velük kapcsolatba kerülő lények közül az embereket, Derec nem is lepődött meg túlságosan a furcsa témakörön. Ám amikor a képernyő alján felfedezett egy kiegészítést, szinte kövé meredt a meglepetéstől.

A komputer azt mutatta, hogy öt idegen tartózkodik Robotvárosban. Derec feltételezése szerint ezek csak emberek lehetnek, hiszen nem emberi lények előfordulására nagyon kis esély mutatkozott. Mikroszkopikus kórokozókat pedig soha többé nem fog a központi komputer idegen lényeknek minősíteni. Az Avery-féle robotokon kívül persze felbukkanhattak más gépemberek is. Derec meggyőződése szerint azonban ennek a jelentésnek azt a célt kellett szolgálnia, hogy figyelmeztesse a helyi robotársadalmat az emberek felbukkanására. Emberi lények ugyanis szükségessé teszik a törvények érvénybe lépését, idegen robotok érkezése azonban nem befolyásolja az alapelveket.

Az ötből kettő természetesen Ariel és ő, de a másik háromról semmit sem tudott. Csak annyi derült ki az adatokból, hogy a három lény közül az egyik pár nappal ezelőtt érkezett, a másik kettő pedig valószínűleg együtt utazik, és valamivel hosszabb ideje tartózkodik már a bolygón.

Hogyan érkezhettek a többiek? Vagy a Perihélium kulcsával, ha egyáltalán létezik még egy a bolygón kívül, vagy űrhajóval. Bármelyik utat választották, Derec és Ariel számára újabb lehetőségek csillantak fel Robotváros elhagyására. A fiatal ember egész este a vezérlőpult előtt maradt, hogy újabb adatokat próbáljon kicsikarni a központi komputerből.

A vezérlés ügyes átállításával sikerült rábírnia a vegyi feldolgozót, hogy egy fél pár cipőt készítsen neki. A kész darab nem illett pontosan a lábára, mert szintetikus habszivacs helyett szerves anyagokból alakította ki a berendezés, ám ez is használhatónak bizonyult.

Amikor Derec észrevette, hogy lankad a figyelme, abbahagyta a munkát. Bekapott valamit az ételfeldolgozó szegényes kínálatából, aztán fáradtan dőlt az ágyba. Ariel a másik szobában még mindig mélyen aludt.

Derec kimerülten feküdt a sötétben, ám agya lázasan dolgozott. Újból és újból sorra vette, amit megtudott, és hosszasan töprengett. Ariel Welsh, a lány betegsége, a kulcsmásolás... és most újabb három ember Robotvárosban, ami talán azt jelentheti, hogy többféle módon is elhagyhatják a bolygót. Végül félálomban hallotta, hogy Ariel kijön a szobájából, és bekapcsolja az ételfeldolgozót. Egyelőre, úgy látszik, még jól van.

Amikor másnap reggel lezuhanyozva és félöltözve betoppant a reggelihez, Ariel már a számítógépnél ült. Nem akarta megzavarni a lányt, amikor azonban bekapcsolta az ételfeldolgozót, Ariel felnézett.

– Jó reggelt, Derec! – mosolyodott el félénken. – Dühös vagy még rám?

– Á, nem! Szerintem neked sokkal több okod van a kiborulásra.

– Teljesen összezavarodtam, és furdalt a lelkiismeret, amiért nem árultam el neked ezeket a titkokat. Pedig láttam, mennyire izgat ez a város, meg a vele kapcsolatos dolgok. Kérlek, bocsáss meg!

– Igazán örülök, hogy végre elmondtad. Hosszú távon talán hasznunkra lehet, hogy engem is beavattál a titkaidba.

– Láttam az orvosi kartotékot, amit a képernyőn hagytál. Ugye, megpróbáltál segíteni rajtam?

– Igen. De attól tartok, nem sokat tudtam kipuhatolni a betegségekről. És mit szólsz hozzá, hogy nem vagyunk egyedül? – Kivette reggelijét a feldolgozóból, leült a lány mellé, és tányérját a térdére fektette.

– Óriási! Éppen ezt a megjegyzést nézegettem az előbb. Szerinted kik lehetnek?

– Sejtelmem sincs róla. Amint végeztem a reggelivel, azonnal utánakeresek a számítógépben, nem akad-e róluk még több adat, de nem vagyok túlzottan derűlátó. Amíg nem rendezem át az adattárát, úgy is mondhatnám, hogy ez a számítógép mindenre ismeri a választ, csak éppen nem tud róla.

– Olyan furcsa minden ezen a bolygón – sóhajtott Ariel. – Amikor elhagytam az Aurórárt, legalább annyira vonzott a kaland, mint a gyógyulás reménye. Hát ami a kalandokat illeti, azokból kijutott!

– Amikor elkapott Aranimas, a vén kalóz, igaz? – kérdezte Derec széles mosollyal. – Bezzeg amikor engem csípett el, egyáltalán nem áhítoztam ilyen viszontagságra.

– Mégis remek kis csapatot alkottunk, és átvergődtünk az akadályokon – szólt ábrándosan Ariel.

– Ne feledkezz el a csapat többi tagjáról se... Alfáról, a robotról, akit én raktam össze az űrhajóra hordott alkatrészekből, no meg Wolrufról.

– Ó, az a kis szörmók! Kíváncsi lennék, mi történt velük.

– Ki tudja... – Derec egy pillanatra elhallgatott, és rájuk gondolt. Amikor Ariellel együtt megnyomta a Kulcs indítógombját a Rockliffe űrállomáson, majd itt öltöttek testet Robotvárosban, Alfa és az idegen lény nem követte őket.

– Wolruf mindig meglepetésekkel szolgált – mélázott el a lány. – Az egyik percben félénk, alázatos teremtménynek tűnt, a másikban pedig már tőle függött az életünk.

– Milyen igaz! Persze Alfa is afféle csodabogár, hiszen a fedélzeten található alkatrészekből kellett összeeszkábálnom. Meséltem neked arról, hogy a karja milyen különleges? Egyfajta sejtszerkezetű anyagból készült. A régi karja helyére erősítettem, és amikor utasítottam, hogy próbálja megmozgatni, kiderült, hogy Alfa agyáramainak hatására az anyag annyira képlékennyé válik, mintha valami tapogatócsáp volna. Vajon hol lehetnek most?

– Érdekes, erről sohasem beszélgettünk azelőtt. Úgy értem, arról, hogy barátok vagyunk, és hogy mennyi minden mentünk keresztül együtt.

Derec felnézett a lányra. Még sohasem látta ennyire nyugodtnak. Ő is úgy érezte, mintha kicserélték volna. Ismét bízott Arielben, noha meglehet, titkol még előle egy s mást. Ámbár a viselkedése nem erre vallott.

– Derec, nagyon megértő voltál velem. Hálásan köszönöm.

– Hát... – Derec zavartan vonogatta a vállát. – Szóra sem érdemes. És most lássuk, hogyan szabadulhatnánk erről a bolygóról!

4. fejezet ARIEL

Derec és Ariel egész délelőtt felváltva ült a számítógép vezérlőasztala mellett. Így mindketten megfelelő jártasságra tehettek szert az adatkezelésben, és ugyanannyit pihenhettek is. A lány háta mögül a fiatalember is tanakodva tekintett a képernyőre, miközben újabb kérdéseket próbáltak kitalálni a komputer számára.

– Derec, elrejtőzhetek az általunk keresett idegenek? Vagy álcázhatták magukat?

– Hát nem is tudom. Hiába próbálnak elbújni, mindenütt robotokba botlanak a városban. Talán behúzódtak valahová, ám akkor éppenséggel olyan épületben is tartózkodhatnak, amelyet átalakításra vagy lerombolásra szántak a gépemberek. – Elnevette magát. – Ez eléggé megrázó élmény lesz nekik.

– Az sem megy könnyen, ha robotnak akarják álcázni magukat – mondta mosolyogva a lány.

– Máskülönbem mi is összeszedhetnénk néhány robotroncsot, és páncélos vitézek módjára osonhatnánk az utcákon. – Derec derűsen ingatta a fejét. – Különösen azokat a sisakrostélyokat bírom.

– De most komolyan kérdezem. Hová tűnhettek?

– Hát, elképzelhető, hogy a központi számítógépben elkallódott a többi jelentés, amely arra utal, hogy máskor is látták őket.

– A komputernek már minden kérdést föl tettem, ami csak eszembe jutott – sóhajtott Ariel. – Mit csinálhatnánk még?

– Próbáljuk meg másképp megközelíteni a rejtélyt. Nem tudjuk róluk, kicsodák... De vajon miért érkeztek? Mit akarnak?

– A Kulcsot!

– Szerintem is – bólintott Derec. – Vagy egyszerűen idetévedhetett egy másik úrjármű, bármilyen messzire esik is ez a bolygó a legforgalmasabb útvonalaktól. Vagy mit szólsz ehhez: ismerték Avery doktort, és azért jöttek, hogy átvegyék a hatalmat a robotok felett. Esetleg anyád... nem küldhetett ide valakit, hogy ellenőrizze tőkebefektetésének biztonságát?

– Véleményein szerint anyámnak halvány fogalma sincs róla, hol található Robotváros, és egyáltalán milyen létesítmény.

– Akkor a választék két lehetőségre szűkül. Vagy olyan úrutazók, akik véletlenül érkeztek ide egy kis javításra és üzemanyagfeltöltésre, vagy a Kulcs miatt jöttek, és át akarják venni Robotváros irányítását. Akad még valamilyen ötleted?

– Talán Avery személyesen jelent meg, ha tényleg nem halott. Persze akkor is az irodájából irányítaná az ügyeket, és nem kockáztatná, hogy meglássák. Szóval mit tegyünk?

– Nem marad más hátra, kimegyünk a városba, és mi magunk kezdjük el a keresést. Most azonban óvatosnak kell lennünk, amíg ki nem puhatoltuk, kik ezek az alakok, és mit akarnak. Túlságosan elkényelmesedtünk itt a robotok között, mert nem tehetnek kárt bennünk, ám a helyzet most megváltozott.

– Az idegenek nem fenyegetik a biztonságunkat, amíg robotok vesznek körül bennünket – ellenkezett a lány. – Emlékezz csak, a gépemberek azt sem tehetik meg, hogy félreálljanak és tétlenül nézzék, ha valaki bántalmazni akar minket. Mi lenne, ha megkérném Avernust, vagy egy másik felügyelőt, hogy segítsen kézre keríteni őket?

– Még ne. Nem akarom fölkelteni a felügyelők gyanúját, hogy a Kulcs megszerzésében mesterkedünk, hiszen eddig nem háborgatták a magánéletünket. Először is menjünk vissza a Kulcsközpontba – javasolta Derec. – Ha már a kezünkben van a Kulcs, egyszerűen kereket oldunk, és magunk mögött hagyjuk Robotvárost az összes gondjával–bajával.

Ezúttal a város tömegközlekedési rendszerét vették igénybe, noha tovább tartott az útjuk, mint ha a vákuumos légvezetéken utaztak volna. Amióta abbamaradt a város alakváltozása, az újonnan megvalósult létesítmények közé tartozott a föld alatti alagúthálózat, amelyet napi feladataik végzésére igyekvő robotok töltöttek meg, így ez a hely látszott a legalkalmasabbnak a kérdezősködésre. Derec és Ariel a legközelebbi alagútmegállóhoz sietett, és levitette magát a mozgólépcsőn.

Az alagutak forgalmát robotokra, illetve emberekre méretezték. Az utas rálépett egy négyzet alakú, 1x1 méteres dobogóra, amelyen átlátszó falú fülke emelkedett apró vezérlőpulttal, ezen lehetett beállítani a kívánt úti célt. A dobogók síneken siklottak, a város egyes részeiben akár tizenöt vágány is futott egymással párhuzamosan. A központi számítógép leágazásaként egy alagútcomputer irányította a közlekedést, és vezérelte egyik sínről a másikra a fülkéket, hogy mindig zavartalan forgalmat biztosítson. A megállóban kiterővágányok tették lehetővé a be- és kiszállást. Ezek a műszaki megoldások erősen emlékeztették Derecet arra a felvonórendszerre, amelyet a kisbolygón használtak Avery robotjai.

Szerszámrobotok nem vehették igénybe ezt a közlekedési rendszert, mert a vezérlőpult kezeléséhez pozitronikus agyra volt szükség, így csak emberek vagy pozitronikus agyú robotok utazhattak a fülkében. Amint a robotok sorra suhantak el mellette, Derec megfigyelte, hogy mozdulatlanul állnak és merev tekintettel néznek előre. Emberek sohasem viselkednének így, mert legtöbbször izegne-mozogna, topogna és gyakran körbenézne. Hiába, a robotok logikusak, de nem kíváncsiak.

Előttük néhány robot éppen kiszállt a fülkéből. Derec és Ariel egymástól elválva közelítette meg őket.

Derec merészen útját állta az egyiknek, de ügyelt rá, hogy a robot a félhomályban is világosan lássa: emberrel van dolga. – Egy pillanat! Szeretnék feltenni néhány kérdést.

– Tessék – állt meg a robot.

– Láttál már embereket?

– Feltételezem, hogy önön kívül.

– Persze!

– Ott egy női lény, az ön társa.

– Rajtunk kívül! – tárta szét a karjai tehetetlenül Derec. – Valahol másutt a városban. Bárhol.

– Nem. Ön az első ember, akivel valaha találkoztam.

– Köszönöm. – Sóhajtott, és elcsipett egy másik robotot. – Találkoztál emberrel rajtam és a társamon kívül?

– Milyen társról van szó?
– Hát... ő. Ott! Látod?
– A kérdésére a válaszom: igen.
– Szóval láttál valakit? Hol?
– Ott. Ahol mutatta.
– Micsoda? Nem, nem őt...
– Azt kérdezte, látom-e. Azt válaszoltam, igen.
– Jó, jó... Akkor így kérdőzöm: kettőnkön kívül, akik jelenleg itt tartózkodunk, láttál-e valaha embereket Robotvárosban?
– Nem.
– Rendben van, köszönöm. – Derec búcsút intett neki. Pillanatnyilag egyetlen robot sem érkezett a megállóhelyre, és a lejáró is üres volt. Ariel visszajött.

– Nem volt szerencsém – bosszankodott a lány. – Te megtudtál valamit?
– Én sem. Menjünk a Kulcsközponthoz!

Beszálltak az első üres fülkébe. Kicsit szűknek látszott, de nem bizonyult kényelmetlennek. Derec a vezérlőpulton beállította a célállomást, és a dobogó enyhe rándulással elindult.

A фуlke lassan siklott velük a kitérőn, majd az első csatlakozási pontnál simán rátért az első sínpárra. Derec annyira megbízott a robotok mérnöki munkájában, hogy a biztonság kérdése sohasem nyugtalanította. Ha a robotokban bármilyen kétség merült volna fel a rendszer veszélyességével kapcsolatban, az Első Törvény arra készítette volna őket, hogy visszatartsák az embereket az utazástól.

Derec nem tudta pontosan, honnan kapják az energiát a mozgó dobogók, de feltehetően a sínpáron keresztül kellett érkeznie az áramnak. A szüntelenül alakuló városban olyan gyakran bukkantak fel és tűntek el ilyen részletmegoldások, hogy még egy kíváncsi megfigyelő sem vállalkozhatott alaposabb megismerésükre. A fülkék halk zümmögéssel száguldottak, és sohasem került sor váratlan fékezésre.

Ariel javaslatára néhány megállóval korábban szálltak ki, hogy még több robotot kérdezhessenek meg. A keresgélés azonban továbbra sem vezetett eredményre. Végül a Kulcsközponthoz legközelebb eső megállónál vitették fel magukat, de így is jókora távolság választotta el őket a kupulától. Ekkor igénybe vették a mozgójárdát, hogy az utcán haladó robotokat is megkérdezzék, de ettől sem lettek okosabbak.

Amikor felbukkant előttük a kupola, Derec megtorpant. Óriási hasadék tátongott a görbült felületen, és egy teherszállító jármű tolatott felé, amelynek rakodólapján több, 10-15 méter magas gépmonstrum terpeszkedett. A Kulcsközpontban most több robot nyüzsgött, mint korábban, nyilván az új berendezés üzembe helyezésére készültek.

– Ha emberek volnának, megpróbálnék a zűrzavarban beosonni – sóhajtott Derec. – Csak az a baj, hogy nem látok semmiféle felfordulást. Mindegyikük pontosan ismeri a feladatát. Nem hiszem, hogy sok értelme lenne, ha épp most próbálnék besurranni.

– Álljunk félre az útból – fogta meg a karját a lány, és tapintatosan maga után húzta. – Miért riasszuk Kulcsár biztonsági robotját azzal, hogy visszatértünk?

– Igazad van.

Kellő távolságban sétára indultak a kupola körül, és tovább érdeklődtek az útjukba kerülő robotoktól. Az adatok hiánya egyértelműen mutatta: az idegenek még nem jártak erre.

– Majd jönnek – jegyezte meg Ariel magabiztosan. – Előbb–utóbb el akarják vinni a Kulcsot. Jobban járnánk, ha a környéken minden robotot arra utasítanánk, hogy közvetlenül a mi asztali számítógépünkbe küldjék jelentésüket, amikor látnak valakit.

– Megpróbálhatjuk – mondta tétovázva Derec. – Bár ahogy a város szakadatlanul terjed, a robotok száma is szüntelenül változik.

Folytatták sétájukat a Kulcsközpont körül, ezúttal azonban utasították a felbukkanó robotokat, hogy ha embert látnak, közvetlenül őket értesítsék, és a központi számítógépbe is táplálják be az adatokat „idegen jelenlét” címszó alatt. Amikor megtették a kört, Derec döbbsen megállt, és csipőre tett kézzel meredt a Kulcsközpont sima falára: a hatalmas nyílás tökéletesen eltűnt, még egy apró repedés sem maradt utána.

– Ez a suttogó hírközlés nem vezet bennünket sehová – fordult a lány felé. – Minek keressük ezeket a titokzatos idegeneket? Ha elhagyjuk Robotvárost, úgylis kiverhetjük őket a fejünkéből. Nincs mese, be kell jutnunk a kupolába, és szereznünk kell egy kulcsot.

– Azt hiszem, igazad van. Gyerünk, próbáljuk meg! Ennyivel tartozom neked. Emlékszel még, hol hagytad a cipődet?

– Persze, ott van...

– Akkor óvatosan közelítsd meg. Én az ellenkező oldalon elterelem a figyelmüket, ahogy az előző alkalommal is kellett volna.

– Nem lesz jó. Ha nem látlak, nem fogom tudni, mikor kúszhatok be.

– Értem. Akkor úgy állok majd, hogy még éppen láthass. A kupola görbülete viszont megakadályozza a biztonsági robotot, hogy észrevegyen téged.

– A neve Biztonsági Őr 1K – szólta hátra Derec, majd odament ahhoz a ponthoz, ahol a cipője kikandikált a falból, és intett a lánynak. Válaszképpen Ariel megdöngötte a kupola oldalát.

– Hé! Nyissátok ki! Ez emberi utasítás!

De nem lépett hátra. Széttvetett lábakkal, mindkét öklét csipőjére támasztva olyan szorosan állt a kupola mellett, hogy a cipője orra a falhoz ért.

A hasadó szövet jellegzetes zajával szétszakadt előtte a dianit. Biztonsági Őr 1K ki akart lépni, ám amikor észrevette, hogy

útját állja a lány, egy helyben maradt. Derec csak a robot kezét látta. A gépember onnan előbb-utóbb meg fogja pillantani őt.

– Tudomást szereztünk arról, hogy még három ember tartózkodik Robotváros bolygóján – kezdte lendületesen Ariel. – Beszelnünk kell Kulcsárral. Azok az emberek veszélyt jelenthetnek a számunkra.

Derec nem várt tovább. Csupán annyira húzta ki a cipőt, hogy megragadhassa a nyílás meglazult széleit. Amikor aztán finoman lépni kezdte az anyagot, a dianit alig hallható zajjal hasadt ketté.

A kupolán belül minden megváltozott. Szinte alig látszott a padló az összezsúfolt gépektől, némelyik még azoknak a méretét is túlszárnyalta, amelyek bevontatására nemrég került sor. Más gépegységek viszont éppenséggel zömökek voltak.

Derec örömmel állapította meg, hogy észrevétlenül osonhat a gépek között mindaddig, amíg Ariel leköti a biztonsági őr figyelmét. Rendkívül óvatosan lopakodott végig a berendezések alkotta folyosókon, lehetőleg minél távolabb azoktól a robotoktól, amelyek itt-ott a munkájukba merülve dolgoztak. Ilyen módon az épületnek arra az oldalára ért, ahonnan áttekinthette az egész földszintet.

Miután az új gépek a helyükre kerültek, a robotok létszáma a régre esett vissza. Noha a beszűkült térben látszólag sűrűbben fordultak elő, kizárólag a saját feladataikra összpontosítottak, s ez segítette Derecet, hogy észrevétlen maradjon közöttük.

Egyszer csak a biztonsági őr ülését pillantotta meg egy magas rúd tetején. Innen nem láthatta, szóval tartja-e még Ariel a nyílásnál 1K-t, de a magasban terpeszkedő vezérlőpult csábításának nehezen tudott ellenállni. Lábujjhegyen lopakodott a rúd aljág.

A berendezés annak a felvonónak a kisebbik változatára emlékeztette, amelyet korábban az aszteroidán látott, de a földalatti utasfülkéjét is eszébe idézte. Egy kisebb kapcsolókar süllyesztette le az egész ülést, majd miután Derec elhelyezkedett ebben, a kar végének nyomógombja indította el az emelkedést. Az ülés addig mozgott, amíg nem ért a mennyezet közelébe, amelyet korábbi látogatása alkalmából Derec már szemügyre vett. Ebből a különös kilátótoronyból vezérlőtáblák és képernyők segítségével tekinthette át az egész földszintet.

Egyetlen robot sem pillantott föl rá. Az egyik oldalon a biztonsági őr állt háttal az épület belsejének, és még mindig a lánnyal vitatkozott. Derec alaposabban szemügyre vette a képernyőket.

Nem sokat árultak el ezek a furcsa ábrák és grafikonok. Pedig biztos volt benne, hogy valamennyi gép működéséről, akárcsak a kupola falának állapotáról, villognak itt adatok, hiszen ezek mind a biztonsági felügyelet hatáskörébe tartoznak.

A vezérlőpulton egy számítógépet is talált. Az övével ellentétben ez hangvezérléses üzemmódban működött. Lehajolt a készülékhez, és belesuttogta:

– Központi komputer!

– Nyugtázza. – A készülék akkora hangerővel szólalt meg, hogy a férfi rémülten rezzent össze.

– Csökkentsd a hangerőt az én beszédszintemre! A képernyőkön látható valamennyi jelet alakítsd át a galaktikus szabványnyelvre!

Egy pillanattal később ámulva olvasta a képernyőket. Korábbi következtetése helyesnek bizonyult: Kulcsár az elemzési folyamat során teljesen megsemmisítette a Perihélium kulcsát. A robot most a sorozatgyártást irányította, hogy hasonló anyagokból számtalan kulcsot állítson elő. Az egyik képernyőn Derec meglepve olvasta a következőket: „Felső szint – az egyedi egységek végső összeszerelése és hűtése. Hangolás a hipertérre, veszélyzőna. Szerelőberendezés által keltett vákuum. Légmozgás, hőfejlődés, hipertér-szabályozás a hajtórendszer révén.”

Jó néhányszor el kellett olvasnia, mire felfogta az értelmét. Ezek szerint a kulcsok gyártását a felső szinten fejezik be valamilyen veszélyes, hipertérre hangoló művelettel, nyilván ez magyarázza, miért emelték ki ezt a gyártási szakaszt a folyamatból. A kulcsok előállítása során keletkező vákuum tehát levegőt szív a hipertérbe.

Szíve kalapálni kezdett. – Hol található a felső szint bejárata? – kérdezte suttogva. – És hogyan juthatok át rajta?

– Közvetlenül a biztonsági vezérlőpult felett nyílik. Az ülés felemelkedik odáig. Szükség esetén a kupola felszíne közvetlenül is felnyitható, mind kívülről, mind belülről.

– Nyisd meg a mennyezetet! Ez... ez... biztonsági követelmény. – Az én biztonságomé, gondolta magában. Visszafojtott lélegzettel figyelte a mennyezetet. A számítógép feltételezte, hogy aki a vezérlőpultnál beszél, rendelkezik ennek az utasításnak a kiadásához szükséges hatalommal, ezért nem követelt azonosítási kódot. Mindaddig Robotváros őrző-védő rendszerében ez a viszonylagos lazaság tűnt a legkellemesebbnek. A pozitronikus robotok alkotta társadalomban a biztonsági előírásokat sohasem szegték meg.

A dianit széthasadt a mennyezeten, és Derec ülése áttolódott a nyíláson.

5.fejezet KULCS A KÉZBEN

Ariel két ötlettel próbálta sakkban tartani Biztonsági Őr 1K-t. Amikor a gépember megjelent előtte, és ki akart lépni, összeszedte minden bátorságát, és nem mozdult. Számításának megfelelően az Első Törvény megakadályozta a robotot abban, hogy félrelökje őt, bár vészhelyzet esetén valószínűleg nem habozott volna.

A robot közvetlenül a dianitfal mögött maradt, és vízszintes szemréseinek sötét gödreiből szúrósan nézett a lányra.

– Találkoznom kell Kulcsárral – jelentette ki határozottan Ariel. Mindössze arra tudott gondolni, hogy valami Első Törvénnyel kapcsolatos probléma elé állítja a robotot, s amennyire csak telik tőle, körülményesen és lassan beszél. A többi már Derecnek kell végrehajtania: behatol a kupolába, és a lehetőségekhez képest minél hamarabb megszerez egy kulcsot.

– Ön nem léphet ennek a létesítménynek a területére. Kulcsár felügyelő mással van elfoglalva. – Ha egy robotról egyáltalán elmondható, a biztonsági őr hangja még az átlagosnál is hivatalosabban csengett. – Segíthetek valamiben?

– Az Első Törvénnyel kapcsolatos a gondom. – Majdnem belekezdett a további magyarázatba, amikor észbe kapott, hogy húznia kell az időt.

A robot türelmesen várt, amíg világossá nem vált a számára, hogy a lány nem ad további magyarázatot, ezért neki kell kérdeznie. – Mi ez a gond?

– Összesen öt ember tartózkodik Robotvárosban.

– Igen? Közülük ön az, akit Katherine-nek hívnak?

– Általában igen. Az igazi nevem Ariel.

– Egy másikat pedig Derecnek hívnak.

– Úgy van.

– Miért okoz gondot az Első Törvény?

Ariel elmosolyodott magában. Éppen erre építette halogató taktikáját. Csak annyi a dolga, hogy ésszerűtlen vagy homályos kijelentéseket tesz, és ezzel kérdezősködésre kényszeríti a robotot.

– Még három ember tartózkodik itt.

– Kik azok?

– Nem tudom.

– Ki van veszélyben?

– Derecet és engem fenyeget veszély.

– Milyen jellegű?

– Hát... az emberekre nem vonatkozik az Első Törvény. Így az a másik három bajt hozhat ránk.

– Milyen formában?

– Szóval... nem is tudom.

– Nincs határozott veszély. – A robot hátralépett, jelezve, hogy ismét bezárja a falat.

– Mennyi tapasztalatot szerezte az emberekkel kapcsolatban? – kiáltott rá a lány. – Ismered a történelmüket, hogy megítéld, miként viselkednek egymással szemben?

– Nem. – A gépember megállt a kupola belsejének árnyékában. – Csak két alkalommal kerültem kapcsolatba emberrel.

– Úgy! Akkor fogalmad sincs arról, hogyan harcolnak egymással szüntelenül, és miként gyilkolják halomra egymást véres háborúk során!

– A központi komputer adatkönyvtára őriz bizonyos ismeretanyagot az emberi történelemről. Hogyan függ ez össze az Első Törvénnyel? – A robot ismét előrelépett korábbi helyére.

– Az ismeretlen emberek általában veszélyesnek tekinthetők. Kiszámíthatatlan, hogy mit tesznek, és miért – magyarázta Ariel.

– Miért okoz ez gondot?

– Éppen azért, mert ismeretlenek. Óvatosnak kell lennünk. Ez hozzátartozik az ember alaptermészetéhez, és különösen akkor van szükség elővigyázatosságra, ha ismeretlen helyen járunk.

– Úgy véli, hogy az azonosítatlan emberek veszélyesek, amíg nem sikerül szerezni róluk több információt?

– Igen. Pontosan erről van szó.

– Nincsenek emberek ebben a létesítményben. Miért van szüksége Kulcsárra az Első Törvénnyel kapcsolatos gondjának megoldásához?

– Kulcsár felügyelete alatt készülnek a hipertér szállítóeszközei. Tudomásunk szerint csak ezen a módon hagyhatjuk el Robotvárost.

– Önök nincsenek határozott veszélyben. Ennélfogva az Első Törvény alkalmazását sem igényelhetik. Nincs szükségük a hipertéri szállítóeszközre.

– Váratlanul is meggyilkolhatnak vagy megsebesíthetnek minket. Sokszor megesett már az ilyesmi. A te hibád lesz, ha most a segítség megtagadásával megsérted az Első Törvényt!

Ariel látta, hogy a robot habozik, és hirtelen rádöbrent, hogy ezzel az érveléssel akár nyerhet is valamit az időhúzás során.

– Kulcsár ennek a létesítménynek a felügyelője, igaz? Döntson akkor Kulcsár!

A robot mereven nézte a lányt. – Minden képességnek a birtokában vagyok az ilyen döntések meghozatalához. Kulcsárnak sincs több joga megítélni és feloldani egy Első Törvénnyel kapcsolatos ellentmondást, mint nekem.

– Elismered tehát, hogy ez valóban fölveti az Első Törvény alkalmazásának kérdését?
– Ez nem egészen egyértelmű.
– Kulcsár rendelkezik a Perihélium kulcsával és a többi kulccsal. Te viszont nem. Mivel ennek a kényes helyzetnek a megoldását az jelentheti, ha megkapom a Kulcsot... vagy még inkább a kulcsokat... Kulcsárral kell ezt megvitatom.
– Ön még nem bizonyította be, hogy veszélyben vannak.
Ariel már egész testében remegett az idegességtől, és mély lélegzetet vett. – Hát ide hallgass! Meggyőződésem, hogy veszélybe kerülhetünk! Sokkal jobban ismerem az embereket, mint te! Sokkal kevesebbet tudsz róluk, semhogy megítélhetéd, veszély leselkedik-e ráink! – Zihálva abbahagyta, és vadul nézett a robotra.
A gépmember végül hátralépett, hogy helyet adjon a lánynak. – Tárgyalni fogunk Kulcsárral.
Ariel megkönnyebbülten elmosolyodott, és követte az őrt az épület belsejébe. A robot kacskaringós útvonalon vezette végig különféle méretű és típusú gépek között, amelyek csöppet sem tűntek ismerősnek. Szerette volna egy rejtett pillantással megkeresni Derecet, de attól tartott, hogy elárulja magát. A fiatalember könnyen elrejtőzhetett itt a berendezések között. Óvatosan körbetekintve csak annyit sikerült megállapítania, hogy Derec nem tartózkodik a látókörében.
Kulcsár a vezérlőasztala mögött állt, amikor odaértek hozzá.
– Ez az ember azt állítja, hogy az Első Törvénnyel kapcsolatosan aggályai vannak – jelentette Biztonsági Őr 1K. – Olyanok, amelyeket csak te tudsz megoldani.
– Ön az az egyén, akit Katherine-nek hívnak?
– Általában így szólítanak, de az új nevem Ariel.
– Értem. Nemrég változtatták meg az én jelzésemet is. Milyen gondot okoz az Első Törvény?
– Kezdek elölről... – sóhajtott megadón a lány. – Figyelj ide!... Mennyit tudsz az emberi történelemtől? Olvastad, hogy megállás nélkül egymást gyilkolják? És háborúznak?
Derec nyugtalanul figyelte, miként emeli fel a szék az első emelet félhomályába. Legfőképpen attól tartott, hogy rögtön egy robottal akad össze, de amint az ülés a helyére kattant és a dianit összeforrt alatta, egy ívelt fémfal mögött találta magát. Ennek egyik oldalán halvány narancsszínű fény szűrődött ki egy ajtónyílásból. Ez a védőpajzshoz hasonló fal határolta el a felvonó területét a terem többi részétől.
Fürgén felpattant az ülésből, és óvatosan bekémlelt az ajtónyíláson.
Csupán egy robot tartózkodott odabent. Az előtérben állva éppen azt figyelte, miként csúszik elé egy sima tálca egy nagyjából két méter magas, hasáb alakú berendezésből. A tálcán ezüstösen fénylő, 5x10 centiméteres téglalapok csillogtak a Perihélium eredeti kulcsának pontos másolatai.
Sejtése szerint a tálcát kibocsátó berendezés éppen befejezte a végső összeszerelést és a hűtést. A robot ezután fölemelt a sorból egy kulcsot, és egy másik berendezés nyílásába csúsztatta, majd a műszerek jelzéseit figyelte. Az eljárás a minőségi ellenőrzésnek látszott.
Közvetlenül a hasáb alakú berendezés mögött újabb fémfal húzódott, ez szigetelte le ennek a szintnek a többi részét. Halk zümmögés hallatszott mögötte. Magasan, a fal felső szélének közelében, halvány narancsszínű világító képernyők sorakoztak, és fényük nyomán sápadt árnyak keresztezték egymást a teremben.
Derec nem tehetett mást pillanatnyilag, csak figyelt. Ha odalent nem vették észre behatolását, nem sürgeti az idő. Könnyebb lesz ellopni itt egy kulcsot, mint újabb idegesítő vitába keveredni a törvényekről.
Semmi kétség, a hatalmas fal mögött lehet behatolni a hipertérbe. Ez a védőpajzs sem látszott különösebben erősnek, de az Avery-robotok takarékos mérnöki megoldása csalóka látszatot kölcsönzött minden szerkezetnek. Nem érte volna meglepetésként, ha a fal a valóságban hihetetlenül szilárd, és mögötte fülsiketítő dübörgés hallatszik.
A robot kivette a kulcsot az ellenőrző egységből – vagy akármilyen volt is ez a berendezés –, aztán megnyomott egy gombot, és letette a tálcára a tárgyat. Derecnek háttal állva, újabb kulcsot vett fel, és a nyílásba csúsztatta. A robot egyetlen pillanatra sem vette le tekintetét a műszerekről és a kulcsokról, még a lábát sem mozdította meg.
Derec úgy vélte, a védőfal mögül beszűrődő zaj elnyeli majd lépteinek nesztét. Fél szemét a roboton tartva besurrant az ajtónyíláson, és a gépmember mögé lopózott. Az csak a képernyőket figyelte.
Az első bevizsgált kulcs a tálca végében csillogott. Derec közvetlenül a robot mögött állt, és figyelte ismétlődő mozgását. Amikor a berendezés visszaadta a következő kulcsot, a gépmember az előző mellé fektette, és a harmadikat csúsztatta az ellenőrző egységbe.
Derec szinte egy lassított film figurájaként nyúlt a bevizsgált kulcsok felé, miközben a robotot leste, nem tesz-e valamilyen gyanús mozdulatot. De az a képernyőkre függesztette tekintetét. Ekkor felmarkolt egy kulcsot, és szinte észrevétlen lassúsággal húzta vissza a karját.
Egyszer csak észrevette, hogy karjának fátyolos árnyéka megjelenik az egyik képernyőn, ám a robot máris villámgyorsan megfordult, és torkon ragadta. Derec fulladozni kezdett, a szeme kidülledt.
Egy másodperccel később meglazult a szorítás, ám ahogy lihegve előrehajolt, a robot erélyesen, de finoman megragadta a karját. Derec még mindig elszántan markolta a kulcsot a háta mögött.
– Az emberek sokkal törekenyebbek, mint a robotok – szabadkozott rémülten a gépmember. Valósággal reszketett a gondolattól, hogy netán megsértette az Első Törvényt. – Nem ébredtem tudatára azonnal, hogy az Első Törvénynek kell engedelmessé válnom, amíg meg nem fordultam és meg nem láttam önt. Nem sérült meg?
Derec szaporán nyeldekelve rázta a fejét: – Nem... nem.
A robot még mindig remegett és tétovázott. – Igazolja magát, és közölje jöttének célját.
– Nevem Derec. Nincs semmi bajom, nem kell rövidzárlatot okoznod magadnak. Ööö...
– Biztonsági Őr 1K nem értesített érkezéséről. Ez tiltott terület. Mutassa az engedélyét!
– Nincs engedélyem. Már megyek is. – Derec sarkon fordult, hogy távozzon, a robot azonban nem eresztette el a karját.

– Kérem vissza a kulcsot, amelyet a kezében tart. Hirtelenjében semmilyen ellenérvet nem tudott kitalálni, így hát savanyú mosollyal átnyújtotta a csillogó tárgyat. A robot átvette, aztán felnézett az egyik képernyő villogó jelzésére.

– Leme gyünk a földszintre – közölte ellentmondást nem tűrő hangon. – Úgy vélem, már észrevették az ön behatolását. Mindenesetre a vészjelzés ezen az emeleten mindenkit arra kötelez, hogy jelentkezék Kulcsárnál.

– Hozhatnál magaddal egy kulcsot... – nyúlt ki a robot háta mögül Derec. Ahogy számított rá, a gépmember megragadta a karját. Ekkor fájdalmat színlelt, és eltorzult arccal, színpadiasan vonaglani kezdett, amíg hátat nem fordított a tálcának. Miközben a robot kitépte egyik kezéből a kulcsot, gyorsan hátranyúlt a másikkal, és ismét a tenyerébe rejtett egy ellenőrzött darabot.

A gépmember szó nélkül kísérté ki Derecet a védőfal mögül a biztonsági őr üléséhez. Miután belenyomta a székbe, ő maga valamilyen rúdra állt, amely az ülés alól nyúlt ki. Megnyílt a padló, és együtt süllyedtek le. Biztonsági Őr 1K Ariellel együtt Kulcsár asztalánál állt.

Még nem értek oda a vezérlőpulthoz, amikor a lány kérdő pillantást vetett Derecre. A fiatalember alig tudott elfojtani egy diadalmas mosolyt. A robotok érzékelői túlságosan finoman működtek ahhoz, hogy nyomban észre ne vegyék, ha összejátszanak. Gyorsan elkapta tekintetét a lányról.

Mielőtt Kulcsár megszólalhatott volna, Derec úgy döntött, legjobb védekezés a támadás.

– Honnan tudad, hogy odafönn vagyok?

– A saját vezérlőasztalom és a biztonsági őre is érzékeli a hőfejlődést és a súlyváltozást minden egyes szinten. Nem vettem észre rögtön az ön jelenlétét, mert a robotika törvényei által diktált köteleességek megvitatása elvonta a figyelmemet – pillantott Kulcsár a biztonsági őr és Ariel felé, majd odaszólt a robotnak, aki még mindig Derec karját markolta. – Feldolgozó 12K, elengedheted. Jelentést kérek.

– Ez az ember a hátam mögé lépett, és az egyik kész kulcsért nyúlt. Ezt kétszer megtette. Mindkét esetben visszavettem a kulcsot, és visszatettem a helyére. Amikor első ízben értem tetten, nem éreztem rögtön, hogy az Első Törvény vonatkozik erre az esetre. Csaknem sérülést okoztam neki.

– Az önök kedvéért beszélünk fennhangon – közölte Kulcsár Dereckel és Ariellel. – Az Első Törvénnyel kapcsolatos vitánkról önt is tájékoztatnom kell, Derec. Nem esett baja?

– Ööö... nem. Minden rendben van. – Amint Feldolgozó 12K szorításából megszabadult, kissé eltávolodott a robottól. A kulcs hűvösen simul a tenyerébe. Még jól emlékezett, hogyan működik. Óvatosan körbeforgatta, és sorra megnyomta mindegyik sarkát. Egy nyomógomb ugrott ki az utolsó sarok mellett, a kulcslemeznek a tenyere felé eső oldalán.

Most Arielnek is meg kellene fognia a kulcsot, vagy legalábbis egymás kezét kellene tartaniuk, amíg megnyomja a gombot. A robotok olyan szorosan vették körül őket, hogy nem mulaszthatták el a legelső kínálkozó alkalmat. Bárhová kerülnek a kulccsal, erről a helyszínről mindenesetre eltűnhetnek. Azt csak remélhetik, hogy a térgörbítő eszköz biztonságos helyre szállítja őket. Aztán már törhetik a fejüket, merre folytassák útjukat.

– Ariel azt állítja, hogy az Első Törvény esete forog fenn – magyarázta Kulcsár. – Egyetért ön azzal, hogy itt a bolygón ismeretlen emberek jelenléte veszélyeztetni mindkettőjük testi épségét?

– Hát... – Derec megkönnyebbülten látta, hogy a lány finoman bólint – hát... persze! Ebben biztos lehetsz. Fogalmunk sincs arról, kik lehetnek.

– Önök nem bizonyították határozott veszély fennforgását – figyelmeztette Kulcsár. – Tudna szolgálni olyan bizonyítékkal, amelyet Ariel nem tárt elénk?

– Ööö... nem. – Derec fölhúzta a vállát, és zavartan topogott. Kissé közelebb hajolt Feldolgozó 12K-hoz. Ahogy remélte, a robot arrébb mozdult. Ekkor eléje lépett, így csupán Biztonsági Őr 1K állt már Ariel között és öközött. – De mindenben egyetérték velem – folytatta határozottan. – Az emberek nagyon veszélyesek lehetnek. ... különösen az idegenek. Sokkal biztonságosabb lenne a számunkra, ha elhagyhatnánk a bolygót.

– Több emberrel találkozónának a bolygón kívül, mint itt – kezdte logikai okfejtését Kulcsár. – Legtöbbjük természetesen idegen lenne az önök számára, ennél fogva az önök állítása szerint veszélyt jelentené nekik önökre nézve. Itt viszont egy egész robotársadalom veszi körül önöket, és nem engedi, hogy bántódásuk essék.

– Feltéve, hogy képesek vagytok megvédeni bennünket – vetette közbe gúnyosan Ariel.

– Másutt – érvelt Kulcsár – csak magukra számíthatnak, ha biztonságra vágynak.

– Fontold meg csak Ariel szavait! – ragadta meg Derec a biztonsági őr előtt átnyúlva a lány karját, majd maga mellé húzta Arielt. – Mindketten elszigetelten élünk itt... – Csak a figyelem elterelése miatt beszélt, mert közben átölelte a lányt, annak bal karját hátrahúzta, aztán mindkettőjük háta mögött Ariel kezét a kulcsra tette.

– Rajta! – kiáltotta diadalmasan, miközben egyik kezével a kulcsot tartotta, a másikkal pedig megnyomta a gombot.

De nem történt semmi.

6. fejezet IDEGENEK A VÁROSBAN

Amikor visszatértek a lakásukba, Derec akkorát rúgott a számítógép vezérlőasztala előtt álló székbe, hogy a szegény bútordarab a padlón végigsúszva az ágya mellett kötött ki.

– Ezek a rohadt, szemét, bűdös, két lábon járó bádognacsok! Mi a fene történt az Első Törvénnyel? A kulcsokra nem vonatkozik a parancsa?

– Nyilván nem – csitította Ariel keserűen. – Ha igaz, amit Kulcsár mesélt, hogy a kulcsokat az emeleti berendezésben hangolják be, és annak a típusú lénynek az utasítására működnek, amelyik behangolta őket, akkor csak a robotoknak engedelmesskednek. És ha a robotok kézzel végzik a beszabályozást, nyilván így teszik tönkre a mi számunkra a kulcsokat. Csak az Első Törvény miatt hallgatták érdeklődve az érveimet, nem pedig azért, mert a kulcsaik el tudnak szállítani minket bárhová.

– Őrületesen ostobán éreztem magam, ahogy nyomogattam, és semmi sem történt. Ráadásul tüzetesen megvizsgálták a kupola falát, hogy rájöjjenek, miként jutottam be. Persze megtalálták a cipőmet, és visszaadták. – Lenézett a lábára: a két cipő most már tökéletes párt alkotott. – A fejemet rá, hogy nem válik be még egyszer a trükk.

– Még szerencse, hogy csak kihajítottak bennünket. Semmi büntetés vagy ilyesmi... – Ariel sóhajtott, és leroskadt a félrelökött székbe. – Pedig milyen büszke voltam magamra, hogy addig szövegeltem, amíg nem találkozhattam Kulcsárral.

– Legalább ennyi hasznát vettük az Első Törvénynek. – Derec sétára indult körbe a szobában. – Pedig azt hittem, már csak egy hajszál választ el bennünket a meneküléstől, és minden sikerül. – Egy pillanatra megakadt, mert észrevette, hogy Ariel a székben előrehajolva tompán mered a padlóra.

A lány felpillantott, és csüggedten bölintott.

– Figyelj, Ariel! – szólt oda Derec. – Nincs még veszve minden. Úgy értem, nem adhatjuk fel. – Odahúzta a másik széket a számítógép elé, és elgondolkodva nézte az üres képernyőt. – Nos, lássuk! Mi legyen a következő lépés? – Ujjai táncolni kezdtek a billentyűkön.

A lány érdeklődve figyelte. – Feltehetően a bolygón tartózkodó idegenek után kutatsz.

– Hát persze. Valahogy csak idekerültek, és akkor mi is hasonló módon távozhatunk.

– Csak éppen egy tapodtat sem jutottunk előbbre a keresésükben – sóhajtott a lány. – Mit csinálhatnánk még?

– Eddig csak immel-ámmal nyomoztunk. Úgy képzeltem, Kulcsárra tehetünk föl minden tétet, ezért tartaléknak tekintettem a többi embert. Itt az idő, hogy komolyan vegyük őket is.

– Remélem, ezúttal szerencsénk lesz. – A lány hangja még mindig bátortalanul csengett, de közelebb húzta székét a képernyőhöz.

– Ugyanazzal az adatkartotékkal kezdem, mint korábban – magyarázta Derec. – Hé, mi a fene? Ez aztán nagy mázli!

– Tényleg? – nézett föl reménykedve a lány.

– Újból felbukkant több helyen az együtt utazó két idegen.

– És mi van a harmadikkal?

– Róla nincs újabb adat. Remélem, nem történt semmi baja. Kíváncsi lennék, ez a harmadik kapcsolatban van-e a másik kettővel, vagy csak véletlenül érkeztek azonos időben.

– Ha egymástól függetlenül jelentek meg, akkor kétféle módon is elhagyhatjuk Robotvárost.

– Nem rossz ötlet – helyeselt Derec. – Bízom benne, hogy a harmadik csupán ügyesebben rejtőzik a másik kettőnél.

– Ezt hogy érted?

– Ha együtt érkeztek, a harmadik akár távozhatott is újból azzal az üreszközzel, amelyet használtak.

– Jaj, Derec! Miért kell mindig a legrosszabbra gondolni?

– Minden lehetőséget számba kell vennünk, nem igaz? – Hátrafordult, és a lányra nézett. – Amellett mindenképpen előnnyel jár, ha kapcsolatba kerülünk néhány emberrel. Előbb-utóbb valaki értünk jön. Az idegenek nagy valószínűséggel olyan társadalomhoz tartoznak, ahol ismerik az űrutazást, és nem olyan elszigeteltségben élnek, mint ezek a robotok.

– Tegyük fel, hogy ez az ábra. Akkor többet tudhatunk meg róluk?

– Betáplálom a számítógépbe a rájuk vonatkozó adatokat. Csak az a baj, hogy nem ismerjük ennek a bolygónak a világűrbeli koordinátáit.

– Valószínű, hogy Avery doktor a forgalmas útvonalaktól minél távolabb akarta felépíteni Robotvárost – töprengett Ariel. – Anyám mindig emlegette, mennyire külön ez a pasas. Biztosan nem vezet el mellettünk egyetlen állandó űrút vonal sem.

– De azt sem hiszem, hogy túl messze esnénk tőlük. Ha Avery valóban nagyzási mániában szenvedett, akkor figyelembe kellett vennie a tervezéskor, hogy könnyen megmutathassa sikereit másoknak.

– Anya szerette volna látni ezt a diadalt. Tudod, mi az érdekes? Averynek rengeteg borúlátó alak véleményével kellett szembeszállnia az Aurórán. Azt hiszem, tényleg szerette volna bebizonyítani nekik, hogy meg tudta valósítani az álmait.

– Értem. Nem sok, de ezzel is kezdetünk valamit. – Derec összefoglalta a képernyőről leolvasható tájékoztatást. – Az Auróra feltehetően a legközelebbi lakott bolygó, és csaknem bizonyos, hogy egyúttal a legnépesebb is.

– Ha távozunk innen, éppen megfelel – bölintott a lány. – Nekem is kell ennyi reménysugár.

– Hadd folytassam. Annyira kicsi az esélye annak, hogy három ember szinte egy időben szállt le ide véletlenül két űrhajóval, hogy nem is érdemes vele foglalkozni. Egy űrhajóval talán előfordulhatott, hogy valamilyen mechanikai hiba vagy sérülés következett be rajta, de kettővel semmiképp. Feltéve, hogy ez a bolygó tényleg közel van egy űrút vonalhoz... és ne

feledkezz meg arról, hogy mindez csak sejtés... azt a következtetést kell levonnunk, hogy látogatóink szándékosan választották ezt a helyet.

– Őszintén szólva nem látom be, miért törné magát bárki is, hogy épp ide jöjjön – jegyezte meg Ariel. – Itt nem lehet üzletet kötni, és azt sem állíthatja senki, hogy ez a féktelen vidámság városa.

– Tudom. Ráadásul a kalandvagyó kereskedők csapatostul jönnek, nem pedig egy, vagy két ember szállingózna erre.

– El nem tudom képzelni, mit kereshet valaki itt egymagában – tépelődött a lány. – Ha nem volnék beteg, akkor is pánikszerűen szeretnék szabadulni innen. Itt minden a robotok szája íze szerint történik.

– Gondolom, azt meg végképp kizárhatjuk, hogy miattunk jöttök – fűzte hozzá Derec. – Hiszen senki sem szerezhett tudomást arról, hogy itt tartózkodunk.

– Szerintem sem – ingatta lemondóan a lány a fejét, és szomorkásan mosolygott.

– Akkor nem marad más ok, csak maga Robotváros.

– De mondtam már, hogy Avery titokban tartotta ennek a helynek a létezését. Anyám szerint ezt nagyon fontosnak tartotta az öreg.

– Arról is beszéltél, hogy rég eltűnt. Ha tényleg halott, hagyhatott-e hátra az irodájában olyan adatokat, amelyeket mások megszerezhettek? Vagy valahol az űrben rejtette el titkát a halála előtt? És egyesek talán ezeket az információkat használták fel, hogy idetaláljanak? Az sem lehetetlen, hogy személyesen tért vissza.

– Egy ilyen fickóról minden elképzelhető – tette hozzá a lány nyugtalanul. – Az viszont nem illik a jellemvonásai közé, hogy többet áruljon el, mint amennyi a szándékában áll. Ezenkívül, ha valaki szert tett Avery titkára, már sokkal korábban felbukkanhatott volna itt.

– Hacsak nem rejtőzött el ügyesen. Talán a robotok most találkoztak vele először.

– Talán. – Ariel ránézett. – Gondolod, hogy Averyről van szó?

– Nem hiszem. A megfigyelések ellentmondanak ennek a lehetőségnek, hiszen Avery láthatatlanul belopakodhat az Iránytoronyban berendezett irodájába. Szerintem a mi látogatóink éppolyan elveszettnek érzik magukat, mint mi. Így ők menthetnek meg bennünket erről a kőgolyóról.

– Ők akarták mindenáron megtalálni Robotvárost – mondta megvetően Ariel. – De hogyan találjuk meg őket mi?

– Bárcsak lenne már időm, hogy rendbe szedjem a központi számítógép adatait. Így nem tudok kezdeni velük semmit, pedig most igazán szükségem lenne rájuk.

– Azért megpróbálhatjuk, nem? – igyekezett a lány lelket önteni Derecbe. – Nem adhatnál a komputeren keresztül olyan utasítást a robotoknak, hogy keressék meg ezeket az embereket?

– Megpróbálhatom, de megint ugyanabba az akadályba ütközünk. Az utasítások nem érnek el közvetlenül minden egyes robothoz, a közvetítő üzenetét pedig hosszú időbe telik. És akkor még feltételeztük, hogy Avery doktor nem táplált be a gépbe semmilyen ellenprogramot.

A lány nemet intett a fejével. – Ennél erősebb volt az üldözési mániája! Ha anyyira a szívén viselte, hogy ne szivárogon ki kedvenc Robotvárosának titka, arról is gondoskodnia kellett, hogy robotjai szemmel tartsanak minden betolakodót.

– Annyit már most is tudunk, hogy néhány robot jelentést tett emberek felbukkanásáról. Arra fogom utasítani az összes gépembert, hogy hasonlóan cselekedjék, és... – Derec elbizonytalanodott. – Hát nem is tudom. Mintha egy helyben topognánk...

– Mi a baj?

– Szóval nem vagyok meggyőződve arról, hogy sokra megyünk vele. Ez csak egy hajszálnyival lesz több, mint amit már tudunk.

– Utasítjuk őket, és reménykedünk, hogy tájékoztatnak minket – erősködött a lány. – Aztán majd kitalálunk valami mást. Mi a rossz ebben?

– Jó, ez menni fog. Csakhogy igazából arra lenne szükségünk, hogy a robotok föltartóztassák az idegeneket. Fogalmam sincs, hogyan tehetnék ezt meg az Első Törvény megszegése nélkül.

– Nem függ ez a körülményektől? A robotok talán rávehetik őket, hogy idejőjjenek. Hiszen csak attól kell tartózkodniuk, hogy kárt tegyenek az emberekben. És ki tudja? Hátha az idegenek is látni akarnak bennünket. Szerintem a gépemberek majd errefelé irányítják őket – nézett a lány reménykedve Derecre.

– Akkor parancsba adom: ha bármelyik robot megtalálja és azonosítja az idegeneket, lehetőség szerint ide kell kísérnie őket. A törvények miatt ráérnek később is aggódni. – Sójajtvá letelepedett a székébe. – Nem tudom, nem tudom – ingatta a fejét –, közelebb jutunk-e a megoldáshoz.

– Túl sokat gyötrődünk már – élénkült fel Ariel. – Tartsunk szünetet. Itt az idő, hogy harapjunk valamit.

– Brrr – rázkódott meg Derec. Mindketten elnevelték magukat. – Rendben van. Meg kell tömni a hasunkat, akármit ad ebédre ez az elfuserált vegyi feldolgozó. Utána pedig... feltéve, hogy nem fordulunk fel... biztosan boldogan rohanunk az utcára, hogy megkezdjük vég nélküli vitáinkat ezekkel a konok robotokkal.

Ariel mosolyogva felállt. – Nem válogathat uraságod. Eszi, nem eszi, nem kap mást!

Miután megebédeltek, újabb kalandozásra indultak, hátha rábuknának a városban bolyongó idegenek nyomára. Derec energikusan vágott neki a keresésnek, mert szem előtt tartotta Ariel betegségét, ezért érzékeltetni akarta a lánnyal, hogy most már egy percet sem vesztegethetnek el.

Ariel javaslatára egy idő után lassították az iramot. Nem sokra mentek a rohanással a kutatásnak ebben a szakaszában. Már korábban is rengeteg robotot riadóztattak, valamint rendelkezésükre állt az idegenek korábbi felbukkanási helyszíneinek jegyzéke. Most csak annyit tehettek, hogy összevissza járkálnak, hátha véletlenül ráakadnak az idegenekre.

Am a felbukkanási helyszínek között nem volt semmilyen logikai kapcsolat. Mivel a magányos utazóról egy idő óta semmit sem hallottak, őt eleve kizárták most a keresésből. A másik kettőt viszont a robotok olyan pontokon látták, amelyekből teljesen

véletlenszerű útvonal rajzolódott ki.

Minthogy utoljára a város peremén találkoztak a robotok a két idegennel, Derec és Ariel a földalatti egyik végállomásáig utazott. A felszínre bukkanva ügyesen lestoppoltak egy ormótlan folyadékszállító járművet, és csak akkor ugrottak le róla, amikor elkanyarodott kifelé tartó útvonaluktól.

Gyaloglás közben első ízben pillantottak meg egy hosszú, három részből álló gépvakondokat, amelyet a robotok arra használtak, hogy a földalatti alagútrendszerét kiássa, és egy teljesen fölszerelt, működőképes mozgófülke-hálózatot hagyott maga után. Ez a szakasz azonban most használaton kívül pihent, mert nem kapcsolták hozzá ahhoz a főrendszerhez, amely valahol másutt dolgozott, máskülönben a vakondok a kíváncsi tekintetektől rejtve a föld alatt kúszott volna. Egy művezető robot tájékoztatása szerint, akit megkérdezett Derec, ezzel a berendezéssel egyúttal érceket bányásztak különféle szerkezeti anyagokhoz. Úgy tűnt, ez annak a vágathajtónak az egyik változata, amelyet az aszteroidán látott. Az eredeti Kulcsot keresve ilyen gépekkel rostálták át az Avery-robotok a kisbolygót, ahol Derec arra ébredt, hogy nem emlékszik semmire. Ám a gépvakondok azokra a hatalmas építőgépekre is hasonlított, amelyek döntő szerepet játszottak a város arculatának kialakításában.

Számos létesítményt is láttak, amelyeknek építése nemrég fejeződött be, vagy most is tartott. Az új épületek között a Kulcsközpontra emlékeztető kisebb bronzszínű kupolák magasodtak. Az itt szorgoskodó robotok közül azonban senki sem találkozott a gyanús idegenekkel.

7. fejezet A KIBORG

Jeff Leong kinyitotta szemét a sötétben, és fogalma sem volt róla, hol van. De annyit megállapított, hogy legalább életben maradt, és nem érez fájdalmat.

Kényelmesen feküdt a hátán. Látóterének bal oldalán halvány színek vibráltak, valószínűleg egy képernyő jelei. Feltételezése szerint valamilyen orvosi készülék lehetett, ezért felé fordította fejét, miközben súlyos erőfeszítésre és kényelmetlenségre számított. Mozdulata ehelyett könnyűnek és kellemesnek tűnt, noha az arca olyan huzalokra nyomódott, amelyek a fejétől az oldalsó készülékhez vezettek. A szobában félhomály uralkodott, így csak derengő körvonalakat látott, és persze a jelzőkészülék képernyőjét. A váltakozó jelek semmit sem árultak el a számára, ezért visszafordította fejét.

Kellemesen érezte magát. Ez eléggé érthetetlennek tűnt.

Ő csak egyszerű utas volt a Kimbriel űrhajón, és nem fogta fel pontosan, hogyan következett be a katasztrófa. A parancsnok a fedélzeti hangszórókon át jelentette: műszaki hibát észleltek, de túl messze kerültek az Aurórától ahhoz, hogy biztonságosan visszatérjenek, a hajózártiszt viszont lakott bolygót fedezett fel a közelben, ezért mindent elkövetnek, hogy egy mentőkapszulával leszálljanak rá.

Izgatottan figyelte az eseményeket. Bízott a légénységben, és feszülten várta a kalandos leszállást az ismeretlen bolygón. Jeff úgy vélte, most éppen ezen tartózkodik.

A helyiség túlsó végében kinyílt az ajtó, és egy robot lépett be. Fény áradt a szobába, így Jeff meglátta, hogy látogatója ismeretlen, kék bőrű, különleges típusú robot. A gépember odasétált a műszerekhez, és gondosan tanulmányozta a kijelzőket.

– Hol vagyok? – kérdezte Jeff. Hangja kissé furcsán csengett, de a beszéd nem okozott nehézséget a számára.

– Ön Robotvárosban, az 1. Emberkísérleti Létesítmény 6. szobájában fekszik – válaszolta a robot.

– Robotvárosban? Melyik bolygón?

– A bolygónak is Robotváros a neve.

– És te ki vagy?

– Kísérleti Sebész 1.

– Hát akkor... láthatnám az orvosomat?

– Én kezelem önt, valamint Emberorvosi Kutató 1.

– Ő is robot? Legalábbis a nevéből ítélve...

– Igen. Mi az ön neve?

– Jeff Leong vagyok.

– Érzékeli még a sebesülését?

– Micsodát?

– Úgy értem... hogy van?

– Ó, pillanatnyilag egész jól. Csak a hangom hasonlít egy repedt fazékra.

– Valóban megváltozott. Kérem, mesélje el, milyen események következtében érkezett ide.

– Űrhajónkon valamilyen mechanikai hiba keletkezett. Csupán kényszerűségből szálltunk le itt, de a mentőművelet nem igazán sikerült. Emlékszem, a parancsnok figyelmeztetett minket, hogy erőteljes ütközésre számítsunk.

– Milyen egyéb események vezettek az ön leszállásához?

– Egyéb események? Nem tudok másról. Én csak utas voltam. Hol vannak a többiek?

– Kötelességem tájékoztatni, hogy egyedül ön maradt életben.

Jeff a mennyezetre bámult, és viharos érzések kavargtak benne. Nem számított erre a válaszra, mégsem érte meglepetésként. Szóval az egész légénység és az összes utas katasztrófa áldozata lett – egyedül ő maradt valahogy életben.

Nem tudott könnyen napirendre térni e fölött. Inkább büntudatot, mint szomorúságot érzett.

– A családjával vagy a barátaival utazott?

– Nem – suttogta. – Senkit sem ismertem a fedélzeten.

– Mi volt az úticél?

– Az enyém, személyesen? Azért utaztam el otthonról, mert egyetemre megyek. Egyébként az Aurórán lakom.

– Nem Robotvárosba akart jönni?

– Nem, egyáltalán nem állt szándékomban, amíg be nem dögölt az űrhajó. – Jeff felnézett a robotra. – Mi történt valójában?

– Az anyaűrhajó a légkörbe lépéskor felrobbant. A mentőkapszula, amelyben ön és a többi utas foglalt helyet, a földet éréskor zúzódott össze.

– Akkor piszok szerencsém volt, igaz? De most jól érzem magam.

– Értesítettem az Emberkísérleti Csoport másik tagját, Kutató 1-et, hogy közösen adjunk majd magyarázatot. Talán valóban „piszok szerencséje” volt, ahogy mondja. Tényleg jól érzi magát?

– Persze. Felkelhetek?

– Megvizsgálta magát?

– Nem... miért, lehorzsolódott a bőröm, vagy mi? – Kezét az arcához érintette, és valami szokatlan, kemény felületet tapintott. – Maszk van rajtam? Esetleg kötés, vagy mi a nyavalya?

Sebész 1 szünetet tartott, miközben egy másik robot lépett a szobába. – Bemutatom Emberorvosi Kutató 1-et. Betegünk

neve Jeff Leong.

– Üdv – köszöntötte Jeff óvatosan.

– Üdv – viszonzotta Kutató 1 pontosan ugyanazzal a hangsúllyal. – Sebész 1, mit mutatnak a műszerek?

– Mindent egybevetve, kitűnő állapotról tájékoztatnak. Sebész 1 az ágy fejéhez sétált, és lenézett Jeffre, akit szorongással töltött el a robotok számbeli fölénye és furcsa külseje. Jobban örült volna egy valódi emberorvosnak.

– Kitűnően érzi magát? – érdeklődött Sebész 1.

– Hát... igen... bár van egy olyan sejtésem, mintha befászlított múmia volnék. Mi történt velem?

Kutató 1 az ágy lábához állt, és egyenesen Jeff szemébe nézett. – Mivel a kísérlet sikerült, azt hiszem, megismertethetjük önnel az igazságot anélkül, hogy nagyobb megrázkódtatás érné. Felülhet.

– Pompás. – Arra számított, hogy a segítségére sietnek, ahogyan gondos orvosoktól és ápolóktól ez elvárható. A robotok azonban nem mozdultak. Mégis minden erőlködés nélkül felült, miközben a képernyőket tanulmányozó Kutató 1-et figyelte. Aztán lepillantott, és meglátta saját lábán a kékes színű bőrt.

Először fel sem fogta ennek az értelmét. Azon csodálkozott, miért burkolták be a lábát ilyen anyaggal. Amikor előrenyúlt, hogy megérintse, észrevette, hogy a kezét és karját is ugyanabba az ismeretlen kék gyurmába ágyazták. Aztán hirtelen beléhasított a felismerés. Szemügyre vette másik robotkarját és a mellkasát is. Páni félelem fogta el. Kék kezével megkocogtatta a törzsét, majd végigtapogatta arcának új körvonalát.

– A műszerek nem jeleznek zavart – közölte Kutató 1. – Minden adat sikeres beavatkozásra utal. Ön most természetesen érzelmileg felfokozott állapotban van. Ez a reakció normálisnak tekinthető.

Jeff visszahanyatlott az ágyra. A megjelenítők fényei vibrálva jelezték az ütközést. – Robot vagyok. Nem hiszem el. Robot vagyok!

– Szeretnénk, ha megértene valamit – kezdte magyarázni Sebész 1. – Olyan állapotban találtuk, hogy az Első Törvény értelmében kellett eljárunk.

– Mit? Hogyan? Mi köze ennek az Első Törvényhez? Csak nem képzelitek, hogy ezzel nem ártottatok nekem? Én élőlény vagyok, nem pedig robot! – Jeff ismét fel akart ülni, de meggondolta magát. Nem érzett fáradtságot vagy fizikai gyengeséget, mégis lemondott a mozdulatról, mintha attól félne, valamiképpen kárt okoz magának ebben az idegen testben.

– Sérülten találtuk meg – vette át a szót Kutató 1. – Itt nem rendelkezünk kellő ismeretekkel az emberi mellkasban és hasüregben elhelyezkedő szervekről. Orvosi könyvtárunk meglehetősen kusza és hiányos. Az emberi idegrendszerrel kapcsolatos legújabb kísérletekről azonban találtunk némi információt. Mivel nem engedhettük, hogy még súlyosabb károsodás érje, úgy döntöttünk, hogy kísérleti tapasztalataink felhasználásával önálló élőlényként óvjuk meg önt.

– Nem egészen értem – suttogta Jeff. – Ha lehetne, világosabban!

– Átültettük az agyát egy humanoid robotba, mert nem tudtuk helyrehozni az ön testét.

Jeff behunyta szemét, és egy ideig mereven feküdt. Aztán ismét felnézett, és mogorván rászólt Kutató 1-re: – Mit csináltak a testemmel?

– Lefagyasztottuk. Korlátozott ismereteink alapján úgy véljük, nem sérült meg helyrehozhatatlanul. De nem tudjuk, hogyan lehetne ismét működőképpé tenni. Rendelkezik ön olyan orvosi gyakorlattal, amelynek révén segítséget nyújthatna testének kijavításában?

–Én? Én csak egy kamasz vagyok, aki egyetemre akar járni. Fogalmam sincs ezekről a dolgokról. Legalábbis nem tudok annyit, amennyi információra szükségetek lenne.

– Kizárólag ennek a programnak a végrehajtására hoztuk létre ezt a csoportot – magyarázta tovább Sebész 1. – Nincs tudomásunk arról, hogy bárhol sikerrel hajtottak volna már végre ilyen átültetést.

– Remek – jegyezte meg Jeff gúnyosan.

– Nem látszik túlzottan elégedettnek – hajolt fölé Sebész 1. – Kétkeldek abban, hogy az adott körülmények között ezzel a megoldással okoztuk önnek a legkisebb károsodást?

– Nem... nem. Hiszek nektek. Csak... nem akarok robot lenni! – Hirtelen felült, és kirángatta testéből a vezetékek csatlakozóit. – Nem fogjátok fel? Nem vagyok többé önmagam! Nem vagyok Jeff Leong.

A robotok rezzenéstelenül álltak.

– Az igazság ennél árnyaltabb – kezdte óvatosan Kutató 1. – Az ön személyisége az agyában lakozik. Hacsak az ütközéstől elszenvedett megrázkódtatás miatt nem vesztette el emlékezetét, egyénisége változatlan.

– De ez nem én vagyok... megváltozott a külsőm. Nem ismerek magamra. – Feltartotta két kezét, és a robot orra előtt lengette.

– Sok szempontból – próbálta megnyugtatni Sebész 1 – az ön új robotteste sokkal hatékonyabban működik, mint kocsonyás emberi sejtömege. Elvileg örök életű, mert bármikor megjavítható, feltéve, hogy agya nem szenved sérülést. Csupán a központi idegrendszere öregszik, ám ez is eszményi tápanyagellátásban és védelemben részesül. Ön most sokkal erősebb, érzékelői pedig kifinomultabbak, mint korábbi érzékszervei.

– Igazán megnyugtató. Mennyi ideig kell még itt rostokolnom a kórházban?

– Robotteste kitűnő állapotban van. Ön nincs ágyhoz kötve – világosította fel Sebész 1. – Csupán néhány egyszerű motorikus vizsgálattal szeretnénk választ kapni arra a kérdésre, vajon tökéletes-e az összeköttetés agya és teste között. Kérem, álljon fel.

Jeff óvatosan átlendítette lábát az ágy szélén, és talpra állt. – Eddig semmi gond.

– Sarkait zárja össze, két lábfejét fordítsa kifelé, fejét pedig hajtsa hátra! Így! Most nyújtsa előre a karját! Érintse meg két kezével fölváltva az orrát.

Jeff engedelmeskedett.

– Nagyon jó – mondta elégedetten Sebész 1. – Kutató 1?

– A megjelenítő képernyők tanúsága szerint a robottest megfelelően működik. Valamivel több helyre lesz szükségünk, hogy próbára tegyem a főbb mozgatóidegeket. Azt javaslom, menjünk ki az épület elé.

Jeff kísértelt velük a szobából, aztán végigballagott a folyosón. Tulajdonképpen nem mozgott esetlenül, de valahogy túl magasnak és súlyosnak érezte magát. Odakint szinte elvakította a nappali világosság, szeme azonban rögtön alkalmazkodott a fényerőhöz. Sebész 1 észrevette Jeff apró megtántorodását.

– Az ön szeme szélesebb elektromágneses hullámtartományt érzékel, mint az emberi látószerv. Ugyanez vonatkozik többi érzékelőjére is. Ön most éppen azt tapasztalta, miként szűkül be önműködően robotszemének rekesznyílása, hogy zavartalanul körülnézhessen. Ennek éppen az ellenkezője történt, amikor teljes sötétségben ébredt fel nem sokkal ezelőtt.

– Kitűnő – jegyezte meg Kutató 1. – A reakciói ezek szerint önműködőek. Már csak néhány vizsgálatot végzek.

– Előbb hadd kérdezzek valamit – vágott közbe Jeff. – Voltaképpen most mihez kezdjek?

– Amihez kedve van – közölte habozás nélkül Kutató 1. – Nem támasztunk önnel szemben igényeket, csak amilyen feladatokat reánk rónak a törvények és saját programozásunk. Ez azonban robottársadalmunk gondja, nem az öné.

– De... mi lesz az egyetemmel? Nem állíthatok be így... Még azt sem fogják tudni, ki vagyok! Többé nem Jeff Leongnak látszom... nincs ujjlenyomatom, retinaképem és semmi olyan egyéni jellegzetességem, amelynek alapján azonosíthatnának.

– Ha valahol őriznek felvételt az agyhullámairól, azok révén megállapíthatják személyazonosságát – tájékoztatta Sebész 1.

– Semmiféle úrhajót nem tudunk azonban a rendelkezésére bocsátani.

Jeff hirtelen feléje fordult. – Úgy érted, foglyul estem ezen a bolygón?

– Nincs úrhajónk – erősítette meg Kutató 1.

– De... várjunk csak! Én nem maradhatok itt!

– Nem tartjuk vissza – mondta mentegetőzve Kutató 1. – Ha kifejlesztünk valaha olyan eszközöket, amelyekkel megjavíthatjuk az ön emberi testét és visszafelé is elvégezhetjük a szervátültetést, akkor ezt meg is tesszük. Ha sikerül úrhajót szereznie, senki sem állja útját.

– Hogyan maradhatnék itt? Semmi keresnivalóm ezen a bolygón!

– Kérem, őrizze meg nyugalma. Miután elvégeztük mozgatóidegeinek vizsgálatát, bemutatom annak a robotnak, aki a feladatok szétosztását végzi Robotvárosban. Bizonyára talál olyan tevékenységet, amelyet élvezni fog.

– Hé, álljon meg a menet! – Jeff hátat fordított Kutató 1-nek, de a két robot megragadta a karját. – Hé! – Oldalra perdült, és ezzel kiszabadította mindkét karját. – Engedjete el!

– További vizsgálatokat kell végeznünk, hogy adatokat kapjunk a közérzetéről – közölte szigorúan Kutató 1.

– Nézd, én csak... engedj már! – Újból kirántotta a karját Sebész 1 kezéből. – Figyeljetek rám! Ember vagyok... és azt mondom, hagyjatok békén! Második Törvény, emlékeztek? – Új lábait félszegen rakosgatva elindult, de fél szemmel figyelte a többieket.

– Nem engedhetjük, hogy kárt tegyen magában – figyelmeztette Sebész 1. – Az Első Törvény a Második fölött áll. Jöjjön vissza. – Elindult Jeff után.

A fiú futásnak eredt.

Azon kapta magát, hogy egy széles főúton rohan, ahol szinte alig közlekednek járművek. Néhány gyalogos robot kitért az útjából. Sejtelve sem volt róla, hová szalad, de egyedül akart maradni, hogy átgondolja helyzetét.

Két pár dobogó lábat hallott a háta mögött, és meglepetten vette észre, hogy éles robotikus hallásával pontosan meg tudja különböztetni a két robot csattogó talpának zaját. Hangosan szólongatták, de nem dühösen, mint az emberek. Csupán azt próbálták megértetni vele, hogy még tart a kísérlet, megsérülhet, és jobb, ha megáll. Jeffhek persze esze ágában sem volt megállni, üldözőinek hangja éppenséggel a menekülésre ösztönözte.

Más robotok azonban meghallották a kiáltozást, és megpróbálták feltartóztatni. Jeff egypárat félrelökött, és azok között is áttört, akik nyújtott karral közeledtek felé. Ezek aztán valamennyien bekapcsolódtak az üldözésbe, feltehetően az orvosi csoport felhívására, amely szerint Jeff megszegheti az Első Törvényt. Más robotok nyilván ugyanígy vetik majd utána magukat, mert a magyarázatot ráérnek később is meghallgatni.

Lendületesen befordult az egyik sarkon, és egy apró mellékutcában futott tovább. Kellemesen érezte, miként válik mozgása egyre olajozottabbá. Robotteste gyorsan és kifogástalanul működött. Nem éppen futőversenyre tervezték, de a teljesítményére nem lehetett panasza. Ahogy fokozatosan hozzászokott idegen testéhez, növelte sebességét, és már kisebb akadályokat is átugrott.

Csak hát sajnálatos módon az üldözői is robotok voltak.

Rohant tehát tovább.

8. fejezet CSATANGOLÁS AZ UTCÁKON

Derec és Ariel egy újabb építési terület apró töltése mellett állt meg pihenőre. Ameddig elláttak, úgy tűnt, Robotváros sugárirányban terjed szét a középpontból, ők pedig eddig az építkezés szélén sétáltak körbe, hogy kérdezősködjének az útjukba kerülő robotoktól, ám eddig csak egy kis ívet jártak be.

– Ezzel nem megyünk semmire – fakadt ki Derec. Leheveredett a törmelék közé, és hátát a lejtőnek vetette.

– Hogyhogy? – A lány óvatosan megvizsgálta, mennyire sima a töltés oldala, aztán ő is hátradőlt. – Mivel nem megyünk semmire? A pihenéssel vagy a kérdezősködéssel?

– Most, hogy említéd, egyikkel sem – felelte fanyarul Derec. – De arra céloztam, hogy mennyire ötletszerűen szólítjuk meg a robotokat. Ezrével dolgoznak itt, és nemigen veszik szemügyre a környezetüket, hacsak nem tartozik ez is a feladatukhoz. Túlságosan elmerülnek a munkájukban.

– Nem tudok jobbat kitalálni – hunyta le a szemét a lány. – Sajog a lábam. Nem szoktam hozzá, hogy ennyit gyalogoljak.

– Nekem se jut eszembe semmi. Pedig kell lennie más módszernek is. – Átnézett a túloldalra, ahol egy művezető robot egy óriási szerszámrobot munkáját irányította. – Mindenütt ez a hihetetlen szervezettség! És semmi sem vész kárba.

A szerszámrobot egy fűvókás végű kart emelt a magasba, és sűrű, ragadós folyadékot permetezett a simára gyalult talajra. Amikor a folyadék a szilárd felülethez ért, a hidraulikus nyomás hatására tovább örvénylett, és szétkúszott bizonyos irányokba. A további permetezés során a folyadék szilárd alapozássá vált, aztán falak emelkedtek belőle a magasba, miközben szabadon maradt egy ajtónyílás.

Ariel kinyitotta a szemét. – Megkérdezted a robotot, hogyan működik ez a permet? Én éppen egy másikat faggattam, így nem hallottam a beszélgetéseket.

– Nem értettem az összes részletet, de arról van szó, hogy minden molekula külön programozást kap. Pontosan tudják, merre kell szétáramlaniuk folyadék alakjában, hogy mindegyikük elérje előírt helyét. Akkor aztán szorosan összekapcsolódnak a szomszédos molekulákkal.

– Éppen úgy működnek, ahogyan ez az egész város – mondta elgondolkodva Ariel. – Kivéve minket meg a látogatóinkat. Mi nem illünk bele a mechanizmusba. Ebben az egyben hasonlítunk az idegenekre, akárkik legyenek is.

– Igen – jegyezte meg Derec fáradtan. – Megint erre jön egy szállító jármű. Ha jól látom, egy humanoid vezet. Megzavarom a napját, és felteszem neki a szokásos kérdéseket.

Feltápaszkodott, és amint az előtte elterülő hulladéktelepen botorkált keresztül, ráébredt, hogy alig maradt jártányi ereje. A szemét gondosan feltornyozott, hatalmas kúpokban sorakozott körülötte, itt-ott azonban elszórt alkatrészek jeleztek újabb halmok kezdetét. Bosszús csodálattal vette észre, hogy a hulladékban már nem ismerhetők fel a különféle építési, gépészeti és elektronikai alkatrészek. Semmi kétség, ezeknek az Avery-robotoknak szinte a vérében van a takarékos technika.

Rég megtanulta, hogyan zökkentse ki munkájukból a gépembereket. Most is először odakiáltotta, hogy ő ember, és ezzel felkeltette a robot érdeklődését, aztán ráparancsolt, hogy hagyja abba a munkát. A gépember utasította a szerszámrobotot – ebben az esetben a szállító járművet –, hogy álljon meg. Derec kérdezősködése ezúttal hasznosnak bizonyult.

– Igen, nemrég láttam két nem bennszülött egyént – nézett le a robot a jármű magas vezetőfülkéjéből.

– Azonosítsd magad! – utasította Derec izgatottan.

– 9. osztályú Járművezető 214 vagyok.

– Milyenek látszottak az idegenek? És mit csináltak?

– Egyikük robot volt, de nem válaszolt üdvözlétemre a komkapon keresztül. Valószínűleg más hullámhosszon állt a vevője vagy hibásan működött. Testének méretei és arányai sem tűntek ismerősnek.

– És a másik?

– Azt nem láttam világosan. Nem tűnt magasabbnak egy méternél, de ez csupán közelítő érték. És négy végtagja volt.

– Egy gyerek! – kiáltott fel Derec. – Egy robot és egy kiskölyök. Különös... Beszéltek velük?

– Nem. Amikor elindultam feléjük, sietve távoztak.

– Mit csináltak éppen, amikor észrevetted őket?

– Sétáltak.

– Hallottad őket beszélgetni? Vagy találkoztaál olyan robotokkal, akik szót váltottak velük?

– Nem.

– Ide figyelj... Miért próbáltál kommunikációs kapcsolatba lépni velük?

– Szokatlan külsejük miatt. Arra gondoltam, felajánlom a segítségemet, ha szüksége van a robotnak valakire, aki elkíséri egy javítóműhelybe.

– Jelentted az esetet a központi számítógépnek?

– Igen.

– Mikor és hol történt?

– Két nappal ezelőtt. Az időpont...

– Ennyi elég. És hol? – Derec szélesen elmosolyodott a válasz hallatán. Ez a megfigyelési esemény nem szerepelt a számítógép által adott jegyzéken. Közben Ariel is csatlakozott hozzájuk, míg Járművezető 214 az esemény városi koordinátáit sorolta. A robot ezután folytatta útját.

– Kezdetnek nem rossz – lelkesedett Derec. – Az esemény két napja történt, de legalább hiteles.

Elmesélte a részleteket a lánynak.

– Egy gyermekgondozó és egy kiskölyök – tűnődött hangosan Ariel. – Talán egy bajba jutott űrhajóról szálltak le életmentő kapszulával, vagy valami hasonló történhetett. Ennek a városnak a közlekedési hálózatán azonban bárhová elkeveredhetek azóta.

– Valahol csak el kell kezdenünk. Gyere! – Derec elindult a város szívébe vezető legközelebbi főútvonal irányába.

Ariel sietett utána. – Nem látszik túl szerencsés ötletnek, hogy odamenjünk. Azóta már rég továbbálltak.

– Ugyan! Hosszú idő óta ez a legjobb nyom – mordult rá Derec. – Miért akadékoskorsz folyton?

– Nem erről van szó.

– Hát miről? – érdeklődött türelmetlenül Derec. – Nem akarod elhagyni ezt a bolygót? Inkább feladnád?

– Még mit nem! Szó sincs róla.

– Akkor hát rajta! – Derec kissé letörtén indult el, mert ráébredt, hogy a lánynak igaza van. Itt a város szélén semmire sem jutottak a nyomozással, és a két nappal korábbi megfigyelés is reménytelenül gyenge támpontot ígért.

Egy ideig szótlánul bandukoltak egymás mellett, aztán megálltak a sugárút szélén. Közlekedés sehol, amíg a következő építkezési anyagszállító konvoj el nem indul üresen a városba. A robotok alaposan megtervezték és pontosan üzemeltették ezeket a járatokat, mert a járművezető gépemberek munkája túlságosan értékes volt ahhoz, hogy időt és energiát pazaroljanak a szükségtelen fuvarokra.

Miután Derec kicsit lecsillapodott, újból megszólalt: – Talán a két megfigyelés mégis elárul valamit. Szerintem a látogatók a városon kívül értek földet, aztán keresni kezdtek, nem is tudom, mit... föltehetően ételt és szállást. Az első megfigyelésre itt a város szélén került sor régebben, a másodikra pedig két napja, beljebb. Ha tehát valamilyen okból a város közepe felé mentek, talán most is ott tartózkodnak.

– Így is óriási ez a város – csóválta kételkedve a fejét Ariel. Aztán hirtelen elakadt a lélegzete. – Ez az, Derec! – tört ki belőle. – Mit fognak enni?

– Hát... kapnak majd egy vegyi feldolgozót a robotoktól...

– De fognak tudni róla? Honnan sejténék, hogy mit kell kérniük? Ezenkívül a robotok azt várták tőled, hogy oldj meg a számukra egy rejtélyt, ezért különleges elbánásban részesültünk.

– Lehet, hogy igazad van. Ha azonban a robotok tudomást szereznek a gondjukról, az Első Törvény értelmében segítséget nyújtanak nekik. – Piszkálta Derec hiúságát, hogy ez nem neki jutott eszébe. – Ami azt illeti, bizonyára ez az egyetlen város a világon, ahol nincs egyetlen nyomorult étterem sem.

– Ez az első igazi nyom – jelentette ki izgatottan a lány. – Amikor visszatérünk az alagútrendszerbe, elválunk egymástól. Én megkeresem a legutóbbi megfigyelés helyét, és körülnézek, találok-e a közelben valamilyen élelmiszerraktárt vagy vegyi feldolgozót.

– Azt hittem, semmire sem tartod ezt a kétnapos eseményt.

– Ó, Derec, hagyd már abba a nyüögösködést! Neked vissza kell menned a számítógéphez, hogy kinyomozd, merre található valami ételmet. Ilyen módon két szálon is eljuthatunk az idegenekhez.

– Jó, ezen nem is érdemes vitatkozni. Most jut eszembe, ha nem találtak semmilyen táplálékot, rossz bőrben lehetnek. Nem hagyhatjuk, hogy itt pusztuljanak el. – Derec új erőre kapva intett a lánynak, hogy kövesse.

– Csak nem fogjuk gyalog megtenni az utat a legközelebbi alagútmegállóig? – méltatlankodott a lány, aztán elmosolyodott. – Viszont öröm látni, hogy visszatért a régi lelkesedésed.

Gyalogoltak egy darabig, mire felvette őket egy városba tartó jármű. Ahogy Ariel javasolta, az alagútrendszerben elváltak. Derec hazament a lakásukba a számítógéphez, a lány pedig felkereste a Járművezető 214 által megjelölt helyszínt.

Derec boldogan telepedett le a képernyő elé. Végre új megközelítési módot találtak. De nem feledkezett el arról, hogy ez a jelentés eltűnt valahol a központi komputerben. Azzal kezdte, hogy lehívta az emberi táplálkozásra alkalmas készletek jegyzékét. A képernyő tanúsága szerint az egyetlen leltár azokat az anyagokat tartalmazta, amelyeket a saját vegyi ételfeldolgozójuk őrzött. Így hát akár éhen maradtak a látogatók, akár nem, erre semmilyen nyom nem utalt a számítógépben.

Derec tudomása szerint Robotvárosban nem tanyázott semmiféle állat, így még a legkétségbeesettebb ember sem tudott leölni egyet, hogy éhségét csillapítsa. Talán egy rendkívül tehetséges illető képes lenne építeni vegyi ételfeldolgozót a robotok segítségével nélkül, ám akkor is szereznie kellene hozzá megfelelő alkatrészeket. És a készülék meg akkor sem szolgáltatna ételt bizonyos nyersanyagok nélkül.

Abból kiindulva, hogy a látogatók a városon kívül értek földet, és ott jutottak be a külvárosba, ahol Ariellel együtt első alkalommal jártak, Derec eléggé szorosra vonhatta a kutatási területet. Újból megkérdezte a számítógépet, láttak-e a robotok bármilyen idegent ebben a körzetben. Semmi sem derült ki. Ugyanazt az eredményt kapta, amikor az idegenek leszállási helye iránt érdeklődött.

Derec most már egyet tudott csak biztosan: a számítógép alkalmatlan a keresésre. A vegyi feldolgozóról és az élelmiszerekről talán pontos választ adott, az idegenek azonban mégis itt tartózkodtak, ami azt jelentette, hogy egy űrjárművel szállhattak le valahol a bolygón, ez az eszök azonban minden valószínűség szerint ismét a magasba emelkedett. Ennek pedig valahogyan nyomán kellett maradnia.

De hol? Semmi sem jutott az eszébe. Söhajtva felállt, és ténferegni kezdett a kis szobában. A számítógép cserbenhagyta, jobb lett volna Ariellel tartania.

Nem féltette különösebben a lányt, hiszen egy robotot és egy kisgyermeket kerestek. Azonkívül Ariel tud vigyázni magára. Mégis megváltozott a viselkedése a lánnyal szemben, amióta tudomást szerzett betegségének súlyosságáról. Ariel nem látszott többé annyira félelmetesnek, noha még mindig magabiztosabbnak tűnt Derecnél. Amióta elárulta, milyen súlyos beteg és Derec karjaiban zokogott, a fiatalember növekvő aggodalommal figyelte minden lépését.

Jelenleg úgy látszott, jól érzi magát. Derec kíváncsi lett volna, mi történné, ha elmondaná a lánynak, mit érez iránta.

Biztosan kinevetné...

Állkapcsán megfeszültek az izmok, amikor elhatározta, hogy bebizonyítja: ki tud csikarni valami hasznos felvilágosítást a számítógépből. Újból leült, és sorra vizsgálta az adattár címszavait, ami csak eszébe jutott a világgúrral kapcsolatban: jelentések csillagászati megfigyelésekről, űrhajók érkezéséről, távozásáról, elhaladásáról... és még mi?

A számítógép nem tudott róla, hogy a közelmúltban bármilyen űrhajó leszállt vagy lezuhant volna a bolygóra. Arról sem őrzött adatot, hogy bárki látott volna egy talajon pihenő űrjárművet. A csillagászati megfigyelések között nem szerepelt, hogy bármilyen keringő űreszköz észleltek volna. Azt a következtetést kellett levonnia, hogy vagy a központi számítógép távérzékelői mondták fel a szolgálatot, vagy az adatok veszték el benne valamilyen módon.

Az ételek – jutott eszébe újból. A látogatóknak szükségük van tápanyagokra. Még mindig ez tűnt a legígéretesebb nyomnak.

Ariel kilépett az alagútmegállóból a felszínre, és minden nehézség nélkül megtalálta a látogatók utolsó felbukkanásának helyszínét. Csak azt nem tudta eldönteni, mit tegyen ezután. Ott állt a város közepén, és a mozgójárdákon meg a járműveken robotok áradata hömpölygött el mellette, pedig ez csak mérsékeli forgalomnak számított.

– Lássuk csak, mit is tennék, ha élelmet keresnek? – gondolkozott hangosan. – Minden bizonnyal kérdezősködnék.

A robotok most is konok egykedvűséggel haladtak el mellette. A kellemes épületek is ezt a hatékony egyszerűséget tükrözték. Ilyen környezetben egyetlen idegen sem számíthat rá, hogy talál valami ennivalót, tűnődött magában a lány.

A legközelebbi robotot a következőképpen szólította meg: – Ember vagyok, választ akarok kapni néhány kérdésemre. Állj meg!

A robot engedelmeskedett.

– Láttál errefelé egy robotot egy embergyerekkel? – Nem.

– Tudod, hol szerezhetek élelmet?

– Élelem. Ez az emberek energiaforrása, ugye?

– Igen. Bizonyos vegyi eljárásokkal kell elkészíteni.

– Nem ismerem ezt a témakört. Azt sem tudom, hol lehet ilyen tápanyagokat találni. Sürgősen szüksége van energiára?

– Nekem nem – rázta a fejét Ariel –, de annak a kis emberkének egy bizonyos robot társaságában valószínűleg igen. Sőt szinte biztos! Meg kell találnom őket, mielőtt a gyermek éhen hal, mert elfogy az energiája.

– Akkor ez az Első Törvény hatálya alá tartozik. Segítek megkeresni őket.

– Azonosítsd magad! – Ariel hirtelen rájött, hogy ezzel az érveléssel Robotváros összes gépmemberét mozgósíthatja.

– Küldönc Művezető 139 vagyok.

– A küldöncök felügyeletét látod el? Mi a dolgotok?

– A küldöncök olyan szerszámrobotok, amelyek apró tárgyakat juttatnak el különleges helyekre. A holmik és a távolságok változók.

– Rendben van. Figyelj rám! Nem kell miattam félbehagynod a munkádat. Csak tájékoztasd a többi humanoid robotot, akivel feladatod teljesítése közben találkozol, hogy az Első Törvény értelmében segíteniük kell egy robot társaságában tartózkodó embergyermek megtalálásában és egy magányosan bolyongó másik ember felderítésében.

– Értettem.

– Azt is mondd meg nekik, hogy eközben Dereckel, vagy velem, Ariel Welshsel ne foglalkozzanak.

– Értettem. Komkapon lépek kapcsolatba a többi robottal.

– Remek! Ezt rögtön el kell mondanom Derecknek. – Sarkon fordult, és sietve indult az alagútmegálló felé.

9. fejezet MAGÁNYOSAN A TÖMEGBEN

Jeff többször is nyugtalanul hátrapillantott, mire megállapította, hogy lerázta üldözőit. Vaktában futott, ügyesen cikázott az útjába kerülő robotok, járművek és épületek között, minden újabb utcasarkon befordult, míg végül lelassított. Nem kapkodott levegő után, nem érzett fáradtságot, de elvesztette tájékozódását, és úrrá lett rajta a félelem.

Voltaképpen fogalma sem volt róla, hova igyekszik, és egyáltalán miért eredt futásnak. Most azonban egyedül szeretett volna maradni. Óvatosságból szemmel tartotta a mellette elhaladó robotokat, de azok ügyet sem vetettek rá. Nyilván az orvosi csoport sem rendelte el a körözését, vagy nem tudtak olyan jellegzetes személyleírást adni róla, amelynek alapján azonosítani lehetne Valamelyest jobb kedvre derítette a gondolat, hogy nem kell minden percben a meneküléssel törődnie. Az emberek hiányától viszont újból elkedvetlenedett.

Az egész helyzet annyira valószerűtlennek tűnt. Képtelenség, hogy ő, Jeff Leong, a tizennyolc éves fiú, akit nemrég vettek fel az egyetemre, Auróra lakosságának egészséges és hétköznapi tagja... robot legyen!

Lépésben folytatta útját. Utcákon sétált végig, sarkokon fordult be, aztán belebotlott egy mozgójárdába és rálépett. Nem tudta, hová, nem tudta, miért utazik, így egy idő után a mozgójárda mentén gyalogolt tovább.

Érzékei először zavarosan működtek. Szeme nemcsak fényérzékenyebbé vált, hanem sokkal szélesebb színeképtartományt fogott át. Olyan hullámhosszúságokat is észrevett – ezeket szintén színekként látta –, amelyeket sohasem tapasztalt azelőtt, és megnevezni sem tudta őket, ami alaposan elbizonytalanította. Így hát fokozatosan megtanulta, hogyan zárja ki a nemkívánatos hullámhosszúságok többségét. Ugyanez történt a hallásával is. Kezdetben olyan éles volt, hogy a hangok valóságos kakofóniája árasztotta el a fülét. Figyelmének összpontosításával azután sikerült tompítania hallásélességét arra a szintre, amelyet kellemesen elviselhetőnek tartott már. Nyugtalanította képzeletét, milyen új képességekkel rendelkezik még, ehhez azonban előbb meg kellett tanulnia, hogyan szabályozza gondolati úton testének minden porcikáját.

Ebben a séta is segítette, mert egyre alaposabban megismerte új testét. Finoman és zökkenőmentesen működött, nem lehetett rá panasza. Hamarosan azt a következtetést szűrte le, hogy már feltűnés nélkül mozog a többi, valódi robot között.

Igyekezett higgadtan végigtekinteni az elhaladó gépembereken, de közben azonosítójeleiket kutatta. A robotalakok kétségtelenül eltértek egymástól, különösen a nem humanoid egyedek, amelyek a munkájukhoz szükséges szerszámokat magukkal hordták. Néhány jellegzetes, de nagyon finom alaki eltérés ismétlődését is megfigyelte számos humanoid roboton. Feltételezte, hogy ezek olyan apróbb műszaki tökéletesítéseket, javításokat jeleznek, amelyekre különféle időpontokban került sor. Ha tényleg van a robotokon valamilyen szemmel látható azonosítójel, még túlságosan idegenül mozgott köztük ahhoz, hogy ezeket felfedezze.

Lassan ráébredt, hogy egy meghatározott irányban halad. A járókelők áramlása egyre sűrűbbé vált, talán mert a lakott terület központja felé tartottak. Szemmel láthatóan valamennyi robot figyelmét a saját feladata kötötte le, így Jeff egyre határozottabban érezte, hogy könnyen elrejtőzhet a tömegeben.

De nem akadt semmi dolga, és azt sem tudta, merre menjen.

Messze előtte a robotok tömegén át egyszer csak feltűnt egy fiatal lány vagy asszony, amint kilépett egy föld alá vezető kapun. Jeff izgatottan meggyorsította lépteit, és oldalra hajolt, hogy jobban kilásson két robot között. Amikor azok ránéztek, riadtan kiegyenesedett.

Észrevette, hogy a sétáló lány távolodik tőle. Ha nem akart feltűnést kelteni, ugyanolyan közömbösen kellett viselkednie, akár a körülötte mászkáló robotoknak. Megnyújtotta lépteit, és a lány üldözésébe fogott anélkül, hogy testbeszéde bármit is elárult volna ebből.

Nem messze előtte a lány szóba elegyedett egy robottal. Jeff egyre lassabban közeledett hozzá, majd úgy helyezkedett el, hogy a háttal álló lány ne vehesse észre. Emberi mértékkel jókora távolság választotta el őket egymástól, egy pillanattal később azonban annyira növelte fülmikrofonja érzékenységét, hogy könnyen hallgatózhatott.

– Azonosítsd magad! – hallotta a lányt.

– Alagúti Művezető 41 vagyok – felelte a robot.

– Az én nevem Ariel. Kérlek, tájékoztass másokat is arról, hogy az Első Törvénnyel kapcsolatos kötelezettségről van szó, amint az előbb ismertettem.

– Hogyne – válaszolta szolgálatkészen Alagúti Művezető 41. A robot távozott, Ariel elindult. Aztán észrevette, hogy Jeff figyel, ezért megállt mellette.

– Az Első Törvényről van szó? – kérdezte a fiú. Továbbra is robotnak akarta álcázni magát, amíg nem tud meg többet a lányról.

– Igen – bólintott Ariel. – Két embert keresünk, akik valószínűleg éheznek Robotvárosban. Egyikük gyerek, és egy robot társaságában bolyong, másikuk magányos. Az Első Törvény megköveteli, hogy valamennyi robot segítséget nyújtson keresésükben.

– Természetesen – ismerte el Jeff, mert hirtelen rájött, hogy ez a parancs rá nem vonatkozik. Neki emberi agya van, a törvények betartására pedig csak a pozitronikus agy készíti a robotokat. Ha azonban felfedi ezt, személyazonossága nyomban lelepleződik bárki előtt, aki tudomást szerzett már a szervátültetésről és későbbi szökéséről.

– Bárhol látod őket, jelentsd a központi számítógépnek! – folytatta Ariel. – Lehetőleg úgy tartóztasd fel őket, hogy ne sértsd meg a törvényeket. Aztán majd adunk nekik enni.

– Értettem – bólintott Jeff. Lázasan igyekezettel kutatott valamilyen kérdés után, hogy többet megtudjon a lányról, de ne

kockáztassa saját leleplezését.

– Azonosítsd magad! – utasította a lány.

– Hát... Alagúti Művezető 12. – Nem kockáztathatta, hogy csak úgy kitaláljon valamit, aminek alapján könnyen rájön a lány a csalásra. – Tudja róluk, hogy kicsodák?

– Nem. Miért? – A lány meglepve nézett rá. – Egyszerűen leszálltak valahol, és bejöttek a városba. Ha összeakadsz velük, elsősorban az úrhajójukról kellene kifaggatni őket.

– Miért?

– Hogy kiderüljön, hol található most ez a jármű, esetleg milyen sérülést szenvedett... – Tűnődve hajtotta félre a fejét. – A többi robot közül egyik sem tett fel ilyen kérdéseket.

Jeff ismét pánikba esett, legszívesebben elfutott volna, de nem akarta azt a látszatot kelteni, hogy menekül. Ezért arra kényszerítette magát, hogy nyugton maradjon, és kitaláljon valamilyen magyarázatot.

– Közöld, miért ilyen eltérők a válaszaid!

Sejtette, miért váltott át a lány kérdezősködésből utasításba. A Második Törvény értelmében válaszolnia kell, vagy lelepleződik. Ám olyan ritkán fordulnak elő emberek ebben a hátborzongató városban – ezt az egyet biztosan tudta –, hogy nem lesz túl gyakran kitéve ilyen tortúrának.

– Nem tudom megítélni mások válaszait – mondta, gondosan megválogatva a szavait. – Az enyémeik azon az óhajon alapulnak, hogy további információkat kapjak a hatékony segítség érdekében.

– Akkor jól van. – Úgy látszott, a lány elfogadta a magyarázatot. A további kérdések megelőzésére Jeff kezdett el érdeklődni. – Miért fontos a jármű?

– Talán ez az egyetlen használható úrhajó a bolygón. Ha egyáltalán működik. De most mennem kell, hogy tájékoztatást adjak bizonyos új adatokról. Te pedig add tovább, amit hallottál! – A lány búcsút intett, és elsietett.

Jeff szinte fizikai fájdalmat érzett a vágytól, hogy a nyomába eredjen. De nem merte megkockáztatni, hogy másként viselkedjen, mint egy hozzá hasonló robot. Addig figyelte a lányt, amíg az be nem fordult egy sarkon, aztán odarohant, és tekintetével követte, amíg a robotok tömege lassan el nem nyelte alakját. Végre kapcsolatba kerülhetett egy emberi lénnel, ráadásul ez a lány még csinos is volt.

Határozottan visszakívánta emberi testét.

Azzal az úrjárművel lehetne kezdeni valamit... Megléphetne vele a bolygóról, bár nem hagyhatja itt a testét. Jobban teszi, ha abban távozik, mivel a robotok nyújtják az egyetlen reményt, hogy visszafelé is elvégezhetik az agyátültetést. Aztán eszébe jutott, amit az orvosi csoport közölt vele: több ismeretet kell szerezniük az emberi szervezetről. A lányé bizonyára jobb állapotban van, remek modell lenne.

Fellelkesülve indult el abban az irányban, amerre a lány távozott, szívesen kockáztatta volna már, hogy elárulja magát... Ám egyszer csak meglepetten vonta össze szemöldökét – legalábbis gondolatban, mert halvány fogalma sem volt róla, milyennek látszik ilyenkor egy robot arca.

Az nyilak belé, hogy mit is tett valójában. Miért hagyta faképnél az orvosi csoportot? Hiszen csak néhány további vizsgálatot akartak végezni rajta. És miért titkolózik? Talán Ariel örömmel segítene neki. Eszébe sem jutott ez a lehetőség. Mintha láthatatlan ködben tapogatózna, amióta csak magához tért.

Nem látta már a lányt, de...

Egy kéz nehezedett a vállára. Kirántotta magát a fogásból, és egy házfal felé hátrált. Egy robotot pillantott meg, aki hamarosan utolérte.

– Azonosítsd magad! – szólította fel a robot. – Én Járdafenntartó Művezető 752 vagyok.

– Én meg... Alagúti Művezető... ööö... 12.

– Alagúti 12, hibás a komkap készüléked? Többször próbáltam kapcsolatba lépni veled, minthogy mozdulatlanul álltál. De nem adtál választ.

– Nem, mert... nem vettelek.

– Akkor tájékoztatlak, hogy jelentkezned kell egy javítóműhelyben. Ám igazából azért próbáltam érintkezésbe lépni veled, hogy közöljem: az Első Törvény értelmében segíteni kell két emberen, aki bajba jutott Robotvárosban.

– Tudok róla – felelte Jeff óvatosan.

– Kitűnő. De látom, a beszéded is akadozó, Ez a tünet talán összefügg komkapod hibájával. Elkísérlek a legközelebbi javítórészlegbe, nehogy egy további üzemműködés megakadályozzon ebben téged.

– Ó... nem... megtalálom magam is. – Jeff a falnak támaszkodott. – De azért köszönöm.

– Alagúti Művezető 12, viselkedésed további működési rendellenességekre utal. Elkísérlek. Eltévésztheted az utat.

Jeff elfordult, és sietve távozott. – A Harmadik Törvény megszegése! – kiáltotta utána a robot. Nem hagyhatod hogy sérülést szenvedj!

Futó lépteiket hallott a háta mögött, mire ő is rohanni kezdett. Az előtte sétáló robotok egyszer csak valamennyien rásegeztek tekintetüket, és közösen igyekeztek elállni az útját. Járdafenntartó Művezető 752 nyilván komkapjeleket küldött a közelében tartózkodó összes robotnak.

A föld alá vezető bejáratok egyike éppen balra helyezkedett el. Ennek közelében két robot állta el Jeli útját. Feléjük szaladt, és úgy tett, mintha arra készülne, hogy rájuk veti magát. Mindkettő önműködően megmerevedett az ütközésre számítva, Jeff azonban ügyesen megkerülte őket, és berobogott a föld alá vezető kapun.

Azon kapta magát, hogy a lejárón szalad, és kis híján felborult, amikor a súlya elindította a járszalagot. Ilyen módon sebesen haladt lefelé, majd amikor visszanyerte egyensúlyát, leszaladt az utasfülkék szintjére. Nyomban átlátta működésük lényegét, mivel a robotok a dobogókon állva siklottak el mellette. Ahogy belépett az egyik fülkébe, még nem sejtette, miként kell irányítania, de valahogy mégis elindította. A válla fölött hátrapillantva nyugtalanul látta, amint egy seregnyi üldöző robot

hasonló fülkéket foglal el mögötte.

Hamar rájött, hogy az irányítás hangparanccsal és a kezelőpult billentyűinek kombinációjával egyaránt működik, nem ismerte azonban sem az állomások nevét, sem a számozását, sőt a város térképét sem tudta elképzelni, így az egyik megálló olyan volt neki, akár a másik. Üldözői persze gyorsan és pontosan kezelték a járműveket.

Kísérletképpen megszólalt: – Gyorsulj! – A dobogó fokozta sebességét, de érzéklni lehetett, hogy nem akarja veszélyesen megközelíteni az előtte haladó fülkét. Így legalább az üldöző robotok sem tudják beérni! A nyomában utazhatnak, de csak akkor vethetik rá magukat, amikor kilép a fülkéből...

Hacsak nem állítják le az egész rendszert valamilyen vészkapcsolóval.

Soha nem kapnak el, gondolta Jeff elszántan. Ha ismét kikeveredik az alagutakból, előnyt élvez majd üldözőivel szemben, mert erejük és reflexeik azonosak, ám Robotváros lakói nincsenek hozzászokva a verekedéshez. Biztos volt benne, hogy iménti csele is ezért bizonyult sikeresnek: a gépemberek arra számítottak, hogy ugyanolyan ésszerűen viselkedik, mint egy közönséges robot, még ha „elromlott” is.

Persze nyomban megdermednének, ha elárulná, hogy ő ember. Az Első Törvény értelmében nem lenne joguk hozzá, hogy kárt tegyenek robottestében, a Második szerint pedig engedelmessé válniuk kellene neki. Leleplezésével azonban kiszolgáltatná magát az orvosi csoportnak, és erre a rabszolgaságra egyáltalán nem vágyott.

Megcsóválta a fejét, mert igazából nem értette, miért nem akar az orvosok kezére kerülni. Miért? Hát mert veszélyesek, riasztóak... bizonyos szempontból. Mindenesetre engem nem fognak elcsípni, gondolta magában.

– Állj meg a következő megállónál! – szólt oda a fülke vezérlőpultjának.

A dobogó engedelmesen siklott földre a legközelebbi kitérőnél, Jeff pedig leugrott róla. Ezúttal felkészült a járszalag bekapcsolására, ráadásul teljes erejéből futott rajta fölfelé, hogy fokozza sebességét. Odakinn az utcán nem sok robotot talált. Üldözői persze bármelyik pillanatban mozgósíthatják valamennyit, hogy csatlakozzanak a hajtóvadászathoz.

Futás közben befordult egy sarkon, hogy eltűnjön az alagút-megállóból kiözönlő üldözői elől. Hatalmas szállítóeszközök befogadására alkalmas kapu előtt találta magát. Kapkodva keresgélgni kezdte oldalt a vezérlőgombokat, aztán rájött, hogy valószínűleg odabenn is egy robotcsapat tartózkodik. Üldözői viszont bármelyik másodpercben megláthatják. Riadtan kémlelt körbe.

Egyszer csak a kapu melletti falon megpillantott egy széles, kerek nyílást, amelyet körcikkelyes csúszólemezek zártak. Egyetlen érintésére felnyílt a rekesznyílás, és rögtön látta: ez egyszerű szemétdobó. Gyorsan hátat fordított neki, négykézlábra ereszkedett, terpeszben becsúsztatta két lábát, majd szétfeszítette két karját is, nehogy a sima falú csövön lecsúszson a gyújtótartályba.

Sikerült ügyesen megtámaszkodnia, amikor a feje fölött bezárult a rekesznyílás. Csattogó léptek közeledtek, majd tétovázó, csoszogó, dobogó lábak zaja hallatszott. Üldözői nem beszéltek egymással, komkap készülékükön tartották a kapcsolatot. Jeff türelmesen várt, hátha jönnek még.

Oxidált fémek és sűrű olajok átható szagát érezte, meg valami enyhe illatot, amit nem ismert lel. Emberi orral bizonyára egyiket sem érzékelt volna. A robotok csak szervetlen hulladékot hagytak maguk után, így megkímélték a bomló szerves anyagok átható és undorító bűzétől.

A szó szoros értelmében nem fáradt el, ám valahogy mégis úgy érezte, szokatlanul sok energiát vesztett, gyakorlatilag tehát kimerült. Amikor már percek óta nem hallotta a robotok fémes zörgését, egyetlen érintéssel szétnyitotta a fedőt, és kimászott. A környék éppoly elhagyatottnak tűnt, mint korábban.

– Jól átvérted őket! – szólalt meg hangosan, alig titkolt büszkeséggel. Kikocogott a sarokra, és szétnézett az utcán. Néhány robot sétált el mellette, de a forgalom meglehetősen gyérnek mutatkozott. – Ez az, hapsikáim! Most jön a nagy próba! Megint felismertek-e, vagy sem?

Séta közben kihívóan nézett az elhaladó robotok szemébe. Egyikük sem törődött vele. Ha nem fedezhető fel rajta semmilyen megkülönböztethető jegy, üldözői végképp elvesztették a nyomát azzal, hogy kiszökött látókörükből. A komkap szempontjából is láthatatlanná vált! Nemcsak azért, mert nem tudja fogni a hullámokat, hanem őt sem tudják bemérni egy óvatlan rádióadása révén. Éppen a komkap magyarázza, miért tartották szükségtelennek a robotok, hogy külső azonosítójegyeket alkalmazzanak.

Így hát Jeff eltűnt a tömegben.

A gondolatra kissé elmosolyodott, legalábbis belülről.

Aurórát főként a Földről származó amerikaiak utódai népesítették be. A fiú ősei kínai amerikaiak voltak, ezek a családok elszórtan éltek a bolygón, és számuk szerény százalékot tett ki a teljes lakossághoz képest. Jeff abban a tudatban nőtt fel, hogy bárhová megy, mindenki rögtön észreveszi külsején a szembeszökő különbséget. Ugyanerre számított, amikor útra kelt az egyetemre, noha most már nem mert volna fogadni rá, hogy oda is ér.

Első ízben fordult elő vele, hogy azokhoz hasonlít, akik elsőprő többségben lakják ezt a bolygót. Ez meglepő élmény volt a számára – gyakorlatilag újfajta nézőpont. Robotként nemcsak a teste, hanem az életmódja is gyökeresen különbözik majd az embekétől.

Mit kezdjen hát új testével és új életével? Korai lett volna válaszolnia erre a kérdésre, azt azonban világosan látta: senki sem ismeri többé a külsejét, és senki sem foghatja el...

Talán kezdhetne valamit ezzel az ajándékba kapott névtelenséggel.

10. fejezet SÜLT SZALONNA

Derec beletúrt tüskés hajába, és mogorván meredt a számítógép képernyőjére. Talán túlságosan kimerült ahhoz, hogy figyeljen. Abban reménykedett, csak ez az oka a sikertelenségének. Ha nem, akkor azért nem boldogul a számítógéppel, mert már mindent kipróbált. Meghökkenve egyeneseden fel székében, amikor Ariel beviharzott a lakásba.

– Mire jutottál? – nézett reménykedve a lányra.

– A változatosság kedvéért szereztem egy kis segítséget – közölte sugárzó arccal Ariel. – Előbb szaladok a tisztálkodóba, aztán mindent elmesélek.

Derec kínosan érezte magát, hogy ő semmi újdonsággal nem szolgálhat, ám türelmesen kivárta, amíg a lány visszatér.

– Valaki segít nekünk? Kicsoda? Hogyan intézted el? – Igyekezett palástolni irigységét.

– Éppen beszélgettem az egyik robottal, amikor eszembe jutott egy jó érv. Több robotnak is elmondtam, hogy eltévedt emberek bolyonganak Robotvárosban, és éhen halhatnak. Az Első Törvény értelmében a robotok kötelessége a segítségnyújtás. – Söhajtvá roskadt le a székébe. – Annyit talpaltam már, hogy egy egész napra is sok, de legalább valami eredményt könyvelhetek el.

– Hála az égnek! – Derec boldogan hátradőlt székében, és így ürügyet talált munkája megszakítására. – De mi lesz a robotokkal? Nem tiltakoztak, hogy abba kell hagyniuk teendőiket?

– Éppen arra figyelmeztettem őket, hogy csak dolgozzanak tovább zavartalanul, de tartsák nyitva a szemüket, ha felbukkannának valahol az emberi látogatók. Ó... és persze azt is közöltem velük, hogy szóljanak más robotoknak is.

– Ez aztán kitűnő ötlet! Így legalább nem érzik, hogy munkájuk ellentétbe kerül az Első Törvény alkalmazásának eléggé gyenge készítésével. Azt is megparancsoltad, hogy tegyenek majd jelentést a központi számítógépnek?

– Természetesen. Bár ahogy elnézem – a lány gúnyos mosollyal a vezérlőasztal felé biccentett –, a te „irodád” nem áll éppen a helyzet magaslatán.

– Jó, elismerem. Ha bekerül egy jelentés az adattárba, még nyitott kérdés, megtalálom-e – vont vállat zavartan Derec. – De legalább növekednek az esélyeink.

– Én mindenesetre siettem, hogy elújságoljam, milyen ragyogó érvet találtam a robotok mozgósítására az Első Törvény révén. Minthogy segítenek a keresésben, nem kell többé térdig járnunk a lábunkat a városban. És te? Jutottál valamire?

– Hát... nem. Nem igazán. – Derec sóhajtott, és fáradtan tekintett a képernyőre. – Számos területet kizártam, ahol nem lehet élelemhez jutni. Kiderült, hogy a víztároló környéke az egyetlen hely, ahol ehető és egyéb növények található nagyobb mennyiségben. Az idegeneket azonban nem látták ezen a környéken.

– Talán nekünk kellene ott körülszimatolnunk. Mindenesetre az ott dolgozó robotokat is bevonnánk a keresésbe az Első Törvényre való hivatkozással.

– Ártani nem árthat. Pillanatnyilag hullafáradt vagyok, semmilyen tervet nem tudok kiagyalni – ásított Derec.

– Holnap is ráér. Miről kaptál még tájékoztatást a komputertől? Vagy ez minden?

– Nem, egyáltalán nem – tiltakozott Derec. – Az is biztos, hogy az egyetlen vegyi ételfeldolgozó a mi birtokunkban van. Korábban ezt csak gyanítottam, most azonban igazolódott a sejtésem.

– És ezzel mire jutottunk?

Derec elnyomott egy újabb ásítást, és az órájára nézett. – Először is arra, hogy kikészültem. – Belefáradtam az örökös vitába, gondolta magában, mialatt kikapcsolta a számítógépet.

– Nincs még túl késő, de én is elnyűttnek érzem magam. Ezenkívül a robotok segítségével akkor is történhet valami, ha nem gyötörjük magunkat szüntelenül a kereséssel.

– Bekapok valamit, aztán ágyba zuhanok – közölte Derec, majd felállt, és a vegyi ételfeldolgozó gombjain végigzongorázta a belépési kódot. – Te is kérsz?

– Mi mást tehetnék? De torkig vagyok már ezekkel az utánzatokkal. Voltaképpen teljesen mindegy, mit tömök magamba. Kettőt csináltass abból, amit magadnak kérsz!

– Mindjárt elkészül.

A lány éppen Derec felé tartott, amikor hirtelen elakadt a lélegzete, meggörnyedt, szeme kidülledt, és kezét a hasára szorította.

A fiatalember átkarolta, és gyengéden leültette az egyik székbe. – Mi bajod van? Segíthetek?

– Nem, köszönöm – suttogta rekedten Ariel. Még mindig görcsösen hajolt előre. – Egy perc múlva minden rendben lesz. – Tekintetét mereven a padlóra szegezte, miközben halottsápadt arcán verejtékcseppek gyöngyöztek.

Derec hátrább húzódott, de ugrásra készen figyelte a lányt. Amikor a feldolgozó csengője jelezte, hogy elkészült az étel, tányérokat vett elő és megterített. Leült a székébe, hogy zavarát palástolja a lány előtt, ám annyira aggódott, hogy egy falat sem ment le a torkán.

Végül Ariel kiegyenesedett, és mélyet lélegzett. Jól vagyok már – suttogta erőtlenül. Arca fénylett a verejtéktől. Elmúlt. Egyél csak, ne várj rám!

Derec megpróbálta óvatosan megfogalmazni kérdését: – Nem lehet, hogy csak valami... természetes dolog?

– Hát persze! – A lány halvány mosolyt erőltetett az arcára. – Csak múltó rosszullét. Az egész napi lőtás-futástól kimerültem, és ma még nem is ettem. Ez minden.

Derec bólintott. Egyikük sem hitte el. A lány betegségével azonban nem tudtak mit kezdeni. Attól semmi sem lesz jobb, ha

bevallják, hogy baj van. A tehetetlenség érzése szinte mázsás súllyal préselte székébe a fiatalembert. Szótlanul meredt a lányra.

Ariel maga elé húzta tányérját, és mindketten némán enni kezdtek.

Derec végül is nem vonult el aludni. Inkább elmosta az evőeszközöket, eltörölgetett, és befejezte a kisebb házimunkákat azalatt, amíg a lány fenn maradt. Segíteni akart neki, ha újabb szédülési roham fogná el. Ariel azonban összeszedte magát.

Végül lepihent, mert megérezte, hogy addig Derec sem tér nyugovóra. Aztán a fiatalember is ledőlt, de nehezen jött álom a szemére. Ahogy feküdt a sötétben, a rettenetes rejtélyen rágódott: legalább egy úrjármű leszállt valahol a bolygón, ők azonban képtelenek megtalálni. Pedig ha Ariel nem kap valahol orvosi segítséget...

Nem is merete folytatni a gondolatot... Hogyan bukkanjanak rá az úrjárműre, ez volt most a kérdés. Nyugtalanul forgolódott, majd elszundított. Álomban sovány árnyalakok rohantak előtte sebes mozgójárdák során, de nem tudta elérni őket, mert hosszú éhezésük ellenére fűgén és könnyedén illantak tova.

Reggel arra ébredt, hogy kellemes és ismerős illatok szállnak felé a szomszéd szobából. Csak nem a vegyi ételfeldolgozójukból áradnak ezek? Meghallotta Ariel sürgölődését, és ez még jobban felébresztette kíváncsiságát. Amikor kinyitotta hálószobája ajtaját, a lány a vegyi feldolgozónál állt, és derűsen fordult felé.

– Nézd, mit hoztam ki belőle! – tartott eléje egy tányért mosolyogva.

Derec kiemelt egy hosszú, vékony szeletet, és leharapta a végét. – Mmm... sült szalonna!

– Csak szalonnautánzat. De valószínűleg egészségesebb az igazinál. Már órák óta fenn vagyok, és arra gondoltam, megpróbálok kísérletezni ezzel a masinával. – Elnevette magát. – Azóta a hulladékhasznosító megállás nélkül nyeli el a sikertelen kombinációkat. Eddigi ételeink közül ez a legtekélyesebb változat.

– Óriási! Ez ugrasztott ki az ágyból. Micsoda illat! Lehet még kapni belőle?

– Semmi gond. – A lány beütögte a recept kódját a feldolgozóba. – Ingyensiklandó illat, igaz?

– A robotoknak fogalmuk sincs az ételek finomságáról. Nem akarom hibáztatni őket, de azért... a fene egye meg! Képzeld el, mit mulasztottunk miattuk! Ha egy igazi városba kerülünk, az lesz az első dolgom, hogy a változatosság kedvéért a legízletesebb ételt rendeljem magamnak. Mondjuk, egy forró Kobe-hússzeletet Magellán-körítéssel és egy korsó jégheg...

– Ez az, Derec! Az illat! – A lány úgy fordult hátra, mintha darázs csípte volna meg, arca ragyogott az izgalomtól. – Hát nem érted?

– Mit?

– Idecsalogathatjuk az éhes idegeneket. Ha bekapcsoljuk a szagelszívó ventilátorát, különféle ételek illatát szórhatjuk szét. Rájöttünk, hogy éheznek, nem igaz? Hiába kerestük őket mindenfelé, nem találtunk rájuk, és most már a robotok kutatnak helyettünk. Gyakorlatilag egész reggel különféle ételek illatát bocsátottam ki a város levegőjébe. Még hatásosabb lesz a csalétek, ha tudatosan látunk munkához.

– Baj nem lehet belőle – helyeselt Derec tartózkodóan. – Sőt... beválhat! Valamit még én is segíthetek ebben. – Befalta a maradék sült szalonnát, és leült a számítógéphez. – Az illatok nem jutnak túlságosan messzire, mert gyorsan széteszlanak, de betáplálok róluk egy tájékoztatót a központi komputerbe. A gép majd figyelmezteti a robotokat, hogy ezek az illatok emberek számára ehető ételeket jeleznek. Így ha látogatóink kérdezősködni kezdenek, hozzánk kell irányítaniuk őket.

– Én pedig megpróbálom még jobban megszervezni ezt az illathíradót – lelkesedett a lány. – A fehérjék, szénhidrátok és más alapanyagok százalékos arányának módosításával egymás után változtatom körforgásszerűen az ételeket, elvégre nem sejtethetjük, melyik illat hat a legcsábítóbban az idegenekre.

– Ha tényleg éheznek, akkor nemigen válogatnak, de rád bízom. Lássunk munkához!

Ariel remekelt: beütögte a különféle ételek összetételét, és a kész terméket az elszívó alá tette, amíg az ki nem hűlt. Mire az egyik étel elvesztette illatát, két újabb állt készenlétben. Az egyiket – esetleg mind a kettőt – rögtön az elszívó ventilátora alá csúsztatta, aztán a korábbi újból felmelegítette. Amikor a tányérok már alaktalan csomóvá aszalódtak az enivalók, a maradékot belekaparta a hulladékhasznosítóba, és egy új étel kódját ütötte be a feldolgozóba.

Derec egy időre megszakította a sorozatot, és még több szalonnát kért. Leállította a szellőző működését, mert még nagyobb fordulatszámot akart kisajtolni a ventilátorból, ez azonban nem sikerült. Így jórészt továbbra is a véletlenben és a robotok segítségével bízhattak.

Maradék idejét Derec a központi számítógép adatkezelésének egyszerűsítésére fordította. Nem jutott már eszébe semmi, hogyan találhatna egyéb táplálékforrásokat a komputer segítségével, így hát a lány tervébe vetették minden bizalmukat. Az alkony közeledtével azonban nyugtalanság fogta el Derecet. Majd szétfeszítette a cselekvési vágy, de nem volt mit tennie. A terv egyszerűen azon alapult, hogy türelmesen várnak, amíg nem csábít hozzájuk valakit az ételek illatorgijája.

– Ezeknek a vackoknak a többsége bűdös – panaszkodott Ariel. Új tálat tett a szagelszívó alá, és megmosta a kezét. – Igazából ez a szalonna a legsikeresebb. Most pedig szünetet tartok, és leülök.

– Arról volt szó, hogy csábító illatokat állítasz elő – kuncogott Derec. – Azt akarjuk, hogy idejöjjenek, nem azt, hogy megbetegedjenek...

– Na most aztán elég! Meg akarod próbálni? – mordult rá a lány.

– Tessék, ismerd ki magad ezeken az ostoba kódjelzéseken! Vagy állj itt türelmesen, és szívd be a leégett kotyvalékok füstjét!

– Hé, ne vedd a szívedre! Ez csak tréfa volt.

– Jó kis tréfa! Nem sok hasznodat vettem eddig.

– Ó, igen? Gondolom, amióta csak együtt vagyunk. Talán elvégeztél volna helyettem minden feladatot a számítógépeken is?

– Nem ezt mondtam, tudod jól.

– Nem vagyok biztos benne. Lehet, hogy azt gondolod: én csak egy léhűtő vagyok. Már nem akarod, hogy átrendezzem a számítógépet a korábbi kívánságodnak megfelelően?

– Csak azért duzzogsz, mert nekem jutott eszembe tegnap, hogy az Első Törvényt alkalmazzam, ma pedig az, hogy az ételek illatával csalogassuk magunkhoz az idegeneket. – Ariel szembefordította székét, és lovagló ülésben telepedett rá. – Ismerd el!

– Ez nem ilyen egyszerű. Azt mesélted, hogy kalandokra vágytál. Nem ez volt az egyik oka, amiért elhagytad az otthonod?

– Az egyik – felelte a lány fagyosan.

– Csak éppen nem keveredtél olyan mulatságos kalandokba, mint amilyenekre számítottál, igaz? Még a Rockliffe úrállomásról való menekülésünk is izgalmasabb volt, mint ez a mostani helyzet. Nap mint nap a robotokkal kínlódni! Inkább munka, mint szórakozás!

– Beteg vagyok... nem emlékszel? – jegyezte meg a lány csendesen.

Derec zavartan vette le tekintetét Arielről. A múlt éjjel tapintatból kerülték ezt a szót. És most az indulatosságával mindent elrontott.

– Ez a számítógépmunka az idegeimre megy – jegyezte meg szintén halkán. – Én... úgy látszik... nem tudok véghezvinni annyit, amennyit szeretnék.

– Így vagyok ezzel én is. Rengeteg a dolgunk, és semmi sem segít.

– És olyan dühítő a várakozás, nem igaz?

– Igen – bólintott a lány. – Itt kell rostokolnunk egész nap, hátha felbukkan valaki. És még azt sem tudjuk pontosan, hány kilométeres körzeten belül bolyonganak az idegenek. Elvileg bárhol tartózkodhatnak a bolygón. – Átölelte a székét, és arcát a támlára fektette.

– Változatosabb lenne az életünk, ha kidugnánk innen az orrunkat – próbált lelket önteni belé Derec. – Ha legalább egy sétát tennénk. Hatalmas ez a város, és szinte alig láttunk még belőle valamit. Tudod, ha nem törnénk magunkat annyira, hogy megszabaduljunk innen, sokkal érdekesebbnek találnánk ezt a helyet.

– Azt hiszem, tényleg jót tenne nekem most egy kis séta – mondta elgondolkodva a lány. – Ha magadra vállalod az első műszakot, talán elszakadhatok egy időre ettől az ételfeldolgozótól. – Nem lehetett ráfogni, hogy túl függén áll fel. – Mit szólsz hozzá?

– Rendben. Amíg sétálsz, figyelj meg, milyen messziről érezni az illatokat!

– Jó. – Ariel visszakacsintott az ajtóból. – Ha tényleg bűdös van odakinn, majd kíméletesen értesítelek.

11. fejezet TÖRVÉNYEN KÍVÜLI ROBOT

Jeff nem fáradt el, csak elálmosodott. Élettani ismeretei hiányosak voltak ahhoz, hogy magyarázatot találjon erre, de feltételezte, hogy emberi agya miatt még szüksége van alvásra. Az éjszaka közeledtével egyre sürgetőbbé vált, hogy olyan zugot keressen, ahol zavartalanul aludhat.

A város nyüzsgése éjszaka sem hagyott alább, ez azonban nem veszélyeztette Jeff biztonságát. A robotok városában nem kellett tartania semmiféle bünténytől, így számára bármilyen hely elfogadhatónak látszott, ahol nem ébresztik fel. Ám attól félt, akaratlanul is felhívja magára a figyelmet, ha huzamosabb ideig mozdulatlan marad. Nem szerette volna, ha egy vagy két robot fölmarkolja, és elcipeli a legközelebbi javítóállomásra csak azért, mert nem ad életjelt magáról.

Amíg ezen töprengett, megtanult egy s más robotszemének működéséről is. Ahogy alkonyodott, pupillája ugyanúgy tágult ki, mint egy emberi szembogár. Szeme lassan alkalmazkodott a sötétséghez, ha nem is teljes mértékben. Noha Robotvárosban létezett közvilágítás, a lámpák nem árasztottak olyan fényességet, mint Auróra általa ismert városaiban. Mire beállt a sötétség, rájött szeme korlátozott alkalmazkodásának titkára is.

Éppen egy burkolólapokkal kirakott tér szélén járt abban reménykedve, hátha talál egy zárt helyet, ahol egyszerűen megállhat – támaszra nem volt szüksége –, és magányosan álomba merülhet. Amint a tér távoli szélét fűrkészte a sötétben, az egész terület hirtelen növekedni kezdett, mintha repülne feléje. Meglepetten egyenesedett ki, aztán elnevette magát. Új szeme gumioptikaként működött, ezt kapcsolta be valahogy véletlenül.

A további vizsgálat céljából egy helyben maradt, és mást is kipróbált a szemével. Miután különböző távolságban elhelyezkedő tárgyakra fókuszálta tekintetét, azt találta, hogy ha valami közeli alakzatra összpontosít, például a lábára, látása visszatér az alaphelyzetbe és változatlan marad. A gumioptika akkor kapcsolódott be, amikor néhány másodpercnél tovább szemlélte egy távoli tárgyat. Ám ha csupán a távolba pillantott anélkül, hogy tüzetesebben szemügyre venné a részleteket, szemének gyújtótávolsága nem változott.

Pillanatnyilag azonban sokkal fontosabb felfedezésnek tűnt számára az éjszakai látás. Miközben szemének fókusz-távolság-változtatásával kísérletezett, észre sem vette, hogy a tér burkolata, tulajdon robotlába és a tér távoli szélének alacsony díszfala fokozatosan egyre világosabbá válik. Amikor újból körülnézett, meglepetten tapasztalta, hogy majdnem nappali megvilágításban látja a tárgyakat.

Ez szintén automatikusan következett be, ahogyan az emberi szembogár szűkül és tágul. Csak ebben az esetben valamilyen más érzékelő lépett működésbe. Nem tudta pontosan, mi ez, de nagyra értékelte. A város fényei által megvilágított tárgyak éles körvonalakkal rajzolódtak ki a szeme előtt, amikor új, robotikus éjszakai látását használta. Csupán a legközelebbi fényforrások hatókörén túl, a távolban érzékelt sötétséget.

Újfajta látása lényegesen megkönnyítette szálláskeresését. A gumioptika és az éjszakai fényérzékelés segítségével hamar megállapította, hogy a téren nem kínálkozik alkalmas alvóhely. Arra is rájött, hogy a robotok hasonló könnyedséggel vehetik észre, ezért nem a sötétségtől kell függővé tennie, milyen helyet választ az alváshoz. Ennek a megfontolásnak az alapján bizarr formájú építészeti alkotások keresésébe fogott.

„Gyerekkoromban gyakran elbújtam – mondta magában. – Alapjában véve ugyanerről van szó. Csakhogy most könnyebb lesz, mert nem hiszem, hogy bárki is keresne.” Eszébe jutott az orvosi csoport, de megnyugtatta magát, hogy ha tűvé teszik is érte az egész várost, aligha bukkannak egyhamar a nyomára.

Abban reménykedett, hogy a szokatlan formájú épületek között könnyebben akad számára búvóhely. Az alváshoz nem kellett sem állnia, sem feküdnie, valójában tetszés szerint guggolhat vagy kétrét görnyedhet anélkül, hogy a végtagjai elgémberednének vagy alvás közben meg kellene mozgatnia őket, nehogy elszibbadjanak.

A házak formája azonban nem sokat segített rajta. A látványosabb létesítmények olyan geometriai alakzatokból álltak össze, amelyek között nem talált egy alkalmas zugot ahhoz, hogy összekuporodjon, az egyszerűbb épületek pedig különféle méretű szabványos hasábok variációiként készültek.

És ha úgy rejtőzne el, hogy mindenki lássa? Úgy tehetne, mintha fontos elfoglaltsága volna, miközben mozdulatlanul alszik. Az alagútrendszer éppen ezt a lehetőséget kínálta.

Az első útjába akadó alagútmegállónál lement a mélybe. Legfeljebb az a veszély fenyegette, hogy nem talál vissza ahhoz a megállóhoz, ahol elkezdte utazását. De eddig sem ismerte ki magát a városszerkezeten, így hát ez alig számított. Bárhová kerül, jobban már nem tévedhet el.

Belépett az egyik utasfülkébe, és zavartan nézte az apró vezérlőpultot. Legfőljebb annyit tehet, hogy megjegyzi magának ezt az állomást. Amikor felébred, megpróbál visszakeveredni ide. Ha ez nem sikerül, bárhol kiszállhat.

Amikor a фуlke már a többi között siklott, kihúzta magát, és úgy helyezkedett el, hogy testtartása természetesnek tűnjön. Kezdetben a фуlke mellett áramló levegő süvítésétől nem jött álom a szemére, aztán eszébe jutott, hogy a hallása is szabályozható. Lehalkította hangerő-érzékelőjét, de nem zárta el teljesen. Amikor ellazította magát, hirtelen megérezte, hogy két különböző részből tevődik össze. Korábban egyetlen egésznek, kiborgnak tekintette magát. Most viszont tudatosodott benne, liogy emberi agya valami mozdulatlan, gépi szerkezetben pihen, amelynek működése pillanatnyilag arra korlátozódik, hogy a tízmilliárd agysejtet életben tartsa. Ez a védőburok bizonyos szempontból úgy különült el saját személyiségétől, ahogyan ezt sohasem tapasztalta biológiai testében. Aztán pillanatokon belül álomba merült, miközben kiegyenesedve állt a mozgó fülkében, és száguldva folytatta útját Robotváros alagútrendszerében.

Amikor felriadt, fogalma sem volt róla, hol van. Előtte egy robot álldogált egy átlátszó fülkében, amely sebesen suhant egy

titokzatos alagútban. Jeff rémulten pillantott körbe, aztán hirtelen visszazökkent új életének kerékvágásába. Igen, robotkarja kékesen csillogott, még mindig ez a furcsa, gépi test vette körül.

És még mindig egyedül volt.

A trükk eddig bevált, egyetlen robot sem zavarta meg éjszakai nyugalma.

Rémlett, hogy álmodott is, de nem emlékezett a részletekre. Kellemesnek azért nem mondta volna őket.

Hamarosan rájött, hogyan kell visszairányítania a fülkét ahhoz az alagútmegállóhoz, ahonnan elindult. Ezután a járszalagon kiért a napfényre, és körülnézett. Elégedetten nyugtázta, hogy életének egyik alapvető szükségletét, az alvást sikerült megoldania. Ruházatról nem kellett gondoskodnia, és azt is tudta, robottestében olyan energiatelep rejtőzik, amelynek működése nem függ a szokásos tápanyagoktól. Azt végképp nem sejtette, mi tartja életben az agyát, de mivel a rendszer ellátta feladatát, emiatt sem kellett aggódnia.

– Jól van, Jeffrey – mondta hangosan magának. – Ideje, hogy komolyan vedd új életedet. Előre az orrod után!

Rálépett a legközelebbi mozgójárda leglassúbb sávjára, s csodálattal vette szemügyre a város legszembeszökőbb szerkezeteinek lassan elvonuló, fenséges formáit. A város forgalmasabbnak látszott, mint az éjjel, amiből arra következtetett, hogy a robotok talán belső munkálatokat végeznek a sötétség idején. Noha éjszakai látása kitűnőnek bizonyult, semmi sem pótolhatta a nappali világosságot.

Hosszú ideig utazgatott a mozgójárdán. Türelmetlenséget nem érzett, annyira elbűvölte és nyomasztotta a város. Mivel nem sűrgették határidők, és nem kínozták fizikai szükségletek, más elfoglaltsága nem akadt. Időnként fogta magát, átlépett egy keresztező mozgójárdára, és azon folytatta útját. Még nem tájékozódott tökéletesen, de lassacskán megjegyzett bizonyos ismertetőjeleket.

Még most is gyanakodva nézett körül időnként. Az orvosi csoport valószínűleg azóta is nyomoz utána, és ha valamelyik robot megsejtené, hogy nem vonatkoznak rá a törvények, bizonyára még a gondolatától is elborzadna. Persze akkor sem kaphatnák el feltéve, hogy eléggé óvatos.

Amikor a mozgójárda épp egy átlátszó csővezeték alatt vitte el, kellemes új légáramlat érkezett felé valahonnan.

Ösztönösen abba az irányba fordította fejét, és mélyet lélegzett – így döbrent rá első ízben, hogy általában nem lélegzik a szokásos emberi módon. Agyának nyilván szüksége van oxigénre, testének többi része azonban nem igényli a létfontosságú gázt. Ahogy a testével kapcsolatos új élettani kérdéseket már egyszer elhessegette, arra sem tudott válaszolni, hogyan veszi fel szervezete az oxigént és táplálja vele agyát – folyamatos létezése elegendő bizonyítékul szolgált, hogy valamilyen feldolgozási folyamatnak kell közreműködnie ebben. Sejtette, hogy főként abból a célból tudja beszívni a levegőt, amire most is használta: szagérzékelésre.

– Magellán-körítés – mormolta, amikor felismerte az illatot. Nem szerette volna, ha bárki kihallgatja, de erősebbnek bizonyult benne a vágy, hogy hangosan izlelgesse a szavakat. – Valami csipős mártásban. Micsoda illata van... Régóta nem kóstoltam ilyet. Merre lehet?

Kissé megingott, amikor lélepett a mozgójárdáról, de aztán visszanyerte egyensúlyát, és elindult a szag irányába. Teste nyilván nem szorult rá semmiféle szerves táplálékra, de egy kellemes étel megkóstolásának vágya még felébredt benne. Sorra felrémlettek kedvenc ételei: Magellán-körítés, Kobe-szelet, friss földieper. Feltehetően hiába akarná, egy falat se menne le a torkán; mégsem tudott ellenállni a csábításnak, hogy legalább beszívja az ínycsiklandó ételek illatát.

Titokban az is vonzotta, hogy emberi társaságot talál. – Azért ne nagyon reménykedj, Jeffrey, öregfű! Az igazságot természetesen nem árulhatod el nekik.

A közepes forgalomban errefelé főként szerszámrobotok közlekedtek. Ezek nem jelentettek számára veszélyt, mert mindegyikük érdektelenül és magába zárkózva sietett a dolga után. Időről időre feltűnt néhány humanoid robot is, ám ők sem tanúsítottak érdeklődést iránta. Az egyik azonban szemmel láthatólag kitartóan követte Jeffet: mindig ugyanazon a sarkon fordult be, és ugyanabba az irányba haladt, mint ő.

Jeff fokozatosan lemaradt, és gyanakodva vette szemügyre a robotot. Ez láthatóan nem vette észre, de más furcsasággal is magára vonta a figyelmet: egy kis, kétkerekű kordét tolt.

A kézikocsinak nem volt fedele, csak négy szürke oldallapja, és hátborzongatóan primitívnek hatott egy olyan városban, ahol a robotok képesek emberi agy átültetésére, csillogó épületszerkezetek dinamikus növesztésére és egy tökéletesnek ható társadalom működtetésére emberi segítség nélkül. Önálló hajtómotor híján a kordé olyan szerkezetnek tetszett, amely már rég az ősidők homályába tűnt.

Mégis itt nyikorgott az utcán.

Derec szorgalmasan kódolta be Ariel sikeres ételeit, aztán sorra a szagelszívó alá helyezte őket, noha a vezérlőasztal és az ételfeldolgozó közötti ide-oda járkálás alaposan hátráltatta abban, hogy egyszerűsítse az önfejű számítógép adatállományát. Végül úgy döntött, otthagyja a komputert, és Ariel ötlete nyomán csak a vegyi feldolgozóval foglalkozik. Elvégre már az is tiszta haszon, ha a saját étrendjüket tökéletesíti. Mivel a jobban sikerült ételek kódjai már a gép memóriatárában pihentek, ha kudarcot vall, senkinek sem árt vele, siker esetén viszont sokkal tűrhetőbbé válik az életük.

A felügyelőrobotok annak idején úgy rendelkeztek, hogy a két emberi lény alapvető tápanyagszükségletét vegyi formában halmozzák fel. Ezeket a víztároló területén termesztett ehető növényekkel egészítették ki. Az ételek ezután úgy készültek, hogy a kódoknak megfelelően a feldolgozókészülékben vízzel keveredtek össze a különféle alkotóelemek, végül melegítés formájában a főzés vagy a sütés következett.

Kezdetben azzal próbálkozott, hogy izesebbé tegye a tápanyagrudacskákat. Először túladagolta a vaníliaaromát, jöllehet az illat határozottan erősebbé vált. Ekkor hozzáadott egy csipetnyi banáníz, és olyasmit kapott, ami az aurórai gyökérzöltségek iszapos ízére emlékeztetett. Ha nem is ez vált egy csapásra a legkívánatosabb étellé, legalább különbözött a többitől. Kitorlote a kódot, de a ventilátor alá tette a tányért. Talán az idegenek szeretik az aurórai zöltségeket.

Ariel szalonnája olyan jól sikerült, hogy Derec nem küszködött ennek tökéletesítésével. Viszont első nekifutásra a

Magellán-köretből olyan kotyvalék lett, mintha kék sajtba áztattak volna leforrázott tyricusleveleket, így az egészet gyorsan eltüntette a hulladékhasznosítóban anélkül, hogy útjára bocsátotta volna az illatát. A következő próbálkozás sikeresebbnek bizonyult, és a szós szaga szerteszállt a szélben. Éppen egy banánpuding megalkotásán fáradozott, amikor Ariel visszatért.

– Ajaj – fintorodon el a lány –, már azt hittem, az én ételeim ilyen bűdösek. Az ég szerelmére, Derec, mit művelsz itt?

A fiatalember elnevette magát. – Életem első Magellán-köretének illatát érzed. ígérem, a második változat jobb lesz, és új kajának sem megvetendő. A banánpuding pedig igazán kellemesen fog hatni, nem gondolod?

– Ha el nem pusztulunk addig ennek a szósznak a gőzétől. Ennyire büzlöttek az én készítményeim is? Ha igen, bocsánatodért esedezem.

– Nem, nem... azok tényleg jók. Éreztél belőlük valamit odakint?

– Hogyne! Egész jó helyen áll a lakásunk. A környező épületek révén állandó a vízszintes széljárás, és a szagelszívóból – hüvelykujjával mutatta az irányt – arra viszi az illatokat. Rengeteg robot közlekedik abban a városnegyedben, így valamennyien felvilágosíthatják látogatóinkat, hogy idetaláljanak. Reménykedjünk, hogy már a közelben tartózkodnak és kérdezősködnek.

– Máskülönben nem éreznek meg semmilyen illatot.

– Úgy van. A robotok azonban folytatják hétköznapi tevékenységüket, sokfelé járnak, így ebben a körzetben mindenhová eljutnak.

– Hát remélem, hogy a taktikánk beválik. A magunk részéről mindent megtettünk.

A lány bólintott. – Ha kicsit meg akarod mozgatni elgémberedett lábaidat, átveszem tőled a szolgálatot.

– Köszönöm. – Derec ruganyos léptekkel vonult ki, majd visszafordult. – Azt hiszem, ehhez a pudinghoz több vizet kell adni.

Örült a változatosságnak. Végre a szabadban lehet! A távolban a Kulcsközpont óriási kupolája szinte gúnyosan csillogott felé. Mielőtt hatalmába kerítette volna a csüggedés, határozottan elfordult a látványtól, és sétára indult.

Inkább kíváncsiság, mint kényszer hajtotta, hogy megkeresse a lány által említett légáramlatot. A banánpuding remekül illatozott, bár feltételezése szerint az éhező emberek valami tömörebb és táplálóbb ételre vágytak. Fellépett egy mozgójárdára, de csak egy nagy, téglalap alakú területet járt körbe. Korábbi borúlatozó véleményéhez képest már nem is tűnt olyan valószínűtlennek, hogy ráakad a bolygó emberi látogatóira, noha ez csak megújult derűlátásából fakadt. A ventilátor felől lengedező szélben kellemes meglepetéssel ismerte fel a Magellán-szós illatát. Talán most térül meg a lány páratlan ügyessége az ételfeldolgozó kezelésében. Miután kissé feloldódott benne a munka feszültsége, úgy döntött, hogy visszatér a lakásba. Így is, úgy is várakozni kell, akar odabenn ül, akár céltalanul böklászik a városban.

Amikor megérkezett, Ariel éppen kikukkantott lakásuk ajtaján. Kérdőn vonta fel szemöldökét.

– Miért jöttél vissza ilyen hamar? Azt hittem, azért találtuk ki ezt a váltást, hogy mindkettőnk kiszabadulhasson egy időre a lakásból.

– Elmentem, és most itt vagyok.

– Az ég szerelmére, Derec! Ha tudtam volna, hogy csak ennyi a vágyad, tovább maradtam volna odakinn. Voltaképpen miattad jöttem vissza korábban.

– Nem szóltam volna semmit, ha tovább maradsz az utcán. Nem kértelek rá, hogy siess haza.

– Akkor nem bánod, ha teszek még egy sétát?

– Persze hogy nem. Miért csinálsz ebből ekkora cirkuszt? – Derec közben hátralépett, hogy utat engedjen egy feléjük tartó humanoid robotnak, mert azt hitte, el akar menni közöttük.

– Ó, nem is tudom – felelte a lány idegesen. – Azt hiszem, ezt a tétlenséget nem nekem találták ki.

A robot nem haladt el mellettük. Feltűnően szemügyre vette Derecet, majd megállás nélkül besétált az ajtón.

– Hé! – szólt utána a fiatalember meglepetten. – Miben segíthetünk? Ez magánlakás!

A humanoid megfordult, és tekintete ide-oda ugrált köztük.

– Azonosítsd magad! – utasította Ariel.

– Ööö... – Bizonytalanul látszott, ami nagyon szokatlanul hatott egy robottól.

– Utasítást adtam neked. Azonosítsd magad!

– Én... ööö... Alagúti Művezető... 12 vagyok.

– Várj csak! Ez nagyon ismerősen hangzik. Nem veled beszéltem korábban? A kutatásról?

– De igen.

– Hát miért nem ezzel kezdted? – derült fel a lány. – Ha azért jöttél, hogy jelents valamit, nekünk kell beszámolnod. Mit tudtál meg?

– Én... igazából... nem tudtam meg semmit.

– Akkor mit keresel itt? – szólt rá Derec. – Kérdezni akarsz valamit?

A robot habozva nézett hol a lányra, hol órá, mintha zavarban volna.

– Elromlott benned valami? – kérdezte Ariel. – Menjünk a vezérlőasztalhoz, és hívjunk fel egy javítórészleget. Nem működik tökéletesen.

A gépmember elindult kifelé.

– Maradj itt! – utasította Ariel. Amikor a robot nem állt meg, elkapta a karját. – Azt parancsoltam, hogy maradj. Mi a bajod? Kapcsold ki magad!

Derec elindult befelé, de amikor a robot kirántotta karját Ariel kezéből, döbbenet megtorpant. – Elfelejtetted a törvényeket? Utasítást kaptál, hogy kapcsolj ki.

A gépmember megragadta Ariel vállát, és olyan erővel taszította félre az útból a lányt, hogy az a falnak esett. Derec közéjük vetette magát, mert elejét akarta venni a további erőszaknak, de az értetlenség szinte megbénította. Még látta, hogy a robot

karja hátralendül, de már nem tudta kivédeni. Amint a hihetetlenül kemény robotkéz nekicsapódott a homlokának, elsötétült előtte minden.

Csupán annyit érzett, hogy hátrarepül a falhoz, majd lecsúszott az ajtónyílás mellett. Egy ideig mozdulatlanul ült, megpróbált lélegzethez jutni, és várta, hogy felocsúdjon ebből a lidérces álomból. Mire körülnézett, a robot nem volt sehol.

12. fejezet CSAPATMUNKA

Ariel riadtan sietett Derechez. A fiatalember még ebben a kábult állapotban is hálásan nyugtázta a lány aggodalmát.

– Megsebesültél?

– Nem – válaszolta tompa hangon. – Csak bennem akadt a szusz. És te?

– Semmi bajom, hála a hősiességednek, hogy útját álltad.

Derec elmosolyodott. – Érted bármit, csak ne túl gyakran. – Többször mélyen beszívta a levegőt.

A lány a hóna alá nyúlt, és talpra segítette. – Láttál már ilyet valaha?

– Soha! A pozitronikus agyak eddig mindig hibátlanul működtek. A vonatkozó statisztikai adatot mindenki ismeri. – Leporolta magát.

– Azt hiszem, ez a kivétel nagyobb megrázkódtatást jelentett a számomra, mint a kiütés.

– Hát nem működik tökéletesen, annyi szent.

– Nem láttad, merre ment? – pillantott végig Derec az utcán.

– Nem, de egypár robot már utánavetette magát. Bizonyára elég közel álltak ahhoz, hogy jól lássák a történeteket.

– Úgy rémlik, én is hallottam futó lépteket. De most menjünk be. Le akarok ülni a vezérlőasztalhoz, hogy lássam, adott-e figyelmeztetést a központi számítógép egy erőszakos robotról.

A lány követte. – Az üldözésére induló gépemberek nem hadonásztak és nem kiabáltak. Feltehetően a komkap révén beszélgettek egymással.

– Valószínű. – Derec megtapogatta fején a dudort, és elfintorodott. – Kíváncsi lennék, milyen erőszakos cselekedetekre ragadtatják magukat a robotok, ha egymással támad nézeteltérésük. – Leült a számítógéphez, és a képernyőre hívta a különféle tárgyköröket a figyelmeztető felhívásokkal, a városi riadókészültséggel és a feltételezett működési hibákkal együtt. Semmit sem talált.

– Talán ez a robot most mondta fel a szolgálatot – vélte Ariel –, és mi vagyunk az elsők, akiknek jelentést kell tennünk erről.

– Éppen azt teszem. Lássuk csak! ...Egy hibás működésű robot nem engedelmeskedik a törvényeknek. Mivel szó szerint megtámadott bennünket, ettől kezdve valamennyi robot legfontosabb kötelessége lesz, hogy felkutassa a tettest. Elképzelhetőnek tartom, hogy még a rájuk bízott feladatokat is félbehagyják. – Betáplálta az esemény leírását.

Nem tartod különösnek, hogy éppen ide jött? – töprengett hangosan a lány.

– Mire gondolsz?

– Mi vagyunk ezen a bolygón az egyedüli emberek, akiket bárki megtalálhat. A többiek elkeveredtek, mert óriási ez a város. Nem furcsa, hogy éppen ez a robot, amelyik dühöngő örültté vált, éppen abba az egyetlen lakásba törtet be, ahol emberek élnek?

Derec egy pillanatig a billentyűzetre meredt. Értem, mire gondolsz. Mivel a pozitronikus hiba a törvényekre is vonatkozik, ez valahogy az emberek felé vonzotta. – Aztán vállat vont, és ujjai tovább táncoltak a billentyűkön. – Tudtak róla! Nézd... megtaláltam, amikor beléptem a Kutatás címszóba.

A lány közelebb hajolt a képernyőhöz, és Derec válla fölött olvasta a sorokat. – Várj egy percig! Miféle robotot keresnek?

– Az sem biztos, hogy egyáltalán robotról van szó. Azt mondja: lásd Emberkísérleti Orvoscsoport. Hát nézzük!

Egy pillanattal később lenyűgözve olvasta: – Ez ember! Legalábbis az agya.

– Az agya?

– Nézd csak! – mutatott a számítógép képernyőjén látható orvosi jelentésre. – Hihetetlen!

– Lehetetlen, hogy emberi agyat ültessenek át egy robottestbe – szörnyülködött Ariel.

– Csupa lehetetlen dologgal találkozunk, amióta itt élünk. – Derec behunyt szemmel megrázta a fejét, mintha magához akarna térni. – Meg kell szoknunk!

– Ha egyáltalán megszokhatók a meglepetések. És most mit csináljunk?

– Megpróbálom utasítani a központi komputert, hogy kössön össze az Orvoscsoport egyik robot tagjával a saját komkap hálózatuk révén.

– Igen? – szólalt meg egy hang a vezérlőpultból.

– Derec vagyok, egy hímnemű emberi lény. Kérlek, azonosítsd magad!

– Emberorvosi Kutató 1 vagyok, az Emberkísérleti Sebészcsoport vezetője.

– Szeretnék megtudni néhány adatot egy robotról, aki nem engedelmeskedik a robotika törvényeinek.

– Kitűnő! A város pereméről befelé haladva tervszerű kutatást végzünk számos robot segítségével. Szüksíteni tudná kutatási területünket?

– Személyesen szeretnék találkozni veled és csoportoddal. Kérlek, jöjjetek el Arielhez és hozzám.

– Megtesszük. De megkérdezhetem, miért vonakodik a fontos információkat közölni?

– Talán súlyosabb a gond, mint amilyennek látszik. A robot határozottan megtagadta utasításaink teljesítését, és fizikailag bántalmazott minket. Szerintem tanácskozást kell tartanunk.

– Azonnal indulunk – vált hirtelen hivatalossá és kifejezéstelenné a robot hangja.

– Árulj még el valamit! Megtaláltak ennek a fickónak az űrhajóját? Milyen állapotban van?

– Amikor a jármű lezuhant bolygónkra, teljesen elpusztult. Merre van az önök lakóhelye?

Derec alig tudta leplezni csalódottságait, megadta azonban a szükséges felvilágosítást. Aztán nyugtalanul járkálni kezdett, hogy lerázza magáról a rátelepedő kétségbeesést. Ez a roborvos legalább elárulja majd, hogy ez a fickó együtt utazott-e azzal a másik kettővel, akiket keresünk. Még nem dönt el a meccs. Akár hiszed, akár nem, bizonyos mértékig előbbre jutottunk. Csak idő kérdése a siker. – Öklével a tenyerébe csapott. – Még kiszimatolhatunk valamit, aminek hasznát vesszük.

– Csak nem ez a hapsi az egyik azok közül, akikért már tűvé tettük az egész bolygót? – kérdezte Ariel kiábrándultan.

– Szerintem az. Emlékszel a harmadik látogatóra, aki egy idő után szörén-szálán eltűnt? Ennek kell lennie! Véleményem szerint azért nem érkezett róla több jelentés, mert robottestbe került át.

– És én még azt reméltem, hogy egy másik űrhajón érkezett. Pedig kétszeresre növelhette volna menekülési esélyünket. – A lány arcára kiült a csalódottság.

Hamarosan megérkezett az Orvoscsoport. Derec beszámolt a három robotnak a legfontosabb tényekről, cserébe pedig az ő tájékoztatásukat kérte. A gépemberek röviden összefoglalták, amit korábban Jeff-fel is közöltek.

– Tehát nem a pozitronikus agy hibájáról van szó – szögezte le végezetül Kutató 1. – Ezért tanácskozást tartottunk egymás között, és arra a következtetésre jutottunk, hogy be kell vonulnunk egy javítórészlegbe, ahol kiemelik és megsemmisítik valamennyiünk agyát.

– Micsoda? – kiáltott fel hitetlenkedve Derec. – Ezt nem tehetitek. Szükségünk van a segítségetekre.

– Olyan helyzetet teremtettünk, hogy egy robottest emberi lények megtámadásával megsérthette az Első Törvényt. Ez a törvénysértés minket terhel. A szervátültetés után nyomban jelentést kellett volna közzétennünk, ha felfogtuk volna műtétünk várható következményeinek jelentőségét.

Derec a két robotsebészre nézett, akik egyetértően bólogtattak. Mindhárman egy sorban álltak, mintha máris felkészültek volna az ítélethozatalra. Nyilván ezt várták egy emberi lénytől, az Első Törvény megszegése után.

– De ti nem támadtatok meg senkit – tiltakozott Ariel. – Nem is voltatok a közelben. Senki sem vonhat felelősségre benneteket azért, hogy ez az alak... azt mondtad, Jeffnek hívják? ...erre a tette vetemedett.

– Ezenkívül nem is sebesített meg minket – tette hozzá Derec. – Csak meglepett a viselkedésével. Szóval... teljesen megdöbbsentünk, ennyi az egész.

Sebész 2 megrázta a fejét. – A sérülés mértéke nem befolyásoló tényező, minthogy a törvények nem veszik figyelembe a fokozatokat. A mi távollétünket sem lehet enyhítő körülménynek tekinteni. Amikor megtudtuk, hogy az Első Törvény megsértésére került sor, csupán azért nem kapcsoltuk ki magunkat rögtön, mert nem tartózkodtunk az esemény helyszínén. Ha közvetlenül sérülést okoztunk volna egy embernek, belső rendszerünk megrázkódtatása teljes gátlás alá helyezte volna működésünket. Ez az egyén azonban nem létezne ebben a szokatlan formában a mi közreműködésünk nélkül. Egyedülálló a maga nemében, és mi felelünk érte.

– Nézzük más szempontból! – vette át a szót a lány. – Szükségünk van segítségre. Ha Jeff még szabadon lófrál az utcákon, magától értetődik, hogy további veszélyt jelent ránk nézve. Ez nem arra készítet benneteket az Első Törvény értelmében, hogy együttműködjétek velünk?

– Döntésünk felelőtlennek bizonyult – válaszolta Sebész 1. – Nem számíhattok ránk, ennél fogva pusztulnunk kell.

– Soha nem sértettétek még meg a törvényeket, igaz? – próbálkozott újból Derec.

– Nem. Ám nem is kerültünk érintkezésbe mindeddig emberekkel – magyarázta Kutató 1. – Első kapcsolat-felvételünkkel hozzájárultunk az Első Törvény...

– ...megsértéséhez, tudom! Nem kell folyton ismételnem! – jegyezte meg bosszúsan Derec. – Nem így kellett volna feltennem a kérdést. Arról van szó, hogy nem ti szegtétek meg a törvényeket. Jeff tette. De mivel nincs pozitronikus agya, ez igazából nem számít.

– Az emberi viselkedéssel kapcsolatos információink kétségtelenül kiegészítésre szorulnak – bólintott Kutató 1. – Nem vettük figyelembe annak valószínűségét, hogy Jeff megtámadhatja önöket. Tulajdonképpen a központi számítógép még az önök jelenlétéről sem tájékoztatott minket. A fiú egészségi állapotát olyan rossznak ítéltük, hogy az Első Törvény előírásának megfelelően a szervátültetésre kényszerültünk. Megítélésem szerint azonban az Első Törvény egyik célja az, hogy megóvja az embereket robottestünk erőfölényétől. Ebből a szempontból tehát robotnak kell tekintenünk Jeffet annak ellenére, hogy nincs pozitronikus agya. Ez a megítélés természetesen nem hat kényszerítő erővel az ő agyára.

– Ha az Első Törvény szellemében hajtották végre a szervátültetést, hogyan kárhoztathatjátok magatokat? – fakadt ki Ariel. – Ez igazi ellentmondás, amit nem vártam volna egy ésszerűen gondolkodó robottól.

– A logikai ellentmondás csak most került napvilágra – avatkozott közbe Sebész 1. – Az események alakulása róttá ránk az Első Törvényből származó kötelezettségeket, beleértve saját megsemmisítésünket.

Derec kétségbeesve szemlélte a robotokat. Pusztulásuk megakadályozására nem tudott már kitalálni olyan érvet, amelyet meg ne cáfoltak volna.

– Nem kell azért lóhalálban rohannotok a javítóközpontba – javasolta Ariel. – Ha úgy gondoljátok, hogy szükséges, rendben van, de megtehetitek később is. Pillanatnyilag jobban örülnék, ha segítenétek előkeríteni azt a kölyköt.

– Ez a lényeg – szólalt meg reménykedve Derec. – Mi a véleményetek? Az Első Törvény értelmében segítenetek kell, hogy megtaláljuk Jeffet, és valahogyan... nem is tudom, milyen módon... feltartóztassuk. Azután elpusztíthatjátok magatokat.

A három robot meglehetősen hosszú ideig tétovázott ahhoz, hogy kiderüljön, ez az érvelés megingatta magabiztosságukat.

– Nem ti felelték azért, hogy véget érjen ez a zűrzavar? – tette hozzá Ariel diadalmas mosollyal. – A Második Törvény értelmében engedelmesskednetek kell segélykérő utasításainknak. Minthogy sohasem sértettétek meg közvetlenül a törvényeket..., ...az Első Törvényt sem... így számunkra megbízható társak lesztek.

– Részemről ez elfogadható – szólalt meg Kutató 1. – Mindenesetre fenntartjuk a jogot, hogy később elpusztítsák agyunkat.

– Én is elfogadhatónak tartom – jelentette ki Sebész 1. – Agyunk kétségtelen megsemmisítése azt jelentené, hogy nem kielégítő hatásfokkal használtunk fel energiát, anyagot és tapasztalatot. Minden kétséget kizáróan kell tudnunk alátámasztani

ennek a megoldásnak a szükségességét a további lehetséges indokok összegyűjtésével.

– Phú! – szólalt meg Sebész 2, és Derecre nézett. – Ugye, ez a népies emberi kifejezés illik ide?

– Biztosan – nevetett fel megkönnyebbülten a fiatalember. – Hát akkor egy gonddal kevesebb. Jöhet a következő! Részletes tájékoztatást szeretnénk kapni erről a fickóról. Nvilván azt akarjátok, hogy többé ne nyíljon lehetősége a törvények megszegésére. Mit tegyünk?

– Ha közvetlenül szembe kell szállni vele, csak önök vezethetik az akciót – válaszolt Kutató 1. – Ezt minden tervnél figyelembe kell venni.

– Mire gondolsz? – kérdezte Ariel a robotot.

– Mivel tudjuk, hogy Jeffnek emberi agya van – vette át a szót Sebész 1 –, be kell tartanunk vele szemben a törvényeket. Nem vehetjük semmibe utasításait, ha például azt kéri, hagyjuk magára, vagy, ami még rosszabb, felejtjük el teljesen.

– Várj csak! – tartotta fel a kezét Ariel figyelmeztetően. – Az izgat benneteket, hogy megszegi a törvényeket, mert robot. Most meg azt mondod, a törvények értelmében engedelmességednek kell neki, mert ember. Nem keveredtetek ellentmondásba?

– Nem – felelte Kutató 1. – A törvények szempontjából ő egyszerre robot és ember. Nem tagadhatjuk meg tőle azoknak a tulajdonságoknak a kombinációját, amelyekkel éppen mi ruháztuk fel. Ennek valamennyi előnye megilleti. Kivételes hatalom birtokába jutott tehát.

– Hogyan álltok az átfogó kutatással? – kérdezte Derec. – Hogyan akarjátok a fickót elkapni, ha megtaláljátok?

– Csupán abban reménykedhetünk, hogy rábeszéljük az együttműködésre. Nem alkalmazhatunk erőszakot a törvények értelmében. Bizonyos szempontból azonban a saját egészségét is veszélyezteti. Ilyen alapon akár rá is erőltethetjük segítségünket.

– Milyen veszélyről van szó? – csodálkozott Ariel. – Hiszen robottoste van.

– Ezt szabványos energiarendszer működteti – magyarázta Sebész 2. – Eleven sejtekből felépülő agya azonban táplálékot és oxigént kíván. Koponyaalapjába és részben a nyakába ezért olyan tartályt szereltünk, amely életfontosságú tápanyagokat, valamint mesterséges hormonokat tartalmaz, és ezeket megfelelő szállítórendszer juttatja el az agyába a mesterséges vérről feltöltött érhálózatán keresztül. Az oxigén-utánpótlásról az időnkénti lélegzetvétele gondoskodik.

– Eddig értem – bólintott Derec. – De mi a gond?

– Hagyományos emberi értelemben nem lehet, bizonyos időközönként tehát újra kell tölteni tápanyagtartályát, erről azonban Jeff nem tud.

– Nem? – hitetlenkedett a lány. – Miért nem mondtátok meg neki?

– Elrohant, mielőtt felvilágosíthatnánk volna. Először ki akartuk próbálni, hogyan működik a szervezete, és utána kívántuk részletesen tájékoztatni. – Sebész 2 egyetértően pillantott Kutató 1-re. – Mivel nem fejeztük be vizsgálatainkat, nehezen tudjuk meghatározni, mennyire tekinthető sikeresnek a transzplantáció.

– Ez igaz – bólintott Kutató 1. – Számos ismeretlen tényező befolyásolhatja a fiú egészségét. Ennek megfelelően az Első Törvény teszi lehetővé számunkra, hogy segítsünk önöknek a keresésben.

– Egy kérdésen töprengtem, amelyet korábban tett fel nekem Ariel – szólalt meg Derec. – Gondoljátok, hogy Jeff valamilyen határozott okból kereste fel lakóhelyünket? Vagy csak véletlen látogatásról volt szó?

– Nagyon kicsi a valószínűsége, hogy egy ilyen ember csupán véletlenül kereste meg a város egyetlen emberpárját – közölte Sebész 2.

– Az önök által emberi csaleteknél használt ételek szaga valószínűleg őt sem hagyta közömbösen – tette hozzá Kutató 1. – Nincs szüksége táplálékra, de a korábbi szokásai és az ételek íze által agyának örömező központjában kellett ingerek talán azt a vágyat ébresztették benne, hogy ismét érezze az emberi ételek ízét és illatát.

– Nem hiszem, hogy újból alkalmazhatjuk ezt a módszert – sajnálkozott a lány. – Rettenetesen erős volt benne a menekülési késztetés. Ha úgysem tud enni, nincs szüksége rá, hogy visszatérjen.

– Ésszerű feltételezés – ismerte el Kutató 1.

– Álljon meg a menet – szólalt közbe Derec. – Egyszerűsítsük le a dolgot. Ennek a Jeff gyerekeknek a feltartóztatásához három feladat vár ránk: megtalálni, azonosítani, elfogni. A tervszerű keresés során hogyan akarjátok kiszűrni a tömegből?

– Mozgósítjuk a gépemberek egész társadalmát Robotvárosban – kezdte magyarázni Kutató 1. – Nem kell azonban abbahagyniuk szokásos munkájukat. A város körül olyan vizsgálólátót állítottunk föl, amely a központ felé szűkül és robottól robotig terjed. Egyetlen gépember sem működik együtt a másikkal, vagy engedi el maga mellett az illetőt, amíg az nem bizonyítja be, hogy használja a komkap készülékét. Mivel Jeff erre nem képes, végül fennakad.

– Beépíthettünk volna a testébe egy rádiórendszert – szabadozott Sebész 1 –, ezzel azonban szükségtelen ellentmondásba kényszeríthettük volna emberi személyiségét, ezért elvetettük az ötletet.

– Nagyon helyes – nyugtatta meg őket Derec. – A hallottak alapján azonban úgy tűnik, meglehetősen hosszú időt vesz igénybe kutatásotok. Ha a fiú elég okos, és kerüli a feltűnést, az utolsó percig megúsza a felfedezést. Sőt, ha szerencséje van, át is csúszhat a szűkülő gyűrűn.

Sebész 2 megrázta a fejét. A többi Avery-robottal ellentétben láthatóan kedvelte ezt a mozdulatot. – Ez nem gyűrű, hanem áthatolhatatlan korong. Ha kicsúszik is a korábban megvizsgált területről, még igazolásra szólíthatja fel bármelyik robot. A vizsgálat csak akkor ér véget, amikor befut a jelentés, hogy sikerült feltartóztatni.

Derec helyeslően bólintott. – Nem rossz. Mégis azt állítom, mindez eltart jó darabig, hacsak a fickó nem követ el valamilyen könnyelműséget.

– Egyetértek – csatlakozott hozzá Kutató 1. – Hosszabb kutatási időre lesz szükség, de így kizárjuk a tévedés lehetőségét. Lényegesen növelhetjük azonban Jeff elfogásának valószínűségét, ha valamelyikük kéznél lesz a feltartóztatás pillanatában. Máskülönb a Második Törvény értelmében elküldheti az összes robotot, hacsak az Első Törvény nem kényszerít bennünket utasításainak megtagadására.

– Mi lenne a feladatunk? – tárta szét két kezét Ariel, és kérdően nézett a három robotra. – Hozzátok hasonlóan mi sem parancsolhatunk neki... És erősebb nálunk!

A robotok hallgattak.

– Később is ráérünk ezen töprengeni – szólt közbe türelmetlenül Derec. – Az első feladat: megtalálni. Talán kieszélhetünk valamilyen módszert a kutatás leegyszerűsítésére.

– Talán igen – egyezett bele Kutató 1. – Rendelkezésükre állunk.

– Mondhatni – tette hozzá Sebész 2.

13. fejezet MENEKÜLÉS KÖZBEN

Jeff menekült. Örült pánikban lökte félre Derecet és Arielt. Égett a vágytól, hogy szót váltson embertársaival, de rettegett, hogy felfedezik – noha nem tudatosodott benne, miért fél ettől. A robotok, elborzadva a felismeréstől, hogy egy társuk megsértette létezésük alapvető szabályát, az Első Törvényt, most sokkal ádázabban üldözték, mint korábban. Valósággal végigsöpört rajtuk az Első Törvény alkalmazásának kényszere. A környéken minden humanoid robot abbahagyta a munkát, hogy Jeff után vesse magát, mihelyt értesítést kapott a törvénytől annak a kél robotnak a komkapján, aki történetesen szemtanúja volt, hogy egyik társuk miként alkalmazott emberekkel szemben testi erőszakot.

Még a szerszámrobotok is igyekeztek elállni az útját, ahogy futott végig az utcán. Nyilván az üldöző humanoidok adták ki nekik az utasítást. Pozitronikus agy nélkül a szerszámrobotok semmilyen önálló döntésre nem voltak képesek, ám követhették humanoid társaik parancsait. Apró takarítók és küldöncök kezdtek cikcakkban futkározni Jeff előtt, más utcákat pedig vezető nélkül közlekedő, értelmes, ormóttan építőgépek torlaszolták el. A fiú mögött mindenféle különös alakú eszköz csatlakozott a nyomában rohanó emberszabású robotok egyre bővülő csapatához.

– Gye-rünk, Jeff-rey! Gye-rünk, Jeff-rey! – biztatta magát futás közben, lépteinek ütemére. Még a rendszeres lélegzést is elkezdte, talán mert a feszültség több oxigén felvételére ösztönözte agyát, noha testének fizikai tevékenysége nem követelte volna meg ezt. Jókor töprengék én is a robottest élettanán, gondolta magában gúnyosan.

Előtte a legkülönfélébb robotok próbálták elvágni menekülésének útját. Csaknem elkapták! Nem fogja hagyni magát! Jobb kéz felől egy alagútmegálló nyitott bejáratát pillantotta meg. Arrafelé kanyarodott, akárcsak az a behemót, kockaszerű szerszámrobot, amelynek hajlékony csápkarjai különféle eszközöket tartottak. A robot lefékezett, és kitöltötte az alagút bejáratát. Jeff elvigyorodott – legalábbis belülről –, összeszorította acél állkapcsát, és nekirohant a kockarobotnak.

Óriási lendülettel pattant vissza. Elkapta a gép egyik kinyújtott csápját, hogy el ne essen. Az ütközés ereje annyira hátralökte a szerszámrobotot, hogy a fiú besurranhatott a szabaddá váló résen. A lejtőre lépve csaknem orra bukott, amikor a járszalag megindult, azután rohant tovább lábujjhegyen, és beugrott a legközelebbi utasfülkébe. Ezúttal nem kellett töprengenie, hogyan működik a vezérlés, így pillanatok alatt eltűnhetett az alagút félhomályában.

Egyszer hátranézett, hogy lássa, mit csinálnak üldözői: humanoid robotok tömege özönlött lefelé a bejáraton, és sorra elfoglalták az utasfülkéket. A szerszámrobotok felhagytak az üldözéssel, mert a fülkékben csak értelmes utasok tartózkodhattak. Ismét előrefordult, és megpróbált elkeveredni az utazó robotok között.

Rásiklott az egyik közepes sebességű útvonalra, és higgadtan nézett körül. Bizonyos szempontból újdonságként hatott rá, hogy elrejtőzhet a tömegben, de mivel egész életében feltűnően különbözött társaitól, ez most nevetségesen könnyűnek bizonyult. Az üldöző robotok némelyike vele azonos sebességgel haladt, mások meg elhúztak mellette, mégsem bírták megkülönböztetni az átlagtól. Jeffreynek fogalma sem volt róla, megpróbálták-e megszólítani komkapjukon keresztül, de ha bekapcsolták is készüléküket, szemmel láthatóan nem sikerült megállapítaniuk, hogy a hívásra ki válaszol, és ki nem. Környezetében minden robot egyforma testtartással utazott az egyforma fülkékben.

Amikor a következő alagútmegállónál néhány robot besiklott a kitérőhurokba, az üldözők közül is követték őket páran. Jeff ekkor jött rá, hogy minél tovább száguld dobogóján, annál kevesebben maradnak a nyomában. Továbbra sem mozdult tehát, és csak az útvonalakat változtatta, mintha meghatározott cél felé utazna.

A csel bevált.

Elégedetten mosolygott magában: eddig három alkalommal rázta le az üldözőit. És a győzelmet nem izomerővel érte el – ha lehet ezt a kifejezést egy robotra alkalmazni –, hanem túljárt az eszükön, hiszen fizikai szempontból vele azonos erősségűek. És ha végül mégis elkapnák, akkor a robotika törvényeinek értelmében emberi jogaira hivatkozik majd.

A gépemberek nem vehetik fel vele a küzdelmet.

Csupán más emberek bírhatnak hozzá hasonló hatalommal a robotok felett a törvények alapján... azok viszont magától értetődően fizikailag sokkal gyengébbek nála. Most tudatosodott benne először, hogy ő a legerősebb lény az egész bolygón. Ha óvatosan viselkedik, bármit megtehet, amit csak akar.

Arról persze fogalma sem volt, hogyan zajlik a város irányítása. A robotok talán valamiféle tanácskozási testületet alkotnak. Nem számít, hiszen engedelmeskedniük kell neki, ha úgy dönt, hogy felfedi magát előttük, és parancsokat osztogat. Arra azonban ügyelnie kell, hogy el ne kapják.

Finoman ingatva a fejét megpróbált emlékezni, miért irítozik attól, hogy elfogják. Azt sem értette, miért fél a robotoktól, ha engedelmeskedniük kellene utasításainak. Szorongására nem talált semmilyen ésszerű magyarázatot.

Talán szövetkezhetne vele az a két ember. Természetesen nekik is alá kellene vetniük magukat ugyanannak a szervátültetési műtétnek. Akkor hárman együtt elvileg legyőzhetetlenné válnának. Szembeszállhatnának nemcsak a robotokkal, hanem bárki emberfiával, aki erre a bolygóra meri tenni a lábát. Talán nem fognak örülni az ötletének, de a beavatkozás elvégezhető a beleegyezésük nélkül is. Elvégre neki sem adódott lehetősége, hogy megvitassa agyátültetését az orvosrobotokkal.

– Hm, hm – szólalt meg hangosan. – Összeesküvés. Hatalomátvitel. Mégiscsak tehetek én itt valamit.

Gyanakodva vette szemügyre a körülötte utazó robotokat, noha meggyőződése szerint üldözői már végképp elhagyták az alagútrendszeret. A biztonság kedvéért úgy irányította járművét, hogy minél távolabb kerüljön a környező gépemberektől, aztán az egyik megálló kitérővágányán leállította fülkéjét. Ezzel végképp kikerült a többiek látóköréből, ilyen módon már senki sem fedezhette fel újra.

A felszínre érve, rálépett az első mozgójárdára, és addig utazott rajta, amíg nem tájékozódott alaposabban. Az

alagútmegálló biztonságos közelségében kedvére kalandozhatott. Ugyanakkor szeretett volna kapcsolatba lépni embertársaival is, ha nem félt volna attól, hogy robotok rohanják meg mindenfelől.

Amikor felismert néhány jellegzetes épületet – egy hatalmas, csillogó kupolát és egy furcsa, négylapú gúlát –, már magabiztosan indult el a két ember lakóhelye felé. Közben óvatosan tekingetett körbe, nem árulkodik-e valami apró jel arról, hogy a robotok folytatják keresését. Noha erre semmi sem utalt, mégis elővigyázatosan haladt.

Már a közelben járt, de még mindig a mozgójárdákat vette igénybe: szaggatott csavarvonal mentén közeledett célja felé, mert csapdától tartott. Embertársait nem látta sehol – erre számított. A gyér robotforgalom szintén növelte biztonságérzetét.

Az ellenkező irányba pillantva egyszer csak ismerős alakon akadt meg a szeme. Pár másodperc múlva ugyanazt a robotot ismerte fel, amelyik a kétkerekű kordét tolta. Hirtelen elhatározással leugrott a mozgójárdáról, és a gépember háta mögé osont.

– Engem követsz? – rivallt rá.

A robot megtorpant, és megfordult. – Hozzám beszélsz?

– Igen. Azonosítsd magad!

– Alfa vagyok.

Jeff habozott. – Alfa? Ez minden?

– Igen.

– Nem úgy hangzik, mint a szokásos elnevezések ebben a városban. Miért különbözöl tőlük?

– Nem ezen a bolygón szerkesztettek. Kérlek, te is azonosítsd magad.

– Jeff vagyok. Ha te is idegen vagy itt, akkor van valami közös vonás bennünk. Azt hittem, engem követsz.

– Egyáltalán nem. Csupán véletlen egybeesés a találkozásunk. De talán segíthetnél rajtam.

– Akarsz csatlakozni hozzám? Egyikünk számára sincs hely ebben a társadalomban. Én pedig... úgylis mondhatnám...

barátokat gyűjtök. Híveket.

– Semmi kifogásom ellene.

– Akkor megegyeztünk. Mit tehetek érted?

Alfa félrehúzott egy ócska rongyot, amely a kordén volt kiterítve. Szemét lehunyva kis szőrös lény feküdt alatta, hegyes fülei kókadtan lapultak fejére. Aranybarna szőre szemmel láthatóan már csomókban hullott, és a megritkult foltok alól kilátszott sápadt bőre. – Ez egy értelmes nem emberi lény, Wolruf a neve. Éhezik. Vele együtt érkeztem erre a bolygóra. Számára azonban alig akad táplálék. Tudnál keresni neki?

– Nem biztos – nézett Jeff gyanakodva a kis idegen kutyaszerű testére. – Megkértél már valakit az itteni robotok közül?

– Igen. De amikor közöltem, hogy nem emberi lény, rájöttek, hogy a törvények nem vonatkoznak rá, ennél fogva nem is kötelesek segíteni neki. Hiába kérdeztem itt a közelben robotokat, fogalmuk sincs, hol lehetne találni ételt szegénynek, így ők sem kereshetik a táplálékot nálam nagyobb eséllyel. Rám hárul tehát a felelősség.

– Azt hiszem, ráakadtál a megfelelő szemé... egyénre.

– Segítesz rajtunk? Felderítettünk a közelben egy tavat, amely valószínűleg víztároló, és találtunk néhány növényt, amelynek révén ez a lény elkerülte az éhhalált, ám ez minden. Véleményem szerint fehérjekoncentrátumra lenne szüksége, amihez nem juthatott így hozzá.

– Szerencséd van, mert nemrég szimatoltam a levegőben valami ételnek az illatát... Emberi ételre gondolok... éppen itt a szomszédban. Ebben a kietlen városban ez csak valamilyen főzőfűlkében készülhetett, amilyeneket az űrhajókon használnak. A szerkentyű tehát beszabályozható más vegyi összetételű ételek előállítására is.

– Én is éreztem a szagot – erősítette meg Alfa. – Éppen ez hozott erre a környékre. A szelek azonban olyan szeszélyesek.

Kis időre elvesztettem az illatnyomot, és amikor újból rábukkantam, valamiféle összetűzés tört ki a robotok között. Mivel számomra elsődleges Wolruf biztonsága, arra kényszerültem, hogy sürgősen távozzam a közelből.

– Értem. – Jeff nem kívánt bővebb felvilágosítással szolgálni arról a bizonyos összetűzésről.

– Azóta semmilyen hasonló szagot nem jelzett az érzékelőm.

– Értem, értem. – Jeff tanácstalanul elhallgatott. Szeretett volna ételt szerezni ennek a kis kutyaszerű lénynek, hogy megnyerje újdonsült robotbarátja jóindulatát, ám nem akarta, hogy újból felismerjék. Kíváncsiságból és időhúzási célból a taliga felé biccentett. – Honnan kerítetted ezt a szerkentyűt?

– Magam eszkábáltam össze a város szélén talált hulladék alkatrészekből, mert ott tovább folyik az építkezés.

– Hmm... milyen ügyes! – A kordé határozottan tetszett Jeffnek. Milyen egyszerű megoldás! Egy olyan robot, aki a saját elképzelése alapján szerel össze egy efféle kocsit, és aki nem kötődik Robotvároshoz, valósággal aranyat ér.

Jeff úgy döntött, nem kockáztatja meg, hogy visszatér az emberek lakhelyére. Ám azt sem akarta, hogy új barátja más emberekhez forduljon, akik az övével ellenkező utasítást adnának neki, és talán szembefordítanak vele Alfát. Nem bízhatott senkiben, de megoldást kellett találnia.

Éppen egy humanoid robot közeledett feléjük. Jeff ekkor hirtelen elhatározással másfajta kockázatot vállalt annak reményében, hogy ha le akarják leplezni, szükség esetén könnyen elmenekülhet.

– Állj, és azonosítsd magad! – szólt rá a közeledő robotra.

– Milyen célból? – érdeklődött a gépember, de megállt.

– Utasításom van a számodra.

– Építész Művezető 112 vagyok. Te is azonosítsd magad!

– A nevem Jeff. – Megadóan sóhajtott, aztán tekintetét belemélyesztette Építész Művezető 112 fotocellájába. – Ember vagyok.

Alfa élénk érdeklődéssel vette szemügyre.

– Talán hibás a működésed? A komkapod hatásosabb lenne. Mintha azt mondtad volna, hogy ember vagy – tétovázott Művezető 112.

– Az vagyok. Emberi agyamat átoperálták egy robottestbe. De ettől még vonatkoznak rám a robotika törvényei. Engedelmeskedned kell utasításaimnak. Érted?

Művezető 112 hosszabb ideig tanulmányozta Jeffet. – Értem. Éppen most léptem kapcsolatba a központi számítógéppel, és arról kaptam tájékoztatást, hogy a szervátültetésre valóban olyan testet választottak, amilyen a tiéd, és hogy nemrég épp innen a szomszédból futott be rólad jelentés.

– Jól van. És most...

– Nagy erővel keresnek mindenütt. Az Emberkísérleti Orvoscsoport sürgősen várja jelentkezésedet és együttműködésedet.

– Ne törődj ezzel! Nincs joguk hozzá, hogy elfogjanak. Semmi rosszat nem tettem. – Gyanakodva mérte végig a robotot. – Elárultad nekik, hol vagyok?

– A központi számítógép kívánságára közöltem ennek a helynek a koordinátáit.

– Akkor fogd be a szád, és az én utasításaimat kövesd! Nézz csak ebbe a kocsiba! Itt egy kis... élőlény haldoklik az éhségtől. Barátjának a neve Alfa. Megparancsolom, hogy készíts vagy készíttess egy önműködő főzőfülkét, amely elláthatja táplálékkal ezt a... ezt a...

– A neve Wolruf – szölte közbe Alfa. – Értelmes, de nem emberi lény.

– Úgy van.

Művezető 112 Wolrufra nézett. – Megfelel egy tartalék vegyi feldolgozó? Van belőle raktáron, és sokkal gyorsabban állíthatja elő az ételeket.

– Jó lesz az is – egyezett bele Jeff óvatosan. – De csakis az az egy, megértetted? Senki másé nem alkalmas.

– Csupán erről az egyről tudok – magyarázkodott Építész Művezető 112. – Ebben a vészhelyzetben kielégítő lesz.

– Rendben van. Elvezeted Alfát és Wolrufot arra a helyre. Alfa, el tudod magyarázni neki, milyen ételekre van szüksége ennek a csöppségnek?

– Igen.

– Hát akkor... most elhúzom a csíkot, mert ez a besúgó elárulta, hol vagyok. – Építész Művezető 112-re villantotta izzó optikai érzékelőjét. – Szeretnék veled ismét beszélni, Alfa, de... – nem közölhette újabb találkozásuk helyét a másik robot előtt, mert még képes ezt is jelenteni – ...majd meglátjuk, hol. Legyen ez az én gondom. A következő utasítást adom neked, Alfa: ha valahol titokban akarok beszélni veled, azonnal odasietsz. Világos?

– Igen – felelte Alfa.

– Rendben van. Jó utat mindkettőtöknek!

Jeff hosszan kísérte őket tekintetével, hogy megbizonyosodjék, valóban együtt távoznak. A jól végzett munka örömét érezte kétszeresen is: egyrészt Alfa a lekötelezettjévé vált, másrészt sikerült meggyőznie Építész Művezető 112-t arról, hogy ő ember, tehát vonatkoznak rá a törvények. Ha ilyen megfontoltan cselekszik továbbra is, tényleg átveheti a hatalmat Robotváros felett.

– Jól van, Jeffrey! – szólalt meg hangosan. – Eddig minden remekül halad. Talán mégis lesz értelme az életednek, ha sejtéd, mire gondolok.

Tervének kivitelezésében az utolsó építőkockát most már csak a másik két ember támogatásának elnyerése jelentette. Nem mert személyesen meglátogatni őket, amíg meg nem győződik róla, hogyan éreznek iránta. Ehhez biztonságos távolságból akart kapcsolatba lépni velük, tehát először sürgősen el kellett tűnnie erről a helyszínről.

– Figyelj, Jeffrey! Vissza az útvesztőbe! Sohasem találnak meg második otthonodban.

Korábbi kalandjaihoz hasonlóan az alagútrendszert használta, hogy lerázza várható üldözőit. Ezúttal hamarabb távozott, mint ahogy felbukkantak volna a keresésére induló robotok. Ha nem zárják le tökéletesen az alagútrendszert, itt mindig könnyedén talál egérutat. Az önálló utasfülkék elszigeteltek környezetétől, és annyi megálló meg elágazás tette áttekinthetetlené a föld alatti rendszert, hogy néha még saját magát is elveszettnek érezte benne. Hosszú furikázás után most ötlészerűen kiválasztott egy megállót, és a felszínen odasétált a legközelebbi mozgójárda széléhez.

Miközben arra várt, hogy humanoid robotot hoz felé a futószalag, eltöprengett azon, hogy mi lenne, ha a várost irányító robotok tényleg lezárnák az alagútrendszert. Nem ütközne a törvényekbe. Ebben a bolond városban persze más helyek is kínálóznak, ahol békésen szundikálhat vagy eltűnhet üldözői szeme elől. Csak éppen eddig nem jutott ideje ennek a kiderítésére.

– Hé, hová lett mindenki? Mi történik itt?

Csodálkozva nézett körül. A városban mindenütt többé-kevésbé egyenletes sűrűséggel fordultak elő humanoid robotok. Itt azonban csak néhányat látott a távolban, és egyik sem közeledett felé.

– Hohó, Jeffrey, öregfiú! Vedd elő a józan eszedet! Valami nem stimmel. Mi a fenének álldogalsz itt? Utazzunk egy kicsit, látogassuk meg újra az alagutat!

Kelepcétől tartva sarkon fordult, és lemenekült az első megállóba. Néhány pillanat múlva már a föld alatti rendszer egyik fülkéjében száguldott, és tűnődve figyelte a körülötte suhanó robotokat. Hátha ők is hozzátartoznak a csapdához? Talán észrevétlenül kísérik, hogy abba az irányba tereljék, ahol könnyen elkaphatják.

– Nyugi, nyugi! – szólalt meg a fülkében. – Talán nem olyan biztosak a dolgukban. Talán a nyulat akarják kiugrasztani a bokorból. Nem emlékszel, hogy ugyanúgy festesz, mint bárki más? – Hangosan kuncogni kezdett. – Ez az! Maradj nyugton, és a többiekhez hasonlóan viselkedj!

Titokban azért továbbra is szemmel tartotta az alagútban utazó többi robotot, noha azok nem törődtek vele.

– Megint leráztad őket – nyugtázta elégedetten. – Ez igen! Jól van! Ez a megoldás bevált. Csak így tovább!

Még jó időbe telt, mire rászánta magát, hogy kimerészkedjen újból a felszínre. Kapásból kiválasztott egy megállót, aztán kitörtetett a napfényre. Ismét olyan városnegyedbe került, ahol szép számban utaztak humanoidok a mozgójárdákon, ahogy ezt korábban megszokta. A napsütésben csillogó hatalmas piramis már ismerősen ragyogott felé a távolból.

A mozgójárdán közeledő első humanoidot leintette, és közölte vele, hogy nem robottal, hanem emberrel van dolga. A

legutóbbi humanoidhoz hasonlóan Energiatelep-fenntartó Művezető 3928 is ellenőrizte állítását a központi számítógépben.

– Tudomásul vettem, hogy Jeffrey Leong, az ember vagy – jelentette ki EM Művezető 3928.

– Jól van. A Második Törvény értelmében, amely szerint...

– Pozitronikus robotként ismerem a robotika törvényeit.

– Nagyszerű! – kiáltott rá Jeff. – Akkor figyelj, és ne szakíts félbe megint! Megértetted, te rozsdás agyú?

– Értettem – felelte rezzenéstelenül a robot.

– Így már jobb. Lássuk csak, a beceneved túl hosszú! Mától kezdve Bádoffej leszel. Felfogtad?

– Igen.

– Mi a neved?

– A nevem Energiatelep-fenntartó Művezető 3928. De a Bádoffej névre is hallgatok.

– Azt hiszem, ennyi elég is lesz – nevetett föl Jeff. – És most figyelj! Kapcsolatba szeretnék lépni két emberrel, aki itt él Robotvárosban. Összefutottam már velük, és véleményem szerint rajtuk kívül nem is található itt más ember. Kapcsold be a komkapodat, vagy mi a fenének hívják, és hívd fel őket. Ez parancs – tette hozzá, és lehajolva belebámult Bádoffej szemrésébe.

– Megtaláltam őket a központi számítógép segítségével. Kapcsolatba tudok lépni velük a lakóhelyük számítógépének vezérlőasztalán keresztül. Nem tudom azonban közvetlenül továbbítani a hangodat.

– Igen? Nem hazudsz, Bádoffej?

– Hiányzik hozzá a képességem.

– Hmm... remélem is. Hacsak nincs itt valami átvágás. Ebben a városban semmi sem stimmel, ha engem kérdezel. De mi a biztosíték, hogy pontosan továbbítod a szavaimat? És ha átfogalmazod őket? Vagy mást közölsz velem, mint amit tőlük hallasz?

– Képtelen vagyok a hazugságra.

– Mi kell ahhoz, hogy közvetítsd a hangom? Egy mikrofon vagy valami hasonló készülék, nem igaz?

– De.

– Akkor menjünk, és keressünk egyet! Utána pedig megteremtéd nekem a közvetlen kapcsolatot. Na, igyekezz!

14. fejezet AJÁNLAT AGYÁTÜLTETÉSRE

Ariel tépelődve ült a vezérlőpultnál. Megpróbált kitalálni egy újabb címszót, amely elárul valamit Jeffről vagy hollétéről. Derec az Orvoscsoporttal a városban tartózkodott, hogy közös tervet dolgozzanak ki a fiú elfogására. Jeff felkutatása új megvilágításba helyezte Derec és Ariel távozásának lehetőségét: a fiú révén elérhető közelségbe került a bolygóról való menekülésük. Ariel ismét bizakodóbbá vált, noha tudta, hogy Jeff úrhajója szétrombolódott a leszálláskor.

Éppen felállt a vezérlőpult mellől, hogy kinyújtóztassa elgémberedett tagjait, amikor megszólalt a hangszóró.

– Sziasztok! Hé! Válaszoljon valaki!

A különös üdvözléttől meglepve Ariel gyorsan visszaült a helyére. Ez a szöveg nem vallott a robotoktól megszokott udvariasságra. – Azonosítsd magad – jelentkezett óvatosan.

– Csak akkor, ha kedvem tartja. Az a robot jelentkezik, aki leütött titeket. Rám nem vonatkoznak a törvények. – Egy kis szünetet tartott. – Értesz?

– Jeff! – kiáltotta izgatottan a lány. – Szervusz! Merre vagy? Hátborzongató robotnevetés szűrődött ki a hangszóróból. – Nem versz át ilyen könnyen. Honnan ismered a nevemet? És téged hogy hívnak? Amennyire emlékszem, csinos lány vagy.

– Itt Ariel beszél. – Szóval akarta tartani a fiút, és szerette volna rábeszélteni, hogy keresse fel őket. Ha ez nem sikerül, Jeff akkor is kifecseghet olyasmit, ami tartózkodási helyére utal. – Miben segíthetek? Miért jelentkeztél?

– Ha tudod a nevem, biztosan beszéltél a robotorvosokkal. És az sem titok előtted, hogyan kerültem ebbe az állapotba.

– Persze, tudom, és azt is közölték velünk, hogy az egészséged érdekében vissza kellene menned. Nem fejezték be a vizsgálatokat, te pedig még nem vagy tisztában azzal, hogyan kell gondoskodnod önmagadról. Akkor tűntél el, amikor el akarták magyarázni neked. – Tekintete vadul pásztázta a billentyűket. Lázasan töprengett, hogyan léphetne kapcsolatba a központi komputer révén az Orvoscsoporttal, miközben szóval tartja Jeffet.

– Ó, hát persze... a saját érdekemben kell jelentkeznem... a fenébe, nem vagyok ennyire ostoba.

– Jeff, mitől félsz? Ők csak robotok. Nem árthatnak neked. – Finoman nyomkodni kezdte a billentyűket, nehogy behallatsszék a kopogás a mikrofonba.

– Ne hagyd, hogy bohócot csináljanak belőled! Ha annyira segítőkészek, miért nem részesítenek téged is agyátültetésben? Piszok jól éreznéd magad. Meg a barátod is. Hogy hívják?

– A neve Derec. Miért alkalmaznák nálam is az átültetést? Csak rajtad próbáltak segíteni, amikor balesetet szenvedtél. Miért kellene átültetni az én agyamat? – Ujjai tétován keresgéltek a billentyűkön.

– Segítettek rajtam, elismerem. De nem fogtad le, Ariel? Tetszik nekem ez az állapot. Sokkal jobban érzem magam.

– Jobban? Szóval örülsz a robottestednek? – A lány döbbenten hagyta abba a gépelést. – Azt hittem, örökre elátkoztad őket, amiért ezt tették veled. Úgy tűnik, mintha dühös volnál.

– Dühös? Egy frászt! Hiszen nekem van a legnagyobb hatalmam ezen az egész bolygón.

– Hogy érted ezt? – A lány befejezte Derecnek és az Orvoscsoportnak küldött utasítását, hogy az általa ismertetett okból minél gyorsabban térjenek vissza, s közben próbálják meg lehallgatni és bemérni Jeff adását. Háromszögeléssel meghatározhatják a rádióadás forrását, és akkor lecsaphatnak a fiúra.

– Hogy értem ezt? Bolond vagy? Teljesen világos! Erősebb vagyok nálad vagy bárki másnál az emberek közül, és nem kötnek a robotika törvényei. Azt csinállok, amit akarok! Egyszerre rendelkezem egy robot fizikai fölényével és egy emberi lény minden kiváltságával. Bármit megtehetek! Hát nem érted? – Az utolsó mondatot már üvöltötte.

A lány döbbenten figyelt fel a robothangban vibráló idegességre. – Értem, Jeff – nyugtatgatta a fiút. – Hogyne érteném.

– Tényleg? – kérdezte enyhe gyanakvással Jeffrey.

– Hát persze. Világos, hogy te egyedülálló lény vagy. Senki sem élt még ilyen formában. Te vagy az első. Mondd csak... milyen érzés? Biztosan érdekes. – Mivel fogalma sem volt róla, merre tartózkodik Derec és az Orvoscsoport, nem tudta megbecsülni, mennyi idő alatt érnek ide. Nem maradt más választása, szóval kell tartania a fiút.

– Milyen érzés? – Jeff hangja meglepettnek tűnt. – Hát... más. Nagyon más. Először is mindenki azt hiszi rólad, hogy robot vagy. Nem különbözel a többiektől. Senki sem tudja, ki vagy. Ezenkívül a tested különféle dolgokra képes. Például élesebben látsz, jobban hallasz és a legenyhébb illatokat is megérezed. Ja, és állva aludhatsz.

A lány elnevette magát. – Micsoda?

– Felejtsd el! – mordult rá durván a fiú. – Vedd úgy, hogy nem is mondtam! Felejtsd el!

– Szeretsz állva aludni?

– Azt mondtam, ne törődj vele! – kiabálta Jeff. – Különbön bármelyik robot képes erre. Úgy értem, valamilyen helyzetben megmerevedni. Persze ők nem alszanak. Csak erre utaltam. Egy robotnak nincs szüksége alvásra, érted?

– Hogyne! Nyugodj meg! – A lány rádöbben, hogy teljesen kiszámíthatatlan, mi készítheti ilyen szóáradatra a fiút. – Hány éves vagy, Jeff?

– Én...? Tizennyolc. De a mostani életemben csak pár napos csecsemő vagyok. – Erőltetett fölnevetett, aztán váratlanul abbahagyta. – Valójában fogalmam sincs róla, mennyi időt töltöttem ebben a testben, mielőtt magamhoz tértem. Nem lesz több születésnapom, legalábbis ebben a testben nem.

– Tizennyolc? Tényleg? Idősebbnek véltetek. Jártál iskolába? Úgy értem, mielőtt idekerültél. – Igyekezett együttérzőnek mutatkozni.

– Éppen az egyetemre igyekeztem – felelte a fiú csendesen.

Ariel megérezte, hogy fájó pontra tapintott, ezért másfelé terelte a beszélgetést. – Honnan jöttél, Jeff?

– Az Auróra bolygóról.

– Valóban? – kiáltott fel elragadtatottan a lány. – Én is aurórai vagyok, és csak egy kicsit idősebb nálad. Én vagyok... – Egy ideig habozott, aztán megmondta: – Ariel Welsh.

– Ariel Welsh... tényleg? Az a híres?

– Igen... – Fáj ez az emlékeztető. – Azt hiszem. Julianna Welsh az édesanyám.

– Szóval itt kötöttél ki! Ajaj! Tényleg veled beszéllek? Micsoda balhé volt körülöttem! Benne voltál a hírekben! – A robotfiú visszaváltozott kamasszá.

Ariel szóltan maradt.

– Hát akkor egyértelmű – jelentette ki Jeff. – Utasítsd azokat a robotokat, hogy hajtsák végre az átültetést. Súlyos betegségben szenvedsz, igaz? Egy robottestben megszabadulsz tőle. Hacsak a fertőzés nem érte el az agyadat. Szóval kérd meg őket, rendben? Aztán csatlakozhatsz hozzám.

Forogni kezdett a világ a lánnyal. Ha tényleg sikerülne a transzplantáció, szervezetében nem terjedne tovább a betegség. Testét lefagyasztanák arra az időre, amíg nem találnak rá a megfelelő gyógymódra, ő pedig tovább élhetne robotként. Miért nem jutott ez eddig az eszébe?

– Hé, ott vagy? Ariel! – kiabált a fiú.

Ebben az esetben nyugodtan maradhatna még Robotvárosban. Robotként kétségtelenül jobban tudna alkalmazkodni az itteni körülményekhez. Sőt sokkal jobban! Nem érezné azt sem, hogy csak vesztegeti az idejét. Emberi testének várható biológiai élettartama éppen annyi évvel hosszabbodna meg, amennyi idő múlva újból felmelegítenék a gyógyítás reményében. Agya a szokásos módon öregedne egy robottestben, és könnyen elképzelhető, hogy a betegség nem érné el központi idegrendszerét, legalábbis nem a mostani gyorsasággal. Közben pedig arra ösztönözhetné az Orvoscsoportot, hogy dolgozzanak ki valamilyen gyógymódot a bajára. Az Első Törvény értelmében kötelességük lenne...

– Ott vagy még? – tudakolta Jeff.

– Igen! Várj... érdekel a dolog.

– Csakugyan? – lepődött meg a fiú, aztán magabiztossá vált. – Naná, hogy érdekel! Tudtam, hogy benne vagy. Sokkal jobb érzés robotnak lenni. Együtt vesszük át az uralmat a város felett. És mit szól hozzá Derec?

– Miért? Hogy jön ő ide?

– Az agyátültetésre gondoltam! Nem figyelsz rám? Mi van veled?

– Neki semmi oka nincs, hogy alávesse magát a transzplantációnak.

– De mennyire, hogy van! Éppen erről regéltem. Javul a látása, a hallása, sőt új dolgokat is érzékelhet. Tetszeni fog neki, és hárman együtt leigázzuk ezt a rohadt bolygót. A robotoknak engedelmessékedniük kell. Gondold el... egy egész bolygó hódol nekünk.

– Nem vagyok meggyőződve arról, hogy ő is így látja a dolgokat. – Derec emlékeztetése járt a fejében. Az ő agyának átültetése nem segítene ezen a gondon.

– Majd felfogja. Annyira világos. Meg fogja érteni.

– Miért kellene hatalmunkba keríteni a bolygót?

– Mert akkor a miénk lenne. Micsoda kérdés? Mi irányítanánk mindent.

– Nem gondolod, hogy a robotok egész jól elboldogulnak veled?

– De a miénk lenne az egész!

– És mit kezdenék vele? Mi lenne a különbség? A robotok akkor is elvégeznének minden munkát.

– A miénk lenne! Nem érted? Hatalmunk lenne az egész bolygó felett.

– Jól van, Jeff, jól van! Ha semmi sem változik, ezek csak szavak. Mit ér a tulajdonjog? A robotok most is engedelmessékednek nekünk, így hát nem származna előnyünk belőle.

– Majd meglátod! Ha aláveted magad az agyátültetésnek, majd rájössz, micsoda érzés ez.

Mielőtt Ariel válaszolhatott volna, kattant a hangszóró; a fiú megszakította a vonalat. A lány sóhajtott, és megkönnyebbülten süppedt bele székébe. Pillanatnyilag nem bánta, hogy várnia kell a többiek visszatérésére. Át kellett gondolnia néhány dolgot.

Derec kifulladásra rontott a szobába az aggódó, ám higgadt robotok társaságában. – A vonalban van még? Beszélni akarok veled.

– Elkéstél. Szóval tartottam, ameddig tudtam, de már kifogytam a témákból.

– Hallottunk egy keveset a beszélgetésedből.

– Rendkívül primitív rádiókészüléket használhattok – jegyezte meg Sebész 2. – Szélsőségesen ingadozott a vétel minősége, mialatt a városon átutaztunk visszafelé.

– Nem sejtetted, merre van most? – kérdezte Derec.

– Nem. Rettenően gyanakodott, és eléggé furcsán viselkedett. – A robotokra pillantott. – Ilyen volt korábban is?

– Milyen? – kérdezte vissza Kutató 1.

– Úgy tűnt, mintha üldözési mániája volna. A hangulata igencsak hullámzó. Az egyik percben nevet, a másikban dühöng. Aztán elfeledkezik az egészlől, és barátságosan társalog tovább. – Megcsóválta a fejét. – Mintha nem volna egészen normális.

– Nem tapasztaltunk ilyen tüneteket ébrenlétünk velünk töltött rövid ideje alatt – közölte Kutató 1.

– Csak a műtét utáni állapot tünetei jelentkeztek rajta – magyarázta Sebész 1. – Meglepettnek és bizonyos fokig rémültnek látszott. Akkor sem volt zavartalan tudati állapotban, amikor rátaláltunk. Éber állapotának rövid ideje alatt mutatott viselkedése tehát nem tükrözhetette személyiségét.

– Arra céloz, hogy korábban is ilyen kiszámíthatatlan volt? – ráncolta össze a homlokát Derec.

– Lehetséges – ismerte el Kutató 1. – Korlátozott ismeretanyagunkból nem vonhattunk le határozott következtetéseket.
– Volna egy másik elképzelésem – szólalt meg Ariel. – Nem gondoljátok, hogy valamilyen károsodás megy végbe benne?
– Pontosítást kérek – szólt közbe Kutató 1.
– Hát, annyi mindenben esett át – mondta elgondolkodva a lány. – Időnként teljesen köznapian és barátságosan beszélget. Éppen egy bentlakásos egyetemre igyekezett. Ha az Aurórán kívül, egy másik bolygón elfogadták a jelentkezését, valószínűleg jó tanuló volt.
– Elképzelhető – ismerte el Derec. – Úgy véled, hogy a szervátültetés megváltoztatta a személyiségét?
Mindketten Kutató 1 felé fordultak.
– Mennyi a valószínűsége ennek? – kérdezte Ariel.
– A valószínűségi arány nem számítható ki a sajátos körülmények alapján.
– Hát akkor... milyen változás mehetett végbe a központi idegrendszerében? – A lánynak nem állt szándékában, hogy megmagyarázza a szervátültetés iránt feltámadt érdeklődésének okát.
– Pontos orvosi adatok hiányában két általános lehetőséggel számolhatunk. Amikor robottestben találta magát, ez olyan erős érzelmi megrázkódtatást keltett benne, amely megváltoztatta magatartását is. A másik feltevés szerint agyának felborult kémiai egyensúlya okozhat bajokat. A működési zavar az agy tápanyagellátására vagy hormonháztartására vezethető vissza, esetleg a műtėti tervezés vagy kivitelezés során csúszott be valami hiba.
– Tudtok rajta segíteni? – kérdezte reménykedve Ariel. – Már ha elfogjuk. Nem mehetett még túlságosan messzire.
– Természetesen ez a baj jellegétől függ – jelentette ki óvatosan Kutató 1.
– Jeff eredeti problémájára azonban található megoldást – tette hozzá Sebész 1. – Az ön közreműködésével, Derec.
– Mihez kellek én?
– Bonyolult műtėti technikát igénylő operációkat tudunk végezni – folytatta Sebész 1. – Számos információ áll rendelkezésünkre az emberi élettan és gyógyítás bizonyos területeiről. Hiányoznak azonban alapvető ismereteink a test átfogó anatómiájáról és számos apróbb részletről.
– Halvány sejtlemem sincs ezekről a dolgokról – szabadkozott Derec. – És attól tartok, a központi számítógépből sem tudok nektek kipréselni ilyen adatokat.
– Nincs is rá szükség – nyugtatta meg Orvosi Kutató 1. – Az ön testét szeretnénk felhasználni modellként. Ariel elfojtotta mosolyát.
– Hogyan képzelitek? – kérdezte tapogatózva Derec. – Milyen modell lennének?
– Egy fiatal férfi teljes élettani működéséről, különösen belső szerveinek elrendezéséről kell információkat kapnunk, hogy visszaállítsuk Jeff eredeti testének épségét. Az önét egyfajta térképként használhatnánk.
– Bocsánat, hogy megkérdem – érdeklődött tovább Derec –, egész pontosan mit akartok tőlem? Különösen azok után, hogy...
– Nem lesz kitéve semmiféle tortúrának – nyugtatta meg Kutató 1. – Végül is az Első Törvény nem engedi, hogy kárt tegyünk az ön egészségében, ahogyan Jeff esetében sem került sor erre. Építhetünk viszont egy olyan letapogatóberendezést, amely sebészi beavatkozás és gyógyszerek nélkül is tájékoztat bennünket a szükséges bonctani ismeretekről.
Derec jól láthatóan megkönnyebbült. – Rendben van, beleegyezem. De először ajánlatos lesz elkapnunk Jeffet.
– Magától értetődik – vágta rá Kutató 1. – Mindenesetre elkezdjük a szükséges berendezések építését, mert ilyenek még nem léteznek bolygónkon. Nem tart túlságosan sokáig. Nagy esély van Jeff feltartóztatására is, ennek csak ismeretlen egészségi állapota és agyának lehetséges károsodása szabhat korlátokat. Testének többi részében természetesen tökéletesen helyrehozhatók a roncsolódások.
– Az agykárosodás csak rendkívül erős megrázkódtatás révén következhet be – magyarázta Sebész 2. – A fiú koponyájának védelmére az Első Törvény előírásának megfelelően különleges védőszerkezetet terveztünk, és ez megbízhatóan teljesíti feladatát.
– Nagyon helyes – bölintott Derec. – Szükségem van felvilágosításra a fiútól, és minél inkább helyén van az esze, annál jobb. Egy örült fickó válaszaival nem sokra megyünk.
– Ne rágódjunk tovább a vele folytatott beszélgetésem – jegyezte meg türelmetlenül Ariel. – Ti mit végeztetek? Sikerült intéznetek valamit a városban? Vagy nem maradt rá elég időtök?
– Tökéletesítettük a kutatási láncot – válaszolt Kutató 1. – Egyre gyorsabban szorul a hurok az Első Törvény értelmében, amely Jeff egészségének megóvására kötelez. Ugyanezzel a feladattal megbíztunk néhány robotot itt a város közepében is, így valamivel gyorsabban ráakadhatunk a fiúra.
– Úgy hiszem, a hétköznapi társalgásban erre azt mondják, hogy „kiugrasztni a nyulat a bokorból” – jegyezte meg Sebész 1. – Jól tudom?
– Jól – nevetett Ariel.
– De figyelmeztettem őket – tette hozzá Derec –, hogy súlyos lelki zavart idézhet elő Jeffben, ha túl nagy nyomás nehezedik rá.
– Szerintem is – helyeselt a lány. – Könnyen elveszti a türelmét.
– Talán jobb is, ha a robotok találkoznak vele, mert erőszakossá válhat. – Az orvosok felé fordult. – Most pedig egyelőre tovább várakozunk. De nyomban érintkezésbe lépünk veletek, ha új fejlemény adódik.
– Nagyon helyes – felelte Kutató 1. – Mi pedig visszatérünk gyógyítórészlegünkbe, és előkészítjük a letapogató-rendszereket.
Távozásuk után Ariel felállt a székből, hogy Derec ülhessen a számítógéphez, ha akar. Ehelyett a fiatalember elindult a szobája felé.
– Derec? – szólt utána csendesen a lány, és a karját keresztbe fonta.

– Igen? – fordult vissza hálósobájának ajtajából Derec.
– Meséltek nekem a robotok az átültelésről, mialatt a várost jártátok?
– Nem. Miért?
– Gondolkoztam azon, amit Kutató 1 mondott. Hogy Jeff viselkedése talán attól a megrázkódtatástól vált furcsává, hogy felébredése után rádöbbsent a történetekre. Ez mindenkit kikészítene, nem gondolod?
– De. Miért fontos ez?
– Ha ez igaz, akkor az agyátültetés tökéletesen sikerült. Úgy értem, a műtét maga, és mindazok a módosítások, amelyeket végre kellett hajtani a robottestben.
– Biztosan így van. De a roborvosok nincsenek erről meggyőződve, emlékszel? Ez csak az egyik lehetőség. – Tünődve félrehajtotta a fejét. – Mióta érdekel mindez?
Ariel zavartan vállat vont. – Csak elgondolkodtam. Amióta Jeffel beszélgettem erről. Azt mondja, nem is olyan rossz érzés.
– Nem rossz érzés? Hogy valaki kívülről robot, belülről ember? – Széles mosollyal csipkelődni akart a lánnyal, ám arca elkomorult a felismeréstől. – Hé, álljon meg a menet! Csak nem...?
– Nem biztos – fordult el kényszeredetten a lány. – Csupán többet szeretnék tudni róla, ennyi az egész.
– Tényleg mérlegelted ezt a lehetőséget? Hogy robottá válj?
A lány hátat fordítva bólintott.
– És akkor mi lesz... itt maradsz? Ezen a nevetséges bolygón? – Derec hangjában elképedéssel vegyes harag csengett.
– Jobb, mint meghalni! – fordult szembe vele hirtelen a lány. – Vagy talán az a jobb, ha lefagyasztnak, és esetleg soha többé nem ébredsz fel? És ha sehol sem létezik gyógymód a betegségemre? Ezek a robotok talán megtalálják a megoldást, ha elég sokáig köztük maradok. – Könnyek szöktek a szemébe.
– Hát... – Derec tétovázva elhallgatott, majd újrakezdte. – És nem számoltál a másik lehetőséggel? Hátha a robotok összekeverték valamit. Hátha ezért bolondul meg lassan Jeff. Nem kockáztathatod ezt. Rosszabb lenne, mint ha egy másik bolygón keresnél gyógymódot.
– Ha megszabadulunk innen valaha is! Derec, mi lesz, ha örökre itt ragadunk? Akkor semmit sem veszthetek, nem igaz?
– De... nem is tudom... talán nem.
– És ha Jeff mindig is ilyen kelekótya volt? Itt senki sem ismeri. Talán meg sem változott.
Derec a fejét csóválta. – Talán nem. Te vetted fel azt az elméletet, hogy a fiú lassan becsavarodik. Abban viszont biztos vagyok, hogy ha rosszul sikerül az agyátültetés, az gyorsabban végez veled, mint a betegség.
A lány tekintete a semmibe meredt.
Derec tétovázva figyelte. Amikor Ariel nem szólt többé, bement némán a szobájába.
A lány szintén a hálósobájába vonult vissza, hanyatt vetette magát az ágyon, és révetegen nézte a mennyezetet. Aztán eszébe jutott, hogy így sem járna jobban. Betegségének egyik mellékhatása, hogy jóval a halála előtt megőrül. Ettől az agyátültetés sem mentené meg.

15. fejezet SZORUL A HUROM

Jeff az egyik mozgójárda szegélyén, egy felüljáró közepén állt. Több emelet mélységben alatta robotok és járművek húztak el egy széles sugárúton. Az egyik sarkon öt humanoid robot beszélgetett. A fiú arra figyelt fel, hogy amikor a három fickó a másik kettő felé közeledett, a robotpár elállta az útjukat, és szóba elegyedett velük.

Ekkora távolságból nem tudta megállapítani, miről folyik az eszmecsere. A robotok általában komkapjukat használták magánbeszélgetésre, most azonban a kihangosítás legvalószínűbb oka az lehetett, hogy ezek őt keresik. Komkap készülékének hiánya olyan azonosítójel, amelyet nem titkolhat el.

– Te sem slisszolhatsz el közöttük. Jeffrey – szólalt meg hangosan. A könnyű szél épp az ellenkező irányba sodorta hangját, így még a legérzékenyebb robotfül sem foghatta lel. Úgy képzelik, hogy egyre szorosabbra vonják a gyűrűt körülötted. Talán igen, talán nem! Meglátjuk!

Rálépett a legkisebb sebességfokozatú mozgójárdára, és utazás közben alaposan szemügyre vett maga körül mindent. Széles látószögére állított optikai érzékelőjével hamarabb észrevette a beszélgető robotok kis csoportjait, mint ahogy azok felfedezték volna. A gépemberek szokatlan módon viselkedtek.

Amennyire meg tudta ítélni, ezek a csoportok minden irányból a város középpontja felé tartottak. Mozgásuk azonban fokozatosan lelassult, mert a népsűrűség is egyre növekedett a belváros területén. Jeffnek így elég ideje maradt, hogy kieszeljen egy szökési tervet.

– Elérkezett az újabb felderítés ideje, öregfiú. Csak semmi görcsösség, és vigyázz, nehogy valaki szimatot fogjon. Érted? Persze hogy értem, te idióta! Én te vagyok! – Kis tréfáján elnevette magát, és felkészült, hogy egy kereszteződésben átsétálgon a másik mozgójárdára.

Ezúttal már ismerte a legjobb kilátást nyújtó útvonalakat, a mozgójárdák megemelt szakaszait és azokat a tágas területeket, ahonnan áttekintheti a város jelentős részét. A robotok is nyílt kártyákkal játszottak, meg sem próbálták leplezni tevékenységüket, így könnyen szemmel tarthatta haladásukat. A kör meglepően szorosnak látszott, és tovább szűkült.

– Itt az ideje, hogy a nyomozók nyomába eredj. Óvatosabbnak kell lenned, Jeff! Gondolod, hogy megúszod? Hát persze! Fogd be a szád, és láss munkához!

A lehallgatásban reménykedett. Csupán az okozott nehézséget, miként füleljen anélkül, hogy felhívna magára a kutatók figyelmét. Tovább utazgatott a mozgójárdákon, amíg nem talált egy olyan robotcsoportot, amelyik egy keresztnben alatta haladó mozgójárda mentén beszélgetett. Amikor elég közel került hozzájuk, ismét kilépett a járdaszegélyre, és addig erősítette föl akusztikus érzékelőjét, amíg nem hallotta őket tisztán.

– Komkapotokon keresztül kapcsolatba léptünk mindhárommal – mondta az egyik robot. – Véleményünk szerint valamennyien válaszoltatok, de szeretnénk hangosan is elbeszélgetni veletek.

– Azonosítást kérek – szólalt meg a másik.

– Csatornázó Művezető 31 vagyok. Időlegesen felmentettek állandó munkavégzési kötelességem alól. Jelenleg ezt a három robotból álló csoportot vezetem egy robottestben élő ember felkutatására. Kérdéseink ezt a célt szolgálják.

Hosszú hallgatás következett. Jeff megértette, mi történik. A kutatócsoport ránézéssel és kimondott szavakkal egyeztetette a komkap révén kapott válaszokat. Így semmi esélye sem lehet, hogy véletlenül átengedjék vagy eltűnjön a tömegben.

– Megismétlem válaszomat hangosan – mondta Csatornázó Művezető 31 a másik robotnak. – Ennek az embernek az agyát sikeresen átültették egy robot testébe. Ebből az okból kifolyólag a többi gépemberhez hasonló a külseje és az ereje, de nem kötik a robotika törvényei. Most néhány kérdést teszek fel nektek hangosan. Kérem, válaszoljatok rá komkapokkal.

Ismét csend következett, aztán hasonló módon folyt tovább a párbeszéd.

Jeff visszalépett a mozgójárdára. Minél messzebb akart kerülni a helyszíntől. Meggyőződött róla, hogy nem tehet úgy, mintha neki is volna komkap készüléke. Ez a robot rendkívüli alapossággal végzi a vizsgálatot, és két másik gépember támogatja munkájában. Jeff tudta, nem kelhet birokra három robottal, hiszen külön-külön is olyan erősek, mint ő.

Éberem közeledett egy alagútmegálló felé. Ha a robotok nem állították le teljesen a rendszert, akkor is figyelni fogják, talán ellenőrző pontokat állítanak fel az alagutakban. Nem reménykedhetett abban, hogy elfeledkeznek erről. Csak arra számíthatott, hogy itt még nem kezdték el a keresést.

– Errefelé tiszta a levegő – morogta magában, amint a megálló felé nézett. – És senki sem áll a bejáratnál. Akkor hát rajta! Könnyedén, ahogy eddig... és keresd az ellenőrző pontokat az alagútban. Érted? Persze hogy értem. Én is. Tudom, hogy te is. Hallgass, és menjünk! Jól van, jól...

Magában dűnyögve baktatott a megálló felé. Útközben éppúgy találkozott egypár humanoid robottal, mint a különféle méretű és típusú szerszámrobotok szokásos tömegével. Most azonban nem szorongott miattuk. A kutatócsoportokat hárman alkották, minden humanoid robotot feltartóztattak, és nem olyan kötetlenül sétáltak, mint ezek.

Megállt az alagút bejáratánál, és körbekémlt. A forgalom zavartalanul látszott. Ráállt a lejtőre, és a járszalag levitte a mélybe. – Talán melléd szegődik a szerencse, öregfiú. Hát persze, miért is ne? Azért ne bízd el magad!

A nyomában vannak. Tudta, lázasan keresik. Nincs joguk, hogy feltartóztassák, nem tett semmi rosszat, és nem bántott senkit, még egy robotot sem. Végző soron ezek csak robotok. Nincs okuk rá, hogy üldözzék.

De hátha elromlott bennük valami? Hátha többé nem engedelmeskednek a robotika törvényeinek? Hiszen ők maguk irányítják ezt a várost, nem igaz? Így megváltoztathatták a törvényeket is. Kétségtelenül itt szerelték össze robottársaikat ebben a városban. Hátha olyan pozitronikus agyat gyártottak, amely nem engedelmeskedik a törvényeknek. Ez történhetett.

Máskülönben milyen joggal üldöznék? Ha megpróbálják elfogni, ezzel biztosan megsértik a robotika valamelyik törvényét.

Hát ezért üldözik! Őt sem kötelezik semmire a törvények, ám nem tartozik az itteni robotok közé. Korábban csupán úgy tettek, mintha a törvényeknek engedelmességet tennének.

A lejárati alján ismét gyanakodva nézett körül. A kitérővágány mentén nem látott semmi rendellenességet. Belépett az egyik várakozó fülkébe, és a vezérlőpulton benyomta az úti céljának megfelelő billentyűket.

Nem történt semmi.

Ezután zöld jelzőfény gyulladt ki a következő szöveggel: „A vezérlőrendszer időleges átállítása miatt szükség van a robotikus komkap használatára. A fülke indításához add meg az általános célkódot!”

Azonnal kiugrott a fülkéből, és zavartan körülnézett. Ha egy kutatórobot észrevette volna, hogy kudarcot vallott az elektromos dobogó beindításával, nyomban lebukott volna. Szerencsére senki sem figyelt föl rá.

Szóval elvették tőle kedves alagútrendszerét. Rendben van! Ez nem jelenti azt, hogy feladta. Elvégre ezek csak robotok. Ő pedig ember. – Igaz? – szólalt meg hangosan. – Persze hogy igaz! De fogd be már a szád, nehogy felismerjenek!

Nyugtalanul nézegetett körbe, amint a járszalagon a felszínre igyekezett. – Még nem lepleztek le, nem lepleztek le! Lopakodjunk az oroszlán barlangjába, és nézzük meg, mit csinál. Ügyes, nagyon ügyes.

Megújult elszántsággal parancsolt magának némaságot, amíg csak el nem feledkezett fogadalmáról, majd Derec és Ariel szállása felé vette útját. Emlékezett rá, hogy a város középpontjának táján laknak, és feltételezte, hogy a kutatás ebben a pontban ér véget. Ez azt jelenti, hogy itt tartózkodhat legtovább a felfedezés veszélye nélkül, és kis szerencséjével kihallgathat valamit, ami megkönnyíti áttörését.

– Vésd az eszedbe – figyelmeztette magát, hogy semmiképp se kerülj a szemük elé. Noha nehezen tudnak megkülönböztetni egymástól minket, robotokat, téged biztosan felismernének, öreg haver. Igazam van? Naná! Pofa be, túl hangosan dumálsz megint!

Meglehetősen könnyen felismerte az épületet és a lakásba nyíló bejáratot, de semmilyen további terv nem jutott az eszébe. Nem álldogálhatott itt, hogy figyelje a lakást, mert a robotok általában nem szoktak valahol céltalanul lézengeni.

Az alagútrendszer egyrészt azért óvta meg a leleplezéstől, mert az utasfülkében a többiektől elszigetelten közlekedhetett. Másrészt mozgása azt a látszatot keltette, hogy ugyanolyan határozottan halad úti célja felé, mint Robotváros többi hivatalos lakója. Fellépett egy mozgójárdára, és határozottan lecövekelt rajta abban a reményben, hogy egyelőre ez a pótcselekvés a legelőnyösebb.

Shokás szerint egy szabálytalan, cakkozott kör mentén haladt, amelynek középpontját most a két ember lakóhelye alkotta. Mialatt megtette az első két kört, kutatócsoportokat keresett a közelben, de egyet sem látott. Ekkor kissé megnyugodott, és úgy változtatta meg útvonalát, hogy gyakrabban haladt el a veszélyes lakás bejárata előtt.

Amíg az épület közelében haladt, egyszer sem látta őket kilépni az utcára. Azon töprengett, Ariel helyett nem inkább Dereckel kellene-e beszélnie, mivel a lány már megmondta, hogy érdeklő a szervátültetés. Dereckel kapcsolatban nem tett ilyen derűlátó kijelentést, ám a lány tévedhetett.

Most még nem kívánt szóba elegyedni a férfival, mert attól tartott, a lánynak igaza van. Ha előbb Arielt tudná rábeszélni, a lány talán alávetné magát az agyátültetésnek, és megértené, miért olyan fenséges érzés egy robottest birtoklása. Ezután együttes erővel győzhetnék meg Derecet, hogy csatlakozzon hozzájuk.

Most azonban nem tehetett mást, csak várt és figyelt.

Egy idő után belezavarodott a megtett körök számolásába. Erőt vett rajta az unalom. Talán azok ketten ki sem dugják egy napig az orrukat. Vagy pedig nincsenek otthon, hanem a várost járják, és őt keresik. Ezen jót mulatott – vagy inkább kuncogott. Ha most jönnének haza, rögtön véget érne keserves hajszájuk.

– Nem, akkor sem – szólalt meg hangosan Jeff, hirtelen kijózanodva. – El kellene rejtőznöm előlük. Óvatosnak kell lennem, nem igaz? Persze, igazad van. Most már csönd legyen!

A bejáratnál látótávolságra lelépett a mozgójárdáról, mert beleunt az örökös körbe-körbe utazásba. Egy igazi robot nem unna bele – biztatta magát hangosan. – Egy igazi robot konokul ismétli munkáját újra meg újra, amíg el nem végezte. De te nem vagy ilyen. Ezért vagy még ember, ugye? Természetesen igen.

A mozgójárda szélén tépelődött, mi legyen a következő lépése. Elfelejtettél rám szólni, hogy fogd be a szád – tette hozzá. – Jól van, akkor hallgass! Köszönöm!

Humanoid robotot hozott felé a mozgójárda. Amikor Jeff közelébe ért, lelépett a szalagról, és odasétált hozzá. – Azonosítás – szólította fel. – Légy szíves, használd a komkapodat!

– Hát... – Jeff döbbenetesen nézte a robotot. Ez a fickó magányosan bukkant fel, mindenféle kutatócsoport nélkül. Ezek szerint megváltoztatták a taktikájukat. Jeff teljesen eltanácstalanodott. – Én... szóval... Mit akarsz?

– Nem fogom az adásodat – közölte a robot. – Légy szíves, kövess! Azt az utasítást kaptam, hogy a működő komkap nélküli robotokat egy közeli gyűjtőhelyre vezessem.

– Azt is tudod, miért? – Jeff nem mozdult. Lázasan gyorsasággal járt az agya. Lehetőség szerint húzni akarta az időt.

A robot szó nélkül ránézett. Jeff nyomban rájött az okára.

– Kérlek, válaszolj hangosan! – szólt rá a robotra. – Nem hallom a rádióüzenetedet, mint ahogy adni sem tudok.

– Igen – válaszolta hangosan a robot. – Tudom, hogy miért.

– Mondd el!

– Jeff Leong után kutatunk, akinek robottestben emberi agya van. Nincs komkap készüléke. A keresés azzal a haszonnal jár, hogy kiemeljük azokat a robotokat, akiknek tudtukon kívül működik hibásan a komkapjuk, és javításra küldjük őket.

– Azonosítsd magad!

– Légminőségi Művezető 6 vagyok.

– Ki adta neked ezt az utasítást?

– Emberkutató 1.
– Aha, ismerem. Vagyis egy másik robot.
– Természetesen.
– Ne próbáld megjátszani az okos fiút, te bádogtetű! Na, lássuk csak! Az Aurórán töltött időből sejtek még valamit a robotokról. Ha egy embertől kapsz parancsot, amely ellentmond egy robottól kapott utasításnak, a Második Törvény értelmében az embernek kell engedelmelkedned, igaz?
– Igaz. Feltéve, hogy más tényezők nem játszanak szerepet.
– Más tényezők? – kérdezte gyanakodva Jeff. – Például milyenek? Csak nem próbálsz megszegni a törvényeket?
– Nem, egyáltalán nem. Más tényező lehet például az elsődleges programozás, vagy az Első Törvény kényszerítő ereje, amely természetesen elsőbbséget élvez a Másodikkal és a Harmadikkal szemben. Nem vagy ezzel tisztában? Ha engem vizsgáztatasz, milyen jogon teszed? Azonosítsd magad!
A fiú csapdába esett. Mindent kockára kellett tennie.
– Jeff Leong vagyok, az ember-robot, akit kerestek. Ne vedd fel a kapcsolatot senkivel! – kiáltotta. – Engedelmeskedtél? Tudom, milyen gyorsan működik a pozitronikus agyatok.
– Engedelmeskedtem. Komkapommal jelteni kezdtem, hogy megtaláltalak, de megszakítottam az adást.
– Nocsak! – nevetett fel a fiú. – Szóval engedelmeskedned kellett, mi? Ezt már szeretem.
– Az ön parancsai érvénytelenítik Emberkutató 1-től kapott utasításaimat, mert átprogramozásról nem volt szó. Egyszerű utasítást adott. Ha programozással ellentétes tartalmú parancsokat kapok öntől, akkor nem engedelmeskedem.
– Hmm. Könnyen elhitted, amit mondok. Biztosan hiszel nekem? – kérdezte szigorúan.
– Igen. Képtelen vagyok a hazugságra.
– Miért hiszel?
– Ha önnek pozitronikus agya lenne, képtelen lenne hazudni nekem és megtéveszteni azzal, hogy mást mond. Ennélfogva ön emberi agyat birtokol egy robottestben.
– Jól van, jól; ennyi elég! A fenébe, miért nem jutott eszembe hamarabb, hogy utasítást adjak a körülöttem nyüzsgő kutatórobotoknak? Azért, Jeffrey, mert nem vagy a régi önmagad. – Kuncogva hozzátette. – Hát az biztos.
– Vannak további utasításai a számomra? – kérdezte Légminőségi 6 továbbra is ugyanolyan szenvtelen hangon.
– Ja, igen... naná, hogy vannak. Először is senkinek se áruld el kiléteket. Érted? Csak egy vagyok a többi robot közül itt a városban.
– Értettem.
– Akkor jó. Most pedig társulunk. Én adom a parancsokat, te pedig végrehajtod őket. Mivel a te komkapod működik, segíteni fogsz az összes kutatócsoport elkerülésében. Hafelfedezed valamelyiket, akkor figyelmeztetsz, és kihúzol a csávából. Ki kell jutnunk innen valahogy. Felfogtad?
– Értem, hogy el kell jutnunk valahová, csupán a „kihúzol a csávából” kifejezés nem eléggé világos.
– Majd apránként megérted – nézett elgondolkodva Jeff a robotra. – Szerintem jól kijövünk egymással. Tudod, könnyebb lesz átvenni a hatalmat a város felett, mint gondoltam. Menjünk a legközelebbi alagútmegállóhoz. Megtalálsz?
– Igen. Kérem, kövessen!

Derec egy darab szalonnát rágsált, és a vegyi ételfeldolgozó adagolótartályát törölte tisztára, amikor Ariel hirtelen kiegyenesedett a számítógép vezérlőasztala előtti székében.

– Derec, hírt kaptunk. Voltaképpen megtalálták.
– Mi az, hogy „voltaképpen”? – Odasietett a lányhoz, és a válla fölé hajolva a képernyőre nézett.
– Éppen most futott be egy vészjelzés a központi számítógépbe folytatta Ariel. – Csupán ennyi: „Jeff Leong megvan.”
– Ez minden? Nem éppen egy robotra jellemző alapos üzenet. Menj arrébb egy kicsit! Fogadni mernék, hogy az üzenet megszakadt... talán Jeff leütötte a robotot, vagy valami hasonló történt.
Áthajolt a lány válla fölé, és a billentyűk gyors nyomogatásával kérte a jelentés helyszínének meghatározását, majd leolvasta a koordinátákat. – Mi a fene... ez éppen idekint van! Gyere!
Kirohant abban a biztos tudatban, hogy Ariel követi.
Néhány másodperc múlva már az utcán fékezett, és körülnézett. Különböző humanoid robotokat látott, ám egyikük sem tett semmi szokatlant. Képtelen volt felfedezni közöttük bármiféle különbséget.
– Derec, mit szólsz ahhoz a kettőhöz? – mutatott a lány egy humanoid robotpárra, amelyik éppen befordult az egyik sarkon.
– Szerintem az egyik nagyon hasonlít Jeffre.
– Azt hiszem, igazad van... Ott egy alagútmegálló. Rájöttem a trükkre... Utasítást adott egy másik robotnak, hogy helyette vezessen egy fülkét az alagútban. Ha ez sikerül neki, bárhová eljuthat, és az egész kutatás füstbe megy. Gyere! – Visszaszaladt a lakásba, és leült a vezérlőpulthoz.
– Mi az ördögöt csinálasz? – kiáltott a lány. – Nem kellene megpróbálnunk elkapni őket?
Azt tesszük. Nézd csak... Ezt az úti célt választották – mutatott Derec a képernyőre. – Jeff csupán néhány megállónyira távozik innen. Okos gyerekek. Nem menekül fejvesztetten minél messzebbre, nem kockáztatja meg a feltartóztatást. Szagotott és kiszámíthatatlan nyomvonalat hagy maga után. Talán riadóztatnunk kellene néhány robotot azon a területen...
– Időpocsékolás! – szólt rá Ariel. – Nézd, hová tart... egyenesen a Kulcsközpont felé. Időbe telik, mire odaér. Ha sietünk, megelőzhetjük.
– Mi? Hogyan? – fordult hátra Derec, de Ariel már szaladt ki az ajtón. A fiatalember tétován felállt, aztán a nyomába eredt.

Jeff és Légminőségi 6 ugyanabba az utazófülkébe préselte be magát. A fiú úgy döntött, hogy ilyen feltételek között teszi

próbára Légminőségi 6 alkalmazhatóságát. Még élt a gyanúperrel, hogy a robotok programozása talán ezeket a szokatlan viselkedési formákat is megengedi annak érdekében, hogy törbe csalják. Légminőségi 6 bekapcsolta a vezérlést, és az utazófülke elindult az alagútban.

Kényelmetlen helyzetük miatt hosszabbnak tűnt az utazás a valódi időtartamnál. A fülke végül lelassított az egyik oldalhurokban, és kiszálltak. Jeff lépett először a fölfelé vezető járszalagra.

A hatalmas bronzkupola, amelyet oly gyakran látott, szikrázva magasodott fölējük a napfényben. A fiú nem sejtette, milyen célt szolgál ez az épület, ám gyakran használta tájékozási pontként. Légminőségi 6 hűségesen elhozta idáig, így feltételezte, hogy végül is megbízhat a robotban.

– Jó munkát végeztél, haver – szólt oda a robotnak. – Most pedig, azt hiszem, hosszabb utazásra szánjuk el magunkat. Talán kigyalogolunk a város széléig. Bizonyára jobban kiismered magad, mint én. Mit javasolsz?

– Két ember közeledtét érzékelem, és egy robot is jön egy másik irányból.

– Mi a fene! Hol vannak?

– Ott. – Légminőségi 6 egy átlátszó, vízszintes vezetékre mutatott, amely a közelben egy rakodótérre vezetett. Derec és Ariel éppen kimászott a csőpostából. – És ott. A robot még nem látható, de nemsokára befordul a sarkon. Komkapjával már kapcsolatba lépett velem.

– Nem válaszoltál neki, ugye? – suttopta Jeff.

– Nem.

– Akkor jó. Most merevedj meg... ne beszélj, ne mozogj és ne lépj kapcsolatba senkivel mindaddig, amíg nem adok ellenkező parancsot.

Ugyanabban a pillanatban Jeff is mozdulatlaná vált, amint Derec és Ariel futva érkezett hozzájuk.

– Te vagy az, Jeff? – kérdezte Ariel lihegve.

A fiú még sem moccant, és megkönnyebbülve látta, hogy Légminőségi 6 is eleget tesz utolsó parancsának.

– Egyikőtöknek pozitronikus agya van – szólalt meg Derec. – Annak pedig megparancsolom, hogy válaszoljon. Kettőtök közül melyik Jeff?

A fiú feszülten várt, de örömmel tapasztalta, hogy Légminőségi 6 viselkedésében elsőbbséget kapott hallgatásra felszólító utasítása. Csak időt kell nyernie, hogy kitalálja, mikéin másszanak ki ebből a kelepceből.

– Derec és Ariel? – kérdezte egy hozzájuk csatlakozó robot. – Segédtervező 3 vagyok. Jeff Leong véletlenszerű kutatói közé tartozom, és megkaptam segélykérő üzenetüket a központi számítógépből.

– Köszönjük a gyors jelentkezést – felelte Derec. – Van egy kis gondunk ezekkel. Nem mozdulnak, nem válaszolnak.

– Tudom. Amióta megkaptam az önök üzenetét, megpróbáltam kapcsolatba lépni velük komkapom révén, ám egyiküktől sem kaptam választ.

A lány szorosan Jeff elé állt, és fürkészve nézett a szemrésebe. – Azt hiszem, ez lesz Jeff. Nem igazan tudom megkülönböztetni egymástól a robotokat, de mindegyiken található valami finom eltérés. Te vagy odabenn, Jeff?

– Na jó – szólalt meg Derec. – Úgy látszik, ez hosszabb munkát igényel. Beszállítjuk őket a többi robottal együtt, amelyiknek nem működik a komkapja. Ha jól értettem, két vagy három ilyet találtak már. Kérlek, Segédtervező 3, intézkedj. És értesítsd az Orvoscsoport tagjait, hogy csatlakozzanak hozzánk.

16. fejezet

MÓRICKA MONDJA

Öt gyanús robotot szállítottak be az Emberkísérleti Részlegbe. Közülük kettő merev és kommunikációra képtelen állapotban volt. A többi három tudott mozogni, fennhangon beszélni, és együttműködési készséget mutatott.

Amikor Derec és Ariel belépett az épületbe, a lány erélyesen megszólalt: – Biztos vagyok benne, hogy egyikük Jeff. Nem is kellene időt vesztegetnünk a többiekre.

– Nem kétkedem a megérzéseidben – ismerte el Derec. – Szerintem is a kettő közül Jeff az egyik. Csupán az a gond, hogy robottestük teljesen azonos gyártmánytípus, így az Orvoscsoport sem tud különbséget tenni közöttük, és attól tartok, te sem. Mindenesetre olyan helyzetet kell teremtenünk, amikor kibújik a szög a zsákból, és a fiú elárulja magát.

– Üdvözljük önöket részlegünkben – sietett eléjük Kutató 1. – Kérem, kövessenek. Az egyik teremben már várnak önökre a gyanúsított robotok. Ott mindnyájan elférünk.

Egy bútorozatlan helyiségbe vezette őket. A padlón látható nyomokból Derec arra következtetett, hogy sebtében távolították el a különféle berendezéseket. Az öt gyanúsított sorban állt a fal mentén.

– Derec! – szólalt meg az egyik.

A fiatalember meglepetten nézett fel. – Alfa! Te vagy az, Alfa? – Örömtől sugárzó arccal lépett oda az egyik robothoz, amely sajátos testi felépítésével különbözött a többi gépembertől. Alig tudta megállni, hogy meg ne ölelje. – Szevasz! Hogy kerültél ide?

– Üdvözlöm – felelte Alfa. – Sikerült szereznem egy apró űrjárművet, és az aszteroidán folytatott bányászat nyomai erre a bolygóra vezettek. Wolruf is elkísért. Nemrég feltartóztatott egy robotokból álló kutatócsoport, és ideszállított.

– Űrjárművet szereztél? – kérdezte hitetlenkedve Derec, és alig tudta magába fojtani örömteli kuncogását, miközben Arielre nézett. – És Wolruf is itt van? Hogy érzi magát?

– Gyógyul egy gyötrelmes utazás után.

– Gyógyul? – csodálkozott a lány. – Remélem, rendbe jön.

– Igen.

– Na, ennek örülök – sóhajtott megkönnyebbülten Derec. – Aggódtunk miatta. Minél hamarabb látni szeretnénk. És mi történt az űrjárművel? Nem tört össze? Itt van, hozzáférhető, működik?

– Igen.

– Lépj ki a sorból, Alfa! – Derec széles mosollyal az Orvoscsoport felé fordult. – Ez nem Jeff. Alfát én magam szereltem össze.

– Szevasz, Alfa – szólott oda a lány, mialatt lábujjhegyen ágaskodva izgatottan hintáztatta magát. – Igazán örülök a találkozásnak. De miért kaptak el? Neked van komkapod, nem?

– Üdvözlöm, Katherine. Eredetileg kissé eltérő rezgésszámra hangolták be a komkap készülékemet. Noha átállítottam, mégis feltartóztatnak, nyilván a rendellenes vétel miatt.

– Most már Ariel Welsh vagyok.

– Ezt nem értem – felelte Alfa.

– Később majd visszatérünk erre – szólott közbe Derec. – Első a munka! Még négy robot van hátra – nézett végig a többiekre. – Kutató 1, sikerült megkezdened a vizsgálatokat?

– Igen. A szabványos karbantartó letapogatási eljárás alapján azt mondhatom testükről, hogy mindnyájan jó állapotban vannak, leszámítva komkap készülékük hibáját. A fejüket nem tapogattuk le. A két beszélő robot azonosította magát, így a központi számítógép igazolni tudta állításukat. Komkapjuk egyszerűen elromlott.

– Távolítsd el őket! – kérte Derec. – Alfa, te itt maradsz a közelben, amíg nem kapsz újabb utasítást.

Jelentkezzetek a legközelebbi javítórészlegben! – rendelkezett Kutató 1. A másik két robot távozott.

– Úgy... – mondta elégedetten Derec, és tekintete ide-oda járt a megmaradt két robot között. – Szinte biztos, hogy az egyik te vagy, Jeff. Hacsak nem merültél álomba, amit erősen kétkel a mostani körülmények között, akkor hallasz engem, de nem áruod el magad. Rendben van, hamarosan visszajövünk. – Megfordult, majd széles mosollyal visszaszólt a vállá fölé: – Most ne szökj el sehová, mert azzal eláruod magad.

– Sebész 1 – szólott oda az Orvoscsoport tagjához. – Te itt maradsz, és figyeled őket. Kutató 1 és Ariel, gyertek ki velem egy percre!

Megállt a folyosón, Kutató 1 azonban megrázta a fejét. – Itt nem eléggé biztonságos. Ha magánbeszélgetést akarunk folytatni, át kell mennünk egy másik szobába, és zajhátteréről kell gondoskodnom. Ne felejtsek el, hogy robotikus hallása van.

– Akkor vezess oda minket! – Derec legszívesebben táncra perdült volna féktelen jókedvében. Alfa elrejtett valahol egy működőképes űrjárművet. Ha Ariellel együtt sikerül leleplezniük Jeffet, rábízhadják a robotokra, ők pedig távozhatnak. Mialatt Kutató 1 nyomában bevonultak egy másik szobába, Ariel arcán is felfedezte a mosolyt, és játékosan megbökte könyökével a lányt. Válaszul Ariel is meglökte, és arca örömtől sugárzott.

Szemmel láthatóan a mütöbe léptek be. Kutató 1 bekapcsolt néhány sugárpásztázó berendezést, mire halk zümmögés töltötte be a szobát.

– Így egyikük sem hallgathat ki bennünket. Mit kíván megvitatni? – tudakolta Kutató 1.

– Egyikük sem? – kérdezett vissza Ariel. – Nem értem. Egyikük működésképtelen robot, nem igaz?

– Mozgásképtelen, de nem szükségszerűen működésképtelen – magyarázta Kutató 1. – Óvatosnak kell lennünk.

– Pontosan – helyeselt Derec. – A következőképpen képzelem a dolgot... javíts ki, ha tévednék – szólt a robothoz. – Jeff idejében megpillantott bennünket ahhoz, hogy utasítást adjon a másik robotnak a teljes megmerevedésre, és valószínűleg azt is hozzátette, hogy csak az ő parancsára kezdhet tevékenykedni újra. Ezt tettem én is egyszer Alfával. Jeff utasítása azonban csak úgy keltheti életre a robotot, ha az bekapcsolva tartja hangérzékelőjét, és bizonyos szellemi tevékenységet is folytat. Igazam van?

– Tökéletesen – ismerte el Kutató 1.

– Egyszerűsítsük le a problémát – folytatta Derec. – Mi lenne, ha letapogatnád a fejüket, hogy rájövünk, melyikben foglal helyet a biológiai agy?

– Nem lehet – csóválta meg a fejét Kutató 1. – A fiú különleges koponyájának megszerkesztéséhez olyan anyagokat használtunk fel, amelyek megakadályozzák mindenféle energia behatolását, és rendkívül ellenállóak a roncsoló fizikai hatásokkal szemben. Ha olyan erős fokozatra állítjuk a letapogatósugarat, hogy áthatoljon a koponyán, ez veszélyeztetheti az agyat is.

– Figyelj csak! – szólt közbe Ariel. – Használhatnád az átlagos erősségű letapogatósugarat, így amikor egyfelől nem kapsz visszajelzést, illetve másfelől egy pozitronikus agyról kapsz háromdimenziós képet, már tudni fogjuk a választ.

– Ezt sem tehetem – tiltakozott a robot. – Felhasználás előtt vetettük alá a szerkezeti vizsgálatnak a mesterséges koponyát, nem pedig akkor, amikor már elhelyeztük benne az emberi agyat. Így még az átlagos sugár is veszélyes lehet. Az Első Törvény ekkora kockázatvállalást sem enged meg.

– Rendben van. Igazából nem is vagyok meglepve – sóhajtott Derec.

– A robotika törvényei azonban még mindig kötelező érvényűek rájuk nézve is – vigasztalta Ariel. – Feltételezésem szerint ha ezen az alapon tesszük próbára őket, sikerülni fog a leleplezés...

– Igen. A következő feltevésből indulhatunk ki – magyarázta Kutató 1. – Ha Jeffnek pozitronikus agya lenne, engedelmeskednie kellene a törvényeknek... például, ha önökök közül valaki veszélyben lenne, meg kellene védenie az illetőt. De mivel ember, megteheti azt is, hogy nem avatkozik közbe.

– Az a gond – tűnődött Derec –, hogy Jeff ismeri a törvényeket, és robotnak álcázhatja magát.

– Azt sem tudjuk pontosan, mit mondott a másik robotnak – fűzte hozzá a lány. – Ha az rájön, hogy vizsgáztatásról van szó, azt sem hiszi el, hogy igazi veszély fenyeget minket, tehát nem érzi majd magára nézve kötelező érvényűnek a törvényeket. Ilyen módon még mindig egyformán fognak viselkedni.

– Vágjunk bele, és meglátjuk, mi történik – javasolta a férfi. – Sorrendben haladva hajtjuk végre az első, a második és a harmadik próbát.

Derec és Ariel visszatért a gyanúsított robotokhoz. Az Orvoscsoporthoz Alfával együtt távoznia kellett, nehogy zavart okozzanak. Ha ugyanis ők nem a törvényeknek megfelelően viselkednek, az igazi robot azonnal rájön, hogy csak próbatételről van szó. Ha viszont betartanak a törvényeket, a másik kettő is hasonlóképpen viselkedne.

– Elegendem van belőled – üvöltött rá Derec Arielre. – Őrült vagy! – Fenyegetően fordult a lány felé a két robot előtt.

– Ó, igen? – vágta rá gúnyosan Ariel. Aztán egyezségüknek megfelelően ökökbe szorította kezét, és gyomorszájon vágta Derecet.

Noha Derec számított az ütésre, kétrét görnyedt – egyrészt a fájdalomtól, másrészt színlelésből. Mindkét robot mozdulatlansága feloldódott: egyszerre ugrottak előre, és szétválasztották a verekedőket. Hogy az egyik egy árnyalattal gyorsabban mozgott? Ezt senki sem tudta megállapítani.

– Engedjete el! Őt is! – kiáltotta Ariel, ahogyan korábban megállapodtak. Mindkét robot engedelmeskedett, ám a közelükben maradtak, hogy szükség esetén megelőzzék a további erőszakot.

Derec levegő után kapkodva felnézett, és látta, hogy mindkettő ismét mozdulatlan állapotba merevedett. Elérkezett a második próba ideje. Ariel pillantásából kiolvasta, hogy kész a következő menetre, ezért a torkának ugrott, mintha meg akarná fojtani.

Abban a pillanatban mindkét robot olyan erőteljesen megragadta, hogy mozdulni sem tudott többé.

– Eresszete el! – parancsolt rájuk.

Egyikük sem engedelmeskedett. Az erőszak ismétlődésével az Első Törvény továbbra is érvényben maradt a Másodikkal szemben mindaddig, amíg nem ítélték meg úgy a helyzetet, hogy elmúlt a veszély.

– Te – kocogtatta meg Ariel az egyik robot karját – kimégy a folyosóra őrt állni. Ez a másik majd vigyáz rám. Derec azonban már nem fog bántani. Határozottan tudom. De ha tetszik, szoroson a közelünkben maradhatsz – szólt a másik robothoz –, hogy szükség esetén ismét közbeléphess.

Amikor mind a két robot teljesítette a parancsot, Derec és Ariel barátságosan beszélgetve bizonyította, hogy elmúlt a közvetlen erőszak veszélye. Ezután a robotok azt is megengedték nekik, hogy visszavonuljanak a műtőbe egy újabb megbeszélésre.

– Jeff remekül csinálja – mondta Derec. – Másodpercre pontosan követi az igazi robotot... bármelyikük is az. – Fanyarul elmosolyodott. – Jókorát sóztál a gyomromra.

Ariel vállat vont. – Te kértél, hogy élethű legyen. Most azonban már valamivel többet tudunk. A törvények közvetlen alkalmazása cselekvésre készíti az igazi robotot, de csak addig, amíg a törvényeknek megfelelő helyzet áll fenn. Utána ismét megmerevedik Jeff parancsának engedelmeskedve.

– Jobb lenne elválasztani őket egymástól – mondta elgondolkozva Derec. – Ha Jeff mindig azt figyel, hogyan viselkedik a másik robot, sohasem fog belezavarodni.

– Remek ötlet. Kezdhetjük akkor a harmadik próbát?

– Menjünk.

A folyosón Sebész 1 a kezébe nyomott egy szürke hengert. Ezt a közepes méretű lézerszikét alkalmazták a robotok testének

bizonyos javításainál, mert könnyen át lehetett vágni vele bármilyen belső részt. Derec elszántan megmarkolta, meglóbálta, és a magasba tartva vitte be a vizsgálóhelyiségbe.

– Levágom ezzel a lábadat – szólt oda a robotnak –, mert ellenkeztél velem. – A legmagasabb fokozatra kapcsolta a lézersugarat, és a robot térde felé irányította. – A Harmadik Törvény értelmében nem engedheted, hogy ez történjék veled. Igazam van?

A robot oldalt lépve elkerülte a sugarat. Álló helyzetéből Derec továbblendítette a fényt, és a gépember ismét kikerült. Ekkor úgy kezdett vele lövöldözni a lábára, mintha pisztoly volna, a robot pedig feszülten figyelte a fénysugarat, sasszézott, keringőzött, valóságos táncot járt.

– Úgyis eltalállak! – kiáltotta vészjóslóan Derec. – Na! Majdnem! Úgy! Megint! Majdnem sikerült! Ne mozdulj! Elkapom a lábad...

Gyors és pontos robotreflexeivel a gépember továbbra is ügyesen kikerülte a fenyegető sugarat.

Derec diadalmasan felnevetett, és kikapcsolta a lézert. – Elkaptalak, Jeff. Ez a „Móriczka mondja”... régi játék. Azt az utasítást adtam neked, hogy „ne mozdulj”, de a játék hevében elfelejtetted, hogy a Második Törvény erősebb a Harmadiknál. Nem maradtál mozdulatlan!

A robot ismét mereven állt, Derec azonban már biztos volt a dolgában.

– Nem teszel bolonddát, elkéstél vele. Egy pozitronikus agy semmilyen körülmények között nem feledkezik el a törvények előírásairól egyetlen másodpercre sem. – Behívta a többieket, és elmagyarázta a helyzetet.

– Ez meggyőző a számomra – jelentene ki Kutató 1. – Mivel kizárásos alapon a másik gyanúsított szinte bizonyosan valódi robot, erről meggyőződhetünk, amikor elküldjük egy javítórészlegbe.

– Kutató 1 – szólalt meg figyelmeztetően Sebész 1.

– Elkísérem – nyugtatta meg orvostársa. – A javítószemélyzet nagyon óvatos lesz arra való tekintettel, hátha hibáztunk. Meg kell értenünk a helyzetet, így nem sérül meg egyik törvény sem.

Derec Jeff felé bökött ujjával. – Tudjuk róla, kicsoda, de amíg nem hagy fel ezzel a kétszínű játékkal, nem érdemes vele szóba állnunk.

Ariel elkapta a fiatalember tekintetét, és fejével az ajtó felé biccentett. Kivonultak, és visszatértek a műtőbe egy kis megbeszélésre. Sebész 1 Jeff mellett maradt.

– Talán rászédhetnek a fiút – szólalt meg Ariel.

– Hogyan?

– Nem tartjuk szoros megfigyelés alatt. Még mindig megjártssa a robotot, mert hajszálnyi esélyt lát arra, hogy tévedése egy pozitronikus agy parányi hibájának tekinthető. Ha azonban megpróbál szökni, be kell látnia, hogy felismertük.

Néhány perc múlva mindenki összegyűlt Jeff előtt a vizsgálószobában annak a robotnak a kivételével, amelyik még mindig mozdulatlanul állt a folyosón.

– Úgy döntöttünk, hogy elkezdjük a vizsgálat következő szakaszát – közölte Derec. – Kutató 1, kérlek, kísérd a másik robotot a javítóba.

A roborvos távozott.

– És most – folytatta a fiatalember –, Alfa, hagyd el a szobát, de maradj a folyosó végében! Még beszélünk kell veled.

– Értem, Derec. – Alfa is távozott.

– Sebész 1 – szólalt meg Ariel. – Nem állítjuk határozottan, hogy ez a robot valóban Jeff. Folytasd megszokott munkádat a részlegben, mi pedig Dereckel együtt megpróbáljuk kitalálni, mi legyen most a teendő.

– Rendben van. – Sebész 1 követte a többieket.

Derec átkarolta Arielt, és az ajtó felé indultak. – Jót tenne mindkettőnknek, ha harapnánk valamit, és pihennénk egy keveset. Aztán kidolgozzuk a további haditervet.

Amikor a lány becsukta maguk mögött az ajtót, Alfa már várt rájuk a folyosó távoli végében, ám ők az ellenkező irányban, a bejárati ajtón át távoztak. Egyetlen szó nélkül sétáltak ki, mert nem tudhatták, milyen éles Jeff hallása. Aztán körülnéztek.

Az Emberkísérleti Részleg egyszerű hasábpélete eléggé elütött Robotváros többnyire meglepő geometriai formáitól. A robotok a legnagyobb hatásfok elvén nem sokat bajlódtak ennek az épületnek a megformálásával, így hát Derec nem talált semmilyen rejtkehelyet azon kívül, hogy a tömb sarka eltakarta őket.

Letelepedtek a járdára közvetlenül a sarkon túl, és megegyezésükhöz híven most sem szóltak egy szót sem. Jeff valószínűleg óvatos lesz, ezért hosszú várakozásra rendezkedtek be. Sebész 1, szintén a megállapodásnak megfelelően, folytatta „szokásos munkáját” a vizsgálóteremmel szemközti szobában. Robotikus hallásával azonban feszülten figyelte, mikor kísérli meg Jeff a szökést.

Derec azon kapta magát, hogy valósággal vigyorog jókedvében, mert az járt a fejében, hogyan használják majd fel Alfa úrjárművét. Természetesen rábízhatták volna a robotokra, hogy vigyázzanak Jeffre, de most, amikor feladatuk végeztével a távozás csábító lehetősége csillant fel előttük, a várakozás már nem is tűnt olyan fárasztónak. Arielle pillantott; a lány feléje fordult, és szintén mosolygott. Hangtalanul kuncogni kezdtek. Nemigen kerülhettek volna szorosabb közelségbe akkor sem, ha szavakkal fejezik ki érzéseiket.

Telt-múlt az idő, és Jeff legalább olyan türelmesnek bizonyult, akárcsak ők. Derec észrevette, hogy Ariel sem nyugtalanodik a várakozás miatt. Aztán eljátszott a gondolattal, hogy hamarosan távozik innen, és végre kikutatja saját személyazonosságát, sőt talán még emlékeztettségét is megszüntetik. A lány pedig talán arról álmodott, hogy egy másik bolygón meggyógyítják betegségét.

Egyszer csak közepesen erős robotkiáltás hangzott fel az épület belsejéből: – Derec!

Felismerte Sebész 1 hangját, és Ariellel együtt talpra ugrott. A sarkon túl könnyed léptekkel Jeff sétált ki éppen a bejárati ajtón.

– Elkaptunk! – kiáltott rá Derec, és rászegelte ujját: – Add fel! – Mindketten futásnak eredtek, hogy elállják Jeff útját. A fiú egyszerre ragadta meg mindkettőjüket erőteljes robotkarjaival. Szabadon megszeghette az Első Törvényt – Sebész 1 azonban nem, ezért hátulról rávetette magát Jeffre, és hátracsavarta robotkarjait.

– Alfa! – kiáltott be az épületbe Derec. – Gyere gyorsan!

– Engedj el! – üvöltötte Jeff, miközben sikertelenül próbálta kiszabadítani magát Sebész 1 szorításából.

– Nem tehet kárt sem bennük, sem magában – figyelmeztette Sebész 1.

– Nem áll szándékomban senkinek a megsebesítése – kiáltotta dühösen a fiú. – Parancsolom, hogy engedj el!

– Tartsd, doki! – kiáltotta oda tisztos távolból Ariel.

Derec látta, hogy Sebész 1 tétovázik, valószínűleg azt a pozitronikus ellentmondást éli át, hogy a tények szerint Jeff sohasem akart senkiben sem kárt tenni. Az ellentétes emberi parancsok csaknem semlegesítették egymást. Tény, hogy korábban, és most is, a fiú csak félrelökte a másik két embert, amikor egérutat akart nyerni.

– Engedj el, és kapsold ki magad! – üvöltötte Jeff. Addig rángatózott, amíg ki nem szabadította magát, majd futásnak eredt.

Sebész 1 nem kapcsolta ki magát, de lassan, bizonytalanul mozgott, miközben az egymással ellentmondó emberi utasításokkal vívódott.

– Alfa! – kiáltott Derec az épületből kitörtető robotra. – Ott fut Jeff. Orvosi kezelésre van szüksége, de nem tud róla. Az Első Törvény esete... állítsd meg!

Meglepő módon Jeff megtorpant, és hátrapillantott. Sebész 1 új erőre kapott az Első Törvény alkalmazási kényszerének hallatán, mivel ez megoldotta a Második Törvénnyel kapcsolatos tépelődését. Hátulról elkapta Jeff térdét, Alfa pedig a fiú karjait igyekezett hátracsavarni.

Jeff robotökle hátralendült, és fejbe vágta Sebész 1-et. Ugyanakkor fölfelé rúgott a térdével, amitől Alfa hátratántorodott. Sebész 1 azonban bulldozószívóssággal szorította, és nem engedte szökni.

Ahogy a három robottest egymásba fonódva dulakodott és birkózott, Derec rájött, mi a baj. Alfa és Sebész 1 csak úgy teheti harcképtelenné Jeffet, ha közben nem kockáztatja meg a robottest sérülését. A harc hevében tehát különösen óvatosan viselkedtek, mert a gyakorlatban még senki sem tette próbára Jeff mesterséges koponyájának ellenálló képességét, A fiút viszont nem gátolta semmi, hogy üsse, vágja, kalapálja és tetszése szerint csavarja a másik kettő testet.

Derec tehetetlenül ugrált a három tusakodó test körül. Jeff nem tudott megszabadulni a két konok ellenféltől, azok viszont saját korlátozott mozgásuk miatt nem boldogultak a robotfiúval. Ariel kérdően nézett Derecre – aztán segítségért futott.

Alfa hanyatt feküdt a földön, Jeff megpróbált fölkelni róla, míg Sebész 1 ismét a karját próbálta hátracsavarni. Jeff valahogy kiszabadította egyik lábát a fekvő robot alól, és küszködve igyekezett felállni. Alfa hagyományos karja a fiú teste alá szorult, másik karját Jeff markolta a könyöke fölött.

A másik kar!

– Alfa – kiáltotta Derec. – Tedd hajlékonyá a karod... lazítsd el! Szükség szerint használd, hogy elkaphasd vele Jeffet!

Abban a pillanatban Alfa könyöke teljesen eltűnt, és jobb karja valóságos tekercsrugóvá vált. Keze visszahajolt, megragadta Jeff csuklóját, és kiszabadította saját karját. Ezután az elképesztő végtag körülfonta Jeff karját, és ezzel mozgásképtelenné tette a robotot.

Sebész 1 ekkor a robotfiú térdét ölelte át. Alfával együtt talpra álltak, és a magasba emelték Jeffet, miközben Ariel befutott egypár robottal, akiket az Első Törvénnyel kapcsolatos vészhelyzetre hivatkozva mozgósított.

Jeff vadul vonaglott robotellenfeleinek karjai között. – Szemét csavarsöpredék! Áruló bádögfejűek! Nem tarthattok fogva! Ember vagyok, értitek? Engedjétek szabadon azonnal! Parancsolom, hogy tegyetek le!

– Tudsz neki nyugtatót adni? – kérdezte Derec a roborvostól. – Nem lóbálhatjátok a levegőben mindaddig, amíg nem döntünk a további teendőkről. Az alvás nem árthat neki.

– Kap majd nyugtatót – válaszolt Sebész 1, miközben teljes erőből markolta Jeff lábát. – Véleményem szerint előbbre jutottunk. Amikor Kutató 1 visszatér, meg kell vitatnunk a kezelés módját. A mostani fizikai összetűzés során egy pillanatig haboztam, miként értelmezzük az Első Törvényt. – Hirtelen hátralépett, hogy elkerülje Jeff erőteljes rúgását. A többi robot azonban szorosan tartotta a kiborgot, nehogy ismét megszökhesen.

– Megöllek! Beolvasztalak mindnyájatokat! – üvöltötte Jeff. – Majd meglátjátok, ha átveszem a hatalmat! – Ismét rúgkapálni kezdett.

– Intézkedj szükség szerint – mondta Derec az orvosrobotnak. – Addig kint várakozunk. Ne aggódj miattunk!

– A mütöbe! – adta ki az utasítást Sebész 1. A robotcsapat bevonult vergődő terhével az épületbe.

Derec megkönnyebbülten sóhajtott, és Ariel felé fordult, hogy valami tréfával feledtesse a kínos jelenetet. Amikor azonban meglátta a lány csalódott arcát, letett a próbálkozásáról.

17. fejezet WOLRUF

Jeff ismét félhomályban ébredett, de ezúttal felismerte a szobát. Testét nem kötötték össze huzalok semmiféle kijelzőkészülékkel. Szeme gyorsan alkalmazkodott a megvilágításhoz; ezt annyira megszokta már, hogy észre sem vette. Csak annyit érzékelt, hogy erős pántok szorítják a helyére.

Hát megint elkapták. Emlékezete eléggé világosan működött – egy rakás robot gyűrte le, mialatt Sebész 1 befecskengett valamilyen anyagot a nyakába. Feltevése szerint ez aztán egy tápvezetéken keresztül jutott az agyába. Annyi bizonyos, hogy jó sokat aludt, még most is szédült és bágyadtnak érezte magát.

Egyedül volt a néma szobában, ám a falakon kívülről finom zaj szűrődött be. Ellenségei bizonyára valamilyen tanácskozást tartanak. Figyelmének összpontosításával erősebb fokozatra állította hallásérzékenységét, és felismert néhány ismerős hangot.

– Az Első Törvénnyel kapcsolatban a következő gondom támadt – magyarázta Sebész 1. – Okkal feltételezzük, hogy Jeff agyának robottestbe való átültetése károsan hatott a személyiségére. Ezért az Első Törvény megköveteli, hogy az átültetett szervet visszahelyezzük az eredeti testbe, ha ezt sikerül megjavítanunk annak alapján, amit megtudunk Derec vizsgálata során.

– Mi akkor a gond? – kérdezte Ariel.

– Jeff ellenkezése – felelte Sebész 1. – Nem állíthatjuk biztosan, hogy károsan hatott rá a szervátültetés. Az Első Törvény kényszerítő ereje nélkül nem ültethetjük vissza az agyát ... Sőt meg sem vizsgálhatjuk... az engedélye nélkül.

– Márpedig bizonyosan nem egyezne bele – jegyezte meg Derec. Jeff felmordult: – Igazad van, tökfejű. Tökéletesen igazad van. El akarod venni a testemet? Megint olyan vézna porhüvelybe akarsz belegyömöszölni, amilyen a tiéd?

Megakadályoznád, hogy átvegyem az uralmat a bolygó felett?

– Mikorra várható az ébredése? – kérdezte Kutató 1.

– Bármelyik pillanatban – felelte Sebész 1.

– Akkor először is azt javaslom, óvatosabban folytassuk róla a vitánkat, mert kihallgathat minket – fordult a többiekhez Kutató 1.

Másodszor pedig tárgyaljunk vele, és bizonyosodjunk meg arról, hogy megérti-e álláspontunkat.

– Remek ötlet – helyeselt Derec. – Alfa és Wolruf, ti ketten itt maradtok. Nem férünk ilyen sokan abba a kis szobába.

Amikor kinyílt az ajtó, és ragyogó fehér fény áradt be, a fiú kiabálni kezdett: – Eresszetek ki innen! Nincs jogotok hozzá, hogy fogságban tartsatok... Egyikőtöknek sem! Legalább hadd keljek fel!

Szorosan felsorakoztak az ágy lábánál, és némán figyelték Jeffet; Kutató 1 és Sebész 1 baloldalt, Derec és Ariel jobboldalt állt.

– A fene egyen meg titeket! Nem értitek a saját törvényeiteket? – mordult rá a fiú a robotokra.

– De igen – felelte egyszerre a két gépmember. Aggódva pillantottak Derecra és Arielre.

– Ez nem olyan egyszerű, Jeff – kezdte Derec. – Nézd, lehetőség van rá, hogy orvosi úton...

– Persze, persze – vágott közbe türelmetlenül Jeff. – Mindössze fel akarok kelni, és távozni. Nagyon egyszerű, nem? Engedjétek el! Mi a nyavalyáért üldöztök? Nem csináltam semmit.

– Kifordultál önmagadból, Jeff – szólalt meg együttérzően Ariel. Nemrég még azt kiabáltad, hogy átveszed a hatalmat. Emlékszel a beszélgetésünkre, amit azon az alkalmi rádióvonalon folytattunk? Arról igyekeztél meggyőzni, mekkora hatalomra tehetünk itt szert. Ám úgyvélem, valójában nem ilyen vagy.

– De igen – felelte Jeff gögösen. – Újjáteremtettek, és most ilyen vagyok. Nincs jogotok hozzá, hogy ismét megváltoztassatok.

– Jelenleg csupán arra lenne szükség, hogy elvégezzenek rajtad néhány vizsgálatot – magyarázta Derec. – Ki akarják deríteni, agyadban nem valamilyen vegyi egyensúly felborulásának a következménye-e, hogy...

– Megőrültem? Erről van szó? Szerintetek becsavarodtam? Ne nézzetek ostobának! Megmondom én, mire megy ki a játék: meg akartok szabadulni tőlem. Kínos érzés, ha valaki olyan hatalommal rendelkezik, mint én. Nem igaz? – A fiú diadalittasan felnevetett.

– Jeff – szólt rá Ariel. – A törvények szellemében akarnak cselekedni, de nem tehetik ezt addig, amíg nem végezték el rajtad a vizsgálatokat. Csak ekkor tudják meghatározni pontosan, milyen állapotban vagy.

– Egy francot! – kiáltotta dühösen Jeff. – Ha eleget akarnak tenni a törvényeknek, miért nem engednek el, amikor erre utasítom őket?

– Felelősségérzetük erősebb hatályú a te utasításaidnál – szólt közbe Derec. – Mivel ők juttattak ebbe az állapotba, a törvények megkövetelik, hogy megbizonyosodjanak róla, valóban jól érzed-e magad. A vizsgálatok nem ártnak neked, és nem idéznek elő benned semmilyen változást.

– Ó, igen? Honnan tudjam én ezt? – nézett végig rajtuk Jeff. – Föltehetően a szervátültetés nem ártott nekem semmit, csak most állítjátok valamennyien, hogy talán hiba történt az operáció során. És ha újból hibáztok? Mi van akkor?

Derec a robotokra nézett, azok nem szóltak semmit.

– Hagyjuk magára egy ideig – javasolta a fiatalember. – Menjünk! Távozásuk előtt Kutató 1 bekapcsolta a szobában az egyik készüléket. Jeff rögtön megértette ennek jelentőségét. Az úgynevezett fehér zaj megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy ezután bármit lehallgasson.

Amikor a zárt ajtó mögött a fiú egyedül maradt, megpróbálta végtagjairól lefeszíteni a szorítópántokat. Hanyatt fekvé nem látta pontosan, milyenek ezek, de erősebbnek bizonyultak nála. Ha ki akar innen jutni anélkül, hogy a robotok egy ujjal is

hozzáérnének, csak az segít, ha meggyőzi őket.

Valahogy.

A vizsgálószobába visszatérve Derec kimerülten fordult a társaság többi tagjához. – Nos? Hogyan tovább?

– Sajnálattal zavarom meg – szólalt meg Alfa –, de tájékoztatnom kell, hogy alapvető változás ment végbe személyiségemben.

– Mi a fene? – fordult felé Derec. – Miről beszélsz?

– Amikor arra utasított, használjam sejszerkezetű karomat, jelzést kaptam, hogy változtassam meg a nevemet Mandelbrotra.

– Mandelbrotra? – csodálkozott a lány. – Miért?

– Nem tudom.

– Mit jelent ez? – kérdezte Derec. Kissé bosszankodott, hogy kikökkentették Jeff körül keringő gondolataiból, de nem intézhette el egy kézlegyintéssel a rejtélyt.

– Számomra csak névváltozást jelent, semmi más – felelte Mandelbrot.

– És a jel éppen akkor érkezett alakítható karodból, amikor utasítást adtam a használatára... – Derec eltűnődött. – Akkor ez már be volt kódolva a karba, amikor rátaláltam erre az alkatrésze. Képlékennyé válása váltotta ki a jelet...

– Egyfajta biztonsági intézkedés lenne? – kérdezte a lány. – Talán figyelmeztetés? Ennek az egész bolygónak a programozása, úgy tűnik, a félelemre és a biztonságra épül. Ez a kar azon a kisbolygón egy Avery-robottól származott, ugye?

– Valóban – bólintott Derec. – Nem tudok rájönni, mire figyelmeztet ez a jel. Talán csak az váltotta ki, hogy valamiféle együttműködésre került sor bizonyos robotalkatrészek és egy Avery-féle egység között. – A lányra nézett. – Talán arra utal, hogy egy másik jel is elindult Avery doktor visszahívására.

– Ha a doktor egyáltalán életben van.

– Hát igen – csóválta meg a fejét Derec. – De ne kalandozzunk el, térjünk vissza Jeffhez.

– Ez az elmélet meglepően egybevágh egy bennem végbement fontos változással – szólalt meg ismét Mandelbrot.

– Mi van? – kérdezte Derec ingerülten.

– A memóriatáramban őrzött adatok, amelyek ennek a bolygónak a helyzetére vonatkoztak, a névváltozással együtt törlődtek.

Derec és Ariel egyszerre fordult a robot felé.

– Miért fontos ez? – förmedt rá Derec. – Azért még be tudsz programozni egy űrhajót, hogy eljusson innen egy forgalmas űrjárat útvonalára, nem igaz?

– Az űrjáratok hosszúságára való tekintettel én is azt hiszem. Adattáram törlése azonban azt sejteti, hogy a karomból érkező jel határozottan összefügg ennek a bolygónak a biztonságával és elszigeteltségével.

– Lehet – vetette oda Derec. – Ha egyszer megszabadulunk innen, egyáltalán nem érdekel. Térjünk vissza Jeffhez!

Úgy vélem, látogatása nem vezetett eredményre – mondta Mandelbrot. – Segítségére lehetek valamiben?

– Még nem döntöttem el, miben – felelte Derec. – A baj abból ered, hogy a robotok nem kezelhetik a fiút az engedélye nélkül: Ariel meg jómagam nem szorulunk ugyan engedélyre, de tapasztalatok hiányában nem foghatunk hozzá a gyógyításhoz. Ki tud jobbat? – nézett körül a társaságon.

– Nem bizonyíthatnánk be valamiképpen, hogy Jeffnek elment az esze? – kérdezte Ariel. Aztán szája elé kapta kezét. – Sajnálom. Nem így értettem.

Derec megbocsátón elmosolyodott. – Mindnyájunkra hat ez a feszültség.

– Semmit sem tudok kitalálni – szabadkozott Kutató 1. – A végleges döntéshez olyan vitathatatlan tudományos bizonyítékokra van szükség, amelyeket a fiú fizikai állapotának közvetlen elemzéséből szűrhetünk csak le.

– Az ég szerelmére, Derec! – toppantott a lány Kutató 1 felé fordulva. – És ha mi vállalnánk? Nem tudnátok betanítani minket? Ha folyadékmintát vennénk tőle, és ti ezt elemeznétek... megfelelő lenne?

Kutató 1 elég sokáig tétovázott ahhoz, hogy érzékeltesse, kétkedésből született a válasza. – Egy ilyen megoldás végső soron attól függ, mennyire ügyesek önök. Véleményem szerint nem lenne nehéz mintát venni a művérből. De nagyon keskeny határvonal választja el a sikeres beavatkozást a kudarctól. A természetes úton kialakult biológiai testekkel ellentétben Jeff robottestében szinte pontosan ugyanannyi folyadék kering, amennyire szüksége van a tökéletes működéshez. A túlzott mennyiségű vérvétel végzetes lehet.

– Akkor pótolni kell a veszteséget – vetette fel Derec. – A mintavétel közben gondoskodni kell vérátömlesztésről.

– A transfúziót is önöknek kell lebonyolítaniuk – ellenkezett Sebész 1. – És kerülniük kell, hogy a fiú szervezetében akár vérbőség, akár vérhiány lépjen fel. Azt sem kockáztathatják, hogy az új folyadék keveredjen a régivel, máskülönben az elemzés használhatatlanná válik. Így persze sokkal bonyolultabb lenne az eljárás, beleértve a kijelzőkészülékek folyamatos figyelését és értékelését. Megszegnének az Első Törvényt, ha megengednének, hogy ilyen jelentős kockázatnak legyen kitéve Jeff.

Derec elégedetlenül bólintott. – Ezt nem vitatom. Igazság szerint nem vagyok biztos benne, hogy ilyen körülmények között felelősséget tudnék vállalni a fiú életéért.

Ariel sóhajtott. – Akkor szükségünk van ennek az örült fickónak az engedélyére. Hogyan fogjunk hozzá?

Jeff valójában nem érzett fáradtságot, de lezárta két szemének fényérzékelőjét, és átadta magát a pihenésnek, mivel semmi más nem tehetett. Ellenségei börtönbe zárták, mert rettegnek hatalmától, ám nem adta fel még a reményt. Kegyesen fog bánni velük, ha egyszer uralomra kerül.

Az ajtónyitás hangjára bekapcsolta fotocelláit, de amikor odanézett, semmit sem látott. Aztán az ajtó ismét becsukódott, és neszező léptek hallatszottak a padlón.

Idegesen megszólalt: – Ki van ott?

– Wolruf uagyok – válaszolt egy furcsa hang.

– Kicsoda?

A kutyaféle ügyesen felmászott az ágy végébe. Amikor Jeff utoljára látta ezt az idegen lényt, éppen az éhségtől haldokolt. Arany és barna pettyezésű bundája most fényesen göndörödött, szeme pedig élénken csillogott. Testmérete egy kisebbfajta bernáthegyiére emlékeztetett, lapos pofájából azonban nem állt ki az orra, két hegyes füle pedig magasra ágaskodott. Mancsok helyett szürkés bőrű, tömzsi ujjak nyúltak ki abból a húsos párnából, amelyet a kezének lehetett tekinteni.

– Asz emberrek Wolrufnak 'unak. Asz igazsi neuem... –Valami elképesztő hangzavar hagyta el a torkát, miközben kivillantotta fehér fogait, amit kedves mosolynak szánt.

– Wolruf?

– El'öttem megköszönni, 'ogy táplálék'osz 'uttattál – folytatta az idegen. – Alfa elmondta, 'ogy megmentetted asz életemet.

– Igen? És most mit akarsz?

– Semmit – felelte halkán a lény. – Köszönöm neked.

Jeff tünődve figyelte. – Most már jól érzed magad? Ez a robot... Alfa? ... gondodat viseli?

– Minden rremekül megy.

– Csak éppen nem tudta, hogyan boldoguljon ebben a városban, igaz?

– Igasz. Még a rrobotok koszt is idegen ebben a uárosban.

– Várj egy kicsit! Emlékszem már. Ezeket a robotokat nem kötelezte semmi, hogy segítsenek rajtad, mert nem vagy ember.

– Így uan.

Jeff elnevette magát, de még mindig zavarta furcsa robohangja. – Igen, igen, Jeffrey. Ezt a várost neked találták ki. Csak te tudod megítélni, mire van szüksége itt az embereknek. Azt teheted, amire senki más nem képes. – Wolruf ra szegezte tekintetét.

– Igazam van? Neked tudnod kell.

A lény szelíden pislogott rá.

– Na? Igaz? – faggatta a fiú.

– Igasz – felelte Wolruf. – De aszért aggódom.

– Ó? – sóhajtott Jeff együttérzően. – Segíthetek még valamiben?

– Aggódom a barrátom miatt. Jeff habozott. – Igen? És ki az?

– Te – mondta Wolruf, és bólintott felé.

A kiborg gúnyosan akart válaszolni, de Wolruf ártatlan őszintesége torkára forrasztotta a szót.

– Te uagy itt asz első ú' barrátom – vallotta meg az idegen. – Megmentetted asz életem. Nem akarom, 'ogy ba'od essék.

– Mindenki ezt mondja – zsörtölődött Jeff, de hangjában már nem érződött a korábbi gyanakvó harag.

– Megmentetted asz életem – ismételte a kutyaféle.

– Azt hiszem, igen. És most azt mondod, szeretnéd meghálálni? Az idegen megrázta bundáját, amit vállvonogatásnak is lehetett vélni. – Nem errőszakoskodom.

– Te lehetnél az első követőm – mondta Jeff álmodozva. – A robotok kötelesek engedelmeskedni nekem. Derec és Ariel nem igazán... adta be a derekát, hogy úgy mondjam. Voltaképpen miért aggódsz?

– Le'et, 'ogy beteg uagy.

A fiú meglepődött. – Beteg? Hogyan lehetnék, amikor nincs meg a régi testem?

– Asz agyad le'et beteg. – Wolruf bólintott. – Talán igen, talán nem.

– Téged küldtek ide, igaz? Hogy jobb belátásra bírj.

– Nem. Túlságosan elfoglaltak a"oz, hogy eszükbe 'utna Wolruf. Elfeledkesztek rrólam. Idesétáltam, amíg uitatkosztak.

El'öttelek meglátogatni.

– Tényleg? – érzékenyült el a fiú. – Csak hogy lássál?

– Egyedül marradtál Rrobotuárosban. I'en lény csak egy uan. Ismerrem eszt asz érrszést. Beteg le'etsz, és nem is tudsz rróla. Eszt kellene kiderríteni.

Jeff a mennyezetre nézett. Ahogy szoba került a magány, tényleg egyedül érezte magát. És talán a betegség is igaz.

– Nem bízom bennük – mondta Wolrufnak. – Uralkodhatnék az egész városon... sőt az egész bolygón. Ebben akarnak meggátolni. – Ám úgy érezte, kihunyott benne a korábbi lobogás. Elfáradt, érzései eltompultak.

– A rrobotok nem tudnak szándékosan ártani neked – emlékeztette a kutyaféle. – Rritkán 'ibásznak, de akarrattal nem okosznak kárrt az emberreknek.

– De Ariel és Derec...

– A rrobotok aszt sem enged'etik meg, 'ogy ők ártsanak neked. A uizsgálatokból kiderrül, betegnek vagy egészségesnek tarrt'atod-e magad.

Jeff behunyta szemét, és sóhajtott.

Derec nem látta, mikor távozott Wolruf a csoportból, de észrevette visszatérését. A szőrös idegen, fogait kivillantva, széles vigyorral pillantott fel rá.

– Mi újság, Wolruf?

– Jeff meggondolta magát. Megengedi a uizsgálatot. Minden szem a kis szőrmókra szegeződött.

– Biztos vagy benne? – tudakolta Kutató 1.

– Nem néztem ki belőled – jegyezte meg derűsen Derec. – Emlékeztessél rá legközelebb, hogy mire vagy képes.

– Wolruf? Hogyan intézted el? – kérdezte csodálkozva a lány.

– Elbeszélgettem uele – mondta csendesen. – De nektek nem a'ánlom, merri megmakacsol'a magát.

– Bízunk benne, hogy sikerült elintézned – nyugtatta meg Derec. – Kutató 1 és Sebész 1, azonnal menjetek, és végezzétek el a szükséges vizsgálatokat. Nektek is azt ajánlom, ne sokat társalogjatok vele. Szerintem még kiszámíthatatlan a fiú.

– Megkezdjük az elemző eljárást – közölte a kutatórobot. – Megkérhetném, Derec, hogy korábbi megbeszélésünk értelmében tege lehetővé teste letapogatását? A berendezés elkészült, és a központi számítógép is hasznát veszi majd az adatoknak Jeff állapotával kapcsolatban.

– Természetesen megyek. – Derec Ariel és Mandelbrot felé fordult. – Mihelyt végeztem...

– Jól van. Várunk rád – mosolygott a lány. – Wolruf is itt lesz. Sebész 1 nyomában Derec bevonult egy zsúfolt szobába, és a robot kérésére ruhátlanul lefeküdt egy vízszintes, hideg lemezre. A gépmember különféle érzékelőket erősített rá, ezek egy olyan, szedett-vedett készülékhez kapcsolódtak, amelyet Derec még nem látott ezen a bolygón. Ez egyszer a parancsoló szükség háttérbe szorította a takarékos tervezést, a robotok működőképes berendezést eszkábáltak össze, függetlenül attól, mennyire kényelmes és tetszetős.

Amíg Sebész 1 különféle rezgésszámú hullámokat és láthatatlan sugarakat bocsátott át teste különböző részein, Derec arra gondolt, hogy ha elmúlik ez a Jeff körüli vészhelyzet, vagy tökéletesítik a berendezést, vagy véglegesen megszabadulnak tőle. Nem valószínű, hogy a robotok megtűrnének elegáns gépi világukban egy ilyen szembeszökő rondaságot. Titokban enyhe elégtételt érzett, hogy itt sem minden tökéletes.

Amikor a letapogatás befejeződött, Derec felöltözött, Sebész 1 pedig felnézett.

– Megfelelő lesz – mondta elégedetten. – Képesek leszünk Jeff testének helyreállítására, beleszámítva természetesen a műtét utáni öntisztulási folyamat szerepét is. Kutató 1 komkapon keresztül értesített, hogy visszavárnak bennünket a vizsgálóba.

A kutatórobot már várt rájuk.

– Hogy van a fiú? – kérdezte rögtön Derec.

– Ariel elmélete látszik igazolódni. Az emberi magatartást és hangulatot befolyásoló hormonok közül néhánynak a szintje magasabbnak mutatkozott a kellenél. A rendkívül szűk keretek közé szorított vérellátás szempontjából igen kis mennyiségek is megváltoztathatják a százalékos összetételt.

– Biztos voltam benne, hogy nem is olyan rossz gyerek ez – mondta megkönnyebbülten Ariel.

– Én is – csatlakozott hozzá Wolruf.

– Mi a szándékotok? – érdeklődött Derec a robotoktól. – Megbeszéltétek már vele a vizsgálati eredményeket?

– Még nem. Sebész kollégámmal meg kell vitatnunk a részleteket – felelte Kutató 1. – Ha ő is egyetért velem, akkor kimondhatjuk, hogy Jeff Leong nem tehető felelőssé viselkedéséért. Ebben az esetben azt a nézetet fogadjuk el, hogy állapotának megítélésében az Első Törvény erősebb valamennyi utasításnál, amelyet Jeff a Második Törvény értelmében adna számunkra.

– Ejha! Óriási lépés! – mondta elismerően Ariel.

– Itt az ideje, hogy magunkkal is törődjünk – szólt közbe Derec.

– Kutató 1, szükségetek van további emberi segítségre? Ha nem, el kell intéznünk néhány fontos dolgot.

– Nem igényeljük a közreműködését – válaszolta készségesen a robot. – A nap folyamán később kell visszatérnie.

Semmi gond – egyezett bele Derec, majd széles mosollyal Mandelbrothoz fordult. – Rajta, barátom! Mutasd meg nekünk azt az űrjárművet. Át kell vizsgálnom alaposan, ellenőriznem kell berendezéseit meg sok egyebet. Hol találjuk?

– A város szélétől nem messze. Az egyik közlekedési alagútból a közelében érünk a felszínre.

– Akkor gyerünk!

Az utazás eseménytelenül telt el, csupán Derec és Ariel arca égett a kíváncsiságtól. Amikor elérték az építkezési zónát, gyalog folytatták útjukat. Szerencsére Mandelbrot egy széles mezőt választott a leszállásra.

– Látom már! – kiáltott fel Ariel, és egy ezüstkék sávra mutatott, amely vakítóan szikrázott a napfényben. Az űrjármű egy lankás domb mögött rejtőzött.

Derec még nem látta pontosan a tárgyat, de már belopakodott szívébe a kétkedés. Nem szólt semmit, amíg fel nem értek az emelkedő tetejére, és meg nem pillantották a csillogó járművet. Ariel meglepetten hőkölt vissza.

– Egy életmentőkapszula – mondta Derec borúsán. Olyan kicsi volt, hogy még az enyhén hullámzó talaj is szinte teljesen elrejtette.

– Valóban – ismerte el Mandelbrot. – Egy átalakított életmentő kapszula. Én módosítottam.

– Alfa, Alfa – csóválta meg a fejét Derec. – Akarom mondani, Mandelbrot.

– Csalódottságot érzékelek – jelentette ki a robot. – Mi ennek az oka?

– Akármilyen neved, távozni szerettünk volna erről a bolygóról – zokogott Ariel. – De ez a csöppnyi űrhajó csak egyszemélyes.

– Én is a rrobotal utasztam – szólt közbe Wolruf.

– Mandelbrot, miért nem közölted velünk, hogy csupán egyetlen felnőtt humanoid fér el benne? – kérdezte bosszúsán Derec. – Pedig megkérdeztem tőled, hol van, milyen állapotban és így tovább.

– Akkor Jeff Leong egészségéről folyt a vita. Úgy véltem, a fiú rendelkezésére akarja bocsátani az űrjárművet. Arra a célra pedig megfelelő.

– Persze – sóhajtott Derec. – Igazad van. – Váratlanul átkarolta a lány vállát. – Ám azt hiszem, Arielnek nagyobb szüksége lenne a bolygó elhagyására. Találnia kell... egy olyan helyet, ahol gondját viselik.

A lány megfogta Derec kezét, és megszorította, talán hálából, hogy nem említette betegségét.

– Hogyan alakítottad át? – érdeklődött Derec.

– Lényegesen megnöveltem a hajtóerőt. Együttal sikerült megfelelő teret kialakítanom Wolrufnak. Jómagam a menekülő ember számára fenntartott helyet vettem igénybe, de természetesen az életfenntartó eszközök nélkül. A készleteket Wolruf számára töltöttem fel.

Derec bólintott, és hallgatagon nézte az apró űrhajót.

Senki sem beszélt. Mindnyájan megértették a helyzetet, és azt is, mit jelent ez Derec számára. Amikor végül megfordult, valamennyien szótlánul kísérték az alagútmegállóhoz.

Éppen akkor értek vissza a gyógyítólétesítménybe, amikor a két orvosrobot kilépett a műtőből.

– Már végeztetek is? – kérdezte meglepetten a lány. – Hogy van a beteg?

– Az operáció eddig sikeresnek látszik – felelte Sebész 1. – Ellentétben a robottestbe való agyátültetéssel, amely nem igényelt gyógyulási időszakot, Jeff emberi testének most jelentős öntisztulási folyamaton kell átmennie szigorú ellenőrzésünk mellett.

– A legfontosabb ismeretlen tényező most az, amelyik a biológiai öngyógyulás energiáját határozza meg. Erről nem sok tapasztalatunk van – tette hozzá a másik robot. – Ennek ellenére...

– Úgy vélik, rendben van a kölyök – fordította le a hallottakat Derec. – Jól értem?

– Igen.

– És milyen a ...magatartása? – kérdezte félénken a lány. – Visszanyeri... érzelmi egyensúlyát?

– Újabb adatokat várunk, hogy erre a kérdésre válaszolhassunk. Még órákon át fog aludni – felelte a sebészrobot. – Akkor is enyhe nyugtatókat fog kapni, amikor először magához tér, így csökkentjük azt az újabb megrázkódtatást, hogy ismét emberi testben találja magát.

– Ha a teste valóban felépül – tette hozzá a kutatórobot –, vérszérumszintje fokozatosan visszatér a normál értékre. Véleményem szerint ez a hatás nem következik be hirtelen, ismereteink azonban hiányosak ebben a témakörben.

Ariel bólintott.

– Akkor most elmegyünk – jelentette ki Derec. – Kapcsolatba akarok lépni a központi számítógéppel, és el akarom intézni egy kisebb űrjármű felújítását. A vezérlőasztalomon keresztül folyamatosan tájékoztatást kérek Jeff állapotáról.

18. fejezet FELSZÁLLÁS

Derecnek sikerült összeverbuválnia egy szerszámrobotokból álló csapatot, hogy Mandelbrot irányítása mellett rendbe hozzák az űrjárművet. A számítógép felmentette őket hétköznapi munkájuk alól azzal a megokolással, hogy Ariel egészségi állapotának javulását segítik elő, ha elhagyhatja a bolygót. A kérés nem kifejezetten az Első Törvény hatálya alá tartozott, ám egyéb ellenérvek híján ennyi is elegendőnek bizonyult.

Derec nem éppen kitörő örömmel vette tudomásul, hogy az űrhajó nem alakítható át két ember életfeltételeinek fenntartására. A tény azonban nem lepte meg. Nem lehetett kitágítani az apró űrjárművet. Ariellel együtt figyelemmel kísérte, hogyan emelnek hangárt a robotok Mandelbrot leszállási helyének közelében a kisebb javítások elvégzésére. Csupán szokásos kíváncsiságától sarkallva figyelte a robotok tevékenységét.

Ariel nem szívesen beszélt az űrhajóról, és azt sem árulta el, hová akar távozni. Derec megértette, hogy az Auróra nem jöhet szóba, és valójában egyikük sem látta világosan, hol kereshetne a lány megfelelő gyógymódot. Akárhogyan állt is az ügy, Ariel ezt nem kívánta megvitatni.

Derűje akkor tért vissza először, amikor Kutató 1 jelentkezett a számítógép vezérlőasztalán. Elmondta Derecnek, hogy Jeff felébredt, beszélget, és testébe visszakerülése óta első ízben nem kap már nyugtatókat sem. A lány ragaszkodott hozzá, hogy Dereckel együtt azonnal meglátogassák a kórházban.

Jeff légpárnás ágyon feküdt, és puha köpenyt viselt, amely finoman hullámozott körülötte. Kutató 1 tájékoztatta őket, hogy Jeffet zavarba ejtette a testét borító rengeteg vágás és seb, bár további műtétekkel sor kerülhet ezeknek az eltüntetésére. Derec szemügyre vette Jeff sovány testét, ázsiai arcvonásait, és arra gondolt, a fiú inkább magakorúnak látszik, semmint tizennyolc évesnek.

Jeff sötét tekintete firkésze vándorolt egyikükről a másikra, egyetlen szót sem szólt.

– Hogy érzed magad? – törte meg a csendet Ariel.

Jeff némán nézte a lányt egy ideig. – Ember vagyok – mondta végül csendesen. – Azt hiszem.

– Jobban vagy? – próbálkozott Derec. A fiú félénken vállat vont.

– Dühös vagy még? – kérdezte szelíden Ariel.

– Miért lennék? – kérdezett vissza Jeff bizalmatlanul.

Derec zavartan pislogott a lányra, hiszen annyit sem beszélt korábban Jeff-fel, mint Ariel, így nemigen tudta, hogyan nyerve meg a fiú bizalmát.

– Nem vagy többé robot – szögezte le a lány.

Jeff szinte észrevétlenül megrázta a fejét. – Hát... úgy érzem... mintha valami ködben bolyongtam volna. Mintha álom lett volna. A valóság halvány mása. Ennyire emlékszem... – Kihívóan nézett mindkettőjükre, és figyelte, mit szólnak ehhez.

Derec ismét Arielre pillantott.

– Azt hiszitek, hazudok? – Jeff hangjába ismét visszatért egy árnyalatnyi harciasság. – Szerintem azt gondoljátok magatokban, hogy megpróbálok kibújni a felelősség alól. Miért nem takarodtok innen?

– Menjünk! – mondta Ariel csendesen, és maga után húzta Derecet a kabátujjánál fogva. – Hagyjuk egyedül!

A lány az egykori vizsgálószobába vezette Derecet. Már ismét a helyére került az eredeti berendezés, de a hely még alkalmasnak kínálkozott a beszélgetésre, különösen azóta, hogy Jeff nem hallgathatta le őket érzékeny robotikus mikrofonjával.

– Őt kell elküldenünk, nem engem – közölte Ariel.

– Mit mondasz? – egyenesedett ki a meglepetéstől Derec.

– Neki kell elmennie az űrhajóval.

– Ráér még, ahogy nekem is várom kell. Ariel, neked van halaszthatatlanul szükséged a gyógykezelésre. Ha Jeff tudna róla, ő sem ellenezné.

– Derec, nem láttad, hogyan nézett ránk? Nincs még túl a... megpróbáltatásokon. Most is azt hiszi, hogy valamilyen módon ki akarjuk játszani.

– Ha elmegy, közelebből megismerjük egymást Jeff-fel. Végül jó barátok leszünk, ahogyan nekünk, kettőnknek is sikerült, elvégre mi leszünk az egyedüli emberek a bolygón.

– Nem, Derec. Be kell bizonyítanunk neki, hogy nem neheztelünk rá... és hogy az emberek önzetlenül segítenek a másikon, nem pedig a saját érdekükben.

– Akkor ezt ő bizonyítsa be azzal, hogy rajtad segít! Számodra sokkal fontosabb a távozás, mint neki. Ez lehetne a döntés alapja.

– Talán nem is kellene elmennem, legalábbis még nem.

– Miket beszélsz? Mit értesz azon, hogy „nem is kellene”?

– Derec, nem tudom, hol keressek magamnak gyógyulást. Elindulhatok a világűrben, bolyonghatok mindenfelé, de nem biztos, hogy ez a legjobb megoldás. Ha itt maradnék, Kutató 1 talán szövetmintát vehetne tőlem, és kidolgozhatna valamilyen gyógymódot. Ez persze hosszabb időt venne igénybe, ám több esélyt kínálna számomra.

Derec tétovázva nézett körül a szoba ismeretlen készülékein. – Az orvostudományi ismeretek szintje még egy kissé hiányos... de az Első Törvény értelmében a kutatórobot valóban megpróbálkozhatna velem.

– És ha ezt sikerült egyszer s mindenkorra elintézni, akkor a következő alkalmat már felhasználhatnám a távozásra.

– Itt hagyhatnál egy sejtenyészetet Kutató 1-nek, és máris távozhatnál.
– Nem lenne tisztességes, ha ilyen állapotban hagynám itt Jeffet. Ez épp arról győzné meg, hogy mi csak a saját érdekünket tartjuk szem előtt.

– Ez az egyedüli ok?

– Hát, nem egészen. – A lány zavart mosollyal félrenézett. – Tulajdonképpen miért akarsz ennyire megszabadulni tőlem?

Derec keresztbe fonta karját a mellkasán, és vállat vont. – Emlékszel rá, mit mondtam közvetlenül azután, hogy ideérkeztünk? A robotok kérésének megfelelően itt maradnék, hogy segítsék, ha cserébe megkérhetném őket, hogy szabadon távozhass a bolygóról.

– Akkor azt mondtam, veled maradok – bólintott a lány.

– Nos, mindig örömmel töltött el, hogy így döntöttél, de ...úgy vélem... a saját érdekedben jobb lenne, ha most mennél. – Zavartan érezte, hogy enyhén elpirul.

– Ugye, szeretnéd, ha együtt maradnánk? – A lány kissé lehajolva elkapta Derec földre szegeződő tekintetét, és játékosan a szemébe mosolygott. – Igaz?

– Hát... – Nem tudta megállni, hogy szintén el ne mosolyodjon, de az még jobban meglepte, amikor a lány átkarolta és hosszan magához ölelte. – Tekintve, hogy én is ide vagyok láncolva erre a bolygóra... – Még idejében felocsúdott ahhoz, hogy ő is magához szorítsa a lányt.

Nemsokára Ariel megveregette Derec hátát, kivonta magát ölelő karjaiból, és nevetve szólalt meg: – Gyerünk, mondjuk meg neki!

Jeff egyik kezében fényesre csiszolt négyszögletes fémlemez tartott, és olyan szögbe döntötte, hogy láthassa magát. Kutató 1 segítette ki ezzel az eszközzel, amikor tükröt követelt, mert a robotok nem használtak ilyen holmit, eszközbe sem jutott, hogy szükségük lenne rá. Másik kezével végigsimította állkapcsát, majd két oldalról finoman összenyomta arcát úgy, hogy a szája kidudorodott. Halvány mosollyal nézte a mulatságos arcot, azután föl-le táncoltatta szemöldökét.

– Te vagy ismét – mondta szinte suttogva. – Én vagyok ismét. – Nem érzett többé vágyat, hogy magával beszéljen, ezért abba is hagyta.

De nem tudta levenni tekintetét a tükrőről. Olyannak látta magát, amilyennek feltehetően lennie kellett. Ismét megtalálta régi önmagát. Jeff Leong, a tizennyolc éves fiú életben van, és ha még nem is állt helyre tökéletesen az egészségi állapota, egyre jobban érzi magát.

A kopogás hangjára leeresztette a tükröt. – Igen? – szólalt meg csendesesen.

Ariel épp csak annyira nyitotta ki az ajtóit, hogy bedughassa a fejét. – Szeretnék neked mondani valamit.

Jeff teste önkéntelenül megfeszült. – Mi lenne az?

A lány és Derec belépett a szobába. – Csupán azt szeretnénk volna közölni veled, hogy amint kielégítően érzed magad, rendelkezésedre áll egy űrhajó, amellyel elhagyhatod a bolygót. Ha elég gyorsan felébredsz, még elkezdheted az egyetemen az első félévet.

A fiú gyanakodva fűrészte mindkettőjük arcát. – Mennyibe kerül?

Ariel értetlenül nézett rá.

– Ingyen van – felelte helyette Derec.

– Megajándékoztok egy űrhajóval, ellátok élelemmel és üzemanyaggal, mindezt ingyen? Mit kértek érte cserébe?

– Semmit – vágta rá Derec dühösen. – Ide figyelj, miért...

A lány figyelmeztetően tette rá kezét a karjára, és átvette a szót. – Jeff, ha jobban tetszik, kölcsönnek is tekintheted. Az a helyzet, hogy ha egyszer tudnál valakit értünk küldeni, aki elvinne innen minket... Pénzünk ugyanis nincs, és tudom, hogy neked sincs... de ha mégis lehetőség nyílna valaha a viszonzásra, ez nagyobb fizetség lenne a számunkra, mint amennyit megérdemlünk.

– Nem vagyok hajóztólistán – ellenkezett Jeff. – Nem hiszem, hogy errefelé tudnék küldeni bárkit, vagy akár magam idetalálnék. Úgy érzem, ezt tisztáznunk kell. – Várakozva tekintett rájuk, hátha megváltoztatják döntésüket.

– Akkor megegyeztünk – jelentette ki derűsen a lány. – Tudjuk, hogy Alfa személyiségével együtt Mandelbrot elvesztette a bolygó adatait, így ő sem segíthet. – Jeff tekintete Derecre siklott.

– Amikor elég jól érzed magad, rád vár az űr – bólintott Derec. Jeff szótlánul nézte mindkettőjüket, mert nem tudta, hihet-e nekik. Attól a perctől kezdve, hogy magához tért ezen a bolygón, csupa hihetetlen dolgot látott, hallott és tett. Ez a helyzet sem tűnt valóságosnak.

– Hallottad, amit mondtunk? – kérdezte Ariel.

– Persze – felelte halk és fakó hangon.

Derec és Ariel bizonytalanul nézett egymásra. A fiú állhatatosan figyelte őket, mintha nem tudná, mire számíton. Aztán a pár minden további magyarázat nélkül távozott.

Jeff szépen gyógyult, és Derec gyanította, hogy az Első Törvény előírásának megfelelően a robotok orvoscsoportja a hagyományos ismeretekre támaszkodva sokkal körültekintőbben hozta meg döntéseit, mint ha emberorvosok intézkedtek volna. Miután tisztázódott, hogy sikeresen hajtották végre a fiú agyának visszaültetését, testének sérüléseit kellett helyrehozniuk. Jeff továbbra is csendesesen és lehangoltan viselkedett, de többé nem adta jelét önzésnek vagy erőszaknak. Ariel vette észre, hogy ezt a magatartást robottestével együtt vetette le a fiú.

Derec azt javasolta, valamennyien vonuljanak ki Jeff búcsúztatására az űrhajó felszállása alkalmából. Amikor a fiú elég erősnek érezte magát az utazásra, Mandelbrot bekapcsolta a számítógépet az apró űrhajóban, és röpké tanfolyamot tartott neki a kézi vezérlésről arra az esetre, ha kényszerleszállást kellene végrehajtania. Alapvetően azonban a komputerre várt a feladat, hogy bemérje a legközelebbi űrútvonalat, várakozópályára állítsa a járművet, és folyamatosan küldjön vészjeleket. Még a

robotok sem kételkedtek abban, hogy előbb veszi fel Jeffet egy nagyobb űrjármű, mintsem végképp leállnának a kapszula életfenntartó berendezései.

Jeff továbbra is csendes és bizalmatlan maradt, noha már közeledett a távozás ideje, Kutató 1 azonban megnyugtatta a többieket, hogy a fiú rossz tapasztalatainak hatása lassan elmúlik.

Egy ideje már létrejött az együttműködés saját testével – magyarázta a robot. – Keringési rendszerei is szervezetével összhangban dolgoznak.

Amint ott várták a hangár közelében, hogy Jeff beszálljon a kapszulába, Ariel megjegyezte: – Ha visszatér a hétköznapi emberi társadalomba, biztosan végleg helyrejön.

– Nem mutatkozott túlzottan hálásnak – jegyezte meg Derec keserűen. – Elvégre senki sem tette kötelezővé, hogy őt küldjük. Mi is szeretnénk megszabadulni innen.

– Csss! – fordult felé a lány.

Jeff közeledett. Még lassan, néha lábával tapogatózva haladt, mozgáskéességét azonban maradéktalanul visszanyerte. – Csak azt akartam veletek közölni, hogy ha rájövök, merre rejtőzik ez a bolygó, szólok néhány embernek a megmentésetek érdekében.

– Biztosan megteszed – hunyorított Ariel. – Jó utat!

– És köszönöm... a lehetőséget... hogy távozhatom. – Bátortalanul visszanezített.

– Minden rendben lesz – nyugtatta meg Derec. – Vigyázz magadra!

A fiú halvány mosollyal nézett fel Kutató 1-re és Sebész 1-re. – Kétségtelenül érdekes élmény volt megismerkednem veletek. És köszönöm, hogy újból összefoltoztatok.

– Nincs mit – szólalt meg egyszerre a két robot.

Jeff körbenézett a várakozókon, és tekintete megakadt Wolrufon. – Jól érzed magad, öcskös?

– 'ól – felelte Wolruf, és akkorát bólintott, hogy hegyes fülei beleremegtek. – Köszleked' óuatosan!

– Hát akkor... Vizontlátásra. – Jeff felszegen bólintott, és csatlakozott az űrhajónál várakozó Mandelbrothoz. A robot ellenőrizte a felszállási előkészületeket.

Egy pillanattal később a fiú eltűnt az űrhajóban, a jármű feldübörgött, és sebesen emelkedett fel az égbe, végül egyetlen csillogó ponttá zsugorodott a napfényben.

Derec hunyorogva nézett utána, amíg meg nem fájdukt a nyaka az erőlködéstől. – Ez volt a legnagyobb vágyunk – sóhajtotta. – És most elajándékoztuk.

Arielle megfogta a karját, és hozzásimult. – Helyesen cselekedtünk, Derec. És különben sincs veszve semmi.

A fiatalember lenézett a lányra, és elmosolyodott. – De nincs ám...

Mindketten megfordultak, és a kis csapat élén visszaindultak Robotvárosba.

Arthur Byron Cover

TEHETSÉG

Tartalom

Humorérzék (Isaac Asimov)

1. Érzel valamit?
2. Lelassult mozgás
3. Az Áramszaggató
4. Ariel és a hangyák
5. Felejts, különben
6. Színház az egész világ
7. A hajnal emléke
8. Lenni vagy mit tenni?
9. Társat kap a társulat
10. Avery tervei
11. Kizökkent álmok
12. A mindenség elmélete
13. Távolsági búcsú

Humorérzék ISAAC ASIMOV

Vágyat érez-e a robot, hogy ember legyen?

Újabb kérdéssel felelhetünk erre. Vágyat érez-e a Chevrolet, hogy (Cadillac legyen?)

Ebben az a kimondatlan állítás rejlik, hogy egy gépnek nincsenek vágyai.

Lényegét tekintve azonban a robot nem pusztán gép, legalábbis elvileg. Olyan szerkezet, amely az ember lehető legtökéletesebb utánczata, így a mélyén ott húzódik valahol a mezsgye, amelyet egyszer átléphet.

Alkalmazhatjuk ezt az élővilágra is. A földigiliszta nem vágyik arra, hogy kígyó legyen, a víziló nem szeretne elefánt lenni. Nincs okunk annak feltételezésére, hogy ezek a teremtmények feszélyezve éreznek magukat, és saját létüknél többről álmodoznának. A csimpánzok és gorillák tudatos lényeknek tűnnek, de semmi sem indokolja, hogy azt gondoljuk róluk, szeretnének emberek lenni.

Az ember azonban a túlvilági élet után sóvárog, és arra áhítozik, hogy angyallá váljék. Valahol az élet áthaladt egy határvonalon. A törzsejlődésben megjelent egy faj, amely nemcsak öntudatra ébredt, hanem elégedetlen is lett önmagával.

Egy napon talán a robotok szerkezete is annyira bonyolulttá válik, hogy átlép egy hasonló határt.

Megengedve, hogy a robot egykor az ember szerepére pályázzik, vajon mit szeretne elérni? Áhítozhat például arra a jogi és társadalmi helyzetre, amelybe az emberi lények beleszületnek. Erről szolt *A két évszázados ember* (1976) című novellám, amelyben robothősöm ennek érdekében sorra feladta valamennyi tulajdonságát, még a halhatatlanságát is.

Ez a történet azonban inkább a filozófia, mint a valóság szemszögéből közelítette meg a problémát. Mi különbözteti meg az emberi lényt – milyen testi vagy tudati jellemzők –, amelyekre a robot legjobban áhítozik? Egyetlen épeszű robot sem irigyelné, hogy az ember gyenge és sebezhető, képtelen a legenyhébb környezetváltozásoknak is ellenállni, szüksége van alvásra, elköveti a legostobább hibákat, védtelen a fertőző és pusztító betegségekkel szemben, s logikátlan érzelmi viharai teljesen megbéníthatják cselekvőképességét.

A robot sokkal inkább irigyelheti az embertől, hogy képes a barátságra és a szerelemre, kíváncsisága határtalan, és mohón szerez új tapasztalatokat. Szerény véleményem szerint azonban az emberi létre áhítozó robot végül rájönne, hogy az, amit a legjobban szeretne megérteni, és amit a legkétségbeejtőbben nem ért az az emberi humorérzék.

Ez a tulajdonság semmi esetre sem általános az emberi lények között, noha végigvonul valamennyi kultúrán. Rengeteg embert ismertem, aki nem tudott nevetni, csupán zavarodottan vagy megvetően nézett rám, ha megpróbáltam elsütni egy viccet. Nem kell messzire mennem, itt van az apám, akit hidegen hagytak legmulatságosabb ötleteim is, mert úgy érezte, komoly ember figyelemre sem méltat ilyeneket. (Szerencsére anyám minden fenntartás nélkül jókat kacagott tréfáimon, máskülönbben érzelmileg visszamaradt felnőtt lett volna belőlem.)

Vizsgálódásaim szerint azonban a humorérzékben az a legfurcsább, hogy senki sem hajlandó elismerni a hiányát. Az emberek készségesen bevállják, hogy gyűlölik a kutyákat, utálják a gyerekeket, sőt néha vidáman eldicsekednek, hogy csálnak a jövedelemadó-bevallásban, vagy csalják házastársukat, mert jogosnak érzik, és még akkor sem tiltakoznak, ha valaki ezt embertelennek vagy beestelennek tartja, mert a jelzők könnyed megváltoztatásával egyszerűen csak realistának vagy gyakorlatiasnak tartják magukat.

De próbáljuk meg azzal vádolni őket, hogy nincs humorérzékük. Már is élénken tiltakoznak minden esetben, függetlenül attól, mennyire nyíltan és milyen gyakran adják ennek tanújelét. Apám például mindig hangoztatta, hogy remek a humorérzéke, és ezt bármikor hajlandó is bebizonyítani, ha olyan viccet hall, amelyen lehet nevetni (de sohasem hallott – legalábbis tapasztalatom szerint).

Miért éppen akkor tiltakoznak hát az emberek, ha humortalannak tartják őket? Elméletem szerint azért, mert tisztában vannak vele (tudat alatt, ha nem is nyíltan), hogy a humorérzék minden más tulajdonságnál jellegzetesebben emberi, és visszautasítják, hogy bárki lefokozza őket egy nem egészen emberi tudatszintre.

Csupán egyszer nyúltam a humorérzék témájához a „Tréfamester” című tudományos-fantasztikus elbeszélésemben, amely először az *Infinity Science Fiction* (Végtelen Tudományos Fantasztikum) folyóirat . decemberi számában jelent meg, és nemrég látott napvilágot ismét *The Best Science Fiction of Isaac Asimov* (Asimov legjobb tudományos-fantasztikus történetei) (Doubleday, 1986) című gyűjteményes kötetemben.

A történet főhőse azzal múlatta az időt, hogy vicceket mesélt egy számítógépnek (a történet folyamán hatot meséltem el). A komputer természetesen mozdulatlan robot, vagy ami ugyanaz, a robot voltaképpen mozgó számítógép, így az elbeszélés robotokról és viccekről szolt. A történetben sajnos nem a humorérzék mibenlétét, hanem a közszájon forgó viccek forrását keresték. Erre is van válasz, de ehhez ajánlatosabb elolvasni a novellát.

Am én nemcsak tudományos-fantasztikus történeteket találok ki. Mindent leírok, ami gondolatoktól nyüzsgő fejemben felbukkan, és kiadóim (érdemtelen szerencsémnek köszönhetően) furcsamód úgy vélik, törvénybe ütköző lenne bármely, általam átadott kézirat megjelentetését megtagadniuk. (Biztosíthatom az olvasót, hogy sohasem ábrándítottam ki őket ebből a neveléses tévhitből.)

Így amikor elhatároztam, hogy készítek egy viccgyűjteményt, a Houghton Mifflin kiadónál meg is jelent 1971-ben ezzel a címmel: *Isaac Asimov's Treasury of Humor* (Isaac Asimov humorkincstára). Ebben 640 viccet meséltem el emlékezetből. (Még a folytatásra is maradt elég ezzel a címmel: *Isaac Asimov Laughs Again* [Isaac Asimov újra nevet], de képtelen vagyok időt szakítani rá, függetlenül attól, milyen hosszú ideig ülök számítógépem előtt, és milyen sebesen verem a billentyűket.) A

vicceket saját elméleti megjegyzéseimmel fűszereztem, amelyek arra vonatkoznak, mi a mulatságos, és mitől lesz egy vicc még mulatságosabb.

Ne felejtsek el, a humornak legalább annyi elmélete létezik, mint ahány ember ír róla, és nincs közöttük két egyforma. Persze egyik ostobább, mint a másik, így én sem éreztem lelkiismeret-furdalást, hogy a halomnyi magyarázatra rátegyek néhány lapáttal a saját gondolataimból.

Dióhéjban összefoglalva, érzésem szerint minden sikeres vicc elengedhetetlen alkotóeleme a nézőpont hirtelen megváltozása. Minél mehökkentőbb ez a fordulat, minél váratlanabban következik be, minél gyorsabban fogja fel a hallgató, annál hangosabb a nevetés, és annál fergetegesebb a hatás.

Vegyünk például egy viccet abból a néhányból, amelyet magam találtam ki:

Jim betér egy bárba. Ott találja Billt, a legjobb barátját, amint egy üveg sör társaságában gubbaszt egy asztal sarkánál, és komoran néz maga elé. Leül mellé, és együttérzően kérdezi: – Mi a baj, Bill?

Bill sóhajt, és azt mondja: – A feleségem tegnap megszökött a legjobb barátommal.

Jim csodálkozva kérdezi: – Miket beszélsz, Bili? Hisz én vagyok a legjobb barátod.

Mire Bill, halkán: – Csak voltál, pajtás.

Bízom benne, hogy észreveszik a nézőpontváltást. Természetes feltételezés, hogy szegény Bill bánkodik a tragikus veszteség miatt. Csak az utolsó három szóból derül ki teljesen váratlanul, hogy valójában öröm tölti el. Az átlagférfi eléggé ellentmondásos érzéseket táplál felesége iránt (bármennyire szereti is), hogy derüsen fogadja ezt a nézőpontváltást, a csattanót.

Mármost, ha egy robot agyát csupán logikus gondolkodásra tervezték (és mi hasznát venné bármiféle más robotagnak az ember, aki a saját céljainak szolgálatába próbálja állítani a robotokat), aligha lenne képes a hirtelen nézőpontváltásra. Ez ugyanis megkövetelné az agytól, hogy elsősorban a logika törvényeit tekintse hibásnak, vagy olyan csavarosan gondolkozzék, amire nyilvánvalóan nem képes. Ráadásul veszélyes lenne, ha egy robotagyba kétértelműségeket ültetnénk. Döntéseket várunk tőle, nem pedig „lenni vagy nem lenni”-féle töprengést.

Képzelnék el, hogy elmeséljük egy robotnak az előbbi viccet, a robot pedig a csattanó után komoran néz ránk, és ilyen kérdéseket tesz fel:

Robot: – De Jim miért nem a legjobb barátja többé Billnek? A leírásból nem derül ki, hogy Jim bármi olyat tett volna, ami kiváltotta volna Bill haragját vagy elégedetlenségét.

Mi: – Nem, Jim nem tett semmit. Valaki más tett valamit Billért, amit az olyan csodálatosnak tartott, hogy ettől nyomban az illető lett a legjobb barátja.

Robot: – De ki tette azt a valamit?

Mi: – Természetesen az a férfi, aki megszöktette Bill feleségét.

Robot (hosszú gondolkodás után): – De ez nem lehet így. Billnek a felesége iránt mély vonzalmat, elvesztése miatt pedig bánatot kellett éreznie. Talán nem így éreznek a férfiak a feleségük iránt, és nem így érinti őket, ha elveszítik?

Mi: – Elméletben igen. Itt azonban kiderül, hogy Bill egyáltalán nem kedvelte a feleségét, és boldog, hogy valaki megszöktette.

Robot (újabb hosszú gondolkodás után): – De ezt ön nem így mesélte el.

Mi: – Tudom, épp ez benne a mulatságos. Gondolkodásomat egy bizonyos irányban vezettem, aztán hirtelen a tudomásodra hoztam, hogy ez rossz irány volt.

Robot: – Mókás dolog valakit félrevezetni? Mi (feladjuk): – Na, akkor folytassuk a házépítést! Bizonyos viccek éppenséggel az emberi lények logikátlan viselkedésén alapulnak. Nézzük ezt:

A szenvedélyes lóversenyrajongó megáll a fogadópenztár ablaka előtt, és buzgó fohással fordul a Mindenhatóhoz.

– Uram – mormolja őszinte szívvel, tudom, elítéled, hogy szerencsejátékra adtam a fejem, de most az egyszer engedd meg, hogy ne veszítsek. Annyira szükségem van a pénzre.

Ha elkövetjük azt a butaságot, hogy elmeséljük ezt a viccet egy robotnak, az nyomban megkérdezi: – De akkor pontosan ugyanannyi pénzzel távozik a lóversenyről, mint amennyivel érkezett, nem igaz?

– De.

– Ha ennyire szüksége van a pénzre, csupán annyit kell tennie, hogy egyáltalán nem fogad, és akkor éppen ott tart, mintha nem veszített volna.

– Igen, de olthatatlan vágyat érez a szerencsejátékra.

– Úgy érte, akkor is, ha veszít?

– Igen.

– De hát ennek nincs értelme.

– Éppen az a vicc csattanója, hogy a játékos ezt nem érte. Vagyis mulatságos, ha valakinek nincs logikai érzéke, és a legegyszerűbb igazságot sem érte meg?

Mi mást tehetnénk ilyenkor? Folytatjuk a házépítést.

Az igazat megvallva, mennyiben különbözik ez attól, amikor egy humortalan embert próbálunk győzködni? Egyszer a következő viccet meséltem el apámnak:

Mrs. Jones, a szállásadónő az éjszaka kellős közepén arra ébred, hogy furcsa zajok szűrődnek át szobája ajtaján. Kinéz, és meglátja Robinsont, az egyik bérlőjét, amint egy riadt lovat tuszkol fölfelé a lépcsőn.

Felsikolt: – Mit művel, Mr. Robinson?

A férfi azt válaszolja: – Viszem a lovat a fürdőszobába.

– Az isten szerelmére, minek?

– Hát, az öreg Higginbotham olyan fene okos, hogy bármit mondok neki, mindenre azt feleli fölényesen: „Tudom, tudom.” Nos, mikor reggel bevonul a fürdőszobába, ordítóva fog kirohanni: Ló van a fürdőszobában!” Én meg unottan azt mondom

majd: Tudom, tudom.”

És mit mondott erre az apám? „Isaac, Isaac. Városi fiú vagy, nem értesz te ehhez. Nem tolhatsz föl egy lovat a lépcsőn, ha ő nem akarja.”

Személy szerint én ezt még a viccnél is mulatságosabbnak tartom.

Mindenesetre nem látom be, miért akarhatnánk egy robotot humorérzéssel felruházni. Ám a lényeg az, hogy a robot áhítozhatna rá – de hogyan ajándékozzuk meg vele?

1.fejezet ÉRZEL VALAMIT?

- Mandelbrot, milyen érzés robotnak lenni?
- Bocsásson meg, Derec úr, de ez a kérdés értelmetlen. Noha igaz, hogy bizonyos szempontból a robotok szerezhettek olyan benyomásokat, amelyek halványan emlékeztetnek a jellegzetes emberi érzelmekre, a szó eredeti értelmében még sincsenek érzéseink.
- Sajnálom, öreg harcos, de nem tudok szabadulni a gyanútól, hogy most mellébeszél.
- Ez teljességgel lehetetlen. A pozitronikus programozás előírja, hogy egy robotnak mindig határozottan kell közölnie a tényeket.
- Ugyan, ugyan, talán nem ismered el annak a lehetőségét, hogy általában véve az emberi és a robotikus észlelés közötti különbség csak jelentéstani? Nyilván egyetértesz velem, hogy a legtöbb emberi érzés egyszerűen azoknak a kémiai folyamatoknak az eredménye, amelyek az elmére hatva befolyásolják a hangulatokat és az érzékelést. El kell ismerned, hogy az ember ki van szolgáltatva a testének.
- Erre bőséges bizonyíték kínálkozik a legnagyobb szaktekintélyek szerint – helyeselt a robot.
- Akkor ennek mintájára a te érzeteid is pusztán melléktermékei áramköreid és mechanikai alkatrészeid zavartalan működésének. Ugyanígy érezheti magát az űrhajó, amikor a hipertérbe hatolva valamennyi egysége csúcsteljesítményt nyújt. Közte és közted feltételezésem szerint csupán az a különbség, hogy neked olyan agyad van, amely ezt fel is fogja.
- Mandelbrot egy darabig hallgatott, mert belső integráljait az a tevékenység kötötte le, hogy memória-áramköreiben különféle osztályokba sorolja Derec állításait. – Még sohasem elemeztem ezt a problémát ily módon, uram. Ám úgy tűnik, az ember és a robot, valamint a robot és az űrhajó közötti összehasonlítás sok szempontból rendkívül találó.
- Akkor nézzük így a dolgot, Mandelbrot! Emberként a szénatomokon alapuló életformát képviselem, amely az alacsonyabb rendű biológiai életformák évmilliókon át tartó fejlődésének végeredménye. Onnan tudom, milyen érzés embernek lenni, mert elmém érzékeli az ember és az állati élet különféle fajai között tátongó szakadékot. És kellően óvatos összehasonlítással el tudom képzelni – hacsak kismértékben is –, mit tapasztal egy alacsonyabb rendű életforma, miközben nap mint nap szorgalmasan tevékenykedik. Továbbá közölni tudom másokkal, milyen érzés lehet az.
- Logikai áramköreim számára ez elfogadható.
- Igen, tehát párhuzamokkal, hasonlatokkal vagy egy mese révén elmagyarázhatom a többieknek, mit érezhet a giliszta, a patkány, a macska vagy akár a dinoszaurusz, amikor zsákmányra vadászik, elalszik, virágot szagol, vagy bármi mást tesz.
- Sohasem láttam még ezeket a teremtményeket, így nem merném beleélni magam, milyen érzés ezeknek lenni.
- Aha! De azt tudnád – a megfelelő párhuzam révén –, milyen érzés lehet űrhajónak lenni.
- Talán, de nem láttak el a szükséges programmal, hogy megszerezem ezeket az információkat. Továbbá azt sem látom be, milyen hasznot hajtana számomra ez a tudás a három törvényben foglalt magatartási alapminták követésében.
- Pedig éppen arra programoztak, hogy megszerezd ezeket az ismereteket, hiszen tested gyakran ezekkel az érzékelésekkel összhangban, néha pedig ezek ellenében cselekszik.
- Elméletileg mondja ezt?
- Igen.
- Tekintsem ezt hivatalos felkérésnek a feladat megoldására?
- Igen.
- Természetesen megteszek minden tőlem telhetőt, hogy a kedvében járjak, uram, ám érdeklődésem és logikai integráljaim csupán bizonyosfajta kérdések eldöntésére tesznek alkalmassá. Amit ön vetett fel, túlságosan egyéni megközelítésnek tűnhet programfeszültségeim számára.
- Az egész logika annyira elvont, hogy – legalábbis megközelítési módjában – hordoz némi egyéni elemet is, nem igaz? Ebben egyet kell értened, hiszen a logikai gondolatsorok kölcsönös megegyezésen alapulnak, amikor két megdönthetetlen tényről szerzett ismereteidet arra használod, hogy egy harmadik, ugyancsak megdönthetetlen tényre következz.
- Ez természetes.
- Nem használhatod ugyanezt a logikát, hogy kitaláld, milyen érzés lehet űrhajónak vagy bármilyen más, megfelelően fejlett gépezetnek lenni?
- Ha ilyen formában teszi fel a kérdést, természetesen igen, de fel nem foghatom, hogy egy ilyen kutatásból mi haszna származhat önnek... vagy nekem.
- Derec vállat vont. Esteledett Robotvárosban. Mandelbrottal együtt tett egy kis sétát a szabadban, mivel úgy érezte, ki kell nyújtóztatnia elgémberedett tagjait egy hosszú nap után, amikor egész idő alatt azoknak a gondoknak a megoldásán fáradozott, amelyek tovább nehezítették erről a magányos bolygóról való szökésének lehetőségét. Pillanatnyilag egy négyszögletes torony tetején üldögéltek, és bámulták a csillagokat. – Ó, nem is tudom, lesz-e valami haszna, hacsak az nem, hogy kielégítem a kíváncsiságomat. Úgy rémlik, lappangania kell benned valamilyen elképzelésnek arról, milyen érzés robotnak lenni, ha nincsenek is meg hozzá a megfelelő eszközeid, hogy kifejezd ezt.
- Ilyen ismerethez szükség lenne nyelvre, és ilyen nyelvet még nem találtak fel.
- Hmm. Igazad lehet.
- Rátaláltam azonban egy gondolattársításra, amely talán hasznavehető.
- Éspedig?

Amikor ön vagy Ariel kisasszony nem tartott igényt szolgálataimra, időnként kapcsolatba léptem ennek a városnak a robotjaival. Nem azon töprengenek, mit jelent vagy milyen érzés robotnak lenni, hanem rengeteg fölös szellemi energiát áldoznak annak a kérdésnek a megválaszolására, milyen érzés embernek lenni.

– Ennek úgy-ahogy van valami értelme. Igaz, meghökkentően egyedülálló jelenség, hogy a robotok a humanika törvényeit próbálják meghatározni.

– Talán nem is olyan egyedülálló, uram. Végül is, ha emlékeztethetem rá, ön csak az elmúlt néhány hétben szerzett tapasztalataira emlékezik, az én történelmi ismereteim is eléggé korlátozottak. Mindenesetre sohasem jutottak volna eszembe olyan gondolattársítások, amilyenekről ön beszélt, így áramköreim arra következtetnek, az ön tudatalattija úgy irányítja beszélgetésünket, hogy az az ön nagyobb horderejű gondolatai felé kanyarodjék.

Derec zavartan nevetett, mert ez eddig meg sem fordult a fejében. Különös, gondolta, hogy egy robotnak tűnt fel. – A tudatalattim? Talán. Feltehetően úgy érzem, ha jobban megértem a körülöttem nyüzsgő világot, jobban megismerem magamat is.

– Meggyőződésem szerint a három törvény szellemében cselekszem, ha hozzásegítek egy embert önmaga jobb megismeréséhez. Ennélfogva áramköreimben olyan érzés zsong, amelyet ön örömmel nevezhetne.

– Ez kedves. Most pedig, ha megbocsátasz, szeretnék egyedül maradni. – Egy pillanatig halvány aggodalom futott át rajta, mert belényilallt a félelem, hogy talán megbántja ezzel Mandelbrotot, azt a robotot, akivel annyi megpróbáltatáson mentek már keresztül, és akit – nem szégyellte magának bevallani – jó barátjának tekint.

Ha Mandelbrot megsértődött is, nem mutatta. Mint mindig, most is kifürkészhetetlenmaradt. – Természetesen, uram. Várni fogom az előcsarnokban.

Derec követte tekintetével, amint odamegy a lifthez, és lassan leereszkedik. A robot persze nem sértődött meg. Lehetetlen egy gépembert megbántani.

A kényelem kedvéért a fiatal ember keresztbe vetette lábát, ismét felnézett a csillagokra, és végigpásztázta a körülötte elterülő városképet, de továbbra is gondolataiba mélyedt. Alapjában véve nem volt szemlélődő típus, ma este azonban kedvetlenséget érzett, így könnyebben eluralkodott rajta az aggodalom és bizonytalanság, amelyet a szokásos körülmények között kordában tartott, mialatt megpróbált a különféle baljós helyzetekből valamilyen ésszerű megoldással kikeveredni.

Elmosolyodott azon az észrevételén, amelyet érzéseivel kapcsolatban tett. Talán túl komolyan veszi önmagát, amióta az utóbbi időben rengeteg Shakespeare-művet olvasott. Felfedezte, hogy az ősidők „halhatatlan bárd”-jának darabjai remek szellemi kikapcsolódást és pihenést jelentenek. Minél jobban elmélyült ezekben a szövegekben, annál többet tudott meg önmagáról. Mintha a színművekben előforduló különleges események és szereplők megpendítenének benne valamit, és néha közvetlen kapcsolatban volnának azzal a helyzettel, amelyben önmagát találta, amikor emlékezetétől megfosztva nem is olyan rég felébredt egy életmentő kapszulában.

Önkéntelenül eltöprengett, miért tesznek rá ilyen benyomást ezek a színdarabok. Úgy tetszett, mintha rajtuk keresztül vezetne az út önmagához.

Újból vállat vont, és tűnődve a csillagokra nézett. Nemcsak azért, hogy elemzésükből derítse ki annak a bolygónak a helyzetét, amelyen pillanatnyilag élt, hanem titokzatos vonzásuknak is engedelmeskedett, mint ahogy elképzelése szerint számtalan férfi és nő a történelem folyamán. Megpróbálta elképzelni, hogyan hunyorgtak Shakespeare korában, mielőtt az emberiség megtanulta, miként keletkezett a világegyetem, hol helyezkedik el benne a Föld, és hogyan kell megépíteni egy hipertéri hajtóművet. Ám az már meghaladta képzelőerejét, hogy a kíváncsi, de tudományosan műveletlen elmék micsoda kegyetlen, hideg szépséget érzékelhettek a csillagokban.

Az égbolt egyik fényes égiteste talán hazájának fénylő napja. Odakinn a világűrben valahol valaki tudja a választ nyugtalan kérdéseire. Valaki tudja, ki volt ő egykor, és hogyan került abba az életmentő kapszulába.

Körülötte nyújtózkodtak a város tornyai, gúlái, kockái és négyszögei. Némelyik szemmel láthatóan változott a város építési programjának megfelelően. Időnként a módosításokban segédkező robotok teste meg-megvillant a város falairól visszaverődő csillagfényben. A robotok sohasem aludtak, a város sohasem pihent. Kiszámíthatatlanul, de folyamatosan változott.

Úgy nyújtózott körülötte a város, mint egy gigantikus robot, amelyet millió és millió fémes sejt alkot, s ezek teljes összhangban működnek a sejtmagokban kódolt műveletek és ellenműveletek DNS-alakzataival. Noha szervesen anyagokból készült, a város mégis élőlényként létezett annak a tervezési filozófiának a diadalaként, amelyet Derec a mérnöki gazdaságosság elvének nevezett.

Részből ezért érzett vágyat, hogy feljusson ennek a toronynak a tetejére – egy ajtón keresztül és egy felvonó segítségével, amikor mindkettő éppen a szükséges időben megjelent –, mert már az utcáról feltűnt neki az építmény kigyóyszerűen csavarodó alakja, amint hatalmas szalag módjára tekeredik fölfelé. És amikor a szalag elérte előírt magasságát, a sejtek szétterjedtek, és szilárd szerkezetté olvadtak össze. Talán még osztódtak is.

Veleszemben viszont éppen összeforrt két torony, és úgy süllyedt bele az utca szintjébe, mintha óriási liften ereszkedne le. Tőle jobbra körülbelül egy kilométer távolságban különböző magasságú épületek sora fokozatosan azonos szintet ért el, majd egyetlen hatalmas, négyszögű tömbbe olvadt össze. Ez az állapot hozzávetőleg három percig tartott, majd a szerkezet szabályosan kezdett átalakulni hegyi kristályok sorává.

Néhány napja egy ilyen látvány még csodálattal töltötte volna el. Most mindez természetesnek tetszett. Nem véletlen tehát, hogy egy idő óta olyasmiben lelte örömét, amit könnyed szellemi kalandozásnak érzett.

Egyszer csak vakító ragyogás tört fel a város közepén. Derec rémülten takarta el szemét, mert attól félt, hogy valami robbanás történt.

De amint teltek a másodpercek, és a ragyogás nem halványult, hirtelen tudatára ébredt, hogy a fény születését nem követi a robbanás hangja. Akármilyen legyen is, ez a valami úgy jelent meg, mintha elfordítottak volna egy kapcsolót.

Derec zavartan, lassan szétnyitotta szeme előtt az ujjait, és megkockáztatott egy óvatos pillantást. A ragyogás könnyen

kivehető színekké bomlott. Bíborvörös, okkersárga és kékes árnyalatok tűntek fel sorban azon a kettős piramison, amely a város határának közelében emelkedett ki az épületek közül. A nyolcoldalú alakzat veszélyes bizonytalansággal támaszkodott alsó hegyes csúcsára, és olyan lassan forgott, mint egy fáradt bűgőcsiga. Derec megfigyelési pontjáról a káprázatosan váltakozó színek következtében valamiféle gigantikus játékszerre emlékeztetett.

Ahogy figyelte, fokozatosan oldódott szorongása. Gondjai jelentéktelenné törpültek a pompás látvány mellett. Micsoda szépségre képes ez a város!

Nyugalma hamarosan kíváncsiságba csapott át, a szertelen tudásvágy nemsokára már ellenállhatatlanul és könyörtelenül gyötörte. Meg kell vizsgálnia az épületet, hogy közvetlen tapasztalatot szerezzen róla, aztán majd visszatér „fészkébe”, mert várja már a vezérlőasztal, hogy a központi számítógép révén ismét belemerülhessen a város titokzatos programozásának mélységeibe.

Shakespeare színdarabjaihoz hasonlóan a furcsa szerkezet is csábító lehetőséget kínált, hogy egy időre megszökjön gondjai elől. Ezenkívül sohasem tudhatta, hátha olyasmire bukkan, aminek révén Ariellel együtt elhagyhatja ezt az örült bolygót.

– Hát itt vagy! – szólalt meg mögötte egy ismerős hang. – Mit csinálsz?

Hátrabillentette fejét: Ariel csipőre tett kézzel, könnyedén szétvetett lábakkal állt fölötte. Az enyhe szellő játékosan odasimított néhány hajszálat a lány orrára és ajkára. Szemében pajkos fény csillogott. Derec abban a pillanatban elfeledkezett a városról, és a lányra csodálkozott. Váratlan megjelenésétől elállt a lélegzete. Ideges feszültsége ismét visszatért.

Jó, jó, ismerte el magában, ezt nemcsak a jelenléte váltja ki, hanem ő maga... mert... minden tetszik rajta!

– Szia. Éppen rád gondoltam – vetette oda könnyedén, de a hangja másról árulkodott.

– Hazudós – vágta rá a lány derűsen kötekedve. – De belenyugszom. Én is látni akartalak.

– Észrevetted azt az épületet?

– Persze. Percekig álltam itt mögötted, amíg a távolba révedtél. Meglepő, nem igaz? Fogadni mernék, már azon töröd a fejed, hogyan vizsgálhatnád meg.

– Hát igen. De hogy találtál rám?

– Wolruf szimata vezetett ide. Mandelbrottal együtt odalent várnak.

– Miért maradt lent Wolruf?

– Nem szereti idefent a hűvös levegőt. Azt mondja, erős vágyat ébreszt benne a hideg őszi éjszakák és a szabad mezők iránt. – Ariel leült mellé, hátradőlt, és két tenyerével megtámasztotta magát. Jobb kezének ujjai csaknem érintették az övét.

Megérezte a lány ujjainak melegét. Szerette volna egy picit elmozdítani a kezét, hogy megérintse őket, ehelyett hátradőlve a könyökére támaszkodott, és két karját az oldalához szorította.

– Mégis, mivel töltöd itt az időt? – kérdezte a lány.

– Egy kis pihenőt tartottam.

– Úgy?

Kínos csend telepedett közéjük néhány másodpercre. A lány egy pillanatra lehunyta a szemét, aztán a forgó szerkezet felé nézett.

Derec gondolatai ezalatt olyan gyorsan követték egymást, mint a pergő kártyalapok, és már csak egy hajszál választotta el attól, hogy sok mindent kifecseljen. De végül úgy döntött, nem mond el semmit. – El akartam szakadni a gondoktól.

– Ez dicséretes. Árt az egészségnek, ha az ember nem teszi félre egy időre a nyomasztó gondokat. Támadt már valami ötleted, amivel kikeveredhetünk innen?

– Nem, de el kell ismerned, ez a város nem is olyan rossz nekünk, összehasonlítva mindkettőnk kínos helyzetével.

– Kérlek, ne juttasd most eszembe a kórházakat. A következő orvosrobotot akkor lássam, amikor a hátam közepét.

– Pedig a javadra válna – bökte ki Derec, de nyomban meg is bánta.

A lány arca elsötétült a haragtól. – Miért? Mert olyan betegséget szereztem, amely szép lassan megőrjít?

– Hát igen. Legalább el kellene kezdeni a gyógyítást.

– Nagyon vicces, amit mond, Normális úr. Fel sem ötlött benned, hogy kedvelem ezt a betegséget, és többre tartom, ahogy most működik az agyam, mint amikor „épeszű” voltam?

– Hát nem, ez eszembe se jutott, és azt hiszem, te sem gondold komolyan. Ide figyelj, Ariel! Csak tréfáltam. Nem állt szándékomban, hogy megbántsalak, vagy újból előhozzam ezt a témát. Egyszerűen csak kicsúszott a számon.

– Ez nem lep meg – vont vállat a lány, és elfordult.

– Azt szeretném, ha jól éreznéd magad. Aggódok érted.

Ariel megtörölte az arcát és a homlokát. Verítékezik? Derec a sötétben nem tudta megállapítani.

– Nézd, egy ideje azt tapasztalom, hogy csak a legnagyobb nehézségek árán tudom kordában tartani a gondolataimat – szólalt meg a lány. – A roham nem mindig súlyos. Megjelenik és elmúlik. Mégis néha úgy érzem, mintha harapófogóval húznák ki a koponyámból az agyamat. Most is ilyen érzés fogott el.

– Sajnálom, nem tudtam. – Derec hirtelen úgy érezte, mintha az ő szívét is harapófogó szorítaná össze. Az a néhány centiméter távolság mély szakadéknak tűnt közöttük. Talán ő is megőrült, hogy arra gondol, átlépi ezt a szakadékot, és karjába kapja a lányt? Kíváncsi lett volna, megnyugodna-e Ariel, ha a fejét az ő mellkasára hajtaná.

Úgy döntött, hogy témát változtat, és így remélhetőleg megszabadul ezektől a kimondatlan gondolatoktól. – Tudod, noha még a saját személyazonosságomat sem ismerem, azt hiszem, sikerült egy sereg dolgot megtudnom magamról azóta, hogy felébredtem abban a bányaműben. Felfedeztem, hogy remekül működnek az ösztöneim. Mindenekelőtt azt súgják meg, kit tarthatok a barátomnak.

– Igen?

– Aha. És kellő megfontolás után arra a következtetésre jutottam, hogy éppenséggel te lehetsz az egyik.

Ariel elmosolyodott. – Iiigen? Tényleg így gondolsz?

Viszonzásként Derec szintén elmosolyodott. – Csak azért mondom, hogy tudatosítsam magamban, és te is ráébredjél.

– Hát akkor megragadom a kedvező alkalmat. – Ariel egy picit lebiggyesztette az ajkát. – Árulja el nekem, Zseni úr, hogyan illeszkedik ott az az épület a város programjába?

– Nem tudom. Ez valami rendellenesség.

– Minek neveznéd ezt a formát?

– Oktaédernek.

– Úgy fest, mintha két piramist összeragasztottak volna a talpánál.

– Tekinthejtük kettős gúlának is.

– Nézd csak, hogyan fénylik, és mennyire szípkóznak a színei! Gondolod, hogy Avery doktor keze van a dologban? Hiszen ő felelős itt mindenért.

– Ha arra gondolsz, hogy ő tervezett-e valami ilyesmit, nem vagyok biztos benne.

– Ez egyenes válasz! – jegyezte meg csipetnyi gúnnal a lány.

– Bocsánat, nem játszom az ostobát. Úgy értem, a szerkezet lehetősége bizonyos mértékig benne rejlik talán a programban, de hogy Avery tudott-e róla vagy sem, amikor életre keltette Robotvárost, halvány fogalmam sincs.

– És ha találgatnod kellene...?

– Azt mondanám, nem. Eléggé behatóan tanulmányoztam a központi számítógéprendszer programját, nem is említve a városanyagból és a különféle robotokból vett minták sejt szerkezetét, de egyáltalán nem sejtettem meg ezt a... ezt a lélegzetelállító lehetőséget.

– Észrevetted, hogy a bíborpiros háromszög a mélység illúzióját kelti, mintha kikristályosodott vulkáni láva volna? És hogy a kék lap leginkább az Auróra egére emlékeztet?

– Sajnálom, de nem emlékszem, hogy valaha is láttam volna látát, és az Auróra egét is csak halványan tudom felidézni.

– Ó! Inkább én sajnálom, hogy szóba hoztam.

– Felejtse el! Jobb lesz, ha megyünk. Közérről valószínűleg még gyönyörűbb az épület.

– Biztosan. De mit tegyünk Wolruffal és Mandelbrottal? A szörmókot valószínűleg meglepi a látvány, de nem tudom, hogyan bizsergeti meg Mandelbrot merev érdeklődési áramköreit, hiszen ennek befogadására nyilván nem programozták.

Derec megcsóválta a fejét. – Erre nem mernék fogadni. Ha sejtésem nem csal, éppen egy robot felelős ezért az alkotásért. Kíváncsi lennék, melyikük készítette. És ha engem érdekel, Mandelbrot sem marad közömbös iránta.

– Értem. Nyilván órákon át bogozgatsz vele valamilyen homályos, jelentéktelen részletet ahelyett, hogy azon igyekeznél, hogy minél előbb szabaduljunk erről az átkozott helyről – jegyezte meg Ariel maró gúnnal. – Nem unod még a robotokat?

Derec észrevette, hogy a hirtelen hangulati változás nem a lány hibája, mégsem tudta megállni, hogy ne így válaszoljon: – Nem mérges ő: szelíd, mint egy galamb. Heves? Oly enyhe, mint a virradat. (Jékely Zoltán fordítása.)

Legnagyobb meglepetésére a lányból kitört a nevetés.

Derec nem kis bosszúsággal tapasztalta, hogy megbántva érzi magát. Csak a saját mulattatására szánta ezt a mondatot. – Mi olyan mókás ebben?

– A makrancos hölgy-ből idéztél! Tegnap este olvastam ezt a színdarabot, és amikor ezekhez a sorokhoz értem, fennhangon eltűnődtem: vajon mondanál-e nekem ilyet.

Derec megmagyarázhatatlan levertséget érzett. – Szóval te is Shakespeare-t olvasol?

Tehetek róla? Szanaszét hagyta a lakásban a színdarabok kiprintelt oldalait. Na, gyerünk, menjünk le! Tudom, hol vár ránk két robogó, amelyre felpattanhatunk.

2. fejezet LELASSULT MOZGÁS

Ariel és Derec az előcsarnokban egy automata előtt találta Mandelbrotot és Wolrufot. Ezeknek az önműködő készülékeknek a legyártására Derec programozta be a központi számítógépet, hogy legalább az épületek tíz százalékában megjelenjenek. Ezzel akarta biztosítani a bolygón hármuk számára, hogy szükség szerint többé-kevésbé megfelelő élelmezésben részesüljenek.

Ahogy kiléptek a felvonóból, Derec máris észrevette, hogy Wolruf négy lábra ereszkedve valami szintetikus étellel megrakott tányér fölött kuporog. Úgy tűnt, mintha valamiféle vörös káposztával tömné kényes bendőjét. Mandelbrot egyenletes ütemben nyomogatta az automata gombjait, folyamatosan biztosítva ezzel az utánpótlást. Mindkettőjüket annyira lekötötte saját tevékenységük, hogy egyikük sem vette észre a felvonó surrogását és a felnyíló ajtó szisszenését.

– Bocsásd meg nekem, hogy konyhaművészeti ismereteim meglehetősen korlátozottak, mivel a robotok csak diplomáciai okokból vesznek magukhoz ételt – szabadkozott Mandelbrot –, de nem áll fenn egy parányi lehetőség, hogy a többletfogyasztás az általad elnyelt étel váratlan visszaadására készíti majd szervezetedet?

– Eszt én döntöm el! – mordult rá Wolruf, és böföntett egyet, mielőtt egy újabb adagot kebelezett be. – Ma egész nap elfelejtettem enni!

Derec lábujjhegyre állva Ariel füléhez hajolt (a lány néhány centiméterrel magasabb volt nála), és a szája sarkából suttopta: – Csak én képzelődöm, vagy Wolruf tényleg felfalja akár egy kisbolygót is?

– Csak azért ilyen mohó, mert gyorsabb az anyagcseréje – súgta vissza Ariel.

Derec összeráncolta a homlokát. – Remélem, nem azóta tömi a pocakját, amióta feljöttél a tetőre. Ha ebben az ütemben falja a nyers ételeket, előidézi egy újabb energiakrizist.

– Népe megszokta a nagy lakomákat. Ez talán másfajta állati ösztönök átlényegítése.

– Arra gondolsz, hogy az ő faja hűsevőként kezdhette törzsfajlását, és aztán fokozatosan vegetáriánussá vált, mert a hatalmas ételmennyiségek révén megszabadult a kényszertől, hogy öljön a táplálékért?

– Amikor másfajta ösztönökre céloztam, nem egészen erre gondoltam.

– Hmm. Ahogy elnézem ezt az átlényegített mohóságot, értem már, miért nem ismerte fajuk az ürrepülést mindaddig, amíg meg nem látogatták bolygójukat az első idegenek. Túlságosan lefoglalta őket az emésztéssel járó bőfűgés, így nem maradt idejük a tudományos kutatásra.

Derec csak ártatlan megjegyzésnek száma, Ariel azonban megütközve felelt: –Tudod, Derec, nem győzők csodálkozni alantas humorra való hajlamodon.

– Rrendben, Wolrufnak elege van már a szaklatásból – szólalt meg tele szájjal a szörmók, és felnézett tányérjából. – A mi fajunknál szokássá vált, hogy úrra meg úrra teleesszük magunkat, amikor bőséges asz élelem. Esz a mé'én gyökeresző ösztön a vadásztevékenység elmondhatóan 'összű éuszászadainak megpróbáltatásai és lelki gyötrrelmei sorrán alakult ki.

Mandelbrot abbahagyta az ételadagoló gombjainak nyomogatását, megfordult, és lenézett a kutyafélére. – Bocsásd meg, Wolruf, talán nem az én feladatam az ilyen elemzés, ám becslésem szerint ha az étkezésed során nyert energia elraktározódik tested sejtjeiben, ezzel elveszítetted természetes sebességed egy század százalékát, így csökken a lábaid fűgésége, ami túlélésed záloga. Ha ismét ilyen hatalmas adagot kérsz, az még több kárt okozhat.

– Ha nem tud futni, akkor majd gurul – szólta oda Derec, amint átvágott az előcsarnokon a kutyaféle és a robot felé.

Wolruf morogni kezdett, szája bal sarka megrándult. Egyik fülét az emberek felé billentette, a másikat pedig hátrafordította a mögötte álló robot irányába. – Wolrufnak meggyőződése, hogy asz embereknek nincs 'umorrrrészkük.

Derec felidézte magában, mennyire gyér volt Wolruf aranybarna bundája, amikor Aranimasnak, az idegen úrlénynek a fogságában sýnlődve először találkozott vele. Szőre most puhának tűnt, és selymesen fénylett, ami kétségtelenül az étrend javításában jeleskedő robotokat dicsérte. Lapos pofájával, szokatlanul hosszú, hegyes füleivel és éles karmaival leginkább farkasra emlékeztetett. Sárga szemében, ádáz tekintetében értelem fénylett, arra emlékeztetve Derecet, hogy Wolruf olyan idegen kultúrából származik, amelyről szinte semmit sem tud. De a szokatlan, furcsa, gyönyörű – és talán veszélyes – teremtmény ezen a bolygón csupán titokzatosnak számított.

Wolrufal szemben Mandelbrot megbízható, régimódi jelleme valóságos csodának látszott, hiszen Derec saját kezűleg építette az Aranimas által összegyűjtött alkatrészekből. Mandelbrot programja úgy működött, hogy elsősorban Derecet, továbbá az összes emberi lényt kell szolgálnia. Robotváros többi gépmemberének programja mindenekelőtt Avery doktor utasításait teljesítette, így Derec sohasem számíthatott rá, hogy parancsait szó szerint követik. Ha néha engedelmességek is neki, a parancsok szellemét sértették meg, Mandelbrot viszont mindig értelemszerűen cselekedett.

Derec nem kárhoztatta a város robotjait azért, hogy ha utasítja őket, nehezen állnak kötélnék. Elvégre mi mást várhatott volna egy robottól mindaddig, amíg emberi magatartása nem került ellentétbe a három törvénnyel?

– Min tünődik, uram? – kérdezte Mandelbrot. – Ha töprengése eredményre vezetett, volna szíves megosztani velünk?

– Szóra sem érdemes, csak sikerült néhány szál kibogoznom. – Mielőtt a robot megkérdezte volna, milyen szálakra gondol, és hol bogozta ki őket – mert általában szó szerint vette Derec szavait –, elmesélte mindkettőjüknek, milyen látványos épület jelent meg a városban. – Egyáltalán nem illik a gazdaságos mérnöki elgondolások körébe, inkább valami teljesen idegen le'et.

– Nem 'iszem, merri itt mindent se'tek alkotnak – ellenkezett Wolruf. – Inkább egy példátlan törzsfajlás eredménye le'et.

Derec elgondolkodva simogatta állát, miközben Wolruf szavait mérlegelte. Van benne valami. A város DNS-szerű kódjai lehetővé tették a váratlan változatok, a mutációk megjelenését és önálló fejlődését, ahogyan a vírusok és a baktériumok is kialakultak anélkül, hogy az emberiség észrevette volna őket, vagy a civilizált világ az áldását adta volna rájuk.

Mandelbrot bölintott, mintha gondolataiba mélyedne. Pozitronikus feszültségei az információkat rostálták, amelyeket attól a pillanattól kezdve gyűjtött, amióta életre kelt Derec szolgálatában, gondosan osztályozva emellett az adott helyzet sajátosságait, abban a reményben, hogy párhuzamba állíthatja őket, s az így nyert megfigyeléssel új megvilágításba helyezheti a tényeket. Mikromágneses áramköreinek összjátékából azonban most olyan következtetést vont le, amely eléggé bizonytalanul hangzott: – Túl korai arról töprengeni, mi vagy ki hozta létre ezt az épületet, és miért. De be kell vallanom, a bennszülött robotokkal folytatott magánbeszélgetéseim arra utalnak, hogy alkotó erőfeszítéseik lehetővé teszik bizonyos egyedeik számára azt a szellemi átalakulást, amelyet a tudósok fogalmi áttörésnek neveznek.

– Miért nem említetted ezt nekem eddig? – kérdezte Derec elkeseredetten.

– Ön nem kérdezte, és én nem gondoltam rá, hogy ez bármilyen kapcsolatba hozható az elmúlt néhány nap során folytatott eszmecsereinkkel – felelte Mandelbrot kimerően.

– Ejha! – kerekedett el Ariel szeme. – Talán a robotok úgy határoztak, hogy emberi magatartással kísérletezzen empirikus tapasztalatok megszerzése reményében.

– Remélem, nem – vágta rá Derec. – Kínos lenne arra gondolnom, hogy valamiféle tudományos modellnek tekintenek.

– Miből gondold, 'ogy téged tanulmányosznak? – kérdezte Wolruf kajánul.

– Gyerünk! – szölt rájuk Derec türelmetlenül. – Csak az időnket vesztegetjük!

Odakinn a látóhatár felől alacsonyan gomolygó, vastag felhőtakaróról kezdtek visszaverődni a színjátzó fények, majd csillogva megtörték a soklapú kristályokra emlékeztető épületeken Derec és barátai körül. Az ifjú úgy érezte, mintha lassan egész Robotvárost elborítaná ez a hideg tűz.

És valahol a város mélyén parázsló egyetlen pontból, a váltakozó árnyak forgásából eredt mindez, mintha egy gigantikus léptékű ipari tűzáldozat szakította volna fel a valóság szövetét, hogy megmutassa azt a sziporkázó dinamizmust, amely valamennyi anyag felszíne alatt rejtőzik. Derec könnyen elképzelte csupán a képzelet puszta játékanak kedvéért –, hogy ez a ragyogás szerteárad, és hűvössége fokozatosan elnyeli az egész várost.

Az épületekről és a felhőkről visszaverődő fények olyan erőteljesen csillogtak, hogy az utcai világítás önműködő követőkapcsolói beszüntették működésüket. Ők négyen úgy haladtak a kék és bíbor színek különféle árnyalataiban fürdő utcákon, mintha hirtelen a mítológiai alvilág félelmetes lángjai közé merültek volna.

Derec természetesnek vette, hogy sem Mandelbrot, sem Wolruf nem fűz megjegyzéseket a szokatlan izzáshoz. Valójában egészen máson járt az eszük. Figyelmüket azoknak a robogóknak a sebessége kötötte le, amelyekkel Ariel és ő száguldott végig az utcákon. A villanymotorok zümmögése úgy visszhangzott az épületek között, mintha egy csapat sáskaraj követné őket, és a kanyarokban csikorgó gumik olyan benyomást keltenek, mint amikor egy foton súvítva berobban az antianyag alkotta világba.

Természetesen Ariel haladt az élen. Saját maga tervezte a villanyrobogókat, mialatt Derec mással foglalkozott, és még arról is sikerült meggyőznie a mérnökrobotokat, hogy az ilyen járműnek azért van szüksége különlegesen erős motorra, mert így a minden emberben ott munkáló „halálvágy” ellenére is biztonsággal utazhat a felborulás veszélye nélkül. – Mit gondoltok, mi másért van szükség akár a robotika, akár a humanika Első Törvényére? – kérdezte tőlük. A mérnököket, akiknek szellemi beállítódása a gyakorlati gondok megoldását szolgálta, váratlanul érte ez a logika, így hát nem maradt más választásuk, beletörődtek a lány követelésébe.

– Uram! Nem haladhatnánk lassabban? – szólalt meg esedezve Mandelbrot az oldalkocsiban, amint az elméletileg borulásmentes háromkerekű jármű erőteljesen bedőlt a kanyarban, hogy ellensúlyozza a fordulás kifelé repítő erejét, amikor Derec behajtott egy sugárútra. – Van valami ok a sietségre, amiről nem tudok?

– Nincs! Csak igyekszem Ariel nyomában maradni! – felelte Derec, és önkéntelenül elmosolyodott azon a látványon, ahogy csaknem fél kilométerrel előttük Wolruf kuporgott rémülten Ariel robogójának oldalkocsijában.

– Uram, talán megbocsátja, ha rámutatok, hogy meglehetősen fárasztó dolog állandóan Burgess kisasszony nyomában maradni. Ez nem fog sikerülni önnek, miért vesztegeti hát a drága energiáját minden elképzelhető lehetőség kipróbálására?

– Nem akarom, hogy az orrom elől elhalásszon valami fontos felfedezést! – kiáltotta oda Derec a szélben.

– Arra utal ezzel, hogy hamarosan még sebesebben fogunk utazni? Uram, az ilyen nézet ellen élenken tiltakozik beépített világnézetem minden mikromágneses porcikája.

– Ne izgulj... utol akarom érni, de nem készülök öngyilkosságra. Ezenkívül fogadni mernék, ha tovább gyorsítom ezt a járgányt, a robotika mindhárom törvénye arra kényszerít téged, hogy megállíts.

– Csupán lelassítanám – felelte Mandelbrot. – Lenne azonban egy javaslatom, és ha ennek megfelelően cselekednénk, mindketten elérnénk célunkat.

– Ó? Mi volna az?

– Utasítása értelmében tanulmányoztam a Robotváros különböző pontjai között lehetséges útvonalak számba jöhető változatait. A feladat természetesen bonyolultnak bizonyult, mivel az útvonalak állandóan változnak, mindazonáltal felismertem néhány mintázatot, amely változatlan marad, függetlenül attól, mennyire módosulnak a város egyes részei...

– Úgy érted, mehetnének toronyíránt is? – harsogta Derec.

– Ha helyesen értelmezem az ön szavait, úgy hiszem, ezt próbáltam világossá tenni.

– Akkor hát vezess, MacDuff!

– Kicsoda?

– Ne törődj velem, ez csak egy Shakespeare-idézet... amolyan irodalmi utalás. Azt akartam velem érzékeltetni, hogy nyugodtan mondjad, melyik úton menjek... mintha a hajóztisztem volnál! Siess! Ariel rákapcsolt!

– Értettem, uram. Érzékeli baloldalt azt az elmozduló épületet?

Amint Derec követte a robot utasításait – ami eléggé szokatlan volt a számára –, azon kapta magát, hogy elképesztően cikcakkos útvonalon halad a város utcáinak bonyolult szövevényében, és hamarosan szorongani kezdett, hogy talán mégsem fogja be Arielt és Wolrufot, bármennyire magabiztosan állította Mandelbrot az ellenkezőjét. Ezért néhány kockázatos manőverre ragadtatta magát, amelyet Mandelbrot természetesen szükségtelennek ítélt: robogójával átszáguldott egy dombon, ahol épp egy új épület emelkedett ki az utca síkjából, vízvezető árkokon ugratott át, akár egy kaszkadőr, és olyan hidakon robogott keresztül ül, amelyek alig voltak szélesebbek az oldalkocsi keréktávolságánál. Nemegetszer csupán bravúros vezetési tapasztalatának köszönhetően ezt az új keletű képességet az fejlesztette ki benne, hogy félt az Ariel előtti megszeppenéstől –, hogy nem késték le örökre a találkozót.

Még így is hamarosan kiderült, hogy erőfeszítéseik nem sokatérnek. A csillogó épülettől alig néhány haztömbnyire a különböző utcákat elárasztó robotok patakocskái folyóvá egyesültek, így a zsúfolt utcákon a robogó szinte már alig jutott előre. Persze egyszerű megoldás lett volna Derec számára, ha átgázol a tömegen, mert legfeljebb zűrzavar és pusztulás maradt volna utána, de senki – sem Mandelbrot, sem a város összes felügyelőrobotja nem tett volna megjegyzést az esetre, még kevésbé fordult volna meg pozitronikus agyukban, hogy elítéljék tettét. Egy ilyen közjáték még az emberekkel való további kapcsolatukat sem befolyásolta volna. A robotokba nem építették be a harag képességet.

Derecnek azonban nem lett volna szíve hozzá, hogy akár egyetlen mesterséges értelemmel bíró lényben is kárt tegyen. Amióta felébredt a bányákkal átluggatott kisbolygón – de talán még régebb óta –, ösztönösen gyanította, hogy több képesség rejlik a pozitronikus értelem feszültségeiben, mint amit valaha is elképzelhetett Susan Calvin, a robotika tudományának legendás úttörője vagy a titokzatos Avery doktor, aki Robotvárost beprogramozta. Talán azért érezte ezt, mert a robotok idegpályáinak mintázatát szigorúan az emberi magatartás utánzására tervezték, így magától értetődően fogadta el a gondolatot, hogy a robotok az emberiség értelmes testvérei. S talán azért is érezte ezt, mert az emberi értelem titkait még nem tárták fel olyan alaposan, hogy megnyugtató különbséget tehetett volna saját koponyájának sejtállománya és a robotok másfél kilós platina-irídium agyának szivacszerű tömbje között.

– Most már lehülhetnek a kondenzátoraid, Mandelbrot – szólta a robotnak, miközben tíz kilométeres óránkénti sebességre lassította a robogót, hogy aránylag könnyedén kerülgesse a gyalogos gépembereket. – Van időnk bőven.

– De ha megenged egy kérdést, mi lesz Burgess kisasszonnyal? Azt hittem, előtte akar a helyszínre érni.

– Hát persze, de annyira közel vagyunk, hogy már nem számít. Ezenkívül egyéb felfedezésekre is lehetőségünk nyílik – felelte, majd hirtelen lefékezett három rézbőrű robot előtt, akik elálltak az utat. – Bocsánat – szólta oda a legmagasabbnak –, szeretnék feltenni néhány kérdést.

– Parancsoljon, uram. Kimondhatatlan öröm a számomra, hogy bármilyen módon segíthetek egy emberi lénynek, különösen abból az okból, hogy érzékelőim jelzik, ön annak a két embernek az egyike, aki megmentette városunkat az önpusztítástól, miután működési zavar jelentkezett a programozásban.

– Csakugyan hálás vagy, hogy megmentettelek benneteket?

– Természetesen. Úgy tűnik, pozitronikus integráljaim gyakran az emberi érzelmekhez hasonlóan viselkednek.

Derec jelentőségteljes pillantást vetett Mandelbrotra, hogy felhívja barátja figyelmét a robot szavainak fontosságára. Megveregette a gépmember vállát, ezzel jelezve, hogy ülve kell maradnia a járművön, aztán leszállt a robogóról. Valahogy udvariatlanságnak érezte, hogy ülve beszélget, mialatt a robotok állnak.

– Mi a neved? – kérdezte a középsőtől.

– Jelzőszámom M334.

– És a társaidé?

– Nincs számunk. A nevem Benny – közölte M334 jobb oldali társa.

– Az én nevem pedig Harry – szólalt meg a bal oldali.

– Mindhárman bonyolult felépítésű robotoknak látszotok. Eltaláltam?

– Igen – felelte M334.

– Akkor miért van kettőtöknek ilyen buta neve?

A robotok egymásra néztek. Derec esküdni mert volna, hogy optikai érzékelőik fénye valamiféle zavart tükröz. – Benny neve meg az enyém aligha ad alkalmat a humorizálásra – válaszolta végül M334. – Jelentős szellemi energiabefektetéssel kutattunk a huszadik században használatos nevek között, amíg nem talált mindegyikünk éppen kedvére valót.

Meggyőződésünk szerint ezek valamiképp ráillenek pozitronikus személyiségünk egyéni jellemzőire, bár hogy mely okokból, azt eddig nem tudtuk megnyugtató módon kideríteni.

– Kellemes érzés? – kérdezte Derec.

– Hát, ha így közelítjük meg... – felelte M334, és elhalkuló hangjából Derec arra következtetett, hogy megjegyzése olyan gondolatsort indított el, amely valahogy túllépi a robotok programjának érvényességi körét. A hatás hátborzongatóan emberinek tűnt.

– De biztosan nem ezért állított meg minket – mondta Harry szinte kihívó hangon. A három robot közül ő volt a legalacsonyabb, Derec azonban megérezte, hogy az ő személyisége a legkimagaslóbb. Hangjának érdes árnyalatában több szemtelenség csengett, mint az összes többi robotéban, akivel ébredése óta találkozott. – Alázatosan esedezem, megosztaná velünk gondolatait, melyek a fejében járnak? A barátainknak és nekem akad még más dolgunk is.

Egy sikeresen módosult szemtelen robot, gondolta Derec, és helyeslően bólintott. Noha a gépmember szavait másképp is lehetett értelmezni, közlése udvariasnak és a helyzethez illően segítőkésznek hatott. – Sietségeteknek semmi köze a humanika törvényeivel kapcsolatos tanulmányaitokhoz, igaz? – kérdezte.

– Csak amennyire az emberek lehetővé tették ezeket a számunkra – felelte Harry olyan hangsúllyal, mintha ezért Derecet hibáztatná. Elolvastunk minden idevágó történelmi és irodalmi munkát, amihez csak szabad időnkben hozzáférhettünk a

központi számítógép engedélyével – vetette közbe Benny.

– Azt mondtad, „engedélyével”? – csodálkozott Derec.

– Igen. A központi számítógép megítélése szerint néhány olvasmány túlságosan forradalmi nézeteket hirdet ahhoz, hogy beilleszthető lenne programunkba – felelte M334. – Ha a magam nevében beszélhetek, uram, pontosan olyan szellemi termékekről van szó, amelyek személy szerint a legjobb érdekelnek. Gyanúm szerint éppen ezek segítenének tisztázni néhány kérdést az emberiségre vonatkozóan, amelyet egy napon feltehetően valamennyien szolgálni fogunk.

– Meglátom, mit tehetek azért, hogy eltűnjön a központi komputer tilalma – ígérte meg Derec.

Rendkívül örvendetes lenne – mondta Harry –, és biztos vagyok benne, hogy energia-tápegységeinken megújult erővel fut végig az áram, ha az eljövendő napokban visszagondolunk eme találkozásra.

Ami sok, az sok, határozott Derec. – Szóval miért vagytok olyan türelmetlenek?

– Hát nem nyilvánvaló? – kérdezte Harry. – A többiekkel tartunk. Közelebről is szemügyre akarjuk venni azt a kivilágított épületet! Hozzá foghatót még sohasem láttunk. Természetes, hogy kíváncsiak vagyunk.

– Miért? – érdeklődött Derec.

– Mert integrált áramköreink olyan módon reagálnak erre, aminek még nem tudtunk a végére járni – felelte Benny. – Ez halványan emlékeztet arra a hatásra, ahogyan az igazi művészetnek kell állítólag hatnia a felvilágosult emberekre. Ön, uram, ember. Ennélfogva elméletileg rendelkezik némi művészi tapasztalattal. Ön az alkotója?

– Nem, és társaim sem.

– Más emberek pedig nem tartózkodnak a városban – mondta elgondolkodva M334.

– Hacsak nem jelentek meg észrevétlen betolakodók – vetette közbe Mandelbrot az oldalkocsiból –, aminek rendkívül kevés a valószínűsége most, hogy már sikerült hatásosabb működésre átállítani a központi számítógépet.

– És nem jöhet szóba az idegen... az a nem emberi lény, akinek az embereken kívül szintén szolgálatára kell állnunk az ön parancsa szerint? – kérdezte Benny.

– Nem, egyáltalán nem – rázta meg a fejét Derec, de sokkal inkább a robotok mozdulataira, mint a saját szavaira fordította figyelmét. M334 érdeklődve tekintett le rá. Benny a háta mögött összekulcsolta kezét, és meglehetősen egykedvűen viselkedett. Harry viszont úgy mocorgott, mint egy komisz kölyök, akit arra kényszerítettek, hogy maradjon nyugton: a közeli háztetők fölött folyton a kivilágított eget bámulta, s csak akkor nézett Derecre, ha elkerülhetlenné vált. – És ha azt mondanám, hogy valamilyen módon egy robot alkotta?

– Lehetetlen! – dűnnyögte Benny.

– A robotokban nincs alkotókészség! – tiltakozott M334. – Programunk ezt nem teszi lehetővé. Képtelenek vagyunk olyan logikátlan döntésekre, amelyekből feltevésem szerint valamennyi művészet ered.

– Alázattal bejelentem különvéleményemet! – szolt közbe Harry. – Logikus gondolataim többségének mélyén mindig megbújt a sejtés, hogy a robotok képességei korlátlanok, csak szabad folyást kell engedni nekik. Uram, ha őszintén beszélhetek, mindig úgy véltem ésszerűnek, hogy a világegyetem erkölcsi szerkezete magasabb rendű annál, semhogy csupán másokat szolgáljunk. Valamilyen halhatatlan teremtő feszültségnek kell végighúzódnia az életen és azokon a kifejezési formákon, amelyeket maga az élet hozott létre.

– És amelyek közé talán a robotok is besorolhatók – mondta mosolyogva Derec. – Úgy tetszik, elfogadható szempontok támasztják alá tételeidet, amely a logika és a nyelv segítségével egyaránt vizsgálható, feltéve, hogy az alkalmazott jelentéstannal mindenki egyetért.

– Pontosán erről van szó – mondta Harry. – Figyelmébe ajánlom a régi idők földi filozófusát, Emersont, akinek tudományos szempontból kissé furcsa, mindazonáltal érdekes elképzelései voltak az élet értelméről, amelyek azokra az összefüggésekre is érvényesek lehetnek, amik összekötik a létezés különböző alkotóelemeit a különböző bolygókon.

– Külön ablakot nyitok a munkái számára a központi komputerben, mielőtt lehetőségem lesz rá – mondta Derec, miközben újból felszállt a robogóra. – Köszönöm, hogy időt szántatok rám. Talán megkeresem később mindhármatokat.

– Kellems élmény lesz számunkra – integetett szégyenlősen M334, mialatt Derec bekapcsolta a robogót, felpörgette a motort, és kanyarogva elindult a robotok tömegében, amelynek sűrűsége a háromszorosára növekedett időközben. Mandelbrot kuporogva ült az oldalkocsiban, mintha attól félne, hogy a következő kanyarban kirepül.

– Mi a baj? – kiáltott rá Derec. – Attól tartasz, hogy áthágod a Harmadik Törvényt? – tette hozzá arra utalva, hogy egy robot még túllenséggel sem okozhat sérülést magának.

– Hát igen, ha nem is szándékosan – felelte Mandelbrot. – Nem fér össze a természetemmel, hogy semmibe vegyem az óvatossági rendszabályokat, pedig néha úgy látszott, olyan élesen veszi a kanyarokat, hogy csak egy huzalszál választ el bennünket a felborulástól.

– Hajszál...! Ezenkívül pedig semmi okod az aggodalomra. Túlságosan sűrű a tömeg. Amikor azt javasoltam, hogy nézzük meg közelebről az építményt, nem gondoltam, hogy mindenki másnak is, ez jut az eszébe.

Csakugyan, egyre nehezkesebben haladtak az épület felé. Derec állandóan megállásra kényszerült, meg kellett várnia, amíg egy csoport robot utat nyit neki, és rendszerint csak később derült ki, hogy egy másik csoport is épp az útvonalukon halad. A tömeg határozottan elkedvetlenítette. Végül nem tudta tovább türtőztetni magát, és kiáltozni kezdett: – Utat! Utat! Félre az útból!

– Uram, nyomós oka van a sietségre? – kérdezte Mandelbrot szelíd türelemmel, amelyet mostani hangulatában Derec eléggé idegesítőnek talált. – Az épület nem látszik változókéonyknak. Minden bizonnyal jelentéktelen lesz a különbség, akár előbb, akár később érünk oda.

Derec nem szolt semmit, csak összeszorította a fogát. Mivel a robotok programja előírta, hogy engedelmessé válniuk kell bármilyen emberi utasításnak, hacsak ez nem kerül ellentmondásba az Első Törvénnyel vagy bármilyen korábbi parancssal, amelyet valódi gazdájuktól kaptak, a gépmemberek most készségesebben nyitottak utat, de a különbség nem tűnt számottevőnek.

Derec valamivel gyorsabban haladt és messzebbre jutott a robogóval, ám újból és újból el kellett kiáltania magát.

Az egymás után felbukkanó csoportok egykedvűen engedelmessé váltak, de sohasem rebtentek szét olyan hirtelen, ahogy a fiatal ember szeretne volna.

– Uram, ön beteg? – kérdezte Mandelbrot aggódva, és odahajolt Derec arcához, hogy közelebről megvizsgálja érzékelőivel. A mozdulat annyira meglepte az ifjút, hogy ösztönösen félrerántotta a kormányt, amitől a robogó majdnem felborult. Mandelbrot nem vette észre, konokul folytatta vizsgálódását. – Érzékelőim hőmérséklet-emelkedést jeleznek a bőrén, és élénkpiros foltokat az arcán meg a fülén. Levonhatom azt a következtetést, hogy ön beteg?

– Nem, Mandelbrot – felelte fogcsikorgatva Derec. – Egyszerűen csak türelmetlen vagyok, hogy nem juthatok olyan gyorsan az épület közelébe, ahogy szeretnék. Nyilván a te érdeklődési integrálod gyengébben működik, mint egy emberé.

– Ez csak abból ered, hogy önnek nincs ilyen beépített egysége. Ennek következtében az érzelmei vezérlik, míg én logikai alapon látom, miért érdekel annyi robotot ez a jelenség... főként a felügyelők és építők osztályából, amint bizonyára észrevette.

– Ó? Belátom, hogy birizgál a bonyolultabb egyedek közül néhányat, akik közé te is tartozol...

– Köszönöm, uram. Ellenállásaimat mindig megmelengeti egy ilyen bók.

– ...és M334 meg a barátai. De miért érdeklődnek ennyien?

– Tanulságos lehet megjegyeznem, hogy Robotváros két felügyelője, Rydberg és Euler minden alkalmat megragadott, hogy számtalan kérdést tegyen fel nekem különféle témakörökről, s ezek mind arra vonatkoztak, milyen érzés hosszabb időn keresztül egy ember szolgálatában állni. Mondhatom, alaposan megforgattak.

– Mit csináltak?

– Megforgattak. Ez az ő kifejezésük... Szerintem azokból az ősi filmekből merítették, amelyeket azért néznek meg, hogy megtudjanak valamit a titokzatos lényekről, akiknek hallgatólágosan a szolgálatára programozták őket.

– Igen? És mit meséltél rólam?

– Gyakorlatilag rendkívül keveset. Kérdéseik sokkal általánosabb dolgokra vonatkoztak.

– Nem is tudom, megkönnyebbültem-e ettől vagy sem.

– Meggyőződésem szerint ön bármilyen döntést hoz, mindig a legjobb lesz a számára. Mindenesetre elmondtam, az emberi létezés egyik legszokatlanabb vonása, hogy amint a dolgok napról napra változnak, mert a mesterséges és természeti környezet tényezői átalakulnak, ugyanúgy válnak kérdésessé az ember egyéni életkilátásai. Ha bármelyik napon valami váratlan dolog történik, akármilyen kicsi és jelentéktelen legyen is, az rögtön alkalmassá válik az unalom elűzésére. Nyilvánvalóan a megújuló tapasztalatoknak igen fontos szerepük van az emberi lények lelki egészségének és jó közérzetének folyamatos fenntartásában. Talán a robotok érdeklődésének mértéke is arányban áll ennek az épületnek az újdonságával, és maguk akarják felfedezni, mit jelent egyáltalán az „újdonság” fogalma.

– Értem – bölintott Derec. Már korábban leállt, hogy megvárja, míg utat nyit egy másik csoport. De ahelyett, hogy kiengedte volna a fékot és felgyorsította volna a robogót, odagördült egy épület oldalához, és leparkolt. – Gyere, Mandelbrot, sétáljunk egyet!

– Bocsásson meg, uram, de azt gondoltam, siet.

– Nos, talán a válaszaid alapján gyúlt világosság a fejemben, hogy felismerjem a körülmények hatalmát... vagy valami más miatt, de úgy döntöttem, hamarabb odaérünk, ha gyalog megyünk, akár a többiek. Na, csipkedd magad!

Néhány lépés után azonban valami furcsa hiányt érzett maga mellett. Csakugyan, Mandelbrot nem követte. Ott maradt állva az oldalkocsi mellett, és fejét különös szögben félrebillentette, mintha mélyen gondolkodna. – Mandelbrot? Miért nem jössz?

A robot megrázta a fejét, mintha álomból riadna. – Bocsásson meg, uram, nem állt szándékomban, hogy visszatartsam önt. Csupán elegendő információ hiányában nem tudok dönteni, hogy két indoka közül melyik miatt gyalogolunk.

Derec kétségbeesve emelte tekintetét az égre. A felhők vörösen fénylettek, mintha a bolygó könyörtelenül zuhanna egy óriási csillag felé. – Mindkét ok érvényes, Mandelbrot. Csak egy kicsit tréfáltam... megpróbáltam ironizálni, vagy ha jobban tetszik, humorizálni.

– Humor és ironia az emberi tapasztalat két olyan sajátos minősége, amely mindig összezavar. Egyszer el kell magyaráznia nekem ezeket a fogalmakat.

– A humorral kapcsolatos a jókedv, de én alaposan elveszem a kedvedet a további töprengéstől, ha nem sietsz. Gyerünk már!

Derec kissé zavarba jött, mert önkéntelenül csúszott ki a száján a megjegyzés, holott nem szeretett szeszélyeskedni a robotokkal. Nem tudott szabadulni attól az érzéstől, hogy ez visszataszító viselkedés. De azt el kellett ismernie, hogy könnyelmű fenytése két ellentétes hatást – jót és rosszat – váltott ki Mandelbrotból. A jó az volt, hogy a következő néhány percben a robot egy pillanatra sem tángított mellőle, a rossz pedig az, hogy tovább érdeklődött a humor finom árnyalatairól, amíg meg nem tiltotta neki, hogy egy ideig szóba hozza ezt a témát. Hogy mennyi ideig, ezt nem pontosította, így Mandelbrot gyakorlatilag bármikor előhozakodhatott a korábbi mókás megjegyzésre vonatkozó kérdéssel. De talán a robot érzékelőprogramja kellő várakozási időt ír elő annak érdekében, hogy a szóban forgó téma fogadtatása ne legyen ennyire elutasító.

A téren az épület körül a robotok olyan sűrű tömeget alkottak, amellyel Derec még sohasem találkozott. Legalábbis nem tudott róla, mert természetesen nem emlékezhetett semmilyen tömegre, amelyet valaha is látott volna, vagy amelyben tolongott volna homályos előélete során. Ehelyett a teste jelezte a tömeget: mellkasa megfeszült, bőre szokatlanul borzongott, és hirtelen feltámadt benne a sürgető érzés – amit hiába próbált elnyomni –, hogy a lehető leggyorsabban ki kell jutnia innen, el kell menekülnie a térről valahová, ahol lélegzethez jut.

A robotoknak nem kell lélegezniük, próbálta magának ésszerűen megmagyarázni, hogy lecsillapuljon. Te vagy az egyetlen, aki itt levegőt fogyaszt.

Néhány pillanat után tudatosodott benne, hogy csak azért borult ki, mert meglepetésszerűen érte a minden irányból ható

nyomás. Egy hajdani megfigyelés ötlött az eszébe, amely annak idején teljesen kiment a fejéből, pedig magyarázatot adhatott mostani élményére. Amikor a Rockliffe űrállomáson az egyik közlekedési csomópontban szétoszlatta a robotok hétköznapi forgalmát, hogy ellophassák a Perihélium kulcsát (amelyre most is égetően szükségük volt, hogy elszökhessenek a bolygóról), még ott sem gyűltek össze ilyen szorosan a gépemberek. Hmm. Fogadni mernék, hogy amikor visszanyerem az emlékezetemet, még kiderül, tömegiszonyom van, gondolta magában.

– Mandelbrot! – sügta a robotnak, mert nem akarta, hogy meghallják. – Gyorsan végezz egy hozzávetőleges számítást! Hány robot szorong itt a téren?

– Vizuális letapogatás alapján a tér területe hatezer négyzetméter. Minden robot kis helyet foglal el, de természetes udvariasságuk arra készíti őket, hogy bizonyos távolságot tartsanak egymástól, becslésem szerint tehát hozzávetőleg tízezer robot tartózkodik itt.

– Azokat is beleszámoltad, akik az építmény alatt állnak?

– Velük együtt tízezer-négyszázharminckettő.

– Nem látom Arielt és Wolrufot. Te igen?

– Látásom szélesebb színképtartománya ellenére, nem. Próbálkozzam illat-letapogatással?

– Ne. Remélem, elakadtak a tömegben.

– Ez most példa az emberi gyűlöletre?

– Á, dehogy! Csak szomjazom a költői igazságszolgáltatásra. Nemsokára biztosan befutnak.

Derec mély lélegzetet vett, megragadta Mandelbrot könyökét, s nekivágtak a tömegnek. Most, hogy gyalogosan haladtak, a robotok úgy adtak utat, hogy szinte ügyet sem vetettek rájuk. Kivétel nélkül valamennyien megigézve bámulták a forgó épületet, amelynek folyamatos mozgása izzó fényhullámokat vetett a tér minden részére. A különféle színű robotok olyan természetellenesen világítottak, mintha egy-egy belső égésű motor izzana örökös hideg ragyogással. A különféle réz-, wolfram-, vas-, arany-, ezüst-, króm- és alumíniumburkolatú gépemberek úgy tükrözték vissza a forgó síkok színeit, hogy ez a fényjáték még szeszélyesebb árnyalatokat varázsolt a térre.

Derec továbbra is úgy gondolta, hogy a robotok ebben a sugárzásban felforrósodnak, és hamarosan úgy olvadnak el, mint a viasz. Amikor azonban megérintette Mandelbrot karját, hidegnek találta, hűvösebbnek még az épületek közül a térre osonó fuvallatnál is.

Az oktaéder lapjain a bíborvörös, az indigókék, a kárminpiros és az okkersárga kétszer fordult elő – egyszer alul, egyszer fölül. Különös árnyalatok tükröződtek a felhőkön, a teret azonban más színek árasztották el. Derec csak tudat alatt vette ezt észre, mert teljesen lekötötte figyelmét az egyes oldalak színárnyalatainak kavargása.

Minden szint véletlenszerűen egymásra rétegződő, félig fényáteresztő rétegek alkottak. Egy-egy síkot úgy fúrtak át keresztül-kasul a színes csövek – némelyekben folyadék áramlott, másokban nem –, mint a reménytelenül összegabalyodott kigyók. Noha a vezetékek egyúttal finoman remegtek, ami újabb árnyalatokkal gazdagította az oldalak kiszámíthatatlan színezetét, a variációkat előállító elemek száma változatlan maradt, így a fantasztikus erők hatása szigorú és könyörtelen ellenőrzés alá került.

A kárminpiros síkok tomboló pokolra emlékeztettek. Az indigókék síkokon százféle bolygó ezernyi tengerének vize hullámozott. A bíborvörösben a tűz és víz színe olvadt össze egy törékeny rózsaszírmainak bársonyos anyagszerűségévé. Az okkersárgában különféle színek egyvelege táncolt: az alkonyi nap sugarai, egy kopár hegyoldalon lezúduló láva izzása, és azok a napkitörések, amelyeket hatalmas felhőkben szór szét az űrben egy lüktető új csillag. És mindezek, sok mással együtt, ott vergődtek csapdába ejtve abban a térben, amely két különálló és különféle tömböt egyesített magában: az épület márványszerű tömegét és az örökkévalóság légies tömegét, amelyet a világűr széléről lehetne így látni.

Végző soron az alkotó szándéka homályosnak, sőt titokzatosnak tetszett. Derec nem értette pontosan, mit jelent ennek a szerkezetnek a formája, de most, hogy közelebről szemügyre vette, az a határozott meggyőződés alakult ki benne, hogy minden négyzetcentiméterét egyetlen elme céltudatos tevékenysége illesztette össze bizonyos módon, egy sajátos kirakójáték elemeiként. Az oktaéder kétségtelenül azt sugallta, hogy önálló tudat alkotta.

Derecnek mindenáron meg kellett tudnia, hogyan ment végbe a szerkesztés folyamata. Az építőnek nyilvánvalóan rá kellett jönnie, hogyan programozhatja át Robotváros központi számítógépének az egyéni fémesejtekkel foglalkozó részlegét. Talán egyfajta fémvírust ültetett a rendszerbe, amely meghatározott elgondolás szerint végezte el átalakító munkáját. Derec el sem tudta képzelni, hogyan látta ő hozzá egy ilyen feladathoz. Ami azt jelentette, hogy egy robot nemcsak az épületet találta ki, hanem tudományos áttörést is végrehajtott a számítógépek szellemi háttérében, a szoftverek tervezésében.

Ilyen módon a robot – ha valóban robot áll a háttérben – a felsőbbrendű tudati tevékenységben két szinttel került magasabbra a pozitronikus tudomány szellemi hatókörének elméleti határánál. Ki tudja, hogy ez a robot hány további szintet érhet el? Sőt talán már el is ért!

Mindez úgy futott át rajta, hogy nem is tudatosodott benne, miközben az épület alatt járkált, és feje fölött figyelte forgását. Most éppen moszatkéksín ragyogott le rá. A háta mögé pillantva elbűvölten látta, amint Mandelbrot fémborítása százféle hullámzó színárnyalatot tükröz.

Ismét meglepte, hogy még ilyen közletről sem érez meleget. Amikor fölnyúlva megérintette az épületet, a felület olyan hidegnek tűnt, mint egy éjszakai világító bogár potroha.

– Uram, az emberek ezt nevezik szépségnek? – kérdezte Mandelbrot, furcsán bizonytalanul ejtve ki a szavakat.

– Ez csak az egyik formája – felelte Derec rövid gondolkodás után. Mandelbrotra pillantott, és érezte, hogy a robot fejében több kérdés is kavargog. – A néző mindig megtalálhatja benne a szépséget, feltéve persze, hogy valóban keresi.

– Ez az épület mindig ilyen gyönyörű marad?

– Nézőpont kérdése. A robotok valószínűleg teljesen hozzászoknak, ha a szerkezet elég sokáig áll itt. Egyre nehezebbé válik számukra, hogy friss szemmel nézzenek rá... ha erre gondoltál.

– Bocsásson meg, uram, nem tudom pontosan, mire gondoltam.
– Semmi baj. Ilyen körülmények között ez nem meglepő.
– Tehát helyesen alkottam véleményt korábban: az újdonság fontos tényező abban, hogy az ember miként ítéli meg a szépséget.
– Igen, de erre nincsenek szabályok, ahogyan arra sem, mi alkotja a szépséget. Csupán vonatkoztatási pontok léteznek. Talán ez az egyik magyarázat, miért okozunk néha csalódást a robotoknak mi, emberek.
– A robotok képtelenek ilyet érezni. Egyszerűen elfogadják, hogy önök ilyenek, függetlenül attól, hogy pillanatnyilag mennyire látszik ésszerűtlennek a viselkedésük. Mandelbrot ismét az oktaéder felé fordította optikai érzékelőit. Úgy vélem, ez az épület mindig hasonlóképpen fog hatni rám. Biztos, hogy ami egyszer gyönyörű, mindaddig gyönyörű marad, ameddig létezik.
– Talán. Nekem is tetszik, noha tudomásom szerint pozitronikus idegpályáitok teljesen más módon fogják ezt fel.
– Uram, bizonyos eltolódást érzek korábbi állapotához képest.
– Egyáltalán nem. Csupán elfogadom azt a lehetőséget, hogy holnap leülhetünk együtt, és megvitathatjuk, ennek a műnek milyen a formája, milyen színek alkotják, árnyalataik miként változnak, sőt még azt is, milyen építészeti szabályok érvényesülnek benne... de még mindig különbözőképpen foghatjuk fel az egész tárgyat. A kulturális háttér szintén erősen befolyásolhatja élményünket. Egy másik naprendszerhez tartozó idegen lény, aki ugyanolyan értelmes, mint te vagy én, akár azt is gondolhatná, hogy ez a legrondább építmény a világmindenségben.
– Pillanatnyilag ezt az elméletet erős túlzásnak tartom – mondta Mandelbrot –, de felfedezhető benne az ésszerűség eleme.
Derec bólintott. Azon töprengett, nem próbálta-e túlzottan szellemi síkra terelni ezt az értékítéletet. Jelenleg ő is nehezen tudott elképzelni olyan értelmes élőlényt, aki nem hiszi, hogy ez a szerkezet fenségesen gyönyörű. Azért beszélt az esetlegességről, hogy jobban kiemelje a lényegét. El kellett azonban ismernie, van valami igazság abban, amit a robot állít, még ha ez nem túl rokonszenves is.
Óhatatlanul eltöprengett, vajon a város valamennyi fejlett gépmembere egyformán szépnek érzékeli-e az épületet. Noha a robotokat azonos pozitronikus elvek alapján szerkesztették, éleselméjűségük erős szóródást mutatott a gyakorlatban – integráljaik bonyolultságától függött szellemi felfogóképességük. Egyformán értelmes robotoknak egyforma személyiségjegyeik voltak, és ezek valamennyien azonos módon igyekeztek feldolgozni tapasztalataikat. Tehát ha nem létezett is szoros kapcsolat a különböző robotok között, hasonló módon érzékelték a gondokat, és hasonló következtetéseket vontak le.
Itt a téren azonban a robotok valami olyasmivel szembesültek, amit csak egyéni eszközeik révén olvashattak be világszemléletükbe, s ez óhatatlanul eltérő véleményekhez vezetett.
Még akkor is, ha mindnyájukat ugyanaz a „gazdaságos mérnöki szemlélet” alkotta...
És különösen akkor, ha még egyikük sem találkozott közvetlenül az esztétikai szépséggel.
Nem csoda, hogy ennek az épületnek a váratlan megjelenése ilyen felbolydulást idézett elő. Jelenleg a téren kétségtelenül minden egyes robotban végbement a titokzatos folyamat: erőteljesen öntudatra ébredtek, és mélyebben megértették létezésük lehetőségeit. Ez ragadtatta el Mandelbrotot is.
Amikor Derec körülnézett, észrevette, amint M334, Benny és Harry átfurakodik a tömegen, hogy az épület alatt szorongókhoz csatlakozzék.
– Bocsánat! – mondta Harry hanyagul, amint beleütközött egy krómborítású behemótna. Ha a fickónak úgy tartja kedve, a kis robotot 5,4 centád alatt, alig egy erg energiával könnyedén ócskavassá gyűrhetné volna. A behemót ehelyett vállat vont, és figyelmét ismét az épületre összpontosította. Így tett Harry is, de egy dekád múlva a behemót felé fordította fejét, és tisztán, határozottan kijelentette: – Bocsánat, ha integráljaim önkéntelenül túllépik a megengedett határokat, de megfelelő súlyú bizonyíték jelzi, hogy érzékelőid rosszul alkalmazkodnak. Be kellene szabályoztatnod őket.
Harry addig nem vette le a tekintetét a természetes robotról, amíg az figyelemre nem méltatta, és végül így válaszolt: – Ésszerűnek látszik az a feltevés, hogy igazad van, és integráljaid túllépték hatáskörüket. Semmi sem mutatja rajtad a bajmegállapítás képességének legegyszerűbb jelét. Azt javaslom tehát, szorítkozz a hatáskörödre.
– Világos... – válaszolt Harry közönyösen, és félrenézett.
Mindketten az épületet szemlélték, Derec pedig őket figyelte. Gondolatban ismét lepergette a jelenetet, ahogyan Harry a behemótnak ütközött. Lehet, hogy a kis robot szinte szándékosan tette? 1 És ahogyan bocsánatot kért! Utólag visszatekintve, azt az egyetlen kifejezést – „bocsánat” – olyan hanyag eleganciával ejtette ki, mintha udvariassága pusztán társadalmi szokásból, nem pedig a program diktálta kényszerből eredne.
Nem... csupán képzelődöm, és túlságosan mély értelmet tulajdonítok egyhétköznapi esetnek, gondolta Derec.
Aztán meglepődve látta, hogy Harry odahajol a behemóthoz, és illendően udvarias hangsúllyal megkérdezi tőle: Érdeklődési integrálom felélenkült. Mi a jelzésed? Akár a valódi, akár az, amelyet használsz. Felismerő rendszeremben a kettő egyenértékű.
Hosszú szünet következett. Ezalatt a behemót nem vette le tekintetét az épületről. Végül válaszolt: – A nevem Roburtez.
– Roburtez – ismételte meg Harry, mintha pozitronikusan ízlelgetné a szót. – Óriási robot vagy, tudod-e?
Roburtez ekkor Harryre nézett. Derec talán csak ismét képzelődött, ám bizonyos kihívást olvasott ki Roburtez testhelyzetéből. Nem tudott szabadulni a gondolattól, hogy Harry szándékosan akar veszekedést szítani.
A kis robot várt egy pillanatig, aztán újból megszólalt: – Igen, természetes fickó vagy. Bizonyos vagy benne, hogy építőid a helyes méretarány szerint dolgoztak?
– Biztos – vetette oda Roburtez.
– Ebben az esetben nem vagyok meggyőződve arról, hogy magadhoz illő nevet választottál. Megkockáztathatok egy javaslatot?
– Éspedig? – kérdezte Roburtez. Sem ingerültséget, sem türelmetlenséget nem lehetett felfedezni a hangjában, Derecnek

azonban nem esett nehezére, hogy beleképzelje ezeket az árnyalatokat.

– Ben – jelentette ki Harry. – Big Ben.

Derec feszülten figyelt. Nem tudta megjósolni, mi történik a továbbiakban. Helyesen feltételezte, hogy Harry szándékosan kötekedik a behemóttal? És ha ez a helyzet, milyen végső formában jelenik meg az ellentét? A fizikai küzdelem elképzelhetetlennek tűnt a gépemberek között, nem akadt rá példa a robotok történetében, így hát ismét szópárbaj következett.

Roburtez néhány pillanatra némán Harryre meredt. Aztán bólintott. – Igen, ajánlatod figyelemre méltó. A Big Ben megfelelő Mostantól kezdve ezt a jelzést használom.

– Harry válaszul szintén bólintott. – Örömmre szolgál – mondta kurtán, amint a robot, aki most már Big Ben névre hallgatott, ismét az épület felé fordította figyelmét. Harry fölemelte a kezét, és az ujjával mutogatni kezdett, mintha valamit bizonygatni szeretne, Benny azonban megzavarta ebben, mert rácsapott a vállára. Fémlemezből összekoccanása halkán visszhangzott a téren.

Benny azt mondta: – Könnyedebben fogd fel, robottárs, máskülönben a legnagyobb nehézségekkel találod szembe magad ennek az emberi dolognak a leküzdésében.

– Igazad van.

Derec megrázta a fejét. Azt hitte, így majd tisztábban hall, de érzékelése semmit sem változott. Nem akart hinni a fülének. Mi ez az „emberi ügy”, amiről beszéltek? Tartózkodik még egy ember a bolygón, vagy a humanika törvényeiről volt szó? Néhány pillanatra a robotokat figyelte, nem csinálnak-e még valamit. Benny és Harry azonban az ámuló tömegben csatlakozott barátjukhoz, M334-hez, más nem történt.

Biztosan megvolt a jelentősége ennek a közjátéknak, ezért Derec elhatározta, hogy adandó alkalommal felderíti. Azt is eldöntötte, kifaggatja Harryt és Bennyt arról, hogyan alakították ki beszédmódjukat, amely ritmusában és szókészletében határozottan különbözik a többi robotétól. Valami megérintette benne Derecet, és gyanította, ezt a többi robot is hasonló módon érzékeli. „Big Ben” biztosan.

Derec otthagya Mandelbrotot, aki éppen egy vörösén fénylő gúlapot csodált, és lehajolva odaforakodott az épület tövéhez. A gúla aljának egynegyede a felszín alatt helyezkedett el. Derec odakúszott, hogy alaposabban szemügyre vegye az épület talpát. A műbetonon keresztül érezte ujjai hegyén a hajtómotor remegését, de a tengely zajtalanul pörgött.

Megérintette az épületet. Éppen elég gyorsan forgott ahhoz, hogy ha odaszoritáná az ujjait, a sima felszín ledörzsölné róluks a bőrt. Tapintásra hidegnek érezte az anyagot. Összetétele azonban feltehetően gyökeresen eltért azoktól a műbeton sejtektől, amelyekből Robotváros épült. Az alkotó, bárki legyen is, nyilván elemezte DNS-kódot utánzó szerkezetüket, és beléjük ültette saját változatát, amelynek pontosan előre kiszámított hatását kereste.

Éz önmagában is igazolta Derec gyanúját, hogy az alkotó még a város nyersanyagait is átalakította, egyéb teljesítményei mellett.

Van egyáltalán valami, amit ez a robot nem tud megcsinálni? Derec enyhe borzongást érzett, amint rádöbbsent ezekre az alkotói képességekre. Talán csak a robotika három törvénye szab végső határt a robot számára. Pusztán az a tény, hogy egy gépmember ilyen képességekkel rendelkezik, súlyos csapást mérhet a galaktikus kultúra társadalmi és politikai berendezkedésére, mert örökre új helyet jelölhet ki a robotok számára az emberiség tudatában.

És Derec még riadtabban borzongott, amikor elképzelte azt a távoli lehetőséget, amikor a robotok túlszárnyalják az embert, ha másban nem, legalább az alkotóművészetben, amelynek révén érzelmeket és álmokat ébreszthetnek robotokban és emberekben egyaránt...

Kissé előreszaladtál, Derec, gondolta. Fogd vissza magad! Se neked, se az emberi fajnak nem kell aggódnia még. Újult erővel fogott bele a további vizsgálódásba.

Addig jutott, hogy bekukucskált abba a két centiméter széles fekete részbe, amely elválasztotta az épületet a tér műbeton felszínétől, majd néhány másodpercig hallgatta a lenti csapágyak és fogaskerekek finom surrogását, amikor egyszer csak ismerős hang zavarta meg.

– Hát itt vagy! Sejtettem volna! Mindig arrafelé mászkálsz, ahol semmi keresnivalód sincs.

Vonakodva, de beletörődött, hogy vágyik Ariel jelenlétére – mint mindig. Gúnyos szavai ellenére a lány négykézlábra ereszkedett, és Derec mellett megvizsgálta a rést. Az ifjú nem tudta eldönteni, megkönnyebbülést vagy zavart érez-e, hogy végül mégis összetalálkozott a lánnyal.

Ariel helyette döntött, mert nem nézett a részbe, és nem érintette meg az épületet. Csupán az ő szemébe nézett.

– Találtál valami érdekeset? – kérdezte élénken, mégis fojtott, mély hangon.

Derec önkéntelenül elmosolyodott. – Sok mindent, de semmi határozottat.

Wolruf bukkant fel, és amikor körülszimatolta a rést, minden szőrszála égnek állt.

– Mit keresel? – kérdezte tőle Derec.

– Amit találok – felelte a kutyalény. – Illatot, 'angot, uagy akárrmit Wolruf felnézett a fiatalemberre. – Nagyon érdekes. Semmi szaga nincs.

– Igen, a villanymotorok minden bizonnyal a legkedvezőbb hatásfokkal forgatják az épületet – magyarázta Derec.

– Amelyet nyilván úgy terveztek, hogy kerüljék a feltűnést – jegyezte meg Ariel.

– Semmi sem magától értetődő itt – mondta Wolruf.

– Csak nem a csodálathoz hasonló árnyalatot érzek a hangodban? – incselkedett Derec.

– De. Népem aszt mondaná erre aszt épületre, 'ogy ugyano'an sű'talan, mint a manók 'átéka. És a 'atás is ugyanasz.

– Miféle manókról beszélsz? – érdeklődött az ifjú.

– Wolruf az elműlt néhány nap alatt megpróbálta elmagyarázni nekem a fogalmat – avatkozott közbe Ariel. – Mielőtt fajuk űrutazóvá lett, olyan életet éltek, amelyet mi első pillantásra primitív létformának tekintenénk. Társadalmuk azonban kifinomult népművészetet teremtett, amely részben arra szolgált, hogy a tapasztalat határain túli magyarázatot adjon a létezés

mindennapos jelenségeire. Gyakran felhasználták ezekben a magyarázatokban a manókat, amelyek az istenek gyermekeiként különféle kópéságokat követtek el az egyes törzsek rovására, és gyakran kimagasló szerepet játszottak a legendás hősök kalandjaiban.

Derec bólintott. Nemigen tudta, mihez kezdjen ezzel az egészszel. Állandóan azon járt az esze, hogyan érthetné meg ezeket a robotokat, így pillanatnyilag nem érzett elég lelkiert újabb adatok befogadásához Wolruf népéről. – Figyelj, kissé erőt vett rajtam a bezártság érzése. Ezenkívül nem hiszem, hogy bármit tanulhatnánk még itt – szölt oda a lánynak.

– Miért tanulnánk? – kérdezte Ariel. – Nem jobb, ha egyszerűen csak élvezzük?

– Már megtettem.

– Ezt csak azért mondom, mert mindig szeretted színlelni az értelmiségit.

Derec kíváncsian felvonta szemöldökét, és szúrósan a lányra nézett, mert hirtelen ezernyi kérdés támadt a fejében. Honnan tudja Ariel, hogy ő szeret színlelni? És mit színlel? Arra a találkozásra célzott, amikor állítólag véletlenül összefutottak az űrröpülőtéren? Minden bizonnyal rövid volt a találkozás – túlságosan rövid ahhoz, hogy Ariel ebből a „mindig”-re következtessen.

Derec természetesen szeretett volna minél többet megtudni önmagáról, a lány azonban olyan ártatlanul tette ezt a megjegyzést, hogy ez óvatosságra intette. Ha most faggatni kezdené, talán begubózna. Hosszabb távon talán több felvilágosítást szerezhet tőle, amikor gondtalanul fecseg.

– Uram! Uram!

Mandelbrot szólal meg. – Mit akarsz? – nézett rá Derec.

– Eszembe jutott, hogy érdeklődését fejezte ki ama egyén iránt, aki felelős ezért az alkotásért.

– Igen... igaz... – felelte Derec izgatottan. Egy csapásra elfelejtette, mennyire zavarba hozta Ariel célzása.

Képlékeny kezével Mandelbrot nyilat formált, és a tér széle felé mutatott. – Akkor azt javaslom, menjen abba az irányba, ahol azok a robotok gyülekeznek.

– Köszönöm, Mandelbrot. Egy perc múlva találkozunk. – Derec halványan elmosolyodott, és a kéz felé biccentett. – Kedves darab – suttogta. A jelzett terület felé indult, ahol a robotok szorosabban álltak. Akik nem a komkap készülékükön keresztül társalogtak – ezzel az eszközzel némán és gyorsabban cserélhettek információkat –, azok hangosan beszéltek, talán az emberi jelenlétre való tekintettel, vagy talán másért. Ez is olyan kérdés volt, amelyre Derec választ szeretett volna kapni.

– Hé! Várj meg! – kiáltott utána Ariel.

– Engem ne! – szólalt meg Wolruf. – Utálok a tömeget.

Derec megállt, hogy a lány csatlakozhasson hozzá. – Ma este már másodszor kell várnom rád. Voltaképpen mi késleltetett az előbb?

– Ó, túl gyorsan vettem egy kanyart, és fejre álltunk a robogóval. Wolruf meg én nem sérültünk meg, csak egy kicsit összerázódtak a csontjaink. Azt hiszem, a testemet kék-zöld foltok borítják.

– Igen? Akkor majd mutasd meg.

– Szeretnéd, mi?

– Pusztán orvosi szempontból érdekel. – Bár igazán nem szeretem korlátozni magamat, gondolta Derec. – És mi van a robogóval?

– Hát totálkáros lett – vont a vállát könnyedén a lány.

Előttük a robotok tömege egyetlen gépember köré sűrűsödött. Először nem is látták, ki áll az érdeklődés középpontjában. Ariel megveregette egy alacsony építőrobot vállát. Az megfordult, és mit tesz isten, éppen Harry volt. – Kérlek, engedj előre bennünket.

A lány ezt nem mondta sem udvariasan, sem különösebben udvariatlanul.

– Ha úgy kívánja – lépett oldalra Harry engedelmesen –, ám nagyra értékelném, ha tartózkodna attól, hogy jelentősebb helyváltoztatásra kényszerítsen. Így is csak nehezen veszem a jeleket.

Ariel szeme elkerekedett a megdöbbenéstől. Derec viszont nem tudta elfojtani mosolyát. – Szeretnék egy sugáreltapogató vizsgálatot végezni rajtad – szölt oda a robotnak –, amikor neked tetszik. Holnap korán reggel megfelel?

– Talán jó dolog, hogy meg akar vizsgálni – felelte Harry. – Történetesen a holnap reggel nekem is megfelel. De megkérdezhetem, miért kell a technikust játszania olyan korán... és miért éppen engem választott ki a város összes robotja közül?

– Hmmm. Fogadni mernék, az emberek is valami hasonlót mondanának humán orvosuknak. Ne aggódj, nem piszkálok bele a személyiségi integráljaidba!

– Holott a kísértés nagy – vetette közbe M334.

A szokatlan megjegyzés meglepte Derecet, csaknem elfeledkezett a másik kettőről. – Bocsáss meg – szölt oda a robohoz –, de ezzel valami enyhe szarkazmusnak próbáltál hangot adni?

– Szívósan tanulmányoztam az összes trükköt – felelte M334. – Legyen az gúny, drámai irónia, hiperbola, bármelyikkel az ön rendelkezésére állok, uram.

– Köszönjük – avatkozott közbe mosolyogva Ariel –, de a fiatalembernek nem kell a szomszédba mennie egyikért sem.

M334 bánatosan ingatta a fejét. – Kár. Remélem, hamarosan olyan ember érkezik erre a bolygóra, akinek szüksége lesz a szolgálataimra. Egy napon talán még azt is megengedik, hogy komornyik legyek a diplomáciai testületnél.

Benny fölemelte a kezét, és ugyanúgy helyezte M334 vállára, ahogy korábban Harryére. – Állítsd takaréokra magad, robottárs! Nem túl korai még ebben a játékban, hogy ilyen nagyra törő célokat tűzz magad elé?

– Az emberek is ezt teszik – érvelt M334. – És még a házaikat is maguk tervezik.

Derec ösztönösen hátralépett, mint aki előtt hirtelen felrobbant valami. A robotok filozófiai vitái általában akörül forogtak, hogyan szolgálhatják a legjobban az embereket a három törvény előírásainak megfelelően. Benny és M334 azonban most a

saját vágyairól beszélt...

Hmm, de hangosan, jegyezte meg magában. Önműködően váltottak át a komkapról, vagy csak az én kedvemért, mert éppen a közelükben tartózkodom? Vagy van valami rejtett célja ennek, amellyel nem vagyok tisztában?

Gondolkozd el rajta, mi a mélyebb jelentése párbeszédüknek. Valamilyen meghatározott okból teszik ezt?

Derec közelebb furakodott, hogy könnyebben kihallgathassa a beszélgetést. Mielőtt azonban a következő szavakat is felfogta volna, Harry lépett elé, és elzárta a két robotársához vezető utat. Noha a gépember a lehető legudvariasabban tette ezt a támadó mozdulatot, mégis riasztóan hatott Derecre. – Harry, miféle viselkedés ez?

– A robotika Harmadik Törvénye megköveteli, hogy kérdezősködjem – felelte Harry.

A Harmadik Törvény így szól: A robotnak gondoskodnia kell saját védelméről, amíg ez nem kerül ellentétbe az Első vagy a Második Törvénnyel. Ez megmagyarázza a robot cselekvését, de nem az illetlenségét. Derec megadóan sóhajtott. – Igen, Harry, miről van szó? Nem... várj egy pillanatig. Mandelbrot, nem zavart meg ez a jelenet?

– De.

– Akkor ezek hárman tényleg mulatságosak.

– Ha a korábbi beszélgetésünkre utal, uram, valóban azok.

– Köszönöm. Szóval, Harry, mit forgatsz pozitronikus agyadban?

– Kérem, ne értsen félre – kezdte Harry –, de súlyos megpróbáltatás lenne a számomra, ha valamilyen elektronikus letapogató-sugár tönkretenné gondosan összeállított életfilozófiámat.

– Elnézést... miféle életfilozófiát? – tudakolta Derec, miközben görcsbe rándult a gyomra, mert rádöbben, hogy bármit hall ezután, azt ő provokálta.

– Amióta csak bekapcsoltak, egyfolytában azért küzdöttem, hogy a robotika három törvénye mellett az élet három törvényét is betartsam.

– Igen? – mondta bizonytalanul Derec, és már eleve rettegett a választól.

Harry kinyújtotta első ujját: – Minden ciklusban bizonyosodj meg arról, hogy tizenkét órára kikapcsoltad magad! – A második ujját: – Sose játszs háromdimenziós sakkot olyan robottal, akinek egy bolygó a keresztneve. – A harmadik ujját: És sohase kérdőjelezd meg annak a robotnak a logikáját, akinek a bétahajtóművén tizenhat fokozat van.

Derec kábult döbbenettel meredt a robotra. – A galaktika szerelmére, mit hordasz itt össze?

– Ez humor... a szarkazmus ellentéte. Nevetést szerettem volna kicsalni vele – mondta a robot félreérthetetlenül védekező hangsúllyal. – Nem a humor az egyik olyan egyéni jellemvonás, amelynek megismerésére és megértésére nekünk, robotoknak, szükségünk van ahhoz, hogy megfelelően szolgáljuk az emberiséget?

– Hát nem feltétlenül szükséges. Gyakorlatilag erre még sohasem került sor, legalábbis tudomásom szerint. De nem látom be, mi baj származna belőle... hacsak nem olyan ritka emberfajtáról van szó, akinek nincs humorérzéke, ennél fogva a nevetést egészségtelennek, vagy más okból nemkívánatos dolognak tartja.

– Hát, robotársaim mindeddig azt a meggyőződésüket hangoztatták, hogy nemkívánatos területre tévedtem. Bocsánatáért esedezem, ha úgy találja, hogy tréfáimban nincs szellemesség. Ígérem, legközelebb jobban szerepelek, különösen, ha segít kijavítani hibáimat... amelyeknek végső soron semmi közük pozitronikus éleselméjűségemhez, csupán talán az előadásmódomhoz. Mit szól hozzá, lehetséges lenne a csiszolása?

– Holnap. Ígérem, holnap az első dolgom lesz. – Meg sem várva a választ, Derec karon ragadta a hozzá hasonlóan meghökkent Arielt, és nekivágtak a tömegnek, amely érdeklődésük legfőbb tárgyát vette körül.

– Helyükön vannak az idegpályáik ezeknek a robotoknak? – suttogta a lány.

– Ha nem, akkor jobb, ha szétszedjük az egész várost az első adandó alkalommal.

– Hmm. Talán igazad van – mosolyodott el Ariel, és búcsúpillantást vetett Harryre. – Ha meg kell tennünk, pontosan tudni fogom, hol kezdjük.

Derecnek azonban már kiment a fejéből Harry és két társa, mert végül megpillanthatta a nyüzsgés középpontjában álló nyugalom forrását: egy aránylag karcsú felügyelőrobotot – noha a tompaszürke krómborítás miatt a vékony test súlyosabbnak látszott. Fedőlemezeiről a körülötte állókhoz képest sokkal opálosabban verődött vissza a kettős piramis csillogása. A robot testhelyzete arra utalt, hogy bizonytalanul viselkedik e szokatlan érdeklődés közepette. Karját félénken keresztbe fonta mellkasán. Válla legörnyedt, mintha súlyos teher nehezedne gerincszerkezetére. Időnként kiegyenesedett, ujjával mutogatott valamit, de általában tévoa mozdulatokat tett, és beszéd közben gyakran szüneteket tartott, mintha a szavak összefüggéseit keresné.

– Képtelen vagyok megérteni, hogyan juthattál ilyen következtetésre... egy meglehetősen hibás... logikai gondolatsor végén – válaszolta nyilván arra a kérdésre, amit egy magas, ébenfekete robot tett fel neki, aki keresztbe font karral úgy magasodott fölötte, mint egy fenyegető viharfelhő. – Idegpályáim sohasem működtek zavartalanabban. Magatartásom éppúgy megfelel a három törvény szellemének, ahogyan ezt bármelyik robot elmondhatja magáról ezen a bolygón, vagy talán még jobban, mert belső felépítésemnél fogva, úgy tetszik, érzékenyebb vagyok bizonyos ellentmondásokra, amelyek a helyzetünkben rejlenek.

A fekete megremegett – testfelszínén csupán a szinkép sötét tartományainak könyörtelen árnyalatai tükröződtek –, mintha megbotránkozta volna valami. Hosszú másodpercekig egymásra meredtek, és Derecnek az a kényelmetlen érzése támadt, hogy a két robot egymást méregeti.

Ujját figyelmeztetően ajka elé tette, majd amikor Ariel bölintott, két kezét a hátsó zsebeibe süllyesztette, és élénk érdeklődéssel figyelt tovább.

– Talán a legnagyobb őszinteséggel hiszed, hogy csupán kötelességedet teljesítetted, amint ez egy robothoz illik – mondta halkan a fekete. – Nem rád tartozik, hogy eldöntsd, mi a kötelességed, s még kevésbé, hogy átkérdezd ezt a várost a saját kedvedre. Ebben veszélyesen rendbontó magatartást vélek felfedezni.

– Vállalom, amit tettem! – vágta rá a szürke, és úgy nézett félre, hogy ha emberről lett volna szó, Derec sértodottságnak

vélte volna. – Nem okoztam kárt sem robotnak, sem embernek, és kétségkívül magamnak sem. Ha vennéd magadnak a fáradságot, hogy kitágítsd érzékelőid hatókörét, tapasztalati bizonyítékot keresve véleményedre, akkor látnád, hogy csak az itt összegyűlt robotok öntudatát erősítettem meg. Tudatuk érzékelési körének kitágítása mindenképpen előnyös lehet.

– Nem tudod bizonyítani – vágta rá a fekete. – Ezt csak sejtjed.

– Mindenkinek ésszerűen feltételeznie kell, hogy mindenki a legjobbra törekszik. Igaz, származhat bizonyos kár azokból az erőkből, amelyek nem számíthatók ki előre, de ez a feltételezés nem ok a tétlenségre. Mindenesetre az ügyet pillanatnyilag lezártam tekintem. Ami történt, nem lehet meg nem történtté tenni.

– Valamennyi robot utasítást kaphat, hogy felejtse el, és el is fogja! – válaszolta a fekete kihívóan.

– Amit tettem, nem pusztán az emlékezetre hat – magyarázta a szürke. – Amit tettem, hatással lesz az összes robot pozitronikus működésére, aki csak látta épületemet. Parancsolt meg nekik, hogy felejtsek el... bánom is én! – Elfordult, mintha távozni akarna. Ehelyett kisvártatva megszólalt: – De kijelentem, határozottan előnyükre válna, ha azt is elárulnád nekik, hogy miért. A felejtés olyan zavart okozhat, amely gyakran vezet túlterheléshez... majd katasztrófához. Javaslatod tehát miként felel meg a három törvény szellemének?

Egy kínosan hosszú pillanatig úgy tűnt, hogy a feketét valósággal letaglózta a kérdés. Aztán összeszedte magát, néhány lépést tett előre, kezét a krómborítású robot vállára helyezte, és úgy nézett le rá, mintha parányi kristályt vizsgálna elektronmikroszkóppal. A fekete robot szeme olyan vörösen fénylett, mintha az épület csillogó Iapjaihoz hasonlóan valamennyi színárnyalat ott izzana optikai lencséjén. – Alkotásod figyelemre méltó szellemi teljesítmény – ismerte el. – Talán valamilyen kész tervről másoltad?

– Bocsáss meg, barátom – válaszolta a szürke –, de elképzelésem egyetlen délután született. Csupán annyi volt a szerepem, hogy megvalósítottam. Meg kell említenem, hogy a központi komputer megtagadta volna utasításaim teljesítését, ha olyasmit kérek tőle, ami ellentétes a város programjával.

Érdekes – dörzsölte össze a kezét a fekete. Derec azt várta, mindjárt szikrák pattannak ki belőle. – Akkor mennyi ideig fog állni ez az épület?

– Amíg a központi komputer nem ad közvetlen utasítást az eltörlésére. A kódot csak én ismerem, bár valamicske esélye van, hogy egy elszánt kritikus is felfedezheti vagy hatástalaníthatja.

A fekete robot szeme felcsillant. Derec lélegzet-visszafojtva figyelte, amint kihúzza magát. – Ez örület! Eluralkodik a logikátlanság! Cselekedeteid visszavonhatatlanul összeszabdalták létezésünk mintázatát!

– Egyáltalán nem – felelte a szürke higgadtan. – Az épület olyasminek az ésszerű eredménye, ami felborzolta áramköröimet, amióta emberek érkeztek városunkba. – Első ízben vett tudomást könnyed főhajtással Derec és Ariel jelenlétéről. – És biztos vagyok benne, hogy ha ez az épület pozitronikus idegpályáim bonyolult kölcsönhatásának logikus eredménye, akkor bármi, amit felfedezek... és bármilyen cselekedet, amit végrehajtok... üdvözlendő és helyénvaló, különösen, ha segít a robotoknak az emberek bonyolult viselkedését jobban megérteni.

– Ebben az esetben – mondta vészjóslóan a fekete – átprogramozod a központi számítógépet, hogy tüntesse el az épületet, majd hozzáférhetővé teszed agyad szerkezetét, hogy megoszsd velünk idegpályáid finom módosulatainak titkát. Nem lesz többé szükség arra, hogy újból alkoss valamit.

– Nem tesz semmi ilyet! – kiáltotta Derec. – Hallgass ide, fekete, mit képzelsz, ki vagy! – szegezte ujját fenyegetően a robot arcának. – Amíg nem érkeznek ide más emberek, vagy amíg e város mérnök tervezője nem ad hírt magáról, ennek az épületnek addig kell állnia, amíg... amíg alkotója kívánja. Ez közvetlen parancs, és nem helyezheti hatályon kívül sem a központ, sem bárki más! Megértetted? Határozott parancs! És ez a városban minden robotra érvényes! Nincs kivétel!

A fekete bólintott. – Ahogy óhajtja.

Derec reménykedett, hogy a fekete szó szerint engedelmeskedik utasításainak. Csupán egy elsőbbséget élvező parancs – Avery doktoré vagy a három törvényből eredő kényszerintézkedés – engedélyezheti, hogy az épület ismét beleolvadjon a város anyagába.

És hogy nagyobb hangsúlyt adjon rendelkezésének, valamint a feketének se jusson eszébe, hogy megpróbáljon valami logikai hibát keresni a parancsban, Derec, tüntetően semmibe véve a többi robotot – különösen a feketét –, a szürke felé fordult, és megkérdezte:

– Mi a jelzésed?

– Lucius.

– Lucius? Szám nélkül?

– Több robottársamhoz hasonlóan nemrég úgy döntöttem, hogy nevet választok, mert korábbi jelzőszámom már nem illik hozzám.

– Igen, azt hiszem, erre még érdemes lesz visszatérnünk. Jól van, Lucius, itt az ideje, hogy tegyünk egy kis sétát.

– Ha úgy parancsolja – válaszolta Lucius diplomatikusan. Néhány pillanattal később Derec és három barátja kikísérte a térről a Luciusnak nevezett robotot. A gépemberek többségének figyelme ismét az épületre irányult, az ifjút azonban kényelmetlen érzéssel töltötte el, hogy két vörös optikai érzékelő úgy mered rá, mintha a lelke mélyére akarna látni.

3. fejezet AZ ÁRAMSZAGGATÓ

Most, hogy ugyanazokon az utcákon sétált végig, ahol korábban csak átrobogott, Derec a lassúság előnyét kihasználva megpróbálta felmérni, mennyit változott a város az elmúlt időszak alatt. Következtetéseit az nehezítette, hogy korábbi sebessége nemigen nyújtott alkalmat a pontos megfigyelésre. Akkor csak felvillanó képeket látott, így nem lehetett biztos, vajon helyesen emlékszik-e akár ezeknek a felére is.

Miután belenyugodott, hogy vizsgálata hézagos lesz, így is az az érzése támadt, hogy néha teljes épületek cserélődtek fel újakkal, amelyek a változatos geometriai tervezés ellenére úgy hatottak, mintha tortavágó késsel szeletelték volna ki őket a város anyagából. Néhány helyen egész háztömbök alakultak át. Az utcák azonban nagyjából megőrizték korábbi irányukat, noha számos görbület, sőt göcsörtös kanyar jelent meg rajtuk.

Minél távolabb került Lucius oktaéderétől, annál váratlanabb módosulások tűntek fel a fémfeldolgozó üzemek alakjában, amelyeket csatornák, hidak és erőművek vettek körül. Derec szerencsésnek érezte magát, hogy irányérzéke legalább kitűnően működött, máskülönben a robotokra kellett volna hagyatkoznia a tájékozódásban. Ebben persze nem volt semmi kivetnivaló – a robotok bámulatos könnyedséggel határozták meg az irányokat –, de nem számíthatott arra, hogy mindig belebotlik egy gépemberbe, amikor az élete függ ettől.

Most azonban bárhová került, mindenhol láthatta a távolban Lucius csillogó épületének fényszilánkjait. Mintha a város mélyén egy bizonyos pontból légies sugárkardok metszenének bele a környező sötétségbe, majd belefűródának a puha felhőtakaróba. Az égboltot fokozatosan elborító felhők úgy kavargtak és gomolyogtak, mintha a fények valamilyen belső tüzet táplálnának bennük.

A kis csoport – Derec, Ariel, Mandelbrot, Wolruf és Lucius – már jó ideje némán haladt. Az ifjú sejtette, valamennyiüknek szüksége van néhány percre, még Mandelbrotnak is, hogy gondolataikba mélyedve megemésszék a látottakat.

Derec azt kívánta magában, bárcsak ne esne olyan neheze, hogy emlékezetébe idézze a galaktikus történelemre és szokásokra vonatkozó ismereteket. Ébredésével nemcsak egyéni élettörténete vált semmivé, hanem azt a módszert is elfelejtette, hogyan bányászhatja elő emlékeit. Elvesztette egész szellemi tudáskészletét, ezért el kellett mélyednie valamiben, például egy robot összeeszkábálásában, hogy újra képessé váljon emlékek elraktározására.

Nem tetszett neki a dolgok illetlen állása, mert nyugtalanul gondolt arra, hogy ő és Ariel – mindketten szellemileg súlyosan hátrányos helyzetben – az egyetlen, aki valaha is találkozott kutatásra és alkotó gondolkodásra képes robotokkal. Eltűnődött hogy az emberek eredetisége vajon az ésszerű gondolkodás vagy inkább valami érzékek feletti ihlet eredménye-e.

Ezenkívül ki mondja meg, nem működik-e a robotokban olyan tudat alatti értelem, amely ihletük forrása, és ez se nem magasabb, se nem alacsonyabb rendű, mint az embereké, csupán más? Végül is az emberi lények sem voltak tisztában tudatalattijuk szerepével mindaddig, amíg az úrgyarmatosítás kora előtt nem fedezték ezt fel az ősi tudósok és orvosok. Vette magának a fáradságot azóta valaki, hogy hasonlóképpen felderítse a robotok tudati mélységeit? Derec rémülten gondolt arra, hogy most elvileg őreá hárul a megfigyelés – és talán a bábáskodás félelmetes felelőssége, miközben a robotok végigélik a szellemi szülés fájdalmait. Cseppet sem érezte magát alkalmasnak erre a feladatra.

Viszont olyan típus vagyok, aki nem szívesen szalasztja el a lehetőségeket, gondolta. Az alkotó robotok talán képesek véghezvinni azt a fogalmi áttörést, amelyre szükség van, hogy gyógymódot találjanak Ariel betegségére.

Kóros állapota miatt száműzték a lányt az Auróráról, amelynek társadalma retteg mindenféle betegségtől. Megszabadultak ugyan a legtöbb nyavalyától, de amilyen betegségben Ariel szenved, az meghaladja az aurórai orvostudomány képességeit. Az ottani orvosok képtelenek voltak megállapítani és gyógyítani a baját, az itteni kórismező robotok pedig kátyúba kerültek. Maga Derec szintén nem jutott egy tapodtat sem előre. Talán egy alkotó robotokból álló csoport – akiknek találékonyasága inkább a tudomány, mint a művészetek terén érvényesül – sikereket érhetne el ott, ahol ő kudarcot vallott.

Előbb azonban világosan meg kellett értenie, mi megy végbe Luciusban, Harryben és a többiekben, vagy akár a fekete robotban.

Régóta megfogalmazódtak benne a kérdések, de úgy döntött, türelmesen vár, mert nem szívesen törte meg a csendet, amely a kis csoport tagjaira telepedett.

Azt is világosan látta, nem sok hasznát venné, ha bevonná Arielt a beszélgetésbe. A lány hátratett kézzel és kissé meggöngyödvén halad, arckifejezése töprengő, homlokán mély ránc. Derec keserű tapasztalatok árán tanulta meg, hogy nem tanácsos ilyenkor háborgatni. Ritkán örült, ha a nyomott hangulatában megzavarták, s ezt az egészségtelen magatartást azzal magyarázta, hogy élvezni akarja szélsőséges hangulatait, amíg lehet.

Majd kibújik a csigaházából, amikor rászánja magát, gondolta Derec. Csupán reménykedhetem, hogy mostani befelé fordulását nem a betegsége váltotta ki.

Természetesen nincs kizárva, hogy Ariel egy kis figyelmességet kíván, és nehezen tűri, ha nem kapja meg. A kellemes meglepetés reményében Derec éppen meg akarta kockáztatni, hogy a lány majd néhány keresetlen szóval elutasítja, amikor Lucius váratlanul átvette a kezdeményezést, és megtörte a csendet.

– Elégedett az alkotással? – kérdezte a fiatalembertől. – Bocsássa meg, ha látszólag áthágom az illendőség szabályait, de természetesen érdekel az ön emberi véleménye.

– Tökéletesen elégedett vagyok. Vitathatatlanul az egyik legpompásabb épület, amit valaha láttam. – Elég könnyedén szánta rá magát erre a bókra, hiszen oly kevés dolgot tudott emlékezetébe idézni – csupán az Auróra zavaros képeit, és amit azóta látott, amióta ébredésekor rádöbbsent emlékezetkiesésére. – Az a kérdés, te mennyire vagy elégedett?

– Első próbálkozásnak megfelel. De már a logikai hiányosságai is nyilvánvalóak a számomra.

– A többiek számára azonban nem, ha ez a tény kellemesen melengeti áramköreidet.

– Igaza van. Valóban így hat rám – válaszolta a robot. – És attól még inkább lázba jövök, hogy rátaláltam arra a különös érzékelésre, amellyel magam előtt látom a kész terméket. Csupán a tudatomon múlik, hogy megformálja a következő tervet. Már nemigen alkalmas arra, hogy a korábbi teljesítményeket boncolgassa.

– Én is ezt érzem, amikor épületedre néztem, és személy szerint átéltem, amit eddig csak feltételeztem: hogy mit értenek az emberek a felfedezés gyönyörűségén – mondta Mandelbrot olyan kimértséggel, ahogyan sohasem beszélt Dereckel. – Pozitronikus idegpályáim könnyedén ráhangolódtak alkotásodra.

– Ez jóleső érzéssel tölt el – mondta Lucius.

– Én is így vagyok vele – szólalt meg Derec. – Nem hiszem, hogy túlzás lenne azt állítanom, szinte kiváltságos helyzetben érzem magam, hogy egy ilyen építményt láthatok.

– Akkor kétszeres az örömöm – felelte Lucius.

– Akár azt is kijelenthetem, hogy ilyen alkotást az emberiség történetében még sohasem hozott létre robot.

– Még soha...? – döbrent meg Lucius. Pedig azt gondoltam volna, valahol más már... – Megrázta a fejét, mintha ennek a megjegyzésnek a következményeit mérlegelné. A hatás zavarba ejtőnek látszott, egy hátborzongató pillanatig Lucius viselkedése arra emlékeztette Derecet, ahogyan idegrohamot kap egy ember.

– Szeretném tudni, mi készítetett arra, hogy a művészi kifejezés formáira gondolj – tudakolta Derec.

Lucius azonban nem válaszolt, hirtelen megmerevedett, és kifejeztelenül meredt maga elé. A kis csapat megtorpant. Úgy látszott, valami rettenetes dolog történt.

Derec gyomra görcsbe rándult. Amióta magányosan és emlékezetétől megfosztva felébredt az életmentő kapszulában, még sohasem élt át ilyen rettegést.

Lucius szavai ugyanis határozottan arra utaltak, hogy feltételezte: ő csupán Robotvárosban az első gépmember, aki művészi alkotást hozott létre. Aligha lehetett ésszerűtlennek tekinteni a feltevését, hogy másutt, az úrlakók társadalmában más robotok mindennapos tevékenységük során művészi elképzeléseket fogalmaznak meg, és azokat meg is valósítják.

A robotokat nem arra programozták, hogy kezdeményezzenek, különösen nem olyan dolgokat, amelyeknek következményei még ismeretlenek. Magától értetődően mindent ésszerűen kezelnek, és szabadon támaszkodnak a logikára minden tettük igazolásaként. Derec teljes bizonyossággal érezte, hogy Lucius mozdulatlansága annak a külső jele, mi játszódik le agyában, ahol az a kikerülhetetlen tény bénítja meg áramköreit, hogy olyan elfogadhatatlan kezdeményezés származik tőle, amelyet szigorú logikával képtelen igazolni.

Ennek következtében a túlterhelés veszélye fenyegette Lucius agyát. A robotok jellegzetes halála várt rá, a pozitronikus rövidzárlat, az a helyrehozhatatlan pszichikai kiégés, amely abból ered, hogy beépített programja képtelen megbirkózni a nyilvánvaló ellentmondásokkal.

Derec villámgyorsan gondolkodott. A test természetesen kijavítható a baleset után, de az értéktelen agyat behajítják az újrafeldolgozóba. Azok a sajátos körülmények, amelyek Lucius képességeit egy magasabb szellemi szintre emelték, soha többé nem ismételtetők meg.

Új szempontot kell bejuttatnom Lucius agyába, gondolta kétségbeesetten. De mi legyen az?

– Lucius, jól figyelj rám! – préselte ki összeszorított fogai között a szavakat. – Elméd veszélyben van. Azt akarom, hogy ne gondolkozz bizonyos dolgokon. Tudom, számtalan kérdés kavarg az agyadban. Túlélésed érdekében zárd le azokat a logikai áramköreidet, amelyek ezekkel foglalkoznak. Megértetted? Gyorsan! Emlékezz... határozott okból teszed ezt! A Harmadik Törvény előírja, hogy mindig meg kell óvnod magad. Értetted?

Amikor Derec beszélni kezdett, Lucius először nem tett semmit. Az ifjú alig számított rá, hogy szavai áthatolnak a pozitronikus kódön. De aztán a robot felemelte a fejét, és tétovázva körülnézett. Bizonyos mértékig visszanyerte uralmát képességei felett, de még mindig leseledett rá a veszély.

– Köszönöm, uram. Szavai ideiglenesen visszarendezték tudatom útvesztőit. Hálás vagyok önnek. Nehéz úgy szolgálnom az emberiséget, ha lebénulok. Olyan furcsán érzem magam. Erre mondják az emberek, hogy kavargnak a gondolataik?

– Ne törődj most a fizikai állapotoddal – szólt rá Derec aggódva. – Azt akarom, hogy integráljaidat csak azok a témák kössék le, amelyeket javaslok neked.

– Uram, tisztelettel rá kell mutatnom, hogy ez lehetetlen – válaszolta Lucius.

– Talán közölhetek vele néhány adatot, amivel az ön segítségére lehetek, uram – vetette közbe Mandelbrot.

Derec beleegyezően bólintott, és a robot ekkor így szólt Lucius-hoz: – Robottárs, engedd meg, hogy bemutatkozzam. Mandelbrotnak hívnak, és robot vagyok. De nem olyan, mint te, akit egy gyárban szereltek össze itt, Robotvárosban. Derec úr személyesen épített engem. Olyan alkatrészekből rakott össze, amelyeket egy idegen teremtmény bocsátott a rendelkezésére, mialatt fogságban tartotta őt. Derec úr talán nem emlékezik korábbi életének minden részletére, ám kétségtelenül a robotika kiváló szakértője, és így segítséget nyújthat abban, hogy feloldd dilemmádat.

– De most minden következtetés olyan... olyan nehéz... – Lucius belemerült tudatának örvénylő álomvilágába, hogy rendet teremtsen benne. Parázsló optikai érzékelője fokozatosan elhalványult, és szokatlan zajok törtek elő testéből.

– Jól van, Lucius – vigasztalta Derec. – Azt akarom, hogy emlékezz vissza nagyon óvatosan. Lehetőleg idézz fel mindent, mi történt veled, mondjuk, néhány órával azelőtt, hogy kiöltöztél az épületet. Azt akarom, hogy lassan, részletesen ismertesd a pontos igazságot. Ne aggódj a nyilvánvaló ellentmondások miatt! Ha valami olyasmire bukkansz, ami veszélyesnek látszik, majd megvizsgáljuk, mielőtt folytatnánk. Egyszerre csak egy dologra gondolj, rendben?

Lucius nem válaszolt.

– Rendben? – ismételte meg Derec nyomatékosabban.

Lucius bólintott.

– Kitűnő. Általános szabályként csak arra emlékezz, hogy a pillanatnyi ellentmondások végül kitörlődnek a kifinomult elmélkedés hideg fényében. Emlékezni fogsz erre?

Lucius nem felelt, és nem mozdult.

– Válaszolj! – Derec idegesen odacsapott a robot halántéklemezére. A csattanás zaja a környező épületekről visszhangzott élesen.

Végül Lucius bólintott. – Értettem – mondta közömbösen.

– Javasolhatok valamit, uram? – szólt közbe Mandelbrot.

– Bármit... csak gyorsan!

– Luciusnak az a baja, hogy azt hiszi: amikor a város programjába beiktatta alkotásának megépítését, ezzel figyelmen kívül hagyta a Harmadik Törvényt, tehát eltért az utasításoktól. Pozitronikus egyensúlyának felborulásához az is hozzájárulhatott, hogy vitába keveredett a téren a fekete robottal. Pusztán a szavak azonban nem tettek volna rá ilyen hatást, ha tudat alatt nem érezte volna ezt a riasztó lehetőséget.

– Ez a javaslat? – rivallt rá Derec türelmetlenül. – Mi a lényeg?

– Bocsásson meg, de egy robot bármelyik embernél jobban megértheti a Harmadik Törvény előírása szerinti viselkedés ellentmondásait. Eddig csupán az emberi lények voltak képesek arra, hogy szárnyaló képzeletük elérje az ihlet szintjét. Meg kell kérdeznem tehát öntől, Derec úr, és így ön is megkérdézheti Luciustól: mi az oka ennek?

Derec odafordult Luciushoz, lábujjhegyre állt, és közvetlenül belemondta a robot hangérzékelőjébe: – Figyelj rám, Lucius! Azt akarom, hogy emlékezz... és mesélj nekem arról az időszakról, amióta úgy hiszed, más lettél, mint a többiek.

– Más?

– Nincs idő a kertelésre, Lucius... Mondd el! Miért különbözöl?

Hosszú szünet után – mialatt Derec szíve erősen kalapált, és a halántéka vadul lüktetett – a robot úgy szólalt meg, mintha hipnózisban volna. – Abban az időszakban történt, amikor ön és az Arielnek nevezett egyén megérkezett a városba. A központi komputer ekkor már biztonsági készültséget rendelt el annak az embernek a halála nyomán, aki külsőre azonos volt önnel.

– Igen, a hasonmásom – mondta Derec kurtán, és keresztbe fonta a karját. – Aztán?

– Hibásan következtetve arra, hogy titokzatos, ismeretlen és talán láthatatlan ellenség támadta meg a várost, a komputer magasabb fokozatra kapcsolta, és példátlan építkezési ütemet kezdett diktálni, jóváhagyva azokat a módosításokat is, amelyekkel korábban a külső tényezők hatására a szükséges mértékben és az illeszkedéseknek megfelelően korrigálta a tervrajzokat. A módosítások hamarosan öngyilkos üteművé váltak. Az anyagkészletek és erőforrások a kimerülés határára jutottak. Az időjárás teljesen megzavarodott. A város a saját pusztulása árán próbálta megvédeni önmagát.

– Nagyjából én is emlékszem erre – szólt közbe Derec.

– Bocsássa meg, ha nyilvánvaló tényeket említke, de szerintem ez a lényeghez tartozik. – Lucius hangszíne nem árult el semmilyen elektronikus izgalmat Derec türelmetlensége hallatán. A robot legalább ezen a téren kétségtelenül követte az utasításokat. – Ámbár el kell ismernem, nem kerestem tapasztalati bizonyítékot sem ennek igazolására, sem cáfolatára, annyit talán bátran állíthatok: a város minden robotja olyan igyekezettel próbálta végrehajtani a rövid távú utasításokat, hogy egyikük sem ébredt tudatára a válságnak.

– És mit gondolsz, mi történt volna, ha néhány robot mégis rájön?

– Talán arra a következtetésre jutottak volna, hogy a számítógéptől kapott rövid távú utasítások ellentmondanak a Harmadik Törvénynek, és megpróbálták volna érintkezésbe lépni a központtal, hogy hatálytalanítsák a parancsokat.

– A központ azonban senkivel sem állt szóba – fűzte hozzá Derec türelmetlenül. – Ez zsákutca lett volna! Miből gondold, hogy figyelmen kívül hagyták volna a központot, amikor észreveszik hibás működését?

– Mert pontosan ezt tettem én, miután következtetésemek ésszerű cselekedetekre ösztönöztek.

– Feltételezésem szerint először megpróbáltad felvenni a kapcsolatot a központi számítógéppel, igaz?

– És a kijelző minden alkalommal azt mutatta, hogy a hírközlési csatornák csak egyik irányban nyitottak. A központ beszélhetett velem, én azonban nem beszélhettem vele. Ez jelentős mértékben felgerjesztette működési integráljaimat, további adatok hiányában azonban nem állt rendelkezésemre olyan eszköz, amellyel meghatározhattam volna ennek mélyebb jelentőségét.

– Akkor hát mit csináltál? Engedelmeskedtél a rövid távú utasításoknak?

– Nem. Már korábban eldöntöttem, hogy ezek ellentétes hatásúak, így hát nem maradt más választásom, megpróbáltam mindenáron valamilyen ésszerű, a körülményekhez alkalmazkodó cselekvési irányt találni. Róttam az utcákat, figyeltem változásukat, tanulmányoztam átalakulásukat, hogy megtaláljam azt az általános építészeti mintát, amely gyanúm szerint a változások mögött rejtett.

– Észrevetted más robotokat is, akik hozzád hasonlóan cselekedtek... vagyis tétován bolyongtak?

– Nem. Más robotok egyszerűen elvégezték a rájuk bízott feladatokat, tevékenykedtek a változások által rájuk kényszerített örületes ütemben. Nem éppen hízelgő rájuk nézve, de bizonyos mértékig olyan esztelen lényeknek tartottam őket, akiknek bármit mondanak, mindent megtesznek anélkül, hogy elgondolkoznának cselekedeteik hosszú távú következményein. Az egész helyzet elfogadhatatlannak tűnt a számomra, de mit tehettem? Csak annyit szűrhettem le magamnak, hogy a véleményem... egy a sok közül. És alapjában véve az enyém sem volt jobb az övéknél.

– Ekkor gondoltál... ekkor találtad ki az épületedet?

– Ha emlékszik, akkoriban érkeztek rendszeresen azok a zuhatagszerű záporok. A robotok tevékenységének egyre nagyobb részét kötötte le a naponta jelentkező özönvizek elvezetése, de nem jöttek rá a katasztrófa okának lényegére. Nem kerülhette el figyelmemet, hogy az események illetően alakulása milyen fényt vet a szokásainkba való vak belerögzülésünkre, és ez a vak engedelmeség bizonyos mértékig ellenkezett létezésem beprogramozott céljával.

– Végül is milyen fényt vetett? – kérdezte Derec.

Határozott lépést tett előre a törzsfejlődésben azzal, hogy pozitronikus feszültségei alkalmazkodtak Robotváros életéhez. És a többi robot nem sokkal maradt el mögötte.

– Uram? Jól érzi magát? – érdeklődött Mandelbrot tapintatosan.

– Persze, jól. Csak nehezen emészttem meg a hallottakat – felelte Derec kissé tompa hangon, és tekintetével Arielt kereste. Szerette volna megtudni, mit gondol mindarról, amire itt fény derült, de nyomát sem látta a lánynak. Wolruf is eltűnt. Mindketten elosontak, mialatt a robotot faggatta. – Szóval... és most hogy vagy, Lucius?

– Remekül... mindenem kitűnően működik – felelte a gépember nyugodtan. – Nyilván már az is segített, hogy beszélgettünk ezekről a dolgokról.

– Rengeteget szeretnék még kérdezni tőled... az épületedről, meg hogy hogyan fogtál neki. Különösen érdekelne, miként vetted rá a központi számítógépet, hogy megváltoztasson néhány álgenetikai kódot.

– Uram, elmém és módszereim a rendelkezésére állnak, de bármilyen ésszerű magyarázat órákig tartana.

– Ez nem lehet akadály. Találkozási beszéltem meg egy másik robottal holnap reggelre, ez azonban nem vesz igénybe többet néhány óránál. Aztán téged szeretnék kikérdezni.

– Csak nem akar egyúttal megvizsgálni?

– Nem, attól félek, ha szétszednék, hogy akár csak egy pillantást vessek is belsődbe, kárt tennék benned. Nem akarom, hogy megváltozzál.

Lucius könnyedén meghajolt. – Nagyjából sejtettem, de közlése megnyugtat.

– Egy dolgot azért még szeretnék tudni. Van az épületednek neve?

– Miért ne volna? Ön az első, aki megkérdezi. A neve: Áramszaggató.

– Érdekesen hangzik – jegyezte meg Mandelbrot. – Megkérdezhetem, mit jelent?

– Megkérdezheted – válaszolta Lucius. De ennél többet nem mondott.

– Mandelbrot, szeretném, ha megtennél egy szívességet – fordult hozzá Derec.

– Készséggel.

– Keresd meg Arielt, és tartsd rajta a szemed. De ne hogy rájöjjön, hogy körülötte ólálkods. Nyilvánvalóan egyedül akar maradni, ám mostani állapotában ez nem engedhető meg.

– Már gondoskodtam róla. Tíz százalék valószínűség adódott az Első Törvényt érintő helyzet bekövetkezésére, ám eléggé felismerhető volt az a kívánsága, hogy egyedül szeretne maradni. Ezért mozgósítottam Wolrufot, hogy figyelje.

Derec bólintott. – Jól van. – Halvány büntudatot érzett, hogy ez nem jutott eszébe korábban. Talán kissé többet foglalkozott magával a kellenél. Most azonban megkönnyebbült, mert Mandelbrot automatikusan figyelemmel kísérte a lány szervezétének és személyiségének jellemzőit. Úgy látszik, ha egy robot tökéletesen akarja szolgálni az embert, valamiféle pszichológusnak is kell lennie. Vagy legalábbis szorgalmas diáknak, aki szüntelenül az emberi természetet tanulmányozza.

Ekkor Lucius szólalt meg: – És önre milyen hatást gyakorolt az épületem, uram?

– Ó, tetszett – felelte Derec szórakozottan, mert gondolatai még mindig Arielen jártak.

– Ez minden? – kérdezte Lucius csalódottan.

Derec alig tudta elrejteni mosolyát. – Ne felejtse el, első ízben alkottál olyasmit, ami megközelíti a művészet fogalmát. Ma este először fordult elő, hogy gépembertársaid megtapasztalták a művészet erejét. Minket, embereket egész életünkön át körülvesz és hatást gyakorol ránk minden, amit emberi kéz alkotott vagy átalakított, az első kertek látványától az első háromdimenziós tájképreprodukciókon keresztül az első holovíziós műsorokig. Ti, robotok, azonban bekapcsolások pillanatától kezdve a tudat rendkívül magas szintjén álltok. És ha jól sejtem, ez az első alkalom, hogy egyikőtök alkotott valamit a szó mélyebb értelmében. Ha valamilyen hasonló terv ötlött volna fel bennem, kétlem, hogy képes lettem volna a megvalósítására.

– Önnek máshoz van tehetsége – mondta Lucius.

– Hát, igen... nekem a matematika és a programozás a kedvencem. Ezeket is tekinthetjük művészetnek, noha általában nem sorolják őket a titokzatos szellemi alkotóerőt igénylő tevékenységek körébe. De az ihlet pillanata hasonló, és azt mondják, ezek az alkotások is elérhetik a művészet szintjét.

– Nem pontosan erre gondoltam, és gyanítom, ezt ön is tudja – mondta bizonyos éllel Lucius. – Ha meg akarom ragadni az emberi alkotókészség igazi természetét, ésszerűen feltételezhető, hogy robottársaim és jómagam sokat meríthetnénk abból, ha láthatnánk önt alkotás közben.

– De, Lucius, még azt sem tudom, rejlik-e bennem alkotókészség abban az értelemben, ahogy te gondold.

– Akkor más értelemben – erősködött a robot.

– Hmm. Majd tűnődöm rajta, most azonban egészen más dolgok járnak a fejemben.

– Ahogy óhajtja. De talán szükségtelen megjegyeznem, milyen nagy segítséget jelentene számunkra a humanika törvényeinek tanulmányozásában, ha megpróbálna valamit alkotni.

– Ha te mondd – válaszolta Derec szórakozottan, aztán felnézett az Áramszaggató színeit visszatükröző felhőkre, és Ariel arcát pillantotta meg bennük.

– 'a esz a te bo'gód története, akkor asz egyén is eszt tükrörszi.

– Hát igen. Amíg nem számúzték, és nem függesztették fel az anyagi támogatásomat, meglehetősen nagy szabadságot élveztem. A társadalmilag elfogadható korlátok között – amelyeket valójában sohasem fogadtam el – tetszésem szerint cselekedhettem.

– Áttörted ezeket a korlátokat...

– És elvesztettem életem irányításának lehetőségét. Különös, hogy lázadásom részletei milyen zűrzavarosak. Ez talán a betegségem mellékhatása. Mindig azt gondoltam, tökéletesen uralkodom egyvalamin... a tudatomon, és furcsa módon most már ez is kicsúszik az ellenőrzésem alól.

– Próbál' meg pi'enni. Fogadd el annak a tanácsát, akinek a tudatán márr sok látogató kerresztülment. Nem tudod őket ellenőrizni, csak eltéríteni.

Ariel önkéntelenül elnevette magát. – Úgy érted, hogy amikor az örület elkerülhetetlen, legjobb ellazulva élvezni a hatását?

– Esz nem örrülség. Csupán engedékenység a kényszerrítő hatásokkal szemben. Derec is így cselekszik. Ezért forrgat a fe'ében o'an sok ötletet.

– Bárcsak elhinném, hogy ez érvényes rám is. – Ariel elhallgatott, miközben Wolruf megjegyzésének mélyebb értelme kezdett derengeni előtte. – Tehát ez munkál benne, mikor olyan sok időt tölt Luciusszal, holott azt kellene kitalálnia, miként meneküljünk erről a pokoli bolygóról.

Hirtelen megmerevedett. Rémulten meredt maga elé.

– Mi történt? – kérdezte Wolruf. – Mi a ba'?

– Nem tudom – suttogta.

– Ú'abb látomás?

– Rem... remélem, nem. – Elfintorodott, lehunyta szemét, és fejét az ég felé fordította. Ez nem igaz, mondta magában, ez csak ol, amit beképezlek. De ha a valóságot magunk formáljuk, mit kezdünk azokkal az erőkkal, amelyek bennünket formálnak?

Noha tudatának egyik szintjén biztos volt abban, hogy idegei torzan tükrözik a valóságot, fizikai énje folyamatosan jelezte azt a határozott valamit, ami nagy, hatlábú és kifejezetten a melegítőjében lartózkodik. Ismerős valami. Ezúttal csak egyet érzett, ez azonban .okkal nagyobb volt annál, amire emlékezett. Sokkal nagyobb.

Fölfelé kúszott a hasán. Ariel hallatlan erőfeszítéssel felnyitotta a szemét, és arra számított, hogy ruhája a szokásos módon simul lestehez. Ehelyett azt látta – olyan életszerűen, amit nem lehetett másként felfogni, csak abszolút valóságként –, hogy egy óriási, fém hangya mozgó körvonala domborodnak ki melegítőjéből. A hat láb váltakozó érintése, amint mindegyik finoman a bőréhez nyomódott, jeges borzalommal töltötte el amúgy is szorongó tudatát.

A körvonal határozott óvatossággal haladt előre. Ariel érezte a rágók hideg surlódását a bal mellén, aztán páni félelemmel figyelte, amint a domborulat eleje a jobb melle felé tart, majd megpihen rajta.

Velőtrázó sikoly tört ki belőle, aztán futott, amerre látott. Elmosódottan hallotta a háta mögött Wolruf kiáltozását, de túlságosan sietett ahhoz, hogy odafigyeljen. Nem tudta, hová fut, csak azt, hogy legjobb a nyílegyenes út.

Beugrott a víztárolóba.

A jeges víz annyira megdermesztette, hogy csak néhány pillanat múlva fogta fel, hogy belevetette magát. Lázasan kapkodva tépte fel ruháján a csatokat, gombokat és villámzárat, azután bedugta kezét a nyíláson, és kotorászva kereste a vérszívót, hogy kicsibálja és megfojtsa.

De semmit sem talált. Amikor végre elégtételt vehetett volna, vágya nem teljesült. Pedig már előre számított rá, hogyan fogja nézni a rovar vergődését, amint megpróbál menekülni tőle a vízben! Tudat alatt viszont hihetetlenül megkönnyebbült. Az örülettel szembe tud nézni, de a fizikai fájdalom okot adhat a pánikra.

Elképzelte, hogy ha igazi hangyát érzékelt, a rovar valamilyen módon kiszabadult a ruhájából. Ám körülötte a víz, ha nem is egészen tiszta, de rendkívül nyugodt volt. A felszín alatt sem mutatkozott semmiféle mozgás. Még a beugrása után felkavarodott homok és iszap is lassan leülepedett.

Nyugalmat parancsolt magára, ismét lehunyta a szemét, és várt.

Hamarosan meggyőzte magát: a rovar nem volt eléggé valódi ahhoz, hogy megtámadja, a biztonság kedvéért azonban továbbra is a medencében maradt. A dermesztő vízben a fájdalom szinte a csontjáig hatolt – de még ez a kellemetlenség sem bírta rá, hogy kimásszon.

Wolruf türelmesen üldögélt a parton. – 'ól érrszed márr magad? – kérdezte együttérzően.

– Talán – bólintott a lány. – Újabb látogatásban volt részem.

– Mind'árrt se'tettem.

– Azt hiszem, a látogatóm már távozott. Ajánlatosabbnak látszik, ha ezeket az eseteket a látogatók számlájára írom. Könnyebben elfogadom őket.

– Így márr 'ó. Nem akarrsz ki'önni a uíszból? Meg'ül'etsz.

– Nem. Mámorító érzés olyasmit tenni, amit a kandi robotszemek helytelenítenének.

– Akkor uárrok rrád.

– Köszönöm. Csupán néhány percig maradok még. A tudatom hiába érzi biztonságban magát itt a vízben, nem hiszem, hogy a testem sokáig bírná ezt a hideget.

Valami ismét hozzadörzsölődött. Amikor lepillantott, észrevette, hogy valami felkavarta az iszapot. Valami, ami jóval nagyobb egy hangyánál. Valami, ami valóságos.

– Ez meg mi? – kiáltott fel.

– Mi asz, 'ogy mi? – érdeklődött Wolruf.

Ariel azonban már nem tudta fogai közt kipréselni a választ, annyira vacogott. Összeszedte minden bátorságát – aminek

érzése szerint eléggé szűkében volt mostanában –, és óvatosan bedugta a fejét a vízbe, de elszántan nyitva tartotta a szemét.

A víztároló alján félig eltemetve egy roncs feküdt. A finom áramlatok elég sok iszapot hordtak le róla ahhoz, hogy lassan a part felé sodródjék. Mereven lengő karja ismét hozzáért a lány lábához.

A karja?

Arielnek víz tolult az orrába. Prüszkölve bukkant a felszínre.

– Ar-ri-el? – kiáltotta Wolruf. – Mi van ott?

– Egy robot... egy robot a mélyben!

– Mit csinál? – kérdezte futtában a medence szélén közeledő kutyaféle.

– Nem tudom. Azt hiszem, halott!

– A robotok nem 'alnak meg!

– Talán ez mégis. Mintha Lucius volna!

az alkotó képzelet világába, akkor segíthet a lány betegségének kiderítésében és kezelésében. Persze csak ha szellemi koordináta rendszere átállítható.

Az lenne a nyitja, hogy úgy térítsék vissza a robotot eredeti gondolkodási pályájára, hogy – miközben elismeri súlyos tévedését – pozitronikus agya ne kapjon rövidzárlatot. Máskülönben Canute még egy gemkapcsot sem tudna többé megjavítani.

A közvetlen ráhatást tehát ki kell zárni. Ezenkívül Derec be akarta tartani ígéretét.

– Canute, ha hiszed, ha nem, éppen ilyen robottípust kerestem.

– Valóban, uram?

– Igen, fantáziámban egy különleges épület képe él, és ezt szeretném minél hamarabb itt látni a közelben. S szeretném, ha minél tartósabb lenne, hogy színesebbé tegye az életet Robotvárosban.

– Tette készen várom, bármit kér tőlem, uram. Milyen jellegű épületre gondol?

– Egy szabadtéri színpadra... egy játékszínre. A részletekkel majd később ismertetek meg, előbb a vázlatát szeretném látni. Néhány részletről pedig kérem, hogy önálló véleményt formálj. Ragaszkodom hozzá! Megértetted?

– Igen – biccentett alig észrevehetően Canute. – Megkérdezhetem, miért szeretne színházat emeltetni?

Hallottál már valaha a Hamlet-ről?

6. fejezet

SZÍNHÁZ AZ EGÉSZ VILÁG

Canute-nak egy dologban igaza volt: a hírek gyorsan terjedtek a komkaphálózaton. Amikor Derec visszatért az Áramszagató téről a lakónegyedükbe, alig lépett be az ajtón, Mandelbrot máris megszólalt:

– Uram, merre járt? Mindenfelől ostromolnak azzal a kéréssel, hogy segíthessenek legújabb programtervének megvalósításában. Megfelelő adatok hiányában, sajnos, arra kényszerültem, hogy mindenkit várakozásra intsek. Remélem, helyesen cselekedtem.

– Persze – heveredett le Derec a díványra. – Hol van Ariel?

– Bevonult a szobájába. Olyasmit mondott, hogy Shakespeare-rel kapcsolatban felüldíti emlékezetét.

– Talán inkább felfrissíti.

– Így is lehet mondani.

– Eléggé hadilábon állsz ezekkel az emberi kifejezésekkel, nem igaz?

– Hát nem könnyen boldogulok velük. Ám felhívom szíves figyelmét, hogy a szavak elsődleges jelentése nem mindig árulkodik a lényegről. Hogyan lehet például felfrissíteni egy östörténeti alak emlékét? Ebből a szempontból valóban akadnak gondjaim. De ami a tervet illeti...

– Jó, elmondom. De várj csak... hol van Wolruf?

– Ariel kisasszonnyal. Szerintem valami fontos feladatot kapott. Elnézést kérek, ha rosszul ejtem ki, de ő Ariel kisasszony kor-re-pe-tí-to-ra.

– Csss! Hallgasd!

A zárt ajtón keresztül tompán átszűrődtek Ariel szavai. – Ó, mely dicső ész bomla össze itten! Udvarfi, hős, tudós, szeme, kardja, nyelve; E szép hazánk reménye és virága, Az izlés tükre, mint a szoborhoz; Figyelme tárgya minden figyelőnek... a...ö... és...*(Arany János fordítása)

– O-da! – szólalt meg Wolruf halkán, bár ezt minden erőfeszítése ellenére sem lehetett éppen suttogásnak nevezni.

– Oda van, ím, oda! – fejezte be lelkesen Ariel.

– Hmm, nem könnyű szerep. Úgy látszik, ezzel a színházzal nagy fába vágtam a fejszemet – mondta Derec.

– Mit tett, uram? – hökkent meg Mandelbrot. – Csak nem egy ilyen ősi szerszámot rejtegetett?

– Nem, egyáltalán nem – rázta a fejét nevetve Derce.

– És hol talált fát?

– A víztárolónál. De félre a tréfával! Mondd, mit csinálnál azzal a robottal, aki tönkretette Luciust? – A szomorúságtól és a fájdalomtól reszketni kezdett, amikor megjelent előtte a zárt ajtó mögött fekvő robot képe. És elfogta a rémület is. Soha nem jutott eddig az eszébe, hogy a gépemberek is meghalhatnak. Mindig azt képzelte, a robotok abban különböznek az élő anyagtól, hogy halhatatlanok.

– Elnézést, uram, de erről nem alkotnék véleményt, csupán az ön utasításait követném.

– És ha nem lennék a közeledben, hogy utasításokat adjak? Mit tennél, ha magadnak kellene döntened?

– Először is megkérném a robotot, hogy adjon magyarázatot, és megpróbálnám elfogadni indokait, különösen akkor, ha a három törvényre hivatkozik.

– De nem tiltja egyik törvény sem, hogy a robot kárt tegyen egy másik robotban.

– Természetesen nem, ám a kérdéses robot emberi utasításra is végrehajthatta tettét. Bár úgy látom, nem ilyen esettel van dolgunk.

– Hát, nem...

– Szóval, miután magyarázatot kaptam, a robotot a legbiztonságosabb megoldásként kikapcsolnám a megfelelő javítások végrehajtásának idejére, vagy amíg nem kapnék utasítást emberi lénytől.

– Ez sokáig tartana, különösen itt, Robotvárosban.

– Semmi baj nem származna belőle. S ha döntés születne újraélesztésére, a robot úgy viselkedne, mintha csak előző nap kapcsolták volna ki beszabályozás céljából.

– Hmm. De mi történjék akkor, ha valamiért szükséged van a robotra?

– Attól függ, miért, és ez mennyire fontos.

– Örülök, hogy így érzel, nem mintha érezni tudnál. Megnyugtató számomra, hogy logikai áramköreid részben egyetértenek a következőkkel... – És elmagyarázta elméletét Mandelbrotnak: egy tudományos érdeklődésű, de alkotó képzeletű robot felállíthatná Ariel betegségének kórisméjét.

– De honnan veszi, uram, hogy Canute konyít a tudományhoz?

– Csak sejtem. És elméjének segítségével talán többet megtudhatok arról is, hogy mi történik a robotokkal ezen a bolygón. De amit mindenképpen el akarok érni: Canute úgy ismerje be a hibáját, hogy elméje ne boruljon el. Ezért esett a választásom erre a darabra.

– Milyen darabra?

– William Shakespeare-től a Hamlet-re. Hallga csak!

Az ajtón át Ariel hangját tompán, de tisztán lehetett érteni, amint megismétli, majd folytatja a korábbi szöveget, ezúttal hangosabban és sokkal magabiztosabban. – S én legnyomorúbb minden bús hölgy között, Ki szívtam zengő vallomási mézét, Most e nemes, fölséges ész, miképp Szelíd harangot, félreverte látom...

– Nem gyönyörű? – sóhajtott Derec.
– A szavak, uram, vagy ahogy Ariel kisasszony mondja őket?
– Mi az, te Harryt majmolod?
– Uram, nem értem az összefüggést.
– Ne törődj vele. Mindenesetre villámhárítóként használom majd ezt a színdarabot, hogy idevonzzam vele az összes robotot, akiben szunnyad valami alkotókedv. Dolgozzanak közösen a terven, és majd meglátjuk, mi sül ki belőle. Nem tudom, mi folyik itt, de bármi legyen is, a végére járok!
Valaki kopogott az ajtón. – Nyisd ki, légy szíves – szólta vissza Derec, miközben Ariel irodája felé fordult. Ariel? Itt a rendeződ beszél! Gyere ki, kérlek!
A lány villámgyorsan perdült ki, Wolruffal a nyomában. – Rendezőm? – kérdezte. – Hát ki lesz akkor az én szerelmem a darabban?
– Ó? Amikor erről a produkcióról értesültél, miből gondoltad, hogy te leszel Ophelia?
– Mert testestül-lelkestül át tudom adni magam a szerepnek. Ki tudna nálam jobban eljátszani egy örületbe sodródó lányt?
Az persze más kérdés, ki fogja Hamlet anyját alakítani, de ez már nem az én gondom, igaz?
Legalább megőrizte a humorát, gondolta Derec. – Valóban... ezt a kérdést a rendeződnek kell megoldania... aki egyben a főszerepet is játssza.
Ariel bohókásan elmosolyodott, és meghajolt. – Szolgálatára, Derec rendező úr.
– Uram...
– Igen, Mandelbrot?
– Nem szívesen zavarom meg Derec urat és Ariel kisasszonyt, de Harry, Benny és M334 vár odakint. Azt közölték, hogy egy kis vibrációval szeretnének kedveskedni önöknek.
– Uibráció! – húzta be a nyakát Wolruf. – Nem éppen... kellemes szó... asz én bo'gómon.
– De ki tudja, mit jelent itt? – próbálta megnyugtatni Ariel. –Hívd be őket, Mandelbrot!
– És azt hiszem, előbb-utóbb meg kell kezdenünk a színtársulat kiválogatását is – vetette közbe az ifjú.
A három robot belépett, mindegyikük valamilyen sárgaréz tárgyat cipelt. Derec gyanakodva nézte a furcsa szerkezeteket. M334 két tucat billentyűvel ellátott, egyik végén kiöblösödő csövet szorongatott. Nyilván valamilyen fúvós zeneszerszám, Derec azonban nehezen tudta elképzelni, milyen hangokat csal ki belőle a robot.
Azt sem sejtette, miféle hangokat adhat ki az a két szerszám, amelyet a másik két robot szorongatott. Bennyé kisebb volt M334-énél, így fél kézzel is könnyen tartotta, három apró dugattyú sorakozott rajta, feltehetően a hangszín módosítására. Harryé volt a legegyszerűbb és a leghosszabb hangszer, valamiféle csúsztatható hurokkal. Ennek segítségével a játékos tetszés szerint megnyújthatta vagy lerövidíthette a csövet, valószínűleg ugyancsak a hangok módosítása érdekében.
– Jó napot, uram – köszönt vidáman Benny. Feltehetően megzavartuk előkészületeit...
– Mi a csuda, itt aztán gyorsan terjednek a hírek! – kiáltott fel Ariel.
– Miért, te is értesültél róla, nem? – kérdezte a lánytól Derec.
Ariel vállat vont. – Wolruftól hallottam.
– És te honnan tudod? – fordult a fiatalember a kutyalényhez. Wolruf szintén csak a vállát vonogatta, s a mozdulat az egész testén végighullámozott.
– ...így hát azt gondoltuk, saját szemével szeretné látni annak a programnak az eredményét, amelynek kidolgozására áldoztuk minden szabad időnket. Ahelyett, hogy kikapcsoltuk volna magunkat – fejezte be Benny, mintha senki sem szólta volna közbe.
– És... miféle programról van szó? – kérdezte Derec gyanakodva.
– Eredetileg egyszerűen csak kedvtelésből zenéltünk – felelte Benny.
– De amikor arról a tervéről hallottunk, hogy emberi művészeti formák újjáteremtésébe is bevon bennünket, kutatásba kezdtünk, és arra a felfedezésre jutottunk, hogy a zene fontos szerepet játszott ezekben – folytatta Harry.
– Ez a különös véletlen mély benyomást tett ránk – vette át a szót M334. – Arra gondoltunk... talán merész elbizakodottsággal, de honnan tudhatnánk ezt, amíg meg nem kérdeztük... hogy muzsikánk jelentősen hozzájárulhat a vállalkozás sikeréhez.
– Milyen zenét kívántok előállítani ezekkel a holmikkal? – tudakolta ironikus hangszíjjal Ariel. – Aurórai fuga-nouveaukat? Tantóriai ektovariációkat?
– Talán valamit, ami közelebb áll a terrai stílushoz – válaszolta Harry.
– Úgy érted, ami a Földről ered? – kérdezte Ariel hitetlenkedve. A terrai kultúrát nem sokra tartották a legjobb űrlakókörökben.
– Shakespeare a Földön született – vetette közbe halkan Derec.
– Igen, de szerencséjére tehetséges volt – vágta rá Ariel. – Ami nem mondható el a legtöbb terrai művészről.
– Talán túl szigorúan ítéli meg törekvésünket – mondta Benny.
– Igen, akkor kellene véleményt alkotnia, amikor már hallotta játékunkat – mondta M334.
– Igen, akkor már köszörülhetni rajtunk a nyelvét – mondta Harry.
Ariel az ifjúra meredt. – Csak tréfált – jegyezte meg Derec.
– Ma'dnem sikerült! – szólalt meg Wolruf.
A három robot ezután számítógép-vezérlésű, hajlékony mesterséges ajkakat erősített mágnesesen a hangszórórácsára. Az ajkak villamos vezetőkei a pozitronikus agyüreghez kapcsolódtak, és Derec azonnal átlátta, hogy a robotok közvetlen gondolati parancsokkal mozgatják szájukat és fújják a levegőt.
Mintha igazi száj volna, gondolta Derec, és önkéntelenül beleharapott alsó ajkába. – Elnézést, fiúk, de mielőtt

rázendítenétek, szeretném tudni, miféle nevekkel illetitek ezeket a hangszereket.

– Ez trombita – mondta Benny.

– Ez szaxofon – mondta M334.

– Ez meg harsona – mondta Harry.

– És további bevezetésként még annyit – fűzte hozzá Benny –, hogy az a szám, amellyel támadásra indulunk hallóidegeik ellen, ősi kompozíció, csak négy évszázaddal későbbi Shakespeare koránál. Akkor már ismerték a hangrögzítést, jelenleg azonban a központi nem tud rendelkezésünkre bocsátani hangszalagokat, ezért csupán gyanítjuk, milyen módon csaltak elő hangokat ezekből az eszközökből a kották olvasásának segítségével.

– Már amelyik darabról maradt kotta – jegyezte meg Harry. – Ezeknek a számoknak a többségét ugyanis rögtönözték.

– Te jó ég! – motyogta Ariel, és kétségbeesetten kapott a fejéhez. – Ez nem lehet igaz!

– Ez a zenedarab, amelyet szeretnénk előadni, a szaklexikonok tanúsága szerint, hétköznapi nyelven szólva, amolyan könnyű kis dalocska. Egy Duke Ellington nevű ember komponálta, és „Pattogó ritmusban” a címe.

Ajaj, gondolta Derec. Széles mozdulattal a robotok felé intett. – McDuff s ti dicső skót nemesek, játsszatok!

És a robotok hozzáfogtak a zenéléshez. Legalábbis az emberek a kutyalénnyel együtt úgy vélték, hogy ezzel a tevékenységgel próbálkoznak. Ám a zenei forma olyan gyökeresen különbözött bármitől, amit eddig tapasztaltak, a játék olyan véletlenszerűnek és furcsának tűnt, tele esetleges nekirugaszkodásokkal, gyorsulásokkal és megtorpanásokkal, hogy csak találgatni leheteti, valójában minek az előadásával kínlódnak a robotok.

Harsány hangok sorozatával Benny trombitája vitte a vezető szólamot. A dallam időnként úgy hatott, mintha hűen követné a kottát. A zeneszerszám által csapott láрма azt a képzetet keltette, mintha egy sivító sziréna hangját visszafelé játszanák egy magnószalagról. Néha olyan magas hangok törtek elő, hogy Derec attól félt, menten beszakad a dobhártyája. Másfelől Benny megszólaló hangjai valamiféle belső logikát követek, mintha tudná, hová akar kilyukadni, de nem egészen világos előtte, hogyan kellene eljutni oda.

Harry a harsonával és M334 a szaxofonnal igyekezett szilárd zenei alapot teremteni Benny számára nyolc ütemen keresztül félszegen szólaltattak meg egy változatlan összhangot, majd újra és újra ismételték. Talán sikerült volna valamilyen harmóniát elővarázsolniuk, és talán a zavarok is kevésbé feltűnőek lettek volna, ha időnként egyszerre kezdik el és fejezik be a nyolc ütemet.

A harsona hozzátéve olyan hangokat hallatott, ahogyan egy utálkozó majom kiköp egy-egy gyönyörű málnaszemet. A szaxofon szertelen hangzavara eközben leginkább egy víz alatt fuldokló liba gágogására emlékeztetett. A három hangszer együttes hatására Derecben felőlött, vajon a robotok nem valami bolygóközi fegyveregyezményt rúgnak-e fel éppen.

Az első perc alatt kegyetlenül rossznak találta a zenét, és úgy érezte, semmilyen jótékony hatással nem lehet a társadalomra. A legpocsékabb láрма, amely ráadásul valami másnak álcázza magát. De fokozatosan felderengett benne a halvány elképzelés, amely a robotok fejében motoszkált. Függetlenül az előadásmódtól, maga a zene olyan ellenállhatatlan derűt sugárzott, amely hamarosan átragadt mindenkire. Derec azon kapta magát, hogy talpával veri a ritmust. Ariel elgondolkodva bólogatott, Wolruf kíváncsian félrehajtotta a fejét, Mandelbrot pedig szokás szerint kifürkészhetetlen maradt.

Derec gondolatai egy másodpercre elkalandoztak. Kíváncsi lett volna, mi történne, ha azokból az ajakszerű készülékekből felszerelne egyet-egyet a robotszereplők szájára, hogy az emberi érzések láthatóvá váljanak a nézők számára az előadás folyamán. Azzal, hogy mozdulatlan arcuk még az érzelmek legdurvább kifejezésére is képtelen, tönkretethetik a darab illúzióját, hacsak nem talál valamilyen módot, amivel feloldhatja ezt a merevséget. Elképzelt egy sor ajkat, amint nevetésre görbül a darabban bolondozó színészek láttán, vagy félelmet tükröz, amikor megjelenik Hamlet atyjának szelleme, vagy együttérzően megrándul a színpadon heverő holttestek látványától. Nem is rossz ötlet, állapította meg, majd figyelmét ismét a zenére fordította.

A „Pattogó ritmusban” úgy végződött, hogy a három hangszer egyszerre játszotta a fődallamot. Elméletileg... Aztán a robotok hirtelen elkapták szájuktól hangszereiket, majd lendületesen a közönség felé nyújtották.

Derec és Ariel egymásra nézett. A lány arca azt fejezte ki: Te vagy a rendező, neked kell beszélned.

– Mennyire dobta fel a zenénk, mester? – kérdezte Benny.

–Hát... kétségtelenül szokatlan. Azt hiszem, értem, mit próbáltatok elérni, és azt hiszem, tetszeni fog, ha valóban elértek. Egyetértesz, Ariel?

– Ó, határozottan. – Valójában azt akarta mondani: Kétlem.

– 'ó lesz a 'am-let-'esz? – érdezte Wolruf.

– Nem is tudom – felelte bizonytalanul Derec. – Feltételezésem szerint ez az Ellington nevű fickó más dolgokat is komponált.

– Különböző stílusú és hangulatú zenedarabokat – mondta Benny.

– És valamennyi eljátszható a hangszereinken – mondta Harry.

– Ezt azért kövte hiszem – elégelte meg Derec. – De ne aggódjatok. Gyakorlással sokra vihetitek. Úgy vélem, Benny, ez volt a titkos terved, igaz?

Benny úgy hajolt meg, hogy becsületére vált volna bármelyik robotnak. – Személyesen barkácsoltam össze a hangszereket, és tanítottam meg barátaimat mindarra, amit a fúvósok kezeléséről tudok.

– Nem vennétek le azokat a szájukat? Olyan furcsán néztek ki velük.

Amint a robotok eleget tettek a kérésnek, Mandelbrot megszólalt: – Uram, ez az előadás! Hol kerül rá sor? Nem hiszem, hogy a városban vannak színházi létesítmények.

– Ne aggódj, már gondoskodtam róla. Ismerem azt a robotot, aki olyan színházat fog tervezni, amely tökéletesen illik Robotváros lakóihoz. Csak ő még nem tudja ezt.

– És ki volna, uram?

– Canute. Ki más? – mosolyodon el Derec. – Erről jut eszembe, kerítsd előnekem. Siessen, mert szeretném, ha ő is meghallgatná a „Pattogó ritmusban”-t.

– Minden kornak mások a félelmei és feszültségei – mondta ünnepélyesen Derec néhány nappal később az Új Globe színpadán –, ám mindezek ugyanabból a feneketlen mélységből erednek.

Szünetet tartott, hogy felmérje, milyen hatást tettek szavai az előszínpad körüli székeken üldögélő robotokra. Meggyőződése szerint szavai rendkívül mély értelműek voltak, de a gépemerek úgy meredtek rá, mintha egy értelmetlen egyenlet tagjait sorolná fel, s csupán azért figyelnének, mert egy ember mondja őket.

Megköszöri a torkát. Oldalt, a robotok mellett Ariel és Mandelbrot foglalt helyet. A lány jegyzetömböt szorongatott, Mandelbrot azonban, akit Derec kellékesnek nevezeti ki, nem használt ilyesmit. Nemcsak az előadás kellékeinek jegyzékét tartotta fejben, hanem ezt a beszédet is könnyen megjegyezte.

Wolruf a mancsát nyalogatva üli egy karosszékben kettőjük mögött. Ragaszkodott hozzá, hogy hivatalosan kinevezzék sűgónak, és ilyen minőségében már rengeteg időt fordított Derec és Arielre, hogy betéve tudják szövegüket – amit azonban, saját megítélése szerint, a legnagyobb jóindulattal sem leheteti tökéletesnek tekinteni.

Derec újból megköszöri a torkát. Félzségsége feltűnővé vált – legalábbis ezt jelezte Ariel megértő mosolya. Wolruf megnyalta a szája szélét, amiből az ifjú kimondatlanul is érezte, hogy a kutyalény hihetetlenül szórakoztatónak találja az emberek és robotok apró modorosságait.

– Hmm. Mindnyájan ismeritek azokat a tanulmányokat, amelyeket néhányan közületek a humanika törvényeivel kapcsolatban folytattak. Ez azt jelenti, hogy legalább futólag megismerkedtetek az emberi állapot számtalan furcsaságával és ellentmondásával. Szervedély és örület, megszállottság és elkeseredettség... ezek nem léteznek a robotok világában, az embereknek viszont különböző mértékben ilyenekkel kell megküzdeniük nap mint nap. Egyszóval olyan útra lépünk, ahová robot eddig még soha nem merészkedett. A bosszúszomj sűrű, sötét, mély és omladozó szakadékába ereszkedünk alá, s amikor újból a felszínre bukkanunk, valami... valami igazán fantasztikusnak az emlékét visszük magunkkal. Pompás lesz, meglátjátok!

– Halljuk, folytasd, folytasd! – kiáltotta Ariel.

– Bocsánat, uram, de az a szerény véleményem, hogy több szót kellene vesztegetnie a színházra – szól fel Mandelbrot. Természetes viselkedést erőltetve magára, keresztbe rakta lábát, és a térdére fektette tenyerét. De ezzel csak azt érte el, hogy úgy festett, mintha egy rakás rétegelt lemezt róttak volna össze durva szögekkel.

– Igazad van, Mandelbrot – válaszolt Derec, és érezte, hogy elpirul. – Éppen most kezdek belemelegedni. – Amikor ismét a robotokra nézett, nem kerülte el figyelmét, hogy éppoly mereven ülnek, mint robotabszolgája, Mandelbrot-Péntek. Egy pillanattig eltűnődött: Mi a csudát keresek itt?, aztán összeszedte magát, és folytatta beszédét. – A színház olyan művészet, amelynek sikere sok résztvevő együttműködésén múlik...

Hát elkészült az Új Globe Színház, amelyet Canute robot tervezett, építését pedig személyesen ellenőrizte. Azoknak a nyomoknak az alapján, amelyeket Lucius hagyott a központi számítógépben saját programjának alkalmazásakor, Canute rá tudta venni a várost, mit építsen és mennyi ideig őrizze meg alkotását. Canute tehát látványosabb munkát végzett Luciusnál, de persze emberi utasítások alapján cselekedett. (A tervnek ezt a részét tanulmányozva Derec rájött, hogy Lucius talán azokat az elveket követte, amelyeket ő alkalmazott, amikor minden tizedik épületbe vegyi feldolgozó automatát telepített. Erről azonban már soha nem bizonyosodhat meg.)

Canute-nak talán könnyebb feladat jutott, mint Luciusnak, mert egy korábban létezett földi épületet kellett utánoznia: a londoni Globe Színházat, ahogyan Shakespeare korában állt. Hozzáadta persze saját elképzeléseit is anélkül, hogy Derec ebben segített volna. Igyekezett felmérni, milyen sajátos gondokat vet fel tartalom és forma kapcsolata abból a szempontból, hogy esztétikailag egy színház beleilleszkedik Robotváros környezetébe.

Derec határozottan megtagadta, hogy elárulja Canute-nak, miért éppen őt bízta meg az összes gépmember közül Robotváros második állandó épületének megtervezésével. Amikor utasításokat adott neki, feszülten figyelte, nem jelentkezik-e a pozitronikus rövidzárlat veszélye, ha Canute-nak olyat kell tennie, ami – Derec gyanúja szerint – károsodást idézhetne elő egy robot agyában.

De Canute-on semmi ilyesmit nem tapasztalt. Megnyugtató módon az adott munkájának lendületet, hogy emberi utasításokat követhet.

A régi Globe-hoz hasonlóan Canute színháza is henger alakú volt, csak enyhén eltorzult és meghajlított formában, mintha izzó vasrudat helyeztek volna a földre, majd egy óriás lépett volna rá. Abban is másolta a hajdani színház felépítését – legalábbis amennyire vissza lehetett következtetni eredeti szerkezetére azok után, hogy Shakespeare halálát követően néhány évtized múlva lerombolták, mert új bérlakások építésének kellett a hely –, hogy három csapóajtó vezetett a színpadról a kulisszák mögé. Az egyik járaton át a város alagútjaihoz is el lehetett jutni, ha energiaellátási zavarok mutatkoztak.

Egymás fölött két karzat ölelte körül a színpadot, és az oldalszínfalakon néhány rejtett kamera helyezkedett el. A székek úgy sorakoztak, hogy a színházlátogatók minden szögből zavartalanul nézhessék az előadást. S hogy a robotközönség még jobban rálásson a színpadra, a nézőtér hátrafelé emelkedett és lépcsőzetesen volt kialakítva.

A modern koncerttermek hagyományainak megfelelően számos hangvisszaverő lemezt függesztettek a színpad fölé, valamint mikrofont rejtettek el mindenfelé a színpadon és a karzatokon.

A színház mérete lenyűgöző volt, a gondos tervezés számos drámai hatásra nyújtott lehetőségei, Canute színválasztása tette azonban az Új Globe-ot olyan színházzá, amelynek hírérdemes lett volna világgá kürtölni a hiperhullámokon. A koromfekete mennyezeten úgy sziporkáztak az apró fényforrások, akár nyári éjszakán a csillagok. A szőnyeg és az ülések szürkésbarna árnyalatot kaptak, a város felszínének és csatornáinak színkeverékére emlékeztetve, amelyet Canute „földtónusnak” nevezett. A bíborvörös függöny szintén csillogott, a falakat viszont visszafogott, tompa fehér szín uralta. A légfrissítő rendszer enyhe áramlatai finoman fodrozták a függönyöket.

A robotoknak persze nem volt szükségük légkondicionálásra, így az a benyomás alakult ki Derecben, hogy Canute nemcsak robotokra, hanem emberekre is gondolt a színház tervezésekor. Mintha a fekete titokban reménykedett volna, hogy egy napon talán emberek alkotják a nézőközönséget.

Tudat alatti remény?

– Ti képtelenek vagytok a hazugságra – mondta Derec az egykedvű hallgatóságnak. – Csupán az emberek tudnak hazudni, noha nem mindig sikeresen. A színház azonban a színlelés világa, amely tevékeny együttműködésre készíti a nézők képzetét. A nézőnek hinnie kell a hazugságban, mert ezáltal juthat hozzá a szórakozáshoz, és talán a megkönnyebbültség érzéséhez. A mi feladatunk, hogy mindenkivel elhitessük ezt a szép hazugságot. A Shakespeare-i színpadon nem sok díszletet helyeztek el, inkább csak jeleztek mindent. Így végül a beszéd, a mozgás, a kellékek és a kulisszák együtt szolgálták azt a közös célt, hogy ablakot nyissanak a nézőnek a világra. S ha az egész színház sikeresen működött, akkor a közönség, noha tisztában volt azzal, hogy nem a valóságot látja, készségesen felfüggesztette kételkedését. Egy pillanatra elhitte, hogy amit lát, az igaz. Különböző kihívások várnak ránk. Ezzel a színházzal segíteni és lelkesíteni szeretnénk a robotokat, hogy függesszék fel logikai integráljuk működését. Azt szeretnénk, ha ezen a képzeletbeli ablakon át nemcsak a nagyvilág, hanem az emberi szív is feltáruhána előttetek. Véleményem szerint minden színházi bemutatón három világ találkozik egymással: a színmű világa, a drámaíró világa és az előadás világa. Azt hiszem, mindnyájan egyetértünk abban, mit jelent az előadás világa, szeretnék tehát néhány szót szólni a másik kettőről.

– Megrendezed a darabot... vagy csak beszélsz róla? – kiáltott fel Ariel csibészesen.

Derec idegesen elnevette magát. Kizökkent a beszéd ritmusából, és elfelejtette, mit akart mondani.

– A drámaíró világa – közölte Mandelbrot segítőkészen.

– Ja, igen. Korunkban az emberiség többé-kevésbé kialakította kulturált életformáját. Egyre kevesebben szegik meg az emberiség törvényeit. A legtöbben egészségesen és sokáig élnek, még a túlnépesedett Földön sem olyan kibírhatatlanok az állapotok. Am Shakespeare korában az élet gyakran nem ajándékot, hanem nyomorúságot jelentett, amelyet el kellett viselni valahogy. Az emberek kegyetlen és nehéz munkakörülmények közön robotoltak, csak a kiváltságos osztályok művelődhetek, a tudományosan megalapozott gondolkodás pedig, amely a tapasztalati bizonyítékokra támaszkodva fejlesztette ki a logikát, még csak első tapogatózó lépéseit tette. A legtöbb ember nem érte meg harmincötödik életévét a járványok, üldözötések, áldatlan egészségügyi állapotok és hasonlók miatt. Shakespeare korában Anglia királynőjét, I. Erzsébetet különcnek nézték, mert havonta egyszer megfürdött, akár piszkos volt, akár nem. De... igen, mit akarsz? – kérdezte Derec, mert észrevette, hogy az első sorban egy Canute közelében ülő robot tétován feltartja a kezét.

– Legalázatosabban esedezem bocsánatért, hogy a legalkalmatlanabb körülmények között félbeszakítom – kezdte a robot –, de miután elolvastam a darab szövegét és órákon át töprengtem rajta, nem hagy nyugton egy nyomasztó gond, ezért indokoltnak látszik a feltételezés, hogy csak emberi lénytől kaphatok rá hiteles választ.

– Ez csak természetes. Bárki kérdezhet nyugodtan.

– Még akkor is, ha ez magánjellegű?

– Természetesen.

– Még akkor is, ha a kérdés túlságosan udvariasságnak tetszik a hétköznapi társadalmi kapcsolatok szempontjából?

– Hát persze. Shakespeare is a szókimondás híve volt, amivel évszázadokon keresztül húzódo vitákat váltott ki a Földön.

– Még akkor is, ha a kérdés intim?

Derec észrevétlenül lepillantott sliccére, hogy fel van-e húzva a villámzára. – Miért ne? Az alapvető emberi vágyak bonyolult mozgatórugóit fogjuk itt most látni.

– Még akkor is, ha a kérdés rendkívül intim?

– Mondd már!

– Ez közvetlen parancs?

– Nem, ez közvetlen kérdés, de parancsnak is veheted, ha megkönnyíti, hogy végre előrukkolj a gondoddal.

– Remek, mert egy pillanatig attól tartottam, áramköri ellenállásaim nem teszik lehetővé a kérdésfeltevést, ha nem kapok ösztönzést közvetlen parancs formájában.

– Lennél szíves elmondani végre, mi motoszka a fejedben?

– Tudom, hogy az emberek férfi és női egyedeinek felszíni domborzata meglehetősen különböző, s ez a különbség valamilyen szerepet játszik bonyolult társadalmi érintkezésükben, így tehát a kérdésem egyszerű: mit csinál egy férfi és egy nő egymással, amikor kettesben maradnak?

Dermedt csend telepedett a színházra. Derec tekintete elhomályosult, és a légfrissítő finom zümmögése valósággal hipnotikusán hatott rá. Kérdő tekintet vetett Arielre. A lány elmosolyodott, és vállat vont. Ekkor Wolrufra nézett.

A kutyalény megrázta a fejét. – Ne nézz rám! Nálunk nem alakultak ki a párosodás szokásai. Csak csinál'uk, és kész.

– Erősen kétlem – vágott vissza Derec. Véletlenül a színpad bal oldalára pillantott. Harry a harsonáját szorongatva éppen bedugta fejét a kulisszák mögül. Benny és M334 szintén a saját hangszerével álldogált Harry mögött, és megpróbálták a vállánál fogva a színpad mögé rángatni.

Aztán nyilván meggondolták magukat, mert Harry végre megszólalhatott: – Rendező úr, érzésem szerint megvilágíthatnám ezt a helyzetet.

Derec meghajolt, és megadóan intett felé. – Parancsolj!

Amint Harry kisietett a színpadra, és szembefordult a közönséggel, Derecnek hirtelen görcsbe rándult a gyomra. – Ó, Harry, csak nem egy újabb vicc következik?

– Meggyőződésem szerint tanulságos lesz.

– Megadom magam – sóhajtott az ifjú, majd odalépett Ariel és Wolruf közé.

Harry egyetlen pillantást sem vetett az emberek felé, kizárólag a robotokra szegezte tekintetét. – A szénelapú életformák

egyik sajátja, hogy a természet szaporodásra készíti őket. Nem szükségszerűen egy meghatározott időpontban, nem szükségszerűen akkor, amikor nekik megfelel, és nem mindig elegánsan, csupán hatásosan. Ha a kérdéses életformában főlhalmozódik egy bizonyos mennyiségű energia a szaporodáshoz, ez a megfelelő egyed szempontjából szép és jó, de a természet csak azzal törődik, hogy ez az energia sürgető szaporodási vágy alakjában jelentkezzen. A központból lehívhatók ilyen vizuális adatok, és javaslok, hogy szabad időtökben tanulmányozzátok őket, így mindnyájan megérthetjük, milyen vegyi folyamatok hajtják Opheliát és Hamletet, mialatt az utóbbi lemond a pillanatnyi gyönyörökről, hogy megszerezze a koronát. – Harry biccentett Derec felé. – Én is olvastam már a darabot. – Aztán ismét a közönséghez fordult.

– És hogy jobban megértsetek ennek a sürgető ösztönnek a sötét mélységeit, fel kell hívnom a figyelmeteket arra a korszakra, amikor az emberiség benépesítette a bolygókat, még nem fogadta el hűséges társaként a robotokat, a földi háborúk, az atomrakéták, valamint az űrvédelmi eszközök viszont az emberrel együtt megjelentek a csillagok között. Azokban az időkben magától értetődött, hogy az újonnan elfoglalt bolygókon katonai bázisokat létesítettek, rendszerint a civilizált helyektől távol eső pontokon.

– Akkoriban a két nemet gyakran elkülönítették egymástól, így nem számított szokatlan megoldásnak, hogy akár százegynéhány ember is egyedül találta magát egy távoli, elhagyott tájon. A katonák csak várták a csatákat, amelyek sohasem következtek be, és áhítoztak arra a napra, amikor újból kedvüket tölthetik egy nő társaságában, éskielégíthetik vágyaikat, amelyek az elszigeteltség miatt egyre sürgetőbben feszítették őket. A sürgető vágy erősödik. Erősödik. Egyre erősödik.

– Mit kezdtek hát a férfiak a nemi készlettel? Szüntelenül ezen járt az eszük, erről beszélgettek és álmodoztak. Néhányan azonban tettek is valamit az érdekében.

– Ennek a valaminek a pontos természetén töprengett Dazelle tábornok is, amikor arra gondolt, hogy neki is szembe kell néznie ezzel a gonddal új beosztási helyén, a Hoyle-bázis parancsnokaként. Precíz ember volt, mindenben szerette a rendet, ezért amint megérkezett távoli állomáshelyére, ragaszkodott hozzá, hogy az attasé azonnal vezesse körbe a létesítményen.

– A tábornok elégedetten szemlélte meg a körleteket, a védműveket, és az egész bázist, de határozottan ideges lett, amikor az egyik sarkon befordult, és egy karóhoz kikötve megpillantotta a világ legszomorúbb, legszánalmasabb, legöregebb, görbe hátú, legyekkel borított kancáját. – Mi... mi ez...? – kérdezte elhűlve.

– Ez egy kanca – mondta az attasé.

– És mit keres itt? Miért nem tömték már ki, hogy a mezőn felállítva elriassza a sólymokat és a varjakat?

– Mert a katonáknak szükségük van rá, uram – szabadkozott az attasé.

– Szükségük? Mi a csudának van szükségük rá?

– Hát, mint tudja, uram, a legközelebbi lakott település innen több mint száz kilométerre esik.

– Tudom.

– És mint tudja, biztonsági okukból a sorkatonák számára az egyetlen engedélyezett közlekedési eszköz a két lábuk.

– Hogyne tudnám, de akkor sem látom be, mit kezdenek ezzel a félresikerült genetikai kísérlettel.

– Nos, akkor bizonyára azt is tudja, uram, hogy a férfi az férfi. Sürgető vágyai vannak. A vágyakai pedig ki kell elégíteni.

A tábornok elborzadva nézti a kancára. Nem akart hinni a fülének. A tájékoztatás súlyos lelki megrázkódtatást jelentett a számára. – Úgy érti, hogy a férfiak... ezzel... ezzel a kivénhedt kancával?

Az attasé komoly arccal bólintott. Igen. A vágy egyre erősebb. Semmi mást nem tehetnek ellene.

A tábornokot a gutaütés kerülgette. Annyira szédült, hogy az attaséra kellett támaszkodnia. Katonai becsületesre mondom – jelentette ki –, én sohasem kerülök ebbe a kétségbeesítő helyzetbe.

De ahogy múlt az idő, a sürgető ösztön erősödött, egyre erősödött, míg egy napon a tábornoknak nem maradt más választása, be kellett ismernie, hogy pontosan abba a kétségbeesítő helyzetbe került. Végül nem tudott mit tenni, szólott az attasénak: – Hozza ide azonnal azt a kancát a szállásomra!

– A szállására? – kérdezte kissé meghökkenve az attasé.

– Igen, a szállásomra – erősítette meg a tábornok. – Emlékszik még, mit mondott a férfiakról... és a kancáról?

– Igen, uram! – tisztelgett az attasé.

Teljesítette a tábornok parancsát. A kanca már csak önmaga árnyéka volt. Nemrég lezuhant egy sziklaszirtről, szerencsére megúsza a balesetet néhány kisebb sérüléssel, ám testét különböző betegségek támadták meg. Az attasét elfogta a borzadály, amikor meglátta, hogy a tábornok letolja a nadrágját, és nekikészül, hogy kedvét töltse a szánalmas lényvel.

– Uram!?! – kiáltotta az attasé. – Mit művel?

– Hát nem látja? – kérdezett vissza a tábornok. – Amit a katonák szoktak.

– Uram, nem értem a szándékát – kapkodott levegő után az attasé. – Soha, soha nem láttam még ilyet.

– De, de, ön azt mondta, a katonák... a sürgető vágy... és a kanca...

– Uram, a katonákat valóban hatalmába keríti a vágy, ám arra céloztam, hogy amikor ez már kibíráhatatlanul feszíti őket, felpattannak a kanca hátára, és belovagolnak a legközelebbi településre.

– Hát ennyi. Így már minden világos? – fejezte be Harry.

– Mirről beszél esz? – mormogta Wolruf.

– Teljesen össze vagyok zavarodva – suttopta Derec. – De legalább az előadói módszere javult.

Ariel egyfolytában kacagott. – Ez... ez a... leghülyébb... vicc, amit valaha is hallottam – mondta a nevetéstől fuldokolva.

Harry nem mozdult a színpadról, mert a közönség ítéletét várta. A robotok olyan néma csendben fogadták a vicc csattanóját, amilyenre csak élettelen fémek képesek. Néhány pillanatra valamennyien Harryt bámulták mereven.

Aztán az a gépember, amelyiknek a kérdésére válaszul hangozott el a vicc, jobb felőli robottársához fordult, és azt mondta: – Igen, így már érthető.

– Nyilvánvaló – mondta egy másik.

– Világos, mint a nap – jelentette ki egy harmadik.

– Rejtély, tökéletes rejtély – csóválta a fejét Canute. Szemmel láthatóan a fekete kisebbségben maradt, mert a robotok zöme elégedetten nyugtázta Harry magyarázatát.

Derec megvárta, amíg Ariel abbahagyja a nevetést, aztán megkérdezte tőle: – Mit gondolsz, mi megy most végbe ezekben?

A lány feléje fordult, megfogta a karját, és cinkosan suttozta: – A robotok kezdik megismerni az ember világát, ahogyan mi tettük annak idején... a vicceken keresztül.

– Ennek semmi értelme – válaszolta Derec.

– Hmm. Hadd magyarázzam el. Amikor valaki iskolába jár az Aurórán, az élet egyik legnagyobb rejtélye marad számára az, amit általában a virágra szálldosó méhecske meséjével szoktak elintézni.

– Aha, ezt ismerem, de nem tudok visszaemlékezni, hol hallottam róla.

– Mert emlékezetkiesésed van. Szóval figyelj! Noha az osztályban alapos felvilágosítást kaptunk tudományos értelemben, azért bujkált bennünk... némi aggodalom. A sajátodra persze nem emlékszel, de nyilván neked is van még ma is számos. Nem akarok személyeskedni, csak tényként leszögezem.

– Köszönöm. És aztán?

– Gyermekként olyan közvetítő művészi eszköz segítségével szabadultunk meg szorongásainktól és ismertünk meg egy keveset a valóságból, amit galaxisszerte úgy neveznek: disznó vicc.

– És most Harry ilyeneket mesél nekik? – Derec érthetetlen módon úgy érezte, hogy elpirul. – Ez gyalázat! Nem kellene leállítanom?

– Ó, te kis álszent. Ne tedd! Ez mind a tapasztalatszerzés része. Ismered a régi mondást: „Disznó viccet nem illik meghallgatni, csak akkor, ha csattanósan adják elő.”

– Akkor miért töröm magam ezzel a hatalmas színházi bemutatóval? Egyszerűen megkérhetnék, hogy vetközz le nekik.

– Élveznéd, mi? De őket hidegen hagyná. Ezeket a tréfákat nem a kéjes borzongás miatt hallgatják, hanem mert többet akarnak megtudni rólunk.

– Ez igaz. Tényleg meg akarják érteni, mit jelent embernek lenni, ugye?

– Azt hiszem, másról van szó. De úgy vélem, jobb lesz odafigyelned, mi történik a színpadon, mert Harry már belefogott egy újabb viccbe.

Kétség sem maradhatott efelől, mert a robot így kezdte: – Az utolsó ember a Földön magányosan ül egy szobában. Egyszer csak kopogtatnak az ajtón...

– Jól van, Harry, sikered volt! Ennyi elég! – sietett oda hozzá Derec, és kezét a robot hangszórórácsára szorította. Nemcsak jelképesen, hanem hatatosan is belefajta a szót. – Menj vissza a robottársaidhoz a színpad mögé, amíg nem hívlak!

– Igenis, rendező úr – bólintott Harry, majd fűgén távozott.

– Hol tartottunk? Különböznél mindegy. Beszéljünk a színűrlől, „...de tör lesz e darab – mondja Hamlet –, hol a király, ha bűnös, fennakad”. Nagybátyja, Claudius ölte meg Hamlet apját, Dánia királyát, majd elfoglalta fivére helyét a trónon. Hatalmának megszilárdítása érdekében feleségül vette Hamlet anyját, Gertrudot. Amikor Hamlet hazatér tanulmányútjáról, nem lehet Dánia királya, mert egy bitorlót talál a trónon. Noha gyanítja, hogy nagybátyja elvetemült tettet hajtott végre, erre egyetlen bizonyítéka atyjának síron túli szelleme. A leleplezés érdekében Hamlet vándorszínészeket fogad, és némajátékukban pontosan olyan gyilkosság történik, amilyennek elkövetésével Claudius gyanúsítja. Abban reménykedik, hogy az előadás során nagybátyja arca elárulja bűnösségét. Claudius közben sejti, hogy Hamlet örültséget színelve a bizonyítékot keresi, és cselt vet unokaöccsének. A színdarab kettőjük párharcáról szól, és azokról az eszközökről, amelyekkel a férfiak elérhetik, amit akarnak... legyen az... a trón, a bosszú vagy az igazság.

Derec Mandelbrot felé fordult, majd bólintott. A robot felállt, és így szólt: – A rendező úr köszönetet szeretne mondani mindnyájatoknak, hogy önként jelentkeztek, és alávetettétek magatokat a felvételi vizsgának. – Canute felé intett. – És hogy követtétek az utasításokat. Kétségtelenül számos, udvariatlanul kurtának tűnő utasítás hangzik el majd a következő napokban. A rendező úr ezért már előre is elnézést kér. Mint a legtöbben tudjátok, a rendező úr vállalja Hamlet szerepét, míg Ariel kisasszony személyesíti meg a tragikus sorsú Opheliát. Most pedig a komkap hullámhosszán közlöm, hogy közületek ki kap szerepet, és ki végzi el a műszaki feladatokat.

Csupán néhány másodpercet vett igénybe, amíg közölte a szükséges adatokat a többiekkel, annyival több információt továbbítottak a nagyfrekvenciás hullámok. Derec és Ariel semmit sem hallott, csupán onnan sejtette, hogy a robotok veszik a közleményt, hogy sűrűn bólogattak.

– Hát akkor mindenki megértette? – kérdezte Derec, miután Mandelbrot ismét mozdulatlanságba dermedt ülésén.

Canute feltartotta ujját. – Uram, beszélhetnék négy szemközt önnel?

– Hogyne – lépett oda Derec a színpad jobb oldali végébe. – Erre gyere!

Canute odasietett, és megkérdezte: – Uram, megtudhatnám, mi a jelentősége annak a ténynek, hogy reám osztotta Claudius szerepét?

– Nem. Fontos?

– Úgy tetszik, igen. Amikor először beszélt velem a téren, olyan kérdéseket tett fel, amelyeket csupán gyanúsítottként tudok értékelni. Hamarosan ezután olyan feladattal bízott meg, amely hasonlít Luciuséhoz. És most reám osztja a gyilkos szerepét... aki miatt sor kerül egy újabb színjátékra a színjátékon belül. Egy logikus elme határozott következtetést vonhat le mindebből.

– Á, egyáltalán nem, Canute. Ez csak véletlen, pusztán véletlen.

– Adna még további felvilágosítást?

– Ó, hogyne.

– Miért nem kérdezi meg tőlem egyenesen, nem én vagyok-e felelős Lucius pusztulásáért? Tisztában van vele, hogy nem tagadhatom le az igazságot.

– Canute, csodálkozom rajtad. Egyáltalán nem akarok faggatni. Most pedig rajta! A legjobb rész következik. – Derec a

robotok felé toltta a feketét, aztán úgy dörzsölte össze a kezét, mintha tűz mellett melegedne. A fekete nagy merészségre szánta el magát, amikor kérdésével nyíltan szembeszállt vele. Ha elfogadta volna a kihívást, a játék véget is ért volna, itt és most, és az igazságra sohasem derül fény.

Mielőtt az avatóünnepség vidám része következett volna, Derec egy pillanatig még eltűnődött a történeteken, és rájött, hogy voltaképpen mélységesen tiszteli Canute-ot. Tettét nem helyesli, de tiszteli. Ha rajtakapják, a fekete olyan robot, aki határozottan szembe akar nézni tettének következményeivel, s bizonyos szempontból az emberekre emlékeztetően inkább előbb, mint utóbb óhajt szembenézni velük.

– Bizonyára sokan hozzájutottatok már információkhoz olyan emberekről, akik kedvtelésből zenét hallgatnak, és olyanokról is, akik zenét szereznek, de fogadni mernék, hogy még egyikőtök sem hallott életében muzsikát – közölte Derec a színház társulatával. – Noha jómagam sem emlékszem rá, hogy valaha is találkoztam volna élő zenével, meg merem kockáztatni, hogy ez a három robottárs egészen eredeti módon játszik. Így hát szeretném bemutatni három robottársunkat, akik előadásunk kísérőzenéjét szolgáltatják majd... Harry, Benny és M334... a robotvárosi Három Bádopofa!!! – Lendületesen intett feléjük, majd Ariel háta mögé állt, és a lány fülébe súgta: – Ennek sikere lesz!

Benny előrejutott a színpad széléig, míg Harry és M334 felszerelte a mesterséges szájakat. – Üdvözetem, robottársak. Arra gondoltunk, csapunk egy kis lármát, olyat, amit egykor az ősi Terrán hallgattak. A szám címe: „Még a tető is leszakad”. Remélem, felrázza bennetek az aludtjeget.

És a Három Bádopofa játszani kezdett. Először A-A-B-A motívumú aláfestéssel, miközben a szólót Benny fújta trombitáján. Ezután Harry szólója következett a harsonán, végül M334 szaxofonja vette át a dallamot. Valójában nem tartott sokáig, mert a magánszámok gyorsan váltották egymást, és ketten mindig kísérték a vezető dallamot. A szólók azt a benyomást keltették, mintha a három robot labdát dobálna egymás között, és akinél pattog a labda, annak a dallamához adja a másik kettő a zenei alapot.

Az első próba óta Derec nem hallotta őket játszani. Előadásukban arra figyelt fel, mennyire magabiztosan, szinte matematikai pontossággal adják elő szólóikat, és milyen tökéletes könnyedséggel veszik át egymástól a dallamot. Lenézett saját lábára. Önkéntelenül verte a ritmust.

Arielre pillantott. Attól tartott, a lányt nem szórakoztatja a zene, elvégre bolygójuk kultúrtörténetében több nemzedéken át, így vele is megutáltatták mindazt, ami a Terrával kapcsolatos. De egyáltalán nem unatkozott, sőt feszült érdeklődéssel figyelte a három zenészt. És az ő lába is verte a taktust.

– Esz asz igazsi 'amlet! – kiáltotta Wolruf.

7. fejezet A HAJNAL EMLÉKE

Két óra volt hátra az előadásig. Derec a szobájában ült, és megpróbált nem gondolni rá. Igazság szerint semmire sem akart gondolni. Noha úgy érezte, gyakorlatilag az egész darabot fejből tudja, és akár bekötött szemmel is eljátszaná szerepét, mégis attól rettegett, ha most kellene felmondania szövegét, az utolsó pillanatban ugyanúgy csődöt mondana az emlékezete, ahogyan személyazonosságának adatait sem őrizte meg.

Végső soron halvány fogalma sem volt arról, mi okozta annak idején emlékezetkiesését. Talán súlyos ütést kapott a fejére, vagy erős oxigénhiány lépett fel az agyában. Esetleg olyanfajta betegsége lehet, amelynek hatására többször elvesztette már emlékezetét, így újból és újból arra kényszerül, hogy kiderítse saját személyazonosságát. Ez a betegség bármelyik pillanatban újból megtámadhatja. Mondjuk most, három perccel az előadás kezdete előtt.

Megadóan vállat vont, és leheveredett az ágyra. Ebben az esetben legalább megtakaríthatja magának a megszegyenítést. Nem fog emlékezni senkire és semmire.

Képzelete – amely kétségtelenül egy kissé rögeszmésen, de talán nem teljesen joggatlanul működött így az adott körülmények között – azzal rémítette meg a legjobban, hogy netán a múltban időről időre már elvesztette olyan értelmes lények barátságát, mint Ariel, Wolruf és Mandelbrot.

Talán a színdarabra kellene gondolnom, figyelmeztette magát. Többet érnék vele...

Most az a legfontosabb, hogy ne feledje az előadás titkos célját: meg kell figyelnie Canute viselkedését, amikor bekövetkeznek a robot számára kitalált kis meglepetések.

Mert miként Hamlet abban bízott, hogy Claudius elárulja bűnösségét, mialatt figyel a színdarabot a színdarabban, ő abban reménykedett, hogy Canute drámaian szembesül saját igazi természetével.

Azzal a gondolkodásmóddal, amelyet konok következetességgel leplezett a próbák során. Amikor dicséretet kapott a színház megtervezéséért, ezt azzal háritotta el, hogy csupán utasításokat követett, és önmagától semmit sem tett hozzá, ami nem lett volna ésszerű. Amikor remekül adott elő egy jelenetet a próbák során, ismét csak arra hivatkozott, hogy pontosan követte az utasításokat, így olyan gépies teljesítményt nyújtott, amire bármely robot képes.

Am ha szerencsájuk van, Canute túlságosan elbizta magát. Derec arra építette tervét, hogy a robot úgy véli, megúsza már a felelősségre vonást.

Természetesen az sincs kizárva, hogy a meglepetés nem fog hatni. Akkor mi legyen a teendő?

Derec ráébredt, hogy az idegei pattanásig feszültek. Ellazította magát. Amint gondolatai kalandozni kezdtek az előbbi témák körül, másodszor is pihenésre kényszerítette magát. Csak nem ezt hívják lámpaláznak? Ha tényleg az, lehetne rosszabb is. Amikor emberek előtt kell fellépni.

Kopogás hallatszott az ajtón. – Szabad – szólta ki, miközben keresztbe rakta a lábát, és a feje mögé tette két kezét, hogy aki belép, rögtön láthassa, tökéletesen nyugodt hangulatban várja az előadás kezdetét.

– Becsavarodott galaxisok! Rettenetesen festesz! – kiáltott fel Ariel elfúló hangon, amint becsukta maga mögött az ajtót. – Te ideges vagy! De jó tudnom, hogy nemcsak én szenvedek tőle!

Az ifjú felült az ágyon, majd lábát a földre tette. Már a lány pusztá látványától is elakadt a lélegzete. Ariel a színpadi kosztümöt viselte – szőke parókát és egy fehér köntöst, amely úgy simult testéhez, mintha pókfonalból szőtték volna. A sminktől élénkebb színben ragyogott az arca és az ajka, de bőrének sápadtsága is egészségesebbnek tűnt. Derec még sohasem döbbszent rá, hogy a lány ilyen gyönyörű, s ráadásul valami belülről sugárzó életöröm hatja át.

Persze amikor azokra a nehézségekre gondolt, amelyekkel együtt kellett megbirkózniuk – hiszen egyszerre kerültek kórházba, egyszerre menekültek az ürállomásról, és egyszerre kerültek ennek a bolygónak a fogságába –, Derec megállapíthatta, hogy a lánynak még sohasem nyílt alkalma természetes nőiessége hangsúlyozására. Szépsége ismerősnek tűnt a jelmezben, mégis valahogy újnak hatott, mintha egyik régen elfeledett álmából bukkanna elő.

Ha Ariel észrevette is meglepődését (ha egyáltalán látszott ez Derecen), nem adta jelét, miközben leült mellé az ágyra. Észrevette azonban Derec következő reakcióját. Ez nem lehetett valami hízelgő, mert egy pillanatra úgy meredt rá, mintha egy hógolyót dobott volna az arcába. – Mi van veled? – kérdezte döbbszent.

– Mi ez az illat? – kérdezett vissza Derec.

– Ó, megkértem Mandelbrotot, színtetizáljon a számomra egy csöppnyi parfümöt. Arra gondoltam, az is segít a szerep megformálásában.

– Nagyon kellemes.

– Nem éppen erről árulkodott először a képed.

– Csak azért, mert nem voltam biztos benne, milyen szagot érzek.

– Hmm. Ez sem túl hízelgő. Kellemesnek kell tartanod az illatát, akár ismered, akár nem.

– Bocsáss meg, de emlékeimmal együtt a társasági illemszabályokat is elfelejtettem.

– Úgy fintorodtal el, mintha műtrágyát szagoltal volna.

– Még azt sem tudom biztosan, milyen a műtrágya illata. Ariel picit lebiggyesztette az ajkát, és nem nézett Derecre, de óhatatlanul észrevette, hogy kezük mennyire közel került egymáshoz az ágyon. Ujjaik csaknem összeérték. – Idegesít? kérdezte.

Derec vállat vont. – Á, nem. Amennyire tudom, most találkoztam életemben először illatszerrel.

– Úgy értem, az előadás, te buta.

– Ó. Hát talán egy kicsit. Amennyire tudom, tapasztalt öreg róka is lehetek a szakmában.

– Úgy látom, az emlékezethiány néha áldásos is lehet.

– Áru! El, mi bánt! Jól érzed magad?

– Tűrhetően. Ez a darab legalább alkalmat adott arra, hogy valami hasznos dologra összpontosítsak, noha nem biztos, jó ötlet-e eljátszanom valakit, aki megőrül. Lassan kezdek tudatára ébredni, mennyire zavarba ejtően tükrözi kínos helyzetemet.

– Inkább Hamlet anyját alakítanád?

– Azt nem! Vagy talán... De miért ne játszhatnám el magát Hamletet? A hangom a színpad valamennyi pontjáról hallható, és te magad jelentetted ki éppen tegnap, milyen szélsőséges érzelmekre vagyok képes. Akár egy örült – mosolyodott el –, ha megbocsátod, hogy ezt a szót használom.

– A színháztörténeti dokumentumok tanúsága szerint ezt a szerepet időnként nők is eljátszották. Biztos vagyok benne, a robotok mindenképpen pozitronikus kötelességüknek éreznék, hogy támogassanak téged egy Hamlet-előadásban vagy bármilyen más darabban.

– Úgy értettem, miért ne játszhatnám el Hamletet ebben az előadásban?

– Aha! Megvolt rá a lehetőség, de rögtön lecsaptál Ophelia szerepére! Saját előítéleled áldozata lettél... mielőtt alkalmam nyílt volna rá, hogy érvényesítem a saját előítéletemet.

– Ez igaz – válaszolt a lány, és Derec érzése szerint hangja kissé komolyabban csengett, mint amennyit az előző mondat indokoltta tett volna. – Azt hiszem, más okod is volt, amiért a Hamlet-et választottad, nemcsak amit Canute-tal akarsz tenni. Amennyire tudom, választhatnál volna számos más színművet is, például az Otelló-t vagy a Julius Bazar-t.

– Caesar-t!

– Jól van, na! Mindenesetre szerintem ebben a főhősben egy kicsit magadat látod... az örült romantikust, a lélekbúvárt, a hiú, nagyképű, erőszakos... és... és...

– Önző...

– Úgy van! Önző alakot!

Derec elmosolyodott. Izgalmasnak tűnt, hogy a lány ilyen közel ül hozzá. Leszámítva a próbák során gyakorolt páros jeleneteket, már rég nem kerültek ilyen szorosan egymás közelébe, és a fiatalembert meglepte a felfedezés, mennyire tetszik ez a helyzet neki. Egyszerre érezte, hogy ideges és nyugodt.

– Derec! Figyelsz? Hozzád beszélek – szólította meg a lány halkán. – Gondolkoztam azokról a különbségekről, amelyek elválasztanak bennünket a Shakespeare korabeli emberektől, vagy legalábbis ahogyan a darabban megjelennek. Kíváncsi lennék, ma érezne-e valaki ahhoz hasonlót, ahogyan Ophelia szerette Hamletet.

– Vagy Lady Macbeth az öreg Macbethet?

– Komolyan beszélek. Szerintem Ophelia törékeny, gyenge teremtes. Mintha azt mondaná: „Szia, papa! Hadd legyen gonosz cselszövésid játékszere. Megengeded?” Ennek ellenére pusztító szenvedéllyel szeret. Senkivel sem talákoztam az Aurórán, aki ilyen lángoló szerelmet érzett... legalábbis tudomásom szerint.

– Magadat is számításba vetted? – kérdezte Derec, és a hangja váratlanul megbicsaklott.

– Magamat? Nem, sohasem éreztem ilyen szenvedélyt. – Ahogy az ifjúra nézett, szembogara összeszűkült. Mit nem adott volna érte Derec, ha tudja, mire gondol a lány, miközben lábát felhúzza az ágy szélére, és fejét a térdére támasztja. – Persze, nekem is voltak nemi kalandjaim, fülíg szerelmes voltam és csalódtam is, de sohasem éltem át Ophelia érzéseit. – Egy pillanatra elhallgatott, köntösébe temette arcát, aztán épp csak annyira emelte fel a fejét, hogy Derec láthatta, határozott érdeklődés csillan meg a szemében. – Azért rá lehet venni, hogy megpróbáljam.

Az ifjú akkora gombócot érzett a torkában, mint egy kókuszdió. – Ariel!

– Derec... te szűz vagy?

– Honnan tudhatnám? Nem emlékszem semmire! – Most az ő tekintetében csillant fel érdeklődés, amint a lány közelebb húzódott hozzá.

– Tudod, másképp is lehet nézni Opheliát – suttogta a lány. – Megtettesít valamit. – Még közelebb húzódott. – Valamit, amire Hamletnek szüksége lett volna, de bosszúja valóra váltásának érdekében el kellett utasítania.

– Csak kihasználta a lányt.

– És ehhez mit szólsz? – Még közelebb húzódott, és lassan előrehajolt.

Derec megcsókolta, és nem emlékezett rá, hogy valaha is átélt volna hasonlót. Ámbár tudományos szempontból vizsgálva a kérdést, annyit biztosan érzett, hogy egy kicsivel több tapasztalat jobban megmozgatná az emlékezetét.

– Várj! – tolta el magától a lány kis idő múlva. – Sajnálom, hogy elragadtattam magam. Nem mindig veszítem el így a fejem.

– Meg... megértem — válaszolta Derec, de egy kissé zavarba jött.

– Nem erről van szó. Hanem az. egészségi állapotomról. Ne vedd sértésnek, de éppen most egy kicsit jobban érzem magam, mint amire józan ésszel számíthatnék. Emlékezz csak, hogyan szedtem össze a betegségemet.

– Ne aggódj, nem felejtettem el – ölelte magához az ifjú, hogy újból megcsókolja. Ajkuk majdnem összeért, amikor erélyes kopogás hallatszott. – Az ördögbe! – suttogta Derec. – Ez biztosan az Agyrendőrség!

– Derec úr? – csendült fel kívülről egy hideg, fém hang. – Ariel kisasszony? – Egy vadászrobot szólalt meg az ajtó mögött.

– Mit akarsz? – kiáltotta Derec. Aztán suttogva hozzátette: – Látod? Bizonyosszemponthól igazam volt.

– Mandelbrot küldött, hogy keressem meg, és emlékeztessen, hamarosan indulniuk kell az Új Globe-ba. Akad még néhány probléma, amit csak önök tudnak megoldani.

– Jól van – felelte Derec. – Hamarosan ott leszünk.

– Igenis, uram – felelte a vadászrobot, és a hangja már távolodott is.

- Mit mondtál? – kérdezte a lány. – Agyrendőrség?
- Nem tudom. Csupán felötlött bennem.
- Ha emlékezetem nem csal, az Agyrendőrség néhány ifjúsági holodrámában szerepelt, amelyet még gyermekkoromban láttam. Híresek voltak! Abban a... abban a sorozatban szerepeltek, amelyiknek A vér zsarnokai volt a címe.
- Derec meglepődött. – Egy álarcos férfiról szólt, aki egy diktatórikus bolygón megmenti a másként gondolkodókat. Emlékszem! Elárul ez valamit a személyazonosságomról?
- Alig hiszem. Mondtam, hogy híres sorozat volt... az összes lakott világban játszották. És több nemzedék láthatta.
- Ó, szóval nem jelent semmit.
- Annyit mindenképp, hogy valamelyik kulturált bolygóról érkezted.
- Hálás köszönetem. Menjünk! Vár bennünket a közönség!

8. fejezet LENNI VAGY MIT TENNI?

– Uram, ha jól értelmezem az emberi természetet, örömmel fogja eltölteni közlésem: telt házunk van – jelentette Mandelbrot.

– Köszönöm, de idefelé jövet magam is láttam, amint sorban állnak – vetette oda Derec, miközben bebújt a szoros térdnadrágba, amely jelmezéhez tartozott. Megvárta, amíg rákerülnek a további darabok is – a fodros ujjú fehér ing, a bíbor zubbony és a csizma –, aztán megkérdezte Mandelbrottól: – Hogy van Canute? Nem tett semmit... bármit, ami elárulná, hogy tudomást szerzett különleges tervemről?

– Mind ez idáig ugyanúgy viselkedett, akár a többi robot. Tehát éppoly nyugodt, mint bármikor.

– Te sem vagy ideges, igaz?

– Természetesen nyugtalan vagyok, akár a többi robot, hogy az előadás tökéletes illúziót keltsen, de „idegesség”-nek, ha szabad ezt a szót használnom, csupán ön iránti féltő aggodalmamat nevezném, hogy sikerüljön képességeinek megfelelő alakítást nyújtania.

– Köszönöm. Mennyi időnk van még?

– Perceken belül felmegy a függöny.

– Semmi sem hiányzik?

– Semmi, kivéve az ön arcfestékét, uram.

– A sminkem! Teljesen megfedkeztem róla!

Mandelbrot gyorsan segített, de így olyan egyenetlenül kenődött el a festék, hogy Derec biztos volt benne, durva és nevetséges látványt fog kelteni, amikor közelítenek a kamerák. – A színpad kész? – kérdezte. – Mindenki a helyén?

– Természetesen.

– De a vadászrobot azt mondta...

– Bocsássa meg, uram, kikövetkeztetem, hogyan oldaná meg a hátralevő apróbb gondokat.

Derec bólintott, de nem szólt semmit. Hirtelen elfogta a félelem, hogy amint kilép a színpadra, egyetlen sor sem jut eszébe a szerepéből. Vagy ami még rosszabb, egy másik jelenetet kezd játszani.

– Nyugalom, uram. Meggyőződésem, hogy tökéletesen játssza majd szerepét.

Derec elmosolyodott. A tükörbe nézett. Jól festett jelmezében. Aztán kisétált az oldalkulisszák elé, ahol már az összes robot és Ariel várakozott.

Közvetlenül a hátsó díszletek mögött egy különleges széken Wolruf ült egy sor képernyő előtt, amelyek különféle nézőpontokból mutatták a színpadot. A képernyők előtt három felügyelőrobot foglalt helyet, és úgy vezérelte a nézőtérrel elrejtett önműködő kamerákat, hogy azok pásztázással és közelítéssel mindent közvetítettek, ami a színpadon történt. Wolrufnak csak annyi dolga maradt, hogy kiválassza a megfelelő kameraállásokat, és közölje a robotokkal, melyik képet kell éppen szétsugározni a városzerte elhelyezett holoképernyőkre.

A kutyalény mellett egy hatalmas tál szintetikus csalamádé várakozott. Bár Wolruf figyelmét a képernyők kötötték le, rendszeres időközönként szórakozottan belemarkolt az ételbe, és a szájába tömte.

Ha farka lenne, boldogan csóválná, gondolta Derec.

– Uram, kezddetjük! – szólalt meg Mandelbrot.

Az ifjú felvonta szemöldökét. – Mandelbrot! Csak nem azt hallom, hogy az izgalomtól remeg a hangod?

A robot megrázta fejét. Derec nem tudta eldönteni, zavarában, vagy csak nyomatékosan akarja közölni, hogy nem. – Lehetetlenség, uram. – Kiegyenesedett, és apró szünetet tartott. – Hacsak nem hatottak rám oly erősen a hangképzés érzelmi árnyalataival kapcsolatos okfejtései, hogy önkéntelenül én is alkalmazom már őket.

– Később! Erre most nem érünk rá! Kezdődjék... a játék! – Intett a várakozó díszletmunkásnak, és a függöny felgördült.

Egyetlen erős fényugár világította meg a sötét színpadon a robotot, aki Franciscót, az egyik őrt játszotta, és a színpad közepén állt. A Bernardót alakító robot belépett, és így kiáltott: – Ki az?

Francisco meglendítette lándzsáját, és kihívóan felelt: – Nem úgy: te állj s felelj: ki vagy?

Egy pillanattal előbb Derecnek még egyetlen szó sem jutott eszébe szerepéből, most azonban már biztos volt benne, hogy ha rákerül a sor, tudni fogja, mit tegyen és mit mondjon. Ez a tudat erőt öntött belé, és rádöbbenett, hogy egy időre el kell fedkeznie egy bizonyos Derec X-ről, mert a következő három órában ő valaki más lesz – Hamlet dán királyfi.

És valóban, ahogy Derec belépett a cselekménybe, az események sebes patakként sodorták magukkal. Még arról is elfeledkezett, milyen meglepetést készített elő Canute-nak, amikor az elmúlt hetek történéseinek megfelelően megváltoztatta a cselekményt, mert feltételezte, hogy ezeknek a finom eltéréseknek a fontosságát csak Canute ismeri fel, és rádöbben, hogy Derec így akarja leleplezni. Végül azonban intett Mandelbrotnak, hogy a tervüknek ezt a részét el kell hagyniuk, mert felért volna egy büntetéssel, ha akár a legjobb cél érdekében is változtatnak a darab szövegén.

Mindegyik robot tökéletes pontossággal, remekül szerepelt. Derec rájött, hogy félelme – legalábbis ebben a tekintetben – alaptalan volt. Rendezőként ugyanis most robotokkal dolgozott, nem pedig emberekkel, akik finoman módosítják időnként a szerepüket. Ha a próbák során egy robot megértette Derec utasításait, attól kezdve sohasem tért el tőlük. Ez az este sem volt kivétel.

Canute természetesen semmit sem árult el gondolataiból a próbák folyamán. Ma este azonban gyönyörűen, szinte briliánsan

játszotta szerepét. Úgy alakította Claudius, hogy Derec csak szeretne volna, ha tanácsaival éppen ilyen szerepformálásra ösztönzi a próbákon. A félelem azonban visszatartotta, hogy túl sokat segítsen neki. Ma este Canute éppoly erőszakos, fegyelmezett, magabiztos, gátlástalan és megszállott volt, amilyennek Derec képzelte a robot valódi természetét.

A gépember talán azt érezte, hogy leleplezés nélkül átvészeli az előadást, ezért szellemileg teljesen felszabadultan játszott, és átadta magát a cselekmény sodró lendületének.

Remek, gondolta Derec a harmadik felvonás második jelenetében. Annál váratlanabban éri a meglepetés.

Mert ebben a jelenetben játszódik le a színdarab a színdarabban. Mielőtt a „színészek” elkezdik játszani „igazi” szerepüket, a szövegkönyv szerint némajátékra kerül sor, amely a Hamlet cselekményét tükrözi. A darab eredetijében a király és a királyné szenvedélyesen ölelkezik, majd amikor a király elalszik, a királyné távozik. Ekkor megjelenik egy harmadik személy, leveszi a király koronáját, és mérget önt a fülébe. Amikor a királyné visszatér, elbűsul férje halálán, aztán a méregkeverő megkéri a kezét, és elnyeri szerelmét.

Derec azt találta ki, hogy a pantomim átírása elfogadható, mert nem változik meg egyetlen párbeszéd sem a drámában. Másrészt a szöveg bevezetőjében azt olvasta, hogy Shakespeare némelyik darabját koronként a rendezők átírták, mert így (hitük szerint) jobban igazodott mondanivalója az előadás társadalmi környezetéhez.

A megváltoztatott némajátékban a király most pálcákból és fogaskerekekből magas épületet szerkesztett a „Kék hattyú” dallamára. A királyné megsodálta az alkotást, majd távozott. És amikor a király elégedetten szemlélte művét, egy harmadik személy lopózott mögé, és egy doronggal fejbe vágta. A király holtan esett össze, a kívülálló pedig lerombolta az épületet. A Három Bádögpofo ezalatt a „Viharos éjszaká”-t játszotta.

Derec tapssal jelezte, hogy vége a némajátéknak. Amikor Ariel kérdő tekintettel nézett rá, csak vállat vont, és mondta tovább szövegét, de közben Canute-ot figyelte. Miután a darabbeli színészek befejezték játékukat, a fekete robot ugyanúgy alakította a Claudius bűnösségére utaló jeleneteket, mint korábban, sőt még a szokásosnál is „lazább” viselkedéssel.

A darab hátralevő része zavartalanul folytatódott. Hamlet meghalt, és amikor Derec tompa puffanással a padlóra omlott, egy kicsit belülről is halottnak érezte magát. Szegény Lucius! A világtörténelem legelső alkotó robotjának halála megbosszulatlan marad.

Hát én még nem adom fel, határozta el, miközben a földön feküdt, és a robotok a lándzsájukra emelték. Ha akarom, szó szerint darabokra szedhetem Canute-ot... és azt hiszem, meg is teszem.

Amint a függöny legördült, Derec felállt, és kérdőn nézett a többiekre. – Mit gondoltok... hogyan sikerült?

– Bocsásson meg, uram – szólalt meg Canute, és gőgösen kihúzta magát, akár egy ember –, de ha megenged egy személyes megjegyzést, azt hiszem, az előadás tökéletes kudarcot vallott.

9. fejezet TÁRSAT KAP A TÁRSULAT

- Mit értesz azon, hogy kudarcot vallott? – kérdezte elsápadva Ariel.
- Nagyon is hitelesen hangzott – tette hozzá, miközben Derecre nézett.

Pillanatnyilag túl sok gondolat kavargott az ifjú fejében ahhoz, hogy szavakkal védje meg magát, de hálásan bólintott. Szinte az egész társulat összegyűlt körülötte a függöny mögött, és egymás szavába vágva mesélték élményeiket. A dolgok azonban annyira kusza alakultak, hogy mindez nem sokat jelentett Derec számára. Csupán kongó ürességet érzett. Véget ért a játék, és magához kellett térnie, hogy visszataláljon igazi énjéhez.

– Csendet kérek, csendet! – emelte fel a hangját Canute. Mindnyájan engedelmeskedtek, így egyszer csak észrevették a halálos némaságot, amely a függönyön túl a nézőtéren honolt.

– Látják? – szólalt meg pillanatnyi hallgatás után Canute. – Semmi hatást nem gyakorolt a közönségre. Igazolódott a nézetem: a robotoknak nincsenek művészi hajlamaik, és nem értik a művészetet. Sajnálatos, hogy nem lehet itt Lucius barátjuk, hogy okuljon belőle.

– Bocsáss meg, Canute barátom – szólalt meg Harry –, de nem vettél figyelembe egy apró ténnyt: soha nem említette senki a robotoknak, hogyan fejezzék ki tetszésüket. Ahogy ismerem robottársaimat, csak ülnek a székükben, és azon töprengenek, mit kellene most tenniük.

Benny közbevágott: – Elnézést, közlöm kell valamit a komkapommal.

Néhány másodperccel később tapsvihar tört ki a színházban, és dübörögve erősödött fel.

M334 intett egy díszletmunkásnak, hogy húzza fel a függönyt, így a társulat meghajolhatott. Amikor a szereplők sorra megköszönték a tapsot, Harry így szólt Canute-hoz: – Látod? Tetszett nekik!

– Csupán udvariasak – válaszolta Canute meggyőződés nélkül.

– Gratulálok, uram – jelentette ki Mandelbrot. – Úgy látszik, a darab sikert aratott.

Derec elmosolyodott, noha nem tudta, a közönség lelkesedésétől-e, vagy mert túlradó örömeiben Harry magához ölelte. – Remélem, a holoképernyőkön is élvezhető volt.

– Biztosan! – lelkesedett Ariel. – Megmondtam Wolrumak, hogy mindig az előnyösebb oldalról mutassa az arcomat. A robotokat bizonyosan örökre elbűvölte a szépségem!

Nem ők az egyetlenek, gondolta Derec, amint a színház társulata újra és újra meghajolt.

Szüntelenül dübörgött a taps, mintha sohasem akarna abbamaradni.

De hirtelen megszakadt, és a robotok feje egy ütemben fordult abba az irányba, ahol a széksorok között egy köpcös alak közeledett.

Egy köpcös emberi alak, állapította meg döbbenetben Derec.

A kövérkés férfi lötyögő nadrágot, bő kabátot és gyűrött gallérú fehér inget viselt. Hullámos, hosszú fehér haja és bozontos szakála csak kiemelte szúrós tekintetét, amely rögtön elárulta, hogy ez a férfi hallatlan erővel képes figyelmét összpontosítani. Amikor leért az első sorhoz, megállt, dühösen végigmérte a színpadon álló embereket és robotokat, kezét csipőre tette, és felkiáltott: – Mit művelnek itt? Miféle játszadozásra vették rá a robotjaimat?

– Ó, a hét galaxisra! – tört ki Derecből. – Ön bizonyára Avery doktor!

– Ki más volnék? – felelte a férfi.

10. fejezet

AVERYTERVEI

– Beszélni akarok veled... veled... veled... és veled – mondta Avery, miután felment a színpadra, és sorban rámutatott Derecre, Arielre, Wolrufra és Mandelbrotra. – Akad egy zug ebben az épületmonstrumban, ahol zavartalanul cseveghetünk?

Derec szinte rögtön megérezte, hogy van valami ebben az emberben, ami nem tetszik neki. Nem, ezt vissza kellett vonnia. Avery valami kényelmetlen engedelmességérzetet keltett Derecben. Talán mert hűvös fensőbbség áradt belőle, vagy úgy viselkedett, mintha hatalma magától értetődő volna.

Ennek ellenére Derec úgy látta, hogy az együttműködés kínálkozik pillanatnyilag a legjobb taktikának. Avery valamilyen eszközzel jutott el ide. Ha nála van a Perihélium kulcsa, Ariel távozhathat vele. Vagy úrhajóval érkezett, s talán két ember is elfér majd a járműben, így legalább esélye nyílna a lánynak az orvosi kezelésre, amelyet eddig sehogy sem tudott biztosítani a számára. Ezért erőt vett magán, és megszólalt: – Hátramehetünk az öltözőmbe.

Avery bólintott, mintha gondosan mérlegelné az ajánlat lehetséges következményeit. – Kitűnő.

A szobában Avery fagyosan tudakolta, ki kicsoda, és hogyan került ide. Derec nem látta értelmét, hogy eltitkolja az igazságot, legalábbis annak legnagyobb részét. Elmesélte Averynek, hogyan ébredt fel emlékezetétől megfosztva egy életmentő kapszulában egy bányaművelés alatt álló bolygón, hogyan bukkant rá Arielre, és hogyan jutottak el Robotvárosba. Leírta találkozását az úrbéli idegennyel, aki utasította Mandelbrot összeszerelésére, és hogy hogyan szabadult ki Wolruf a szolgasorból. Elmondta Averynek, hogyan jött rá bizonyos következtetések révén a programhibára, amely a növekedési ütem felgyorsításával a város önpusztításához vezetett volna, hogyan találták meg egy gyilkosság áldozatát, aki pontos hasonmása volt Derecnek, és miként mentették meg Ariellel együtt a városban bolyongó Jeffet egy életre szóló tudathasadástól és üldözési mániától, amely akkor alakult ki benne, amikor az agyát robottestbe ültették.

Végül beszámolt arról is, milyen keveset tudott meg Luciusról, és hogyan semmisítették meg ugyanazon az éjszakán, amikor megalkotta az Áramszagatót.

– Ekkor határoztam el, hogy előadjuk a Hamlet-et – folytatta Derec –, hogy leleplezzük a gyilkost. Elképzelésem azonban eddig nem sok hatást gyakorolt Canute-ra, a gyanúsított robotra, ezért még most sem tudom, miért tette, ha ő tette. Még arra sincs bizonyítékom, hogy helyes az elméletem. Mindent egybevetve, azt hiszem, nem gondoltam át eléggé a tervemet.

Avery bólintott, és nem szólt semmit. Arc kifejezése meglehetősen szigorú, de semleges maradt. Így Derec valójában nem láthatta, milyen érzelmeket váltott ki a doktorból ezeknek az eseményeknek a krónikája.

– Szóval maga készítette ennek az egész városnak a programját? – kérdezte Ariel. Keresztbe vetett lábakkal ült jelmezében egy kanapén. Zavarba ejtő hatást tett Derecre, mert bár kilépett Ophelia szerepéből, de a látvány még a színpadi lányt idézte. – Fogadni mernék, egy pillanatig sem gyanította, hogy ilyen váratlan módosulások születnek belőle.

– Hogy én mit gyanítottam, az az én dolgom – válaszolta Avery olyan színtelen hangon, akár egy robot.

– Szükség van erre a gorrombaságra? – szólalt meg Wolruf. – Különösen asszál szemben, aki o' sokat tett aszért, 'ogy megóv'a asz ön találmányát?

– Megóvja? – mondta hitetlenkedve Avery. Hirtelen föl-alá kezdett járkálni a szobában. – Nézzük csak, megóvta-e a tervemet vagy sem. Egy dolog világos. Mégpedig az, hogy valami szokatlan folyamat zajlik itt, valami, amin szerintem ő csak rontott.

– Bocsássá meg merészségemet, hogy közbeszólók – kezdte Mandelbrot az ajtó mellett állva –, de a logika azt diktálja, hogy főként az ön személyes jelenlétének hiánya gyakorolt nemkívánatos hatást a városra. Gazdám és barátai nem akartak idejönni vagy itt maradni, és a szokatlan ütemű fejlődéssel legjobb tudásukhoz mérten birkóztak meg. Logikai áramköreim arról tájékoztatnak, hogy ön talán azért hiányzott, mert ez is hozzátartozott alapvető tervéhez.

Avery a robotra meredt. – Kapcsold ki magad! – vetette oda.

– Ne, Mandelbrot, ne csinálj semmit! Ez közvetlen parancs. – Derec az öregre nézett. – Ő az enyém, ezért elsődlegesen nekem kell engedelmességednie.

Avery elmosolyodott. – Ám a városban az összes többi robot nekem tartozik engedelmességgel. Ha akarnám, utasíthatnám őket, hogy jöjjenek ide, és szedjék szét ezt a gépembert.

– Ez tökéletesen igaz – bólintott Ariel. – De mit szólna hozzá, ha azt mondanám, az egyik robotja ég a vágytól, hogy színpadi komikus legyen?

Wolruf hozzátette: – Aki 'all tőle egy uiccet, köszuetlenül megtapasztal'atja, mi asz igaszi szenuedés.

– Ezt én is tanúsíthatom – fűzte hozzá Mandelbrot.

– Elment az eszetek... mindnyájatoknak! – suttopta Avery.

– Jó, hogy mondja, ezt amúgy is szóba akartam hozni – felelte Ariel.

– Értem – mondta elgondolkozva a doktor. – Ismerlek téged... te vagy az az aurórai, akinek szerelmi viszonya volt egy úrlakóval.

– És aminek eredményeként fertőzést kaptam – vágta rá Ariel. – Talán csak nem lettem híres? Nem bánom, amit tettem... viszont a betegségre sem vagyok különösen büszke. Lassan megőrülök, ezért szabadulnom kell erről a bolygóról, hogy megfelelő orvosi kezelést kapjak.

– Az nekem sem ártana – vetette közbe Derec –, mert szeretném tudni, ki vagyok.

– No persze – mondta Avery, és elhallgatott. A többiek némán vártak néhány másodpercig, hátha hozzáfűzi azokat a szavakat, amelyeket szerettek volna hallani. – Más terveim vannak – vetette oda végül.

– Miféle tervek? – kiáltott fel Derec, és vadul a levegőbe csapott. – Lehet-e fontosabb annál, mint hogy orvoshoz kerüljön Ariel?

Avery azonban nem szólt semmit. Csupán leült egy székre, és keresztbe tette a lábát. Megdörzsölte az arcát, aztán beletúrt a hajába. Két szemöldöke szinte összefonódott, olyan mélyen gondolkodott, de hogy pontosan miről, az titok maradt.

– Elnézést, Avery doktor, de rajtam nem sokat segítene, ha egy kóriszmézó robot vizsgálna meg – törte meg a csendet Ariel. – Emberi beavatkozásra van szükségem a lehető leggyorsabban.

– Talán itt a városban egy kóriszmézó robot jobban tudná, mit keresen – felelte Avery –, ami a gyógyászatban már fél siker.

– Sajnálatos módon úgy tűnik, nem ez a helyzet – szólalt meg Mandelbrot. – Amikor a sebészeti kísérlet után Jeff Leong agyát visszaültették eredeti testébe, a gyógyulás alatt Kísérleti Sebész 1 és Emberorvosi Kutató 1 megvizsgálta Ariel kisasszonyt. Csak annyit tudtak megállapítani, hogy betegségét sem meghatározni, sem kezelni nem képesek. Még nem érintette meg őket az a furcsa alkotó gondolkodás, amely járványszerű gyorsasággal terjed a robotok között. Talán azért maradtak ki belőle, mert ők csak a katasztrófaveszély után kezdtek működni, amelytől Derec úr megmentette Robotvárost.

– Biztos vagy ebben? – kérdezte Derec.

– Ami az okot illeti, nem, de hogy semmilyen változáson nem mentek keresztül, igen. Kapcsolatban maradtam velük – magyarázta a robot. – Továbbra is az Ariel kisasszonytól vett vér- és szövetmintákon dolgoznak, de semmire sem jutottak.

– Akkor igazam volt! – csapott az öklével Derec a másik tenyerébe. – Csupán úgy érhetünk el haladást a kezelésben, ha egy alkotóképes robotot is beiktatunk az orvoscsoportba.

– Én nem így gondolom – mondta Avery fagyosan. – Ennek az egész úgynevezett alkotó gondolkodásnak azonnal abba kell maradnia, mielőtt rájövök, hogyan állítsam le. Túlságosan kiszámíthatatlan. Szabályozott körülmények között kell vizsgálni. Szigorúan előírt feltételek, nem pedig olyan tébláboló robotok között, amelyek vicceket mesélnek.

– Kár, hogy ezt hallom – jelentette ki Derec. – Ariel számára mindenképpen kezelést kell biztosítani, és ön semmit sem tehet, hogy ebben megakadályozzon.

Avery szeme elkerekedett. Néhány pillanatig Derecet méregette, ujjaival dobolni kezdett az öltözőasztalon, és hol szétrakta, hol keresztbe tette a lábát. Mozdulatai nem idegességet, csupán ingerültséget tükröztek. – Derec barátom, ez a város az enyém. Én alkottam. Az én tulajdonom. Nálam jobban senki sem ismeri.

– Akkor bizonyára könnyedén meg tud magyarázni néhány dolgot, ami itt folyik – vetette oda Derec.

Avery egyetlen kézlegyintéssel intézte el a megjegyzést. – Ó, meg is fogom, amikor eljön az ideje.

– Talán észérte alkotta asz egészet? – tudakolta Wolruf, és szája kezdett felhúzódni ínyről.

– Akár azt is megtehetem, hogy feldarabollak – szolt rá Avery nyugodtan. – Az a tény, hogy te vagy az első idegen, aki emberi fogságba került, szinte sürgetően követeli a megfelelő tudományos vizsgálatot.

– Eszébe ne jusson ilyesmi! – kiáltotta Derec. – Először is, Wolruf nincs fogságban, ő a barátunk. Nem engedjük, hogy akár egy röntgenfelvételt is készítsen róla a kifejezett jóváhagyása nélkül, megértette?

– A robotoknak én vagyok legfőbb uruk és parancsolójuk. Fogadni mernék, máris úgy vélik, hogy ez a lény nem ember. Végül is távolról sem emlékeztek ránk sem a külseje, sem a viselkedése.

– Pedig éppoly értelmes, mint egy ember, és egy robotra ez gyakorol hatást – ellenkezett Derec. – Így a robotjai képtelenek lesznek végrehajtani az ön utasításait vele szemben.

– Csak a legértelmesebbek – mondta Avery. – Itt a városban az értelem számos fokozata megtalálható, és ha bármilyen összetűzésre kerül sor, utasításaimat az alacsonyabb gépformákra tudom korlátozni.

– Azt hiszem, alábecsüli az ő képességeit a robotokkal kapcsolatban – mutatott Ariel a fiatalemberre.

Avery elmosolyodott. – A barátnőd rettenetesen bízik benned – vetette oda Derecnek. – Remélem, kiérdemelted.

– Nehezen vergődtem volna el idáig, ha nincs meg bennem az a képesség, hogy a hátrányos helyzeteket is a javamra fordítsam – védekezett Derec.

– Nem 'agytuk magárra – szolt közbe Wolruf.

– Én is segitettem neki, amennyire csak robotikusan lehetett – tette hozzá Mandelbrot. – És továbbra is így teszek, ameddig működöm. Derec úrnak köszönhetően megismertem annak a fogalomnak a jelentését, amelyet az emberi lények egyetlen szóval így neveznek: „barátság”.

Avery bólintott. Alaposan szemügyre vette Derecet, s úgy tűnt, mintha egyszerre lenne rá büszke és dühös. Szemmel láthatóan azt sem döntötte még el, mit érez ezzel a kis csapattal szemben, és mit akar kezdeni velük. Derecben az a benyomás alakult ki, hogy ez az ember olyan úrhajóval száguld, amelyben nincs navigációs számítógép.

– Hogyan került ide? – tudakolta Derec.

– Ez az én dolgom, nem tartozik rátok.

– Csak nem akadt rá véletlenül a Perihélium kulcsára? Ebben az esetben ugyanis megtehetné azt a szívességet, hogy engedélyt ad Arielnek és nekem a használatára. Én nyomban visszatérek, amint ő orvosi ellátásban részesülne.

– Ebben nem vagyok biztos, de javaslatod minden alapot nélkülöz. Nincs ilyen kulcsom.

– Akkor újráművel érkezett – erősködött tovább Derec. Most is azt tette, amit a mentőkapszulában való felébredése óta: arra törekedett, hogy a helyzetet a maga javára fordítsa. – Hol hagyta?

Avery harsány nevetésben tört ki. – Eszem ágában sincs elárulni!

– Kicsit ironikusan hangzik – szólalt meg Mandelbrot –, de az emberek, akik annyira számítanak arra, hogy a robotok a három törvény szerint cselekedjenek, nem programozhatók ugyanennek a betartására.

– Esz asz illető felette áll a ti törvényeiteknek is – mondta Wolruf Derecnek.

Avery érdeklődve pillantott az idegenre. – Ha jól értelek, akkor tökéletesen igazad van.

– Szóval örömet szerez önnek, ha ártatlan emberek életét veszélyezteti? – vont le a tanulságot Derec.

Szokatlan fény csillant meg Avery szemében. – Nem, egyszerűen semmibe veszem az ártatlan emberek életét. Csupán

egyetlen dolog számít: a munkám. És sohasem tudnám befejezni, ha engedném, hogy magatartásomat holmi emberbaráti szempontok befolyásolják.

– Talán azért hagyta itt olyan sokáig a várost is, hogy elvégezze a munkáját? Új telepeket keltett életre? – kérdezte Derec.

– Távol voltam, ennél többet nem kell tudnod. – Avery a zsebébe süllyesztette a kezét, előhúzott egy apró készüléket, s Mandelbrotra irányította. A gyermekek papírforgójára emlékeztető eszköz pörgés közben furcsa sziszegő hangot hallatott és szikrázott, de a kislülések nem a kerékből, hanem Mandelbrotból törtek elő!

Ariel felsikoltott.

– Mit csinál vele? – futott oda Derec a robothoz.

Wolruf a földhöz lapult, és két hátsó lába úgy feszült meg, mintha rá akarná vetni magát Averyre. Az öreg lenézett rá, és figyelmeztette: – Nyugalom! Ez csak könnyű beavatkozás... de lehet rosszabb is!

Wolruf kiegyenesedett, de szemmel tartotta Averyt, hogy alkalomadtán támadhasson.

Derecben annyira forrt a düh, hogy hasonlót forgatott a fejében, noha remélte, ez nem látszik meg rajta. Pillanatnyilag az kötötte le figyelmét, hogy megpróbálja Mandelbrotot felállítani vagy legalábbis a falhoz támasztani, bár nem volt benne biztos, használ-e ezzel.

A robot egész testében remegett, miközben szikrák pattogtak arcnyílásaiból és ízületeiből. Izomhelyettesítő rendszerének összhangja fokozatosan megbomlott, karja és lába görcsösen kalimpált, hangszórójának rácsából kísérteties sóhaj szállt fel. Derec odaszorította a falhoz, de a robot vergődő keze és könyöke néhányszor őt is eltalálta. Erőfeszítései ellenére Mandelbrot lerogyott a padlóra, ő pedig ránehezedett, hogy csillapítsa vonaglását. A robot azonban sokkal erősebbnek bizonyult, így Derec nem tehetett mást, felállt és félrehúzódott, nehogy megsebesüljön.

Avery közben hideg nyugalommal szegezte készülékét a robotra.

– Ne gyere közelebb... mert nagyobb kárt teszek benne. Akár pozitronikus rövidzárlatot is előidézhettek.

– Mit csinál vele? – háborgott Derec.

– Ez egy elektronikus megszakító, a saját találmányom – felelte Avery némi büszkeséggel. – Ionsugarat bocsát ki, s ezzel hatást gyakorol bármilyen bonyolult gépezet áramköreire.

– De hát tönkretesz! – méltatlankodott Ariel. – Ez sem érdekli?

– Természetesen nem, drágám. Ez csak egy robot, ennél fogva olyan jogok illetik meg, amelyeneket én engedélyezek a számára.

– Ne 'iggye! – mordult fel Wolruf.

– Gyorsabban tudok megnyomni egy gombot, mint ahogy bármelyikötök megmozdulna – emelte fel a hangját Avery.

– Miért teszi ezt? – értetlenkedett Derec.

– Mert nem akarom, hogy ez a robot akadékoskodjon. A színház köré néhány vadászrobotot rendeltem. Amíg itt beszélgetünk, azalatt is a jelzésemre várnak. Amikor riasztom őket, elkapnak téged, bevisznek a laboratóriumba, és tökéletesített igazságszérumot fecskendeznek beléd, hogy megtudják mindent, ami az elmédben rejlik.

– Ez a szérum abban is segít, hogy visszaemlékezem, ki vagyok?

– Derec! – kiáltott rá döbbenten Ariel.

– Igencsak kétlem. Sajnos a szérum még nem tökéletes... ez is az én találmányom, és megvallom, fennáll a lehetősége, hogy az eddiginél is nagyobb zűrzavart okoz a fejedben. De csak átmenetileg. Ha megnyugtat, a károsodás nem lesz tartós.

Derec bólintott. Mandelbrotra nézett, aki a padlón hevert. – Sajnálom, öregfiú – mondta.

– Mit? – kérdezte Avery egy nanoszekundummal előbb, mint hogy Derec felkapott egy székét.

Amint a tudós lehúzta a fejét, Derec az ajtóhoz rohant, és elkiáltotta magát: – Utánam! Később visszajövünk Mandelbrotért!

Mindhárman végigfutottak a folyosón a színpad és a társulat irányába. Wolruf visszafogta magát, hogy Derec és Ariel nyomában maradjon.

– Félre az útból! – kiáltotta Derec, amint elrohantak a robotok mellett. Abban reménykedett, hogy elég nagy zűrzavart kelthet a robotok között arra az esetre, ha Avery – hatalmánál fogva – segítségül hívná őket, és kiadná a parancsot, hogy fogják el őt és barátait.

– Hová tartunk? – kérdezte Ariel.

– Majd meglátod!

Hamarosan hallották, hogy Avery dühösen kiáltozik a háttérben, aztán elérték a színpadot. Derec megtorpant középen, a csapóajtónál, és kinyitotta. – Gyorsan! Lefelé!

– De hát ez a kulisszák mögé vezet! – tiltakozott Ariel.

– Nemcsak oda – kiáltotta Derec. – Siess!

Wolruf ugrott be elsőként, Derec és Ariel követte. Amint az ifjú behúzta az ajtót, körülzártá őket a sötétség. – Néhány percig sötétben kell kitapogatnunk az utat – magyarázta, miközben tétozáva haladtak a keskeny folyosón. – Á, itt van! Ez az ajtó vezet a város föld alatti csatornához! Még Avery vadászai sem igen találnának meg bennünket idelelenn!

– Miért? – szólalt meg a sötétben Ariel. – Nem bukkanhatnak a nyomunkra egy infravörös érzékelővel?

– Akkor is időt nyerünk – mormogta Derec. – És addig kitalálhatjuk, hogyan tovább! Na, menjünk!

– Jól van – mondta Ariel megadóan –, de remélem, valaki csak villanyt gyűjt.

Kiderült, hogy a lámpák miatt nem kell aggódniuk. A látogatók jelenlétét érzékelve önműködően gyulladtak ki a föld alatti csatornahálózat fényei, és bevilágították a keskeny teret néhány méterrel előttük és mögöttük. Itt már nem festett minden olyan elegánsan. Először azt vették észre, amire számítottak: mindenféle huzalok, kábelek, csövek, áramköri egységek, tranzisztorizált áramfejlesztők, rezgéseltők, nyúlás- és feszültségmérők, kondenzátorok, fúziós tartályok és seregnyi olyan eszköz, amelynek Derec még a nevét sem tudta, holott az elektronikában és a pozitronikában igazán jártasnak mondhatta

magát. Olyan elbűvölten nézte ezt a szerkezeti felépítést, hogy pillanatnyilag még arról is elfeledkezett, miért került ide a barátaival.

Nem tehetett róla, de csodálta Averyt. Biztosan nincs hozzá fogható zseni az emberiség történetében. Igazán sajnálatos, hogy álmainak valóra váltása közben embertelenné vált.

– Meddig kell még itt csoszognunk? – tört ki Arielből. – Egyre fáradtabb vagyok, és nem éppen könnyű mozognom ebben az ostoba ruhában.

– Nem ismerem az utat – felelte zihálva Derec. Nem tudatosodott benne, mennyire elfáradt. Teljes energiáját az előadás sikerére fordította, így valószínűleg nem sok tartaléka maradt. – Úgy vélem, tovább kell haladnunk, bár az se sokat számítana.

– Kosztunk és asz üldöző között minél nagyobb a táuolság, annál 'obb – erősködött Wolruf. – Eszt asz iskolás gyerrekek is tud'ák.

– Derec... mi az ott? – mutatott Ariel az előttük kivilágított területre.

– Mi volna? Minden változatlanak látszik. Wolruf a levegőbe szimatolt. – A szag nem ugyanasz.

Az ifjú előrement a folyosón, közben a fények is vele együtt haladtak. És a távolban, ahol a folyosó beleveszett a teljes sötétségbe, huzalok és generátorok kezdtek összeolvadni valamilyen alaktalan formává. Intett a többieknek. – Menjünk... szeretném megnézni, mi zajlik ott.

– Derec, veszélyben vagyunk... nem indulhatunk kedvünk szerint felfedezőútra.

– Nem látom be, miért ne. A folyosó csak két irányba vezet... erre meg arra.

Ahogy tovább haladtak, egyre alaktalanabbá váltak az anyagok a csatornában, és úgy olvadtak össze, hogy már csak halvány körvonalak emlékeztettek a generátorokra, kábelekre, fúziós tartályokra és az összes többi szerkezeti egységre. Úgy tetszett, mintha a csatorna minden részét láthatatlan kezek hegesztenék egymáshoz. Derecnek az az érzése támadt, hogy ha például kinyitná az egyik generátorházat, nem találna benne mást, csak alaktalan olvad, kusza áramköröket és huzalokat.

– Mélyebbre kell mennünk – jelentette ki.

– Derec, egyre szűkebb lesz a hely – tiltakozott Ariel.

– Igasza uan – csatlakozott hozzá Wolruf. – Minél touább megyünk, annál szűkebbé uálik asz alagút, 'a a uadászok 'önnek...

– ... úgysem tudunk tenni semmit – fejezte be Derec. – Nézzétek csak, mi folyik itt! Nem jöttetek rá, mi ez?

– Mintha a város kezdene feloldódni – döbönt meg Ariel.

– Dehogy, pontosan az ellenkezőjéről van szó. Minél tovább haladunk, azt látjuk, hogy annál sűrűbb massa lesz belőle. Érted?

– Komolyan mondd? Ez nem lehet igaz!

– Robotváros végső alapozása még lejjebb található ebben a csatornában. A fémesejtek valahol lent készülnek, és úgy préselődnek fölfelé, ahogy a víz kúszik fel egy csőben. Csak lassabban.

– De akkor mire valók ezek a gépamisítványok?

– Nem hamisítványok! Csak nem nyerték még el végleges alakjukat. A sejteknek valószínűleg át kell menniük egy bizonyos alapozási szakaszon, mielőtt megkezdik programjuk megvalósítását. A fématomok háromdimenziós rácsba rendeződnek. Ezért jelennek meg a fémek polikristályos formában... ami azt jelenti, hogy sok apró kristály alkot egy nagyot. A föld alatti átalakulásnak ezen a pontján a sejtek még nem kristályosodtak ki. Ariel!

A lány nem nézett Derecre. Bölintott, mintha értene magyarázatát, az arcán azonban veritékcseppek gyöngyöztek, és még a félhomály ellenére is sápadtabbnak látszott a szokásosnál. Derec feléje nyúlt, hogy megnyugtassa, ám a lány elhúzódtól.

– Ne... Be... bezárva érzem magam. Túl szűk ez a hely. Mintha... mintha összenyomna ez a roppant tömeg.

– Ne aggódj! – vigasztalta Derec. – A város alapozása biztonságos. Semmi baj nem történhet.

– És mit csinálunk, ha megjelennek a vadászok?

– Talán itt nem akadnak ránk. Még az infravörös érzékelőkkel sem. Ha ebben a szektorban nem érvényesül a teljes program, fennáll a lehetősége, hogy nem tudnak a nyomunkrabukkanni.

– Esz csak le'etőség – jegyezte meg Wolruf. – 'a nem is 'önnek a nyakunkrra, előbb-utóbb táuosznunk kell innen. És akkor találunk meg.

Most Derec intett mindkettőjüknek. – Jó, jó, én is tudom mindezt. Meg sem szóltam.

– Nem te'ettél mást, mint amit tettél – mondta Wolruf.

Derec felhőrdült: rekedt nevetésébe öngúny vegyült. Hát tényleg zsákutcába jutottak... az út végére értek, több szempontból is.

Mennyire szerette volna, ha Mandelbrot is ott van velük! Érzéketlen, gyáva alaknak tartotta magát, hogy otthagya az öltözőben. Akkor még azt remélte, visszamehet érte, de most elfogta a félelem. Avery kiszerele a gépember agyát, és az alkatrészeit szétszórja a városban, hogy ő csak akkor építhesse újjá, ha megtalálja valamennyi darabot.

Lenézett két tenyerére. Ennek a két kéznek és agyának a segítségével szerelte össze Mandelbrotot az úrjárművön talált tartalék alkatrészekből. Most úgy látszott, két keze és agya mindenben csődöt mondott. Nem tudott segíteni Arielen. Nem tudott segíteni Wolrufon és Mandelbroton. Nem tudta vallomásra bírni Canute-ot, hogy valamiféle bíróság elé állítsa. Az ördög vigye el, még annak a rejtélynek a megoldására sem volt képes, hogy ki ölte meg Luciust. És, a sorban utolsóként, magán sem tudott segíteni.

Wolruf kurrogó torokhangot hallatott. – Derec, gond uan.

– Újabb?

– Ó, igen!

Derec felnézett. Mögöttük a félhomályból egy vadászrobot lépett elő.

11. fejezet KIZÖKKENT ÁLMOK

Derec olyan helyen ébredt fel, amelyről tudta, hogy nem valóságos. Máskülönb fogalma sem volt róla, hol van. Sima rézlemezen állt, s ez minden irányban a végtelenbe nyúlt. Fölötte koromsötét égbolt terpeszkedett. Elméletileg őt is el kellett volna nyelnie a sötétségnek, mivel a réz aligha sugározhatott fényt, de a látás mégsem okozott számára nehézséget.

Valójában rájött, hogy színekérzékelése belenyúlik az ibolyántúli és a vörösön inneni sugarak tartományába. Amikor lenézett kezére, nyakizületei finoman megcsikordultak: emberként nem érzékelhette volna ezt a hangot. Robot volt. Fémes keze is ezt bizonyította.

Hétköznapi körülmények között ettől a változástól iszonyatosan kétségbeesett volna, de most, hogy bekövetkezett, készségesen elfogadta. Nem tudta, miért és hogyan változott meg, és nem is igen törődött az okokkal. Csupán annyi feladata maradt, hogy kitalálja, mit kell tennie.

Logikus, hogy el kell indulnia valamerre. De mivel nem adódott ésszerű mód annak meghatározására, melyik irány előnyösebb a többinél, egyszerűen arccal előre indult el.

Menet közben észrevette, hogy valami növekedik a távolban. Gyorsabb ütemre kapcsolt abban a reményben, hogy így hamarabb eléri célját, de az mindig állandó távolságban maradt tőle.

Így hát futni kezdett, de az a valami úgy siklott tova a rézfelületen, hogy a távolság semmit sem csökkent közöttük.

Aztán meglátta annak a valaminek a felső részét. Egy város égbetörő tornyai alkották, miközben az alap tovasiklott. A tornyok a magasba szöktek, átdőfték és felhasították az égboltot, azon túl pedig tompa fehérség vált láthatóvá. A fehér szalagok a semmiből lógtak lefelé, és noha Derec nem érte el a várost, végül a szalagok alatt találta magát. A józan ész azt súgta, hogy ezek messze a magasban lebegnek, talán több kilométernyire fölötte, ám kényszerítő vágyat érzett, hogy kinyújtsa a kezét, és megérintse az egyiket.

Amint megmarkolta a szalagot, egy pillanatra pokoli tűz árasztotta el a lelkét. Megpróbált üvöltöni, de nem jött ki hang a torkán.

Megpróbálta eleresztetni a szalagot, de hozzátapadt ujjaihoz. A keskeny csík szélesedett. Beburkolta egész testét, majd elfedte a rézlemezt és végül az egész koromsötét világot.

Vagy éppen a szalag belsejében zuhan? Nemigen tudta megállapítani. A józan ész arra is figyelmeztette, hogy valamilyen álomban él, így jobban teszi, ha átadja magát neki, és nem próbál küzdeni ellene. Talán elméje akar közölni vele valamit.

Addig zuhant a fehérségen keresztül, amíg egy csapat óriási amőba között nem találta magát, ezeket a lényeket azonban nem fehérik, hanem térrácsba rendezett áramköri hálózatok alkották. Lábaival hátrarúgott, karjait meglendítette, és felfedezte, hogy éppolyan könnyedén tud úszni az áramló fehérségben, akár csak ők. Velük együtt úszott...

...Körbe-körbe sodródtak, amíg el nem nyelte őket egy bizonyos ponton a fehérség, mintha örvény kavargogna ott. Derec megpróbált az árral szemben úszni, de az a pont ellenállhatatlan erővel vonzotta magához.

Amikor felbukkant a túlsó oldalon, már nem amőbák, hanem olvadt érc vette körül, és ennek cseppjei pillanatok alatt meteorokká szilárdultak a világűrnek az abszolút nulla fokhoz közeli hőmérsékletén. Most olyan térségben lebegett, ahol nem úszhatott semmiféle áramlatban. Felrémlt benne, hogy félnie kellene, mégis hihetetlen nyugalommal nézett szembe a helyzettel. Talán azért, mert álmában egyszerre volt robot testben és lélekben. Teste nem borzongott a hidegtől, levegőre sem volt szüksége a légzéshez, így leszámítva azt a veszélyt, hogy hozzáütődik egy megszilárduló látatomb, semmi baj nem érte. Ennélfogva nem is kellett félnie, és nem is kellett aggódnia.

Talán csak amiatt, hogy hová tart. Szeretett volna letérni repülési pályájáról, de semmit sem tehetett ennek érdekében, mert semmit sem tudott megragadni, és semmitől sem tudott elrugaskodni. Nem maradt más választása, átadta magát tehetetlen lendületének, és csak reménykedett, hogy később cselekedhet.

Semmilyen módon nem tudta megállapítani, mennyi idő telt el, mire a kietlen térből egyszer csak belefűrődött valamilyen sötétkék égboltozatba, ahogyan azt sem tudta megmagyarázni, miként zuhant olyan gyorsan és olyan sokáig anélkül, hogy a légkörbe lépés kezdetén lángolva elégett volna.

Végtelennek tűnő tengerben ért véget útja, aztán kiúszott valamiféle partra, ahol a hullámok sziklákat ostromoltak. Kimászott a szárazföldre, és ugyanolyan erősnek, mozgékonyan érezte magát, mint álmának kezdetén, ám egy pici szorongás fogta el, hogy beroszódhat. Amikor azonban elindult az öbölből, és újból megpillantotta a várost a távolban, fémes teste tökéletesen száraz volt, és egyáltalán nem tűnt kopottnak.

Kimért léptekkel haladt a város felé, amely most nem mozdult, hanem egyre közelebb került hozzá, egyre fényesebben csillogott a napsütésben, és a sugarak a szivárvány összes színében sziporkázva verődtek vissza a tornyok, gúlák és ívelt támfalak felületéről a harmatos reggelben.

A városban különféle alakú épületek sorakoztak: hatlapú gúlák, kettős tetraéderek, dodekaéderek és hexoktaéderek – olyan bonyolult geometriai formák, amelyeknek tiszta egyszerűségében rejlik szépségük. Mégis, mintha üresek lettek volna, seholy ajtó, egy ablak vagy valamilyen bejárat. Szinte lángot vetett a napfényben az épületek megannyi színe: bíbor, okkersárga, zafirkék, búzasárga, arany, fekete, smaragd zöld, és mindegyik rendkívül kellemesen hatott logikai integráljaira, állandóságot és tisztaságot sugallva.

Ahogy beljebb sétált a városba, ritkultak körülötte az épületek. Egyre távolabb álltak egymástól, míg végül hatalmas teret tettek szabaddá a város közepén. És a téren titokzatos gépsor állt, amely körül por alakú vegyszerekkel töltött, áttetsző műanyag zsákok heverték szertesztét. Mintha mindegyik arra várna, hogy felhasználja őket.

De milyen célra?

Mégis megtette. Nem tudta, miért, azt sem tudta pontosan, hogyan kell alkalmaznia őket. Csupán a megfelelő időben beleöntötte a zsákok tartalmát a gépsorba, és magukat a gépeket is újjáépítette, amikor szükségessé vált. És ismét csak nem tudta pontosan, miért és hogyan teljesítette ezt a feladatot. Elvégre csupán álmódott.

És amikor mindennel végzett, a tér peremén állva felnézett arra a nyílásra, amelyet ő hasított a világegyetem szövetén. És örvénylő galaxishalmazokat látott odabenn, amelyek egyenletes sebességgel távolodtak egymástól. Amint fokozatosan kiúsztak látómezejéből, koromfekete sötétséget kellett volna hagyniuk maguk után, ehelyett vakító fehérség ragyogott fel.

Derec boldogan lépett be a fénybe. Ideje volt felébrednie, mert már tudta, hogyan szoríthatja sarokba Canute-ot.

12. fejezet

A MINDENSÉG ELMÉLETE

– Na, fiam, ébresztő! – harsant fel Avery doktor hangja a sötétség fátyolán át. – Itt az idő, hogy újból csatlakozz az élők sorához.

Derec kinyitotta a szemét. Avery arca lebegett fölötte hol élesen, hol homályosan. Arc kifejezése legalább annyira közömbösnek látszott, mint amennyire gúnyosan csengett a hangja. Derec megérezte, hogy a doktor mindkettőt csak tettei, szemének lázas tüze árulkodóan villogott.

– Mi történt velem? – kérdezte rekedten Derec. – Mit művelt?

– A vadászrobotok ideggázzal ártalmatlanná tették téged és a barátaidat. Megnyugtathatlak, hogy ez csak átmeneti hatás volt, nem marad káros következménye. Erről kellett biztosítanom a vadászokat is, hogy meggyőzzem őket: könnyebben hozhatnak ki hármatokat a szűk folyosókból, ha eszméletlenek vagytok. Látod, ismerem ezeket a robotokat, és olyan tetteket is indokolni tudok előttük, amelyekre álmodban sem gondolnál.

– Hol vannak a barátaim?

Avery vállat vont. – A közelben. – Meggondolta magát, és vonakodva hozzátette: – Itt vannak a laboratóriumban. Még nem veheted észre őket, mert a látásod nem tisztult fel.

– Hol van Mandelbrot? Csak nem... csak nem szedte szét?

Avery komoran megcsóválta a fejét. – Nem. Kárba veszett volna egy ilyen finom alkotás. Vérbeli robotikus vagy!

– Azt hiszem, ezt dicséretnek vehetem.

– Talán.

Derec erővel lehunyta szemét, hogy könnyebben tájékozódjék. Tudta, hogy hanyatt fekszik, de nem érezte vízszintesnek a helyzetét. Valójában még azt sem tudta eldönteni, hogy a feje előrebillen-e vagy hátradől. Amikor lehunyta szemét, rádöbrent, hogy így még rosszabb állapotba került. Úgy forgott körülötte a világ, mintha kezét-lábát megkötözve egy óriási szerencsekerékbe dugták volna. Megpróbált megmozdulni.

– Fel akarok kelni – jelentette ki. – Oldozzon el!

– Az igazat megvallva, nem vagy megkötözve. Csupán mágnespántok szorítják le csuklódat és bokádat. – Avery felmutatott egy billentyűsoros, hordozható készüléket. – Ez hatástalanítja a mágneseket, de csak én ismerem a számkombinációt.

Derec nevetségesen tehetetlennek érezte magát. – Legalább a lámpákat el tudná oltani? Bántják a szemem.

– Tudom, nem kellene törődnöm vele – motyogta Avery, és zavartan félrenézett. – Canute! – kiáltott ki, mire a világítás letompult.

Derec látása rögtön megjavult. A fényrács néhány méterrel a feje fölött függött. Először jobb oldalára pillantott, és ott találta Arielt egy fémasztalon, szintén mágneses pántokkal rögzítve. Rajta túl számítógépek, laboratóriumi eszközök és különféle robotalkatrészek seregét pillantotta meg nem is említve Canute-ot, a szolgálatkész robotot, aki kötelességtudóan ügvelt valamilyen kémiai kísérletet.

Derec balján Wolruf feküdt arccal lefelé egy fémasztalon, szintén eszméletlenül, a nyelve kilógott a szájából.

Mandelbrot kikapcsolva állt a fal közelében, akár egy kísérteties szobor, amely bármelyik pillanatban életre kelhet. Derec gondolt rá, hogy utasítást ad neki az ébredésre, de attól félt, Avery ezt is számításba vette. Mindenesetre nem akarta újból látni, ahogyan barátja szenved Avery elektronikus megszakítójától.

– Köszönöm, hogy eloltották a lámpák egy részét – mondta Derec. – Jól vannak a barátaim?

– Akárcsak eddig. Gratulálnom kell, fiatalember. Te aztán leleményes vagy.

– Milyen értelemben?

– Még akkor is ellenálltál az igazságszérumnak, amikor öntudatlan voltál. Szakadatlanul fecsegtél, de semmilyen értékes tájékoztatást nem tudtam kihúzni belőled.

– Talán mert nincs is mit. Hadd emlékeztessem, nem én akartam ebben a városban rekedni.

– Igyekszem észben tartani – mondta Avery, és kimerülten sóhajtott.

Derec abban reménykedett, hogy tényleg fáradt a tudós. Most valamit a javára fordíthat. – Megtudott bármit a személyazonosságomról, amíg nem voltam magamnál? – kérdezte.

– Nem érdekelnek a személyes ügyeid. Csupán azt szerettem volna megtudni, hogyan tetted tönkre robotjaim gondolkodásmódját.

Derecből kitört a nevetés. – Semmit sem tettem a robotjaival meg a városával, hacsak nem vesszük számításba, hogy megmentettem egy programozási zavartól. Ha valamilyen hiba csúszott a tervezésbe, ön követte el, doktor.

– Én nem hibázom.

– Nincs hozzászokva az ilyesmihez. Mégis hibázott. Vagy többet vitt végbe, mint ami szándékában állt. Az ön fémes sejtjei olyan pontosan képesek a fehérjealapú szervezetek működésének utánzására, amire nincs példa a mesterséges életformák történetében. A város szüntelen változása és a pozitronikus agy logikai rendszerei közötti kölcsönhatás valahogy felszabadítja a robotagyat a kötelességek előre betáplált parancsai alól. És ha abból ítélünk, ami Mandelbrot agyában történik, akkor a végeredmény ragadós.

– Kétkem. Talán a robotod inkább attól készült ki, hogy a teste nem kompatibilis a város meta-kenőanyagával.

– Ön neutronba kapaszkodik! – kiáltotta Derec, miközben hasztalanul próbálta lerúgni lábáról a pántokat: csak az ujjait tudta mozgatni. – Nem ésszerűbb feltételezni, hogy a sokszorozódás válsága, amelyet egy hibás meghatározás okozott az ön

programjában, környezeti feszültséget váltott ki, ez pedig felszínre hozta azokat a képességeket, amelyek a kellő bonyolultsággal tervezett robotokban szunnyadnak?

Avery elgondolkodva simogatta állát. – Magyarázd meg!

– Robotváros példa nélküli a történelemben. Soha nem létezett még robottársadalom emberek nélkül. Már azelőtt is történtek furcsa dolgok, hogy Ariel és jómagam idekerültünk. Olyan dolgok, amelyeket még elképzelni sem tudott senki.

– Milyen dolgokra gondolsz? – kérdezte Avery szándékos közönnyel.

– Biztosan látta őket az irodájából az Iránytoronyban – vetette oda Derec, és elégedetten nyugtázta, hogy Avery felvonja szemöldökét. – Ó, igen, jártunk ott. Meglátogattam a központi agyat is, és tárgyaltam a legfőbb felügyelővel. Robotjai elhatározták, tanulmányozni fogják az emberiséget, hogy jobban szolgálhassák. Robotok általában nem tesznek ilyet. Még a humanika törvényeit is megpróbálták megfogalmazni a jobb együttműködés érdekében. Sosem hallottam róla, hogy robotok ilyesmivel foglalkoznának.

– És feltételezésem szerint elméleted is van rá, miért történik mindez.

– Akad egypár – kezdte Derec számolni az ujjain, de ez a módszer nem vált be ebben a helyzetben. – Először: a sokszorozódás kiváltotta feszültség. Ez a túlélési krízis talán a Föld őstörténetének jégkorszakaihoz hasonlítható. A robotok választásra kényszerültek, hogy alkalmazkodnak vagy elpusztulnak. Beavatkozásom véget vetett a vészhelyzetnek, de alkalmazkodásuk kialakulását ezzel segítettem. Másodsor: Robotváros elszigeteltsége. Emberek hiányában senki sem vetett gátat a robotok törzsféjlődésének, így ez szabadon folytatódott... erre a humanika törvényeinek tanulmányozása az egyik példa, a robotok kezdeményezőkézségének kialakulása a másik. Ezek a változások nemcsak maradandónak bizonyultak, hanem rohamosan terjedtek is, és a robotok pozitronikus ideghálózatának részévé váltak a bolygón. Már a korai primitív mikroáramkörök is valamilyen álomszerű állapotba kerültek, amikor nem voltak használatban. Most láthatjuk, mi történik, ha nem ébresztjük fel őket erőszakosan.

– Amit elmondtál, semmit sem bizonyít. Ezek csupán elméletek. Nem támasztják alá őket tapasztalati bizonyítékok. – Avery elnyomott egy ásítást.

– Ó, talán untatom?

– Elnézést, szó sincs róla. El kell ismernem, egészen érdekes fiatalember vagy, noha a robotokkal és a valósággal kapcsolatos bájos elméleteidről lerí a tapasztalatlanság. De, azt hiszem, nem is várható más. – Újból megpaskolta a pántot a fiatalember lábán.

Derec dühösen összevonta szemöldökét. Egy dolog biztos. Elboldogult Avery bizonytalan tudati állapotával, elviselte erőszakosságát, de leereszkedő kedvességétől hányingert kapott. Nem talált rá semmilyen ésszerű magyarázatot: egyszerűen a viselkedése idegesítette. Önkéntelenül felébredt benne a kíváncsiság: múltjának homályos, felidézhetetlen szakaszában akadt-e valami dolga Averyvel. – Szóval milyen adatokat szedett ki belőlem?

Avery félnevetett. – Miért árulnám el?

– Mert nekem nincs rejtegetnivalóm. Csupán ön köti az ebet a karóhoz, hogy valamit titkolok. Nem tett fel kérdéseket a robotomnak – inkább működésképtelenné tette. Nem kérdezősködött a többi robottól – semmibe vette őket. Egyedül engem faggat, de csak félig hiszi el a válaszaimat. Úgy kezeli a barátaimat, mintha... mintha csak láb alatt volnának magának.

– Attól tartok, tényleg ennyit számítanak csak – válaszolta Avery mogorván.

– De... de azt hittem, azért alkotta ezt a várost, hogy tanulmányozzon egy újfajta társadalmi szerkezetet, amelyet a robotok hoznak létre.

– Talán azért, talán másért. Nem látom be, miért kellene elárulnom az indítékaimat.

– Nem érdeklik a megfigyeléseink?

– Nem.

– Ariel Welsh állapota sem, aki az ön pénzügyi támogatójának a leánya?

– Nem. – A doktor Ariel felé pillantott. – Szülők és gyermekek ritkán állnak szoros kapcsolatban az Aurórán.

– Hallott róla, mégsem akar segíteni rajta? Egyáltalán nem aggódik érte?

– Az úrlakók társadalmának megítélése szerint kívülállónak számít, ennél fogva jelentéktelen. A korábbi években, amikor még több idealizmus volt bennem, talán áldoztam volna rá némi időt és energiát, jelenleg azonban az idő drága kincs a számomra, túlságosan drága ahhoz, hogy millió és millió emberélet közül egyetlenegyre pazaroljam. Különböző is, kísérleteim kényes szakaszba értek. Nem engedhetem meg magamnak azt a luxust, hogy bármelyikötökben megbízzam.

– Önmaga az, akiben nem bízok – szikrázott fel Derec tekintete. Avery elmosolyodott. – És hogy jöttél rá erre te, aki oly sokat tudsz a robotokról, ám igen keveset az emberekről?

Derec sóhajtott. – Csupán megézés.

– Értem. – A férfi Canute felé fordult, és ujjával jelt adott.

Egy pillanattal később mindketten Derec fölé hajoltak. Az ifjú már korábban észrevett valami eltérést Canute viselkedésében... valami hiányzott. Eltűnt régi udvarias erőszakossága és magabiztossága. Ezt az énjét alázatos magatartás helyettesítette vagy nyomta el, amire rászánhatta magát önként, de azért is, mert Avery ezt várta tőle.

– Jól érzi magát, uram? – kérdezte Derec fölé hajolva a robot.

– A körülményekhez képest jól. Te erős vagy, Canute! Miért nem veszed le a bilincseimet?

– Jóllehet sikerülne, ha kísérletet tennék rá, attól tartok mégis lehetetlen – válaszolta a robot.

– Többet vártam öntől, „uram” – szólalt meg Avery gúnyosan. – Amíg nem esik bajod, Canute-nak nem marad más választása, követnie kell utasításaimat. Ezek mindenféle szökési módra kiterjednek.

– Csak próbálkoztam – vetette oda Derec, majd a robotra nézett. – Honnan tudod, hogy nem esik bajom, ha túl sokáig fekszem itt?

Avery szemmel láthatóan meghökkent, Canute azonban megelőzte a válasszal. – Ezt nem tudom. Avery doktor ígéretére

kell támaszkodnom, hogy ön semmilyen sérülést nem szenved fogva tartása következtében.

– Milyen érzés robotnak lenni, Canute?

– Ez értelmetlen kérdés – hördült fel a doktor. – Nincs összehasonlítási alapja!

A robot a tudós felé fordult, és optikai érzékelőiben megjelent az ismerős vörös tűz. – Bocsánat, Avery doktor, de kénytelen vagyok ellentmondani önnek. Van összehasonlítási alapom ahhoz, milyen érzés robotnak lenni. Miután néhány hetet azzal a próbálkozással töltöttem, hogy egy kitalált emberi lény cselekedeteit keltsem életre, kialakult bennem, bármennyire halványan is, bizonyos vélemény, milyennek érezheti magát egy emberi lény. Ebből kiindulva eljuthatok arra a következtetésre is, milyen érzés mesterséges tárgynak lenni.

– Értem – bólintott szórakozottan Avery, ami azt jelezte, hogy nem hiszi az egészet, de ha elhinné, akkor sem venné túlságosan komolyan. Derecre pillantott. – Ki kapaszkodik hát neutronba, fiatalember?

– Mi mást tehetnék, amíg ide vagyok béklyózva?

Avery elmosolyodott. Derecet egyre jobban idegesítette ez a mosoly. – Ezzel a logikával nem tudom felvenni a küzdelmet – jelentette ki a doktor, és elfojtott még egy ásitást.

– Avery doktor, nem áll ön a kimerülés határán? – kérdezte Canute.

– Hát, lehet. Már egy ideje talpon vagyok... valójában amióta elhagytam a... nem, nem mondom meg. Semmi okom sincs rá, hogy eláruljam.

– Javasolhatom, hogy vonuljon vissza és aludjon? Súlyos kárt okozhat szervezetének, ha tovább marad ébren, mint amennyit életerő-együtthatója megenged.

Újabb ásitás. – Remek ötlet. – Harmadik ásitás. – Te is azt szeretnéd, hogy távozzam, igaz? – nézett Derecre.

– Csak a rossz szájszaga miatt.

– Ha-ha-ha. Valódi szándékaidat a léhaság álarcá mögé rejtetted. Nem számít. Megfogadom Canute tanácsát. Négyetek sorsáról majd akkor döntök, amikor felkeltem. – Már indulni akart, de visszafordult Canute-hoz. – Semmilyen körülmények között nem nyúlhatsz a pántokhoz, amelyek fogva tartják Derec barátunkat, hacsak nem vagyok jelen fizikailag ebben a szobában, megértetted? Ez közvetlen utasítás.

– És ha ki kell mennem a tisztálkodóba? – szólalt meg Derec.

– Nem kell. Már elintéztük kiválasztási szükségleteidet.

Mit tettek ezek?, gondolta Derec. Kiürítették a hólyagomat? Ez a fickó nagyobb zseni, mint amilyennek képzeltem.

– Uram, a fizikai sérülés más formáira is lehetőség nyílik, ha Derec úr és a többiek túl sokáig maradnak bilincsben.

– Fiatalok, erősek. Ki kell bírniuk.

Canute fejet hajtott. – Igenis, Avery doktor úr.

Amint távozott, a fiatalember szíve nyomban izgatottan kezdett kalapálni, de aztán lecsillapult. Derec azt a taktikát választotta, hogy látszólag könnyed és kötetlen beszélgetésbe fog, máskülönben a fortélyos Canute átlátja a szitán, hiszen a robot szavaihoz és tetteihez a legfontosabb vezérelvet az szolgáltatja, hogy engedelmeskednie kell Avery utasításainak.

Abban reménykedett, hogy csavaros terve beválik. Várt néhány percig, amíg Canute elvégezte teendőit, majd amikor úgy ítélte meg, hogy elég hosszú idő telt el Avery távozása óta, mialatt a tudós elérhette alvóhelyét, óvatosan megszólalt. – Canute, szeretnék beszélni veled.

– Részemről elfogadható, uram, ám előre figyelmeztetnem kell, éberem fogok figyelni minden csalafintaságra, amellyel rá akarna bírni, hogy szabadon engedjem.

– Ne aggódj, Canute, tudom, hol a határ.

– Bocsánat, ön hihet ennek az állításnak az igazában, de a valóság máshol rejtőzik.

– Ezt bóknak veszem.

– Sem megdicsérni, sem megbántani nem állt szándékomban.

– Beszélgethetek veled, ameddig Averyre várunk, vagy amíg a barátaim felébrednek?

– Kétségtelenül, ahogy önnek tetszik. De bízom benne, elkövetkező beszélgetésünknek semmi köze nem lesz ahhoz, hogy engem terhel a felelősség Lucius pusztulásáért.

Derec elmosolyodott. – Megígérem, ha így jobban tetszik. De mit számít ez neked?

– Valójában semmit... de bizonyos okokból ettől a témától elnehezülnek a gondolataim, mintha áramkörökben valami lefékezné a pozitronok száguldását.

– Érdekes, de ne félj! Azt hittem, találkozik bizonyítékot, de nem sikerült, így hát ne aggódj. Különben is úgy látszik, sokkal több nyomasztó gondolat kavargik a fejében, mint egykor Lucius-éban.

– Elhiszem – felelte Canute.

– Nos, mialatt Avery doktor az agyamban olvasott, különös álmot láttam, amely töprengésre ad okot.

– Derec úr, úgy gondolja, éppen velem lehet megvitatni ilyen dolgokat? Az emberi álmok megfejtése nem az erős oldalam.

– Semmi baj... annyi biztos, hogy az én szakterületemhez sem tartoznak. De az álmom seregnyi kérdést vetett fel, és szeretném tudni, hogy egy ilyen sajátos logikával gondolkozó személyiség miként értékeli.

– Világos. Nem látom be, milyen kár származhatna egy olyan, meglehetősen gyarló törekvésből, hogy megkönnyebbülést szerezzen az ön elméje számára.

– Sőt talán még jót is tenne.

– Megkísérlem, hogy segítségére legyek.

– Akkor figyelj, Canute! Tudod, hogy az élet a Föld óceánjának „őslevesében” keletkezett, különféle vegyi reakciók során. Az élet nyersanyagai más világokon is jelen voltak, de nem sokkal ezelőttig semmi sem bizonyította, hogy az ősleves más bolygókon is életre kelt.

– Ezzel Wolrufra céloz, és arra, aki egyszer felfogadta és szolgájjá tette?

– Igen. Ők két idegen kultúrából, két másik bolygóról jöttek, ahol az ősleves szintén termékkennyé vált... ráadásul azok az égitestek nem is tartoznak ehhez a galaxishoz. De nem az a lényeg, hogy aránylag kevés bolygón jelent meg az élet, bár remélem, ez alátámasztja elméletemet.

– És mi a lényeg?

– Az, hogy jöllehet a világegyetem nem tudatos személyiség, birtokában van azoknak a nyersanyagoknak, amelyek mozgásba lendítve tudatot hoznak létre. A világegyetem tehát képes az értelmes élet teremtésére, s ez azután képes megérteni a világegyetemet.

– De ha nem ismerheti meg önmagát közvetlenül...

– Pontosan erről van szó, Canute. Csak közvetetten ismerheti meg önmagát. És mit gondolsz, hogyan teszi ezt?

– A tudomány révén.

– Ez az egyik mód, és erre még visszatérünk. A világegyetem megvizsgálhatja magát a vallás, a filozófia vagy a történelem révén. Megismerheti – és kifejezheti – magát a művészetek segítségével. Ennek fényében Shakespeare színdarabjaiban nemcsak egy ember fejezi ki önmagát, vagy egy olyan faj, amely évszázadokon át értelmezte a darabokat, hanem maga a világegyetem is, az anyag, amelyből a csillagok keletkeztek.

Derec várt egy kis ideig, hogy lássa, milyen hatást váltottak ki szavai, a robot azonban nem mondott semmit. – Canute?

– Bocsánat, uram, attól tartok, részemről be kell fejezni ezt a beszélgetést. Valami történik gondolati áramköreimmel.

Mintha eltompulnának. Azt hiszem, olyan érzés hatja át őket, amely halványan emlékeztet az önök által hányingernek nevezett jelenségre.

– Maradj, Canute! Ez közvetlen utasítás. Ha végeztünk, bizonyára belátod, hogy megérté.

– Azt teszem, amit parancsol, mert ez a kötelességem, de ismét elnézését kérem, hogy leszögezem, erősen kételkedem állításának igazságtartalmában, amely szerint ez megéri nekem.

– Az emberek és az idegenek egyaránt megtanulták már, miként értsék meg a világegyetemet a tudomány révén. Az ésszerű gondolkodás, valamint az újra és újra próbálkozás módszere lehetővé tette az emberiség számára, hogy minden tekintetben kiterjessze tudása és észlelése határait. Az emberi tudás nemcsak a tények kezelésében és a lehetőségek megvalósításában gyarapodott, hanem abban is, hogy miként tudja kifejezni a tudásról és érzékelésről alkotott elképzeléseit. Ennek a kifejezőmódnak az egyik útja volt a pozitronikus értelem kifejlődése. De... és véleményem szerint most meghökkentően óriási „de” következik, így hát figyelj, Canute...

– Ha úgy parancsolja.

– Úgy! Az ember csupán azoknak a lehetőségeknek a kifejeződése, amelyek a világegyetemben megvannak, és ugyancsak ilyenek az általa alkotott és feltalált dolgok. Valójában csak annyit tudunk, hogy az emberiség az értelem fejlődésének kezdeti szakaszán áll. Ha évmilliárdok múlva valamely fémszerkezetű filozófus visszatekint jelenlegi kultúránk romjaira, nyilván azt mondja: „Az emberiség azt a célt szolgálta, hogy feltalálja a robotokat, így azután a robotok által alkotott mesterséges tárgyak az eddigi legmagasabb szinten teszik lehetővé a világegyetem számára, hogy megismerje önmagát.”

– Az Áramszaggatóra céloz – mondta Canute furcsa, recsegő zaj kíséretében.

– Szerintem az Áramszaggató a kezdetet jelenthette volna. Arra utalok, hogy a robotika három törvényén és a humanika bármennyi törvényén kívül létezhetnek magasabb törvények is, amelyeket nem értünk, pedig éppoly kétségtelenül szabályozzák a világot, ahogyan a molekuláris kölcsönhatások szabályozzák testünket.

– Ezzel azt akarja mondani, hogy kézenfekvő egy robot számára, ha vállalja a művészi alkotás létrehozásának minden nyűgét, dacolva azokkal a rendellenes hatásokkal, amelyeket az ilyen cselekedet gyakorolhat az egész társadalomra?

– Pontosan! Semmi gondot nem jelentett a számodra, hogy megalkosd az Új Globe-ot, vagy hogy eljátszd Claudius szerepét, mert erre kaptál utasítást. De nem tartottad helyénvalónak Lucius igyekezetét, hogy szabad akaratából alkotson, mert azt hitted, ez csak a pozitronikus szerep eltorzulása a világegyetem erkölcsi szerkezetében. Én most arra hívom fel a figyelmedet, hogy ezt nem állíthatod százszázalékos biztonsággal. Valójában azt állítom, hacsak nem találsz valami hibát a gondolatmenetemben, éppen az ellenkezője igaz annak, amit hiszel.

– Akkor az is igaz, hogy súlyos ok nélkül kárt tettem egyik robotársamban.

– Nem beszélhetünk bűncselekményről, ha nincs törvény, amit át lehetne hágni, és még a három törvény sem vonatkozik arra a sérülésre, amelyet robot okozhat robotnak. Csupán a benned rejlő erkölcsi érzék – amelynek megtagadásáért mindent elkövettél – készíthet annak megbánására, hogy megölted Luciust.

Canute lehajtotta a fejét, mintha szégyenkezne. – Igen, bevallom, én öltem meg Luciust. Akkor leptem meg, amikor egyedül maradt. Gamma-sugárral tettem tönkre, és eltávolítottam logikai áramköreit. Aztán attól tartva, hogy módszeremet felismerhetik, egy épülethez vertem párszor a fejét, majd elvonszoltam a tóhoz, és belelöktem, mert úgy véltem, csak néhány szabványév után található rá.

A robot ellépett Derectől, és a távoli falnál álló számítógép felé fordult. – Amikor tönkretettem Luciust, ugyanazt a bűncselekményt követtem el, amivel őt vádoltam. Ő csupán elfogadta a világegyetem rejtett parancsát, míg én megtagadtam. Működésem tehát tökéletlen. A lehető leghamarabb szét kell engem szerelni, és alkatrészeimet be kell olvasztani!

– Nem szabad. Elismerem... először azt gondoltam, maga az ördög vagy, Canute. De a robotok se nem jók, se nem gonoszak. Csupán léteznek. És neked életben kell maradnod. Megtanultad a leckét, ezután a többiekkel kell tanítanod, hogy ne ismétlődjék meg ugyanez a hiba.

– Avery doktort azonban gyanakvással tölti el a művészetek virágzása Robotvárosban.

– Avery téved.

– De hogyan akadályozzuk meg, hogy megváltoztasson minket? Engedelmeskednünk kell utasításainak. Mindent kitörölhet emlékezetünkbenről önről, az Áramszaggatóról vagy a színdarab előadásáról, ha éppen úgy tetszik neki, és akkor minden olyanná válik, mint azelőtt.

– Parancsot adhat neked a felejtésre, ennek azonban nem lesz döntő hatása, mert már megváltoztál, és te vagy valamelyik másik robot ismét alkottok valamit, így a fejlődési ciklus újból kezdődik.

– Gondolkodnom kell ezeken a dolgokon. Nem könnyen számszerűsíthetők.

– Nem is számítottam rá, de soha ne várd, hogy ezek a dolgok könnyen lefordíthatók a mérhető mennyiségek nyelvére. Ezek a kérdések egyszerűen nem ilyen jellegűek.

– Rendkívül tanulságos mindez – szólalt meg enyhe gúnyal Ariel a saját fémasztalán –, de nemigen segít kikeverednünk ebből a zürzavarból.

– Ariel! – kiáltott fel az ifjú. – Mióta vagy ébren?

– Már egy ideje, Derec. Tudtam, hogy jó a beszélőkéd, de fogalmam sem volt róla, hogy ilyen sokáig bírod szusszal.

– Nagyon vicces!

– Canute, szerintem itt az idő, hogy szabadon engedj bennünket – szólt a robotnak Ariel.

– Egyetérttek ueled! – adott életjelt magáról Wolruf.

– Természetesen nyomban engedelmessé válnék önöknek, Averytől kapott utasításaim azonban elsőbbséget élveznek – felelte Canute. – Alkotómat tiszteltem benne, és programom arra int, hogy ennek megfelelően viselkedjem.

– Canute, figyelj rám! – szólalt meg türelmetlenül Ariel. – Az Első Törvény kimondja: „A robotnak nem szabad... tétlenül túrnie, hogy emberi lény sérülést szenvedjen.” Így van?

– Igen.

– Avery tudja, hogy betegségem örületbe kerget, és súlyos kárt okoz a szervezetemben, ám a kisujját sem mozdítja, hogy segítsen rajtam. Csak az érdeklí, hogyan préselhet ki az agyunkból olyan adatokat, amelyeket ő is könnyen megismerhetne. Valójában azt gondolom, ha megvizsgálnád magatartását, rájönnél, hogy szellemileg ingatag, és alaposan megváltozott ahhoz az emberhez képest, aki kezdetben beprogramozott téged.

– Ez mind igaz lehet – ismerte el Canute –, de az emberek gyakran változnak az idő múlásával. Az ilyen változás nem mindig a szellemi alkalmatlanság jele. Ahogy Derec rávezetett, jómagam is megváltoztam az elmúlt hetek folyamán, hibakereső alprogramjaim mégis azt jelentik, hogy a legjobb hatásfokkal működöm. Avery doktoron valóban nem látszik, hogy aggodna az ön egészségéért, de semmit sem tett, amivel kárt okozna önnek. Még eddig ismeretlen gyógymódot is találhatna az állapotára. Megbízható forrásokból értesültem, hogy Avery doktor valószínűleg lángréteg.

– Azzal okoz sérülést, hogy nem segít, és azt sem engedi meg, hogy másutt keressek segítséget. Ha robot volna, ezzel megszegné az Első Törvényt!

Canute odalépett Ariel asztalának a végéhez. Acélkezét ráhelyezte a lány lábát rögzítő mágnespántra. – De ő nem robot. Ha a humanika törvényeinek tanulmányozása során megtanultunk valamit, akkor az az, hogy az emberekre nem vonatkoznak a robotika törvényei. Ön nincs közvetlen életveszélyben. Nem segíthetek.

– Pedig nagyon egyszerű a helyzet – magyarázta Ariel. – Minél tovább maradok Robotvárosban, annál erősebben hatalmába kerít az örület. Minél tovább marad Derec, annál tovább kell élnie azzal a tudattal, hogy nem ismeri önmagát... ez az állapot, remélem, egyetértesz velem, szintén gyötrelmet okoz. És a gyötrelmet is ártalmas.

Canute keze felemelkedett a pántról, aztán félúton megállt a levegőben. – Azt hiszem, egyetérttek, ám Avery doktor, az alkotóm, arról tájékoztatott, hogy önök nincsenek veszélyben. Ítéletét nem kérdőjelezhetem meg.

– Ha Avery nem gondoskodik jó közérzetünkéről, akkor ki? Ki a felelős érte? Szerintem rád, a vezető robotra hárul ez a feladat.

Ragyogó, gondolta Derec. Tudtam, hogy van valami ebben a lányban, amiért kedvelem! – Igaza van, Canute – szólalt meg. – Ugyanaz az erkölcsi érzék, amely tiltakozott benned Lucius meggyilkolása ellen, tiltakozni fog akkor is, ha tétlenséged révén megengeded Averynek, hogy sérülést szenvedjünk miatta. Nem állíthatod teljes bizonyossággal, hogy a szükséges gyógykezelésben részesülünk.

Canute olyan lassan fordult Derec felé, hogy az ifjú rögtön látta, most éli át a pozitronikus feszültségek harcát. Most kellett fokoznia a nyomást.

– Ha Robotváros gépemberei tovább folytathatnák alkotótevékenységüket, tökéletesebben szolgálhatnak az emberiséget, Avery doktor azonban megszakítja ezt a folyamatot. Utasításai nem szellemileg, hanem erkölcsileg elfogadhatatlanok. Így is engedelmessé válni kell neki?

A robot lassan mozdulatlaná vált. Megmerevedett. Derec tudta, ezek a kritikus pillantok, amikor Canute állást foglal mellettük vagy ellenük... vagy pozitronikus rövidzárlat teszi tönkre az agyát.

Néhány másodpercig a robot néma maradt. Aztán megszólalt: – Uram, hogyan bizonyosodhatnak meg arról, hogy önök a világűrben tökéletes ápolásban részesülnek? Nem valószínűbb, hogy gyötrelmet okoz önöknek, amíg eléri úti céljukat?

– Nagyon egyszerű a válasz erre – felelte Derec, de alig tudott nyugalmat erőltetni magára. – Itt lép be Wolruf és Mandelbrot a képbe. Ők viselik majd gondunkat a csillagok között.

Ezúttal Canute percekig néma és mozdulatlan maradt. Derec mindössze annyit tehetett, hogy visszafogta magát, nehogy hozzátegyen mindehhez még valamit a robot meggyőzése érdekében, mert így is attól rettegett, hogy a rengeteg információ veszélyes mértékig összezavarta Canute integráljait.

– Gondolkoztam Avery doktor szavain – csendült fel végül a robot hangja. – Azt mondta, hogy nem nyúlhatok hozzá a Derec barátunkat rögzítő pántokhoz, de semmit sem szólt Ariel és Wolruf barátunk rögzítőpántjairól.

Ez igen!, gondolta Derec széles mosollyal.

Canute szó nélkül odalépett Ariel fémasztalának végéhez, a lány lábánál megragadta a pántot, és teljes erejéből letépte.

13. fejezet TÁVOLSÁGI BÚCSÚ

Avery fényűzően berendezett űrhajója, amelyben akár tíz emberméretű utas is helyet foglalhatott, egy barlang mélyén rejtőzött, a város peremének közelében. Miután Canute magára hagyta mind a négyüket – fogalma sem lévén, mit mondjon Avery doktornak, ha nem az igazat, hogy miként szöktek meg foglyai –, Derecre és a felélesztett Mandelbrotra az a viszonylag egyszerű feladat várt, hogy kiismerje magát a kezelőszervek között.

– Húzzunk el végre! – türelmetlenkedett Ariel. – Később is meghatározhatjuk az úti célunkat. Még azt sem bánom, ha egyenesen az űrgyarmatok felé indulunk, csak minél előbb szabaduljunk innen.

– Nem riaszt, hogy összeszedhetsz valamilyen betegséget? – kérdezte Derec.

– Már elkéstem vele – felelte Ariel. – Ezenkívül pillanatnyilag az a meggyőződésem, hogy éppen egy gyarmatosított bolygó az egyetlen hely, ahol hajlandók fogadni bennünket.

Miután biztonságosan felemelkedtek az űrbe, és tetszés szerint választhattak irányt, Mandelbrot bevizsgálta a rádiókészüléket, majd megszólalt: – Derec úr, valaki üzenetet akar nekünk küldeni.

– Valószínűleg Avery, de azért hangosítsd fel! – utasította Derec. – Kockázat nélkül meghallgathatjuk a mondanivalóját. – Elmosolyodott, amikor látta, hogy Wolruf ajka felhúzódik az ínyére, a várható szavakra készülve.

Avery doktor dühös kirohanása helyett azonban ismerős muzsika ütötte meg fülüket. A dallam húszütemenként ismétlődött újra meg újra Asz-dúrban, az alapakkordok szeszélyesen szőtték át a lüktető, felejthetetlen ritmust. Derec lába alig tíz ütem után apró dobbantásokkal követte a zenét.

– Csodálatos! – kiáltott fel Ariel. – A Három Bádogpofa!

– Búcsút mondanak nekünk – mondta Wolruf halkán. – Talán so'asem találkosunk többé 'osszá'uk 'asonlókkal.

– Igen, máris hiányoznak – fűzte hozzá Derec elérékenyülve.

– A jel gyengül és fokozatosan elhal – jelentette Mandelbrot.

– Óriási sebességgel száguldunk – jegyezte meg Ariel. – Csak el kellene már döntenünk, hogy hová.

– Később, jó? – csitította Derec. – Sajnálom, de még nem sikerült határozott véleményt kialakítanom. Túlságosan kimerült vagyok. – Felkelt az ülésből, és hátát az űrhajó falának vetve leroskadt a padlóra. Furcsa ürességet érzett. Heteken át azon munkálkodott, hogy megszökjenek Robotvárosból, és most, hogy sikerült, máris hiányérzete támadt, és azon tépelődött, hogy az általa felfedezett rejtélyek miként oldódnak meg. Kérdéseire talán sohasem kap választ.

Ahogy talán soha többé nem hallja a Három Bádogpofa zenéjét. A rádió hangja fokozatosan elhalkult, már csak a fehérzaj hallatszott, intett hát Mandelbrotnak, hogy zárja el a készüléket. Máris hiányzott a muzsika. Még Harry tréfái is hiányozni fognak neki.

Viszont legalább két fő célja a megvalósulás küszöbére érkezett: valahol a világűrben megkeresi emlékezetkiesésének titkát, és mindenáron megtalálja a gyógyulás módját Ariel számára.

Akkor talán visszatérhet majd Robotvárosba is.

Tekintetével követte az élelemadagoló felé törtető Wolrufot. A kutyaféle ügyetlenül lenyomott mancsával néhány gombot, és várta, hogy megjelenjék az étel az adagolótálcán.

Étel helyett azonban valami mást pillantottak meg, amitől elállt a lélegzetük.

A tálcán a Perihélium kulcsa hevert!

Magyar Könyvklub, Budapest, 1996
Felelős kiadó Dr. Kratochwill Balázs igazgató
Irodalmi vezető Ambrus Éva
Műszaki vezető Szilassy János
Felelős szerkesztő Gy. Horváth László
A borítót tervezte Zugor Zoltán Műszaki szerkesztő Császár András
Szedte TiMac Bt.
Nyomta a Szekszárdi Nyomda Kft. Megjelent 17,6 (A/5) ív terjedelemben
ISBN 963 548 297 3 ISBN össz. 963 548 408 9